

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการ แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการ แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

OTOP NAWATWITHI COMMUNITY-BASED TOURISM MANAGEMENT MODEL
FOR SUSTAINABLE COMMUNITY DEVELOPMENT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy (MANAGEMENT)
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2021
Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการ พัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน
โดย	นายวัลลภ วรรณโอสถ
สาขาวิชา	การจัดการ แบบ 2.1 ปรัชญาคุณฐิบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติธร ภูริภักดี
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยโทหญิง ดร. เกิดศิริ เจริญวิศาล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาญจนนภา พงศ์พนรัตน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติธร ภูริภักดี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยโทหญิง ดร. เกิดศิริ เจริญวิศาล)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตพนธ์ ชุมเกต)

60604907 : การจัดการ แบบ 2.1 ปรัชญาชุมชนจิต

คำสำคัญ : การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน, การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน, ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี, ทุนวัฒนธรรม, การมีส่วนร่วมของชุมชน

นาย วัลลภ วรรณโอสถ: รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติธร ภูริภักดี

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ 1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถี 2. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน 3. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน 4. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านทุนวัฒนธรรม และ 5. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยเล่มนี้ คือตัวแทนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี (ประธาน/รองประธานชุมชน) จำนวน 400 ชุมชนทั่วประเทศ โดยผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามศักยภาพของชุมชน สามารถแบ่งชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. ชุมชนท่องเที่ยวดาวเด่น (Attractive: A) 2. ชุมชนท่องเที่ยวดาวรุ่ง (Brighten: B) 3. ชุมชนโดดเด่นเฉพาะด้าน (Case Study: C) 4. ชุมชนสินค้า OTOP (Delivery Products: D) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 8 คน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกตัวแปรหลักและเสนอตัวแปรเสริมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถี โดยผู้เชี่ยวชาญที่จะเข้าร่วมกิจกรรมสนทนากลุ่มต้องมีความเชี่ยวชาญและต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถทางด้านการท่องเที่ยว/การท่องเที่ยวโดยชุมชน/ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี หรือมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรมให้ชุมชนท่องเที่ยว หรือมีส่วนช่วยสนับสนุนดูแลชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย พบว่า 1. องค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถี มีทั้งหมด 4 กลุ่มได้แก่ ด้านการบริการเชิงสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว ด้านการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยว ด้านทุนทางทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว และด้านโครงสร้างกิจการเพื่อการท่องเที่ยว 2. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน 3. การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นตัวแปรกลางแบบบางส่วนของจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน 4. ทุนวัฒนธรรม เป็นตัวแปรกลางแบบบางส่วนของจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน 5. รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน คือ CHAMP Model ซึ่งประกอบไปด้วย ทรัพยากรของชุมชน (Community Resources) การทำงานแบบเชื่อมประสาน (Harmonization) ความรับผิดชอบตามพันธะสัญญาและมุ่งเน้นด้านจริยธรรม (Accountability) การสนับสนุนทางการเงิน (Monetary Support) และสมาชิกในชุมชน (People Engagement)

60604907 : Major (MANAGEMENT)

Keyword : COMMUNITY-BASED TOURISM MANAGEMENT, COMMUNITY ENGAGEMENT, CULTURAL CAPITAL, OTOP NAWATWITHI TOURISM COMMUNITY, SUSTAINABLE COMMUNITY DEVELOPMENT

MR. WANLOP WANNAOSOTE : OTOP NAWATWITHI COMMUNITY-BASED TOURISM MANAGEMENT MODEL FOR SUSTAINABLE COMMUNITY DEVELOPMENT THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR SANTIDHORN POORIPAKDEE, Ph.D.

OTOP Nawatwithi community-based tourism management model for sustainable community development aimed to 1) study the components of OTOP Nawatwithi community-based tourism management, 2) examine OTOP Nawatwithi community-based tourism management that influences the sustainable community development, 3) study OTOP Nawatwithi community-based tourism management that influences the sustainable community development through the community engagement, 4) study OTOP Nawatwithi community-based tourism management that influences the sustainable community development through cultural capital, and 5) develop the OTOP Nawatwithi community-based tourism management model. The present research was a mixed-methods research. A questionnaire was administered to collect quantitative data, and a focus-group interview was conducted to collect qualitative data.

For the quantitative research, the research samples were representatives from 400 OTOP Nawatwithi tourism communities (presidents/vice presidents) all over the country. The research samples were categorized based on the capacity of their communities, resulting in four groups of OTOP innovative tourism communities, namely Attractive: A, Brighten: B, Case Study: C, and Delivery Products: D. For the qualitative research, a focus-group interview with eight experts was conducted. The experts were asked to determine major variables and additional variables associated with OTOP Nawatwithi community-based tourism management. The eight experts were selected based on their expertise and knowledge in tourism, community-based tourism, OTOP Nawatwithi community-based tourism management, or their engagement in organizing activities for tourism communities or providing supports and supervision to OTOP Nawatwithi tourism communities.

The findings revealed that 1) the OTOP Nawatwithi community-based tourism management consists of four components, which are creative service for tourism, participatory communication for tourism, resource capitals for tourism, and business structure for tourism. 2) The OTOP Nawatwithi community-based tourism management influences sustainable community development. 3) Community engagement is a partial moderator variable of the OTOP Nawatwithi community-based tourism management that influences sustainable community development. 4) Cultural capital is a partial moderator variable of the OTOP Nawatwithi community-based tourism management that influences sustainable community development. 5) The model of community-based tourism management for sustainable community development is the CHAMP Model, which consists of Community resources, Harmonization, Accountability, Monetary support, and People engagement.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน สำเร็จเรียบร้อยได้ด้วยความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจาก ผศ.ดร.สันติธร ภูริภักดี อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ผศ.ดร.เกิดศิริ เจริญวิศาล อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองที่คอยแนะนำผู้วิจัยเพื่อให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีความ ถูกต้อง เหมาะสม มากยิ่งขึ้น ขอขอบคุณตัวแทนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมทุกชุมชนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามงานวิจัย และขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 ท่านที่สละเวลามาร่วมกิจกรรมการสนทนากลุ่มกับผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณคุณ ผศ.ดร.กาญจนา นภา พงศ์พนรัตน์ ที่กรุณาสละเวลามาเป็นประธานในการสอบครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน ผศ.ดร.วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ และ ผศ.ดร.จิตพนธ์ ชุมเกต ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากรที่คอยอำนวยความสะดวกและแนะนำวิธีการดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆอย่างเรียบร้อย

ขอขอบคุณ พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง ที่คอยเป็นกำลังใจผู้วิจัยตลอดการเรียนและทำวิจัยระดับปริญญาเอก ขอขอบพระคุณครู-อาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้วิจัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ขอขอบคุณ พี่พัท พี่บาส พี่จิ้นส์ น้องทีนส์ น้องจอย ที่คอยอยู่ในทุกช่วงเวลาตลอดการเรียนปริญญาเอกครั้งนี้ ขอขอบคุณทุก ๆ คนที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ไม่ได้กล่าวถึง และสุดท้ายขอขอบคุณตัวเองที่ไม่ยอมแพ้ตลอดระยะเวลาการเรียนปริญญาเอก

นาย วัลลภ วรณโอสถ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. คำถามในการวิจัย.....	6
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
4. สมมติฐานการวิจัย.....	7
5. ขอบเขตการวิจัย.....	7
6. นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
7. ประโยชน์ที่จะได้รับ.....	9
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	11
1. แนวความคิดการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
2. แนวความคิดเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27
3. แนวความคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	50
4. แนวความคิดทุนวัฒนธรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	60
5. ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี.....	73

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	86
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์และกำหนดปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด ในงานวิจัย	86
ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ – การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ	87
ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีปรากฏการณ์วิทยา	92
ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลการวิจัย	97
บทที่ 4 ผลการวิจัย	100
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของตัวแทนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี	100
ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	102
ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี	104
ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี	105
ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี	106
ตอนที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับการทดสอบสมมติฐาน	107
ตอนที่ 7 ข้อมูลเกี่ยวกับการสนทนากลุ่ม	126
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	149
5.1 สรุปผลการวิจัย	149
5.2 อภิปรายผล	152
5.3 ข้อเสนอแนะ	163
รายการอ้างอิง	165
ภาคผนวก	177
ประวัติผู้เขียน	193

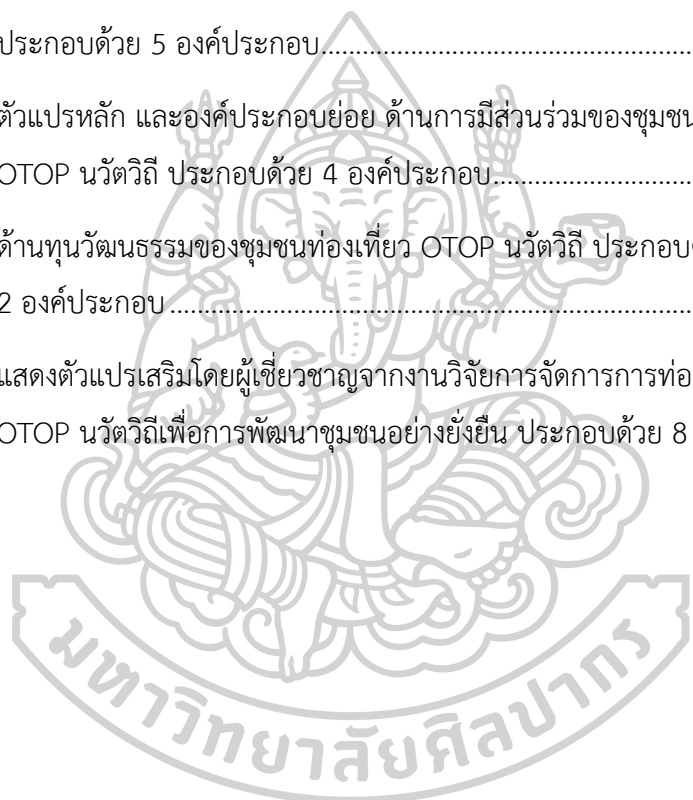
สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ข้อมูลชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี.....	77
ตารางที่ 2 สัดส่วนจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	89
ตารางที่ 3 รูปแบบตารางตัวแปรหลัก.....	96
ตารางที่ 4 รูปแบบตารางตัวแปรเสริม.....	96
ตารางที่ 5 แสดงจำนวน และค่าร้อยละข้อมูลชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีประเภทใด ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	100
ตารางที่ 6 แสดงจำนวน และค่าร้อยละข้อมูลชุมชนอยู่ในภาคใดของประเทศไทย ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	101
ตารางที่ 7 แสดงจำนวน และค่าร้อยละข้อมูลอาชีพหลักของชุมชน ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	101
ตารางที่ 8 แสดงจำนวน และค่าร้อยละข้อมูลจำนวนสมาชิกในชุมชน ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	102
ตารางที่ 9 แสดงจำนวน และค่าร้อยละข้อมูลเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	102
ตารางที่ 10 แสดงจำนวน และค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ด้านองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	103
ตารางที่ 11 แสดงจำนวน และค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ด้านการมีส่วนร่วม ของชุมชน.....	104
ตารางที่ 12 แสดงจำนวน และค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ด้านทุนวัฒนธรรม ของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี.....	105
ตารางที่ 13 แสดงจำนวน และค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ด้านการพัฒนาชุมชน อย่างยั่งยืน.....	106
ตารางที่ 14 แสดงความเบ้ และความโด่งของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ด้านองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	107

ตารางที่ 15	แสดงความเบ้ และความโด่งของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี.....	108
ตารางที่ 16	แสดงความเบ้ และความโด่งของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ด้านทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี.....	109
ตารางที่ 17	แสดงความเบ้ และความโด่งของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ด้านการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน	109
ตารางที่ 18	แสดงค่า Eigenvalues ของการวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชน OTOP นวัตวิถี.....	110
ตารางที่ 19	แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบการวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชน OTOP นวัตวิถี.....	112
ตารางที่ 20	แสดงการจัดกลุ่มองค์ประกอบการวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชน OTOP นวัตวิถี องค์ประกอบ “ด้านการบริการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อการท่องเที่ยว”	113
ตารางที่ 21	แสดงการจัดกลุ่มองค์ประกอบการวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชน OTOP นวัตวิถี องค์ประกอบ “ด้านการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เพื่อการท่องเที่ยว”	114
ตารางที่ 22	แสดงการจัดกลุ่มองค์ประกอบการวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชน OTOP นวัตวิถี องค์ประกอบ “ด้านทุนทางทรัพยากร เพื่อการท่องเที่ยว”	114
ตารางที่ 23	แสดงการจัดกลุ่มองค์ประกอบการวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชน OTOP นวัตวิถี องค์ประกอบ “ด้านโครงสร้างกิจการ เพื่อการท่องเที่ยว”	115
ตารางที่ 24	การวิเคราะห์ข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อตรวจสอบปัญหา Collinearity และ Multicollinearity ด้าน องค์ประกอบที่จำเป็นต่อ การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (AT).....	116

ตารางที่ 25	การทดสอบสถานะ Multicollinearity โดยการวิเคราะห์ Correlation Matrix ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ด้านองค์ประกอบที่จำเป็นต่อ การจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน ตัวแปรลำดับที่ a1 – a10.....	118
ตารางที่ 26	การทดสอบสถานะ Multicollinearity โดยการวิเคราะห์ Correlation Matrix ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ด้านองค์ประกอบที่จำเป็นต่อ การจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน ตัวแปรลำดับที่ a11 – a18.....	119
ตารางที่ 27	การวิเคราะห์ข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อตรวจสอบปัญหา Collinearity และ Multicollinearity ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี (BT).....	120
ตารางที่ 28	การทดสอบสถานะ Multicollinearity โดยการวิเคราะห์ Correlation Matrix ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี..	121
ตารางที่ 29	การวิเคราะห์ข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อตรวจสอบปัญหา Collinearity และ Multicollinearity ด้านทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี (CT).....	121
ตารางที่ 30	การทดสอบสถานะ Multicollinearity โดยการวิเคราะห์ Correlation Matrix ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ด้านทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี (CT).....	122
ตารางที่ 31	การทดสอบความสัมพันธ์ความถดถอยแบบพหุคูณ.....	123
ตารางที่ 32	การทดสอบความสัมพันธ์ความถดถอยแบบพหุคูณ.....	124
ตารางที่ 33	การทดสอบความสัมพันธ์ความถดถอยแบบพหุคูณ.....	125
ตารางที่ 34	การทดสอบความสัมพันธ์ความถดถอยแบบพหุคูณ ทดสอบสมมติฐานงานวิจัย ทั้ง 3 สมมติฐาน.....	127
ตารางที่ 35	แสดงตัวแปรหลักและตัวแปรเสริม จากงานวิจัยการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 6 ปัจจัย..	131

ตารางที่ 36	ตัวแปรหลัก และองค์ประกอบย่อย ด้านการบริการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ	134
ตารางที่ 37	ตัวแปรหลัก และองค์ประกอบย่อย ด้านการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เพื่อการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ	136
ตารางที่ 38	ตัวแปรหลัก และองค์ประกอบย่อย ด้านทุนทางทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ.....	138
ตารางที่ 39	ตัวแปรหลัก และองค์ประกอบย่อย ด้านโครงสร้างกิจการเพื่อการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ.....	140
ตารางที่ 40	ตัวแปรหลัก และองค์ประกอบย่อย ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ.....	142
ตารางที่ 41	ด้านทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ	144
ตารางที่ 42	แสดงตัวแปรเสริมโดยผู้เชี่ยวชาญจากงานวิจัยการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 8 ปัจจัย	145

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 สมมติฐานที่ 1.....	49
ภาพที่ 2 สมมติฐานที่ 2.....	59
ภาพที่ 3 สมมติฐานที่ 3.....	72
ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงปริมาณ.....	84
ภาพที่ 5 กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	85
ภาพที่ 6 เส้นอิทธิพลในการวิเคราะห์ตัวแปรกลาง (M) ของตัวแปรอิสระ (X) กับตัวแปรตาม (Y).....	91
ภาพที่ 7 ขั้นตอนการเตรียมการสนทนากลุ่ม.....	94
ภาพที่ 8 ขั้นตอนการดำเนินการสนทนากลุ่ม.....	95
ภาพที่ 9 ขั้นตอนการสรุปงาน.....	96
ภาพที่ 10 วิธีการดำเนินวิจัย.....	97
ภาพที่ 11 แสดงกลุ่มองค์ประกอบการวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมโดย Rotated Component Matrix.....	113
ภาพที่ 12 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน อย่างยั่งยืน.....	162

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยสร้างรายได้ให้แก่ประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยนับตั้งแต่ปี 2556 เป็นต้นมา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสร้างรายได้เกินกว่า 1 ล้านล้านบาท มาโดยตลอด ซึ่งในปี 2561 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยว 2.94 ล้านล้านบาท และมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยว โดยเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ก่อให้เกิดการจ้างแรงงาน และเป็นเครื่องมือสำคัญในการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นและลดความเหลื่อมล้ำ ดังนั้น เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประเทศไทยอาจจะต้องเดินหน้าการพัฒนาในด้านที่ควรปรับปรุง ได้แก่ ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพิ่มความเข้มข้นในด้านความปลอดภัยและยกระดับความสะอาดและสุขภาพให้มีความครอบคลุมในทุกสาขาของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) สถานการณ์การท่องเที่ยวไทยในปี 2561 พบว่า มีนักท่องเที่ยวต่างชาติมาท่องเที่ยวไทย จำนวน 38 ล้านคน เกิดมูลค่าการ-ท่องเที่ยว 2 ล้านล้านบาท นักท่องเที่ยวชาวไทยท่องเที่ยวในเมืองหลักจำนวน 13.96 ล้านคน เกิดมูลค่าการ-ท่องเที่ยว 66.17 พันล้านบาท นักท่องเที่ยวชาวไทยท่องเที่ยวเมืองรองจำนวน 8.34 ล้านคน เกิดมูลค่าการ-ท่องเที่ยว 23.54 พันล้านบาท (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563)

จากความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รัฐบาลจึงได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) เรื่องการสร้างเสริมขีดความสามารถและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงบูรณาการโดยส่งเสริมการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว โดยใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์และเอกลักษณ์แห่งความเป็นไทยที่สะท้อนวัฒนธรรมและวิถีชุมชน เพื่อกระจายรายได้สู่คนในชุมชนอย่างทั่วถึง ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับระบบนิเวศ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พัฒนากลุ่มคลัสเตอร์ท่องเที่ยวเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวตามความต้องการของตลาด ฟื้นฟูความเชื่อมั่นและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อการท่องเที่ยวไทย ดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดทั้งเชิงรุกและเชิงรับในตลาดเป้าหมาย ตลาดศักยภาพเดิมและตลาดใหม่ มุ่งเน้นนักท่องเที่ยวคุณภาพ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าต่อประสบการณ์มากกว่าคุ้มค่าเงิน

สนับสนุนคนไทยให้เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศให้เพิ่มมากขึ้น(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) เป็นเป้าหมายการพัฒนาของสหประชาชาติ (United Nations) ที่ต่อเนื่องมาจากเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDGs) ที่เริ่มปี 2001 และหมดอายุในปี 2015 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ถูกลำเสนอในการประชุมสมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติในปี พ.ศ. 2558 และสมาชิก 193 ประเทศได้ให้คำมั่นร่วมกันว่าจะบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนภายในปี พ.ศ. 2573 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ได้นั้น ประกอบไปด้วย 17 เป้าหมาย โดยแบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มสังคมและวัฒนธรรม 2.กลุ่มเศรษฐกิจ 3.กลุ่มสิ่งแวดล้อม 4.กลุ่มสันติภาพ 5.กลุ่มความร่วมมือ ในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ครั้งนี้ ได้จัดทำบนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนั้นได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกชั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” การพัฒนาที่ยั่งยืน จะต้องเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันโดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดทอนความสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง การพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศไทย จะต้องช่วยให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างที่เสถียรภาพไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม สังคมไม่มีความยากจนเหลือล้น สิ่งแวดล้อมได้รับการฟื้นฟูอนุรักษ์และจัดการอย่างยั่งยืน และประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกด้าน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

จากนโยบายของภาครัฐที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวคุณภาพและนำเสนอความเป็นไทยให้เป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้ทางการท่องเที่ยวให้ประเทศ โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งด้วยการกระจายรายได้สู่ชุมชนและท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับสินค้าท่องเที่ยวที่มีลักษณะโดดเด่นร่วมกัน กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ การท่องเที่ยวเป็นที่มาของรายได้ เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตอันดีงาม และเป็นเครื่องมือในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนได้แก่ นักท่องเที่ยว เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ

เพื่อเป็นการสอดรับนโยบายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564 เรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศได้อย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชุมชน เพิ่มกลุ่มตลาดและการค้นหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ โดยนำเสนอประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายและมีเอกลักษณ์วิถีไทยควบคู่กับการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยเน้นรักษาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับ สร้างความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) รูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการแบ่งออกเป็นหลายรูปแบบ คือ 1. การเยี่ยมชมวิถีชีวิตของชุมชน ธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมและเรื่องราวประวัติศาสตร์ของชุมชน 2. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่นการปลูกต้นไม้ การเก็บขยะบริเวณสถานที่ท่องเที่ยว 3. เน้นการรับประทานอาหารที่เป็นอาหารพื้นเมืองของคนในแหล่งท่องเที่ยว 4. การเรียนรู้ประวัติและเรื่องราวของคนในชุมชน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมและเรื่องราวต่าง ๆ ของชุมชน 5. การแลกเปลี่ยนความรู้กับคนในพื้นที่ การฝึกทำอาหาร การฝึกทำศิลปหัตถกรรม สิ่งนี้นักท่องเที่ยวได้รับหลังจากการท่องเที่ยวคือความผ่อนคลาย การให้รางวัลกับชีวิต การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลที่เดินทางไปด้วยและการได้รับความทรงจำดี ๆ ในชีวิต (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2560)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based Tourism) คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเงื่อนไขและสร้างโอกาสในการวางแผนทิศทาง การพัฒนาชุมชน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการเป็นหน่วยงานให้ความรู้ ประสานงาน และเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินงานของชุมชน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา นอกจากนี้ภาครัฐยังมีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และพัฒนาศักยภาพของชุมชนท่องเที่ยว รวมถึงการส่งเสริมจูงใจให้เกิดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการ Amazing Thailand Go Goal ท่องเที่ยวท่องถิ่นไทย ชุมชนเติบโตใหญ่ เมืองเติบโต, โครงการ Village To The World เพิ่มมูลค่ายกระดับการท่องเที่ยว, โครงการ OTOP Village หมู่บ้านโอท็อปเพื่อการท่องเที่ยว 8 เส้นทาง และ โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี (ศศิชา หม่อมลัทธิต, 2561)

กรมการพัฒนาชุมชน ได้รับการจัดสรรงบประมาณตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561 จากแผนงานยุทธศาสตร์ส่งเสริมเศรษฐกิจและพัฒนา ศักยภาพชุมชน เป็นวงเงิน 9,328,118,200 บาท (เก้าพันสามร้อยยี่สิบแปดล้านหนึ่งแสนหนึ่งหมื่นแปดพันสองร้อยบาทถ้วน) สำหรับดำเนินโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อพัฒนา เศรษฐกิจฐานรากให้เกิดรายได้กับชุมชน สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างทั่วถึง กระตุ้นเศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศให้มีความเข้มแข็ง รวมทั้งพัฒนาและยกระดับคุณภาพ สินค้า OTOP เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย 3,273 หมู่บ้าน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2561)

จากนโยบายของกรมการพัฒนาชุมชน ได้ดำเนินโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.พัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เกิดรายได้กับชุมชน โดยยกระดับคุณภาพชีวิตของ ประชาชนอย่างทั่วถึง กระตุ้นเศรษฐกิจและสังคมในประเทศให้เกิดความเข้มแข็ง 2. การเชื่อมโยง เส้นทางท่องเที่ยว (กระแสหลัก เมืองรอง ชุมชน) ให้มีความโดดเด่น ความพร้อมบนอัตลักษณ์ของ ชุมชนท่องเที่ยว 3.การสร้างและพัฒนาบุคลากร ผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนท่องเที่ยว ให้มีขีดความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์ 4. สามารถนำมาต่อยอดในการบริหารจัดการชุมชน ได้อย่างเหมาะสม และการพัฒนาเพื่อการยกระดับคุณภาพสินค้า OTOP เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยเป้าหมายของโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี คือ ประชาชนได้รับการพัฒนาอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น ยกระดับเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง โดยเชื่อมโยงชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จำนวน 3,273 หมู่บ้าน กับเส้นทางท่องเที่ยวกระแสหลัก เมืองรอง และแอ่งท่องเที่ยว ให้เกิด รายได้ที่กระจายไปสู่ผู้ประกอบการ กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน และประชาชนเกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP กลุ่ม Quadrant D เพิ่มขึ้นจำนวน 64,570 ผลิตภัณฑ์ ให้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็ง ให้กับชุมชน (Strength with in) และการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งอย่างแท้จริง (กรมพัฒนา ชุมชน, 2563)

การดำเนินงานของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ จะต้องประกอบ ไปด้วยกระบวนการขับเคลื่อนโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อไปสู่เป้าหมาย ประกอบด้วย 5 กระบวนการ 1.การพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว คือ การเตรียมความพร้อมการเป็นผู้ประกอบการ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี การพัฒนาและบริหารจัดการข้อมูลชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี และการจัดทำแผนธุรกิจชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี 2.การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก คือ การพัฒนาศักยภาพด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวและส่งเสริม/พัฒนาเสน่ห์ ประเพณี วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ชุมชน 3.การพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว คือ การพัฒนาผู้ประกอบการชุมชน การพัฒนาสินค้าและบริการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี และ การออกแบบตราสัญลักษณ์และสโลแกนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี 4.การเชื่อมโยงเส้นทาง

การท่องเที่ยวแต่ละท้องถิ่น คือ การออกแบบและเชื่อมโยงเส้นทางของหมู่บ้านเป้าหมาย และการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเมืองหลักและเมืองรอง 5. การส่งเสริมการตลาดชุมชนท่องเที่ยว ผ่านช่องทางประชาสัมพันธ์ การเปิดตัวชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี การจับคู่ธุรกิจ และการจัดกิจกรรมแสดง/จำหน่ายสินค้าและบริการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี (กรมพัฒนาชุมชน, 2563)

การท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีมีการพัฒนาต่อยอดมาจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยอาศัยทุนวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น มีกิจกรรมของชุมชนและส่งเสริมผลิตสินค้าท้องถิ่นป้อนสู่ตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น การเรียนภาษาท้องถิ่น การทอผ้า การวาดภาพ การทำอาหารพื้นบ้าน เป็นต้น (กันตภณ แก้วสง่าและนิศาชล จำนงศรี., 2558) การนำทุนวัฒนธรรมที่ได้มาเป็นส่วนหนึ่งในการเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการหรือสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าหรือบริการของชุมชนเพื่อสร้างจุดขายให้กับผลิตภัณฑ์ของชุมชน การท่องเที่ยวที่ได้นำเอาทุนวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ต่างสนใจจะเรียนรู้วัฒนธรรมมรดกทางประวัติศาสตร์ เยี่ยมชมงานสถาปัตยกรรมและสัมผัสชีวิตความเป็นอยู่ ล้วนเป็นช่องทางการสร้างรายได้ให้กับชุมชน การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจากแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรม นอกจากจะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนสามารถพัฒนาสร้างสรรค์และต่อยอดทุนวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มรายได้แล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์และวิถีชีวิตวัฒนธรรมดั้งเดิมให้เข้มแข็งและดำรงอยู่อย่างยั่งยืนสืบไป (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2562) ทุนทางวัฒนธรรมยังรวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมในแต่ละชุมชนซึ่งแบ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ คือ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นได้แก่ สถานที่ อาชีพ ที่อยู่อาศัย ชุมชน อาคาร รวมถึงงานฝีมือ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม รวมถึงประเพณี ขนบธรรมเนียม ภาษา เพลง พิธีกรรม เทศกาล ทัศนียภาพ ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นส่วนประกอบสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพราะอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีที่แตกต่างในแต่ละท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

ในการสร้างมูลค่าจากทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในการท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องมีการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนย่อมเป็นหน้าที่หลักของคนในชุมชนที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการคิดวางแผน และร่วมกันทำเพื่อให้ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง (กฤตยา สมศิลาและกนกกานต์ แก้วนุช, 2561) อย่างไรก็ตามในสภาวะทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ชีวิตของคนในระดับหมู่บ้านก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านการเพิ่มจำนวนประชากร ปัญหาภัยธรรมชาติ และปัญหาค่านิยม ซึ่งปัญหาที่กล่าวมานี้ถือเป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อตรงต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการแก่งแย่งแข่งขันจนเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงสังคมดังกล่าวเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาในการพัฒนาระดับหมู่บ้านมิใช่น้อย โดยผู้ที่จะมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ได้ดีที่สุด คือ ชาวบ้านในหมู่บ้านทุกคนจะต้องหันหน้าเข้าหากันด้วยความสมัครสมานสามัคคี ในการเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืน การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และเป็นพื้นฐานที่สำคัญใน กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยหน้าที่หลักของคนในชุมชนจะต้องร่วมมือกันในการคิดและวางแผน ร่วมกันทำ เพื่อก่อให้เกิดกิจกรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชม การนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์และมีคุณค่ามากที่สุดเป็นสิ่งสำคัญที่ชุมชน ต้องมีการดำเนินการ การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนเป็นประเด็นสำคัญและจำเป็นที่จะพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนแก่ชุมชนท่องเที่ยว ดังนั้น อย่างไรก็ตามการใช้อย่างยั่งยืน และควรทำอย่างไร เมื่อ “ชุมชน” เป็น “เครื่องมือ” ในสำคัญในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน อีกทั้งสนใจองค์ประกอบสนับสนุนที่ทำให้ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนได้สำเร็จผ่านการสนับสนุนของทรัพยากรที่มีอยู่ใน ชุมชน คือทุนวัฒนธรรม และการสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจะทำให้สามารถไปถึง เป้าหมายได้เร็วขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

2. คำถามในการวิจัย

- 2.1 องค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีอะไรบ้าง
- 2.2 การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นอย่างไร
- 2.3 การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นอย่างไร
- 2.4 การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านทุนวัฒนธรรม เป็นอย่างไร
- 2.5 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 3.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถี
- 3.2 เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน
- 3.3 เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 3.4 เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านทุนวัฒนธรรม
- 3.5 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

4. สมมติฐานการวิจัย

- 4.1 การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน
- 4.2 การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 4.3 การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านทุนวัฒนธรรม

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ขอบเขตเชิงเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการศึกษาและนำเสนอการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อจัดทำร่างกรอบแนวคิดในงานวิจัย ดังนี้

- 5.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยศึกษาขอบเขตของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และองค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประสบผลสำเร็จ
- 5.1.2 แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 5.1.3 แนวคิดทุนวัฒนธรรม
- 5.1.4 แนวคิดเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

5.2 ขอบเขตเชิงประชากร

ผู้วิจัยได้ใช้ขอบเขตเชิงประชากรแบ่งตามขั้นตอนการวิจัยดังนี้

5.2.1 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษา คือตัวแทนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ทั่วประเทศ จำนวน 400 คน

5.2.2 ขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำผลวิจัยจากการวิจัยเชิงปริมาณ มาดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 8 คน เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

5.3 ขอบเขตด้านระยะเวลาและสถานที่

ในการวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัยและเก็บข้อมูลระหว่างเดือน 15 พฤษภาคม 2564 ถึง 15 กรกฎาคม 2564 เป็นระยะเวลา 2 เดือน โดยทำการศึกษาข้อมูลแบบภาคตัดขวาง (Cross Section Data) โดยศึกษากับตัวแทนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ทั่วประเทศ จำนวน 400 คน

5.4 ข้อจำกัดในงานวิจัยเชิงปริมาณ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากประธานชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างอาจจะไม่ตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมได้ในขั้นตอนการวิจัย

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี หมายถึง ชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมการพัฒนาชุมชน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เกิดรายได้กับชุมชน ประชาชนได้รับการพัฒนาอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น ยกกระดับเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง โดยเชื่อมโยงชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีจำนวน 3,273 หมู่บ้าน กับเส้นทางการท่องเที่ยวกระแสหลัก เมืองรอง และแอ่งท่องเที่ยวให้เกิดรายได้ที่กระจายไปสู่ผู้ประกอบการ กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน

6.2 องค์กรประกอบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมปัจจัยมาจากการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร โดยการสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะ โดยใช้เนื้อหาเฉพาะส่วนที่เป็นข้อค้นพบของรายงานวิจัยที่มีความสอดคล้องกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

6.3 การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน การรวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวเพื่อดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเองและประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลกระบวนการด้านการท่องเที่ยว นับตั้งแต่ ขั้นตอนการค้นหาปัญหา การวางแผน การดำเนินการตลอดจนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของตนเอง

6.4 ทุณวัฒนธรรม หมายถึง การนำวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนมาพัฒนาให้เป็นสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว โดยอาศัยองค์ประกอบในการดำเนินการ คือ การเข้าถึงมรดกทางวัฒนธรรมของคนในชุมชน การเคารพต่อมรดกวัฒนธรรมของชุมชน การแลกเปลี่ยนระหว่างความสนใจด้านการอนุรักษ์และด้านการท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ทางวัฒนธรรมระหว่างชุมชน

6.5 เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นเป้าหมายการพัฒนาของสหประชาชาติ (United Nations) ประกอบไปด้วย 17 เป้าหมาย เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนหมายถึง การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่ไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม จนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศน์ การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับกฎระเบียบของประชาคมโลกซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเอื้ออาทร เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน เพื่อการพัฒนาทุกระดับอย่างสมดุล มีเสถียรภาพและยั่งยืน ประชาชนทุกภาคส่วนยึดถือและปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6.6 การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน หมายถึง การใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นพื้นฐานและถูกนำมาใช้อย่างชาญฉลาด ต้องทำการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและต้องพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนจากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนครบทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสันติภาพ และด้านความร่วมมือ

7. ประโยชน์ที่จะได้รับ

7.1 ประโยชน์ในเชิงทฤษฎี

7.1.1 การบูรณาการองค์ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรม การมีส่วนร่วมของชุมชน ทุณวัฒนธรรมและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อนำไปเป็นกรอบในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนท่องเที่ยว

7.1.2 จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบไปด้วย 4 กลุ่มตัวแปร ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับชุมชนท่องเที่ยวได้

7.1.3 นักวิจัยที่สนใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถใช้ข้อมูลของงานวิจัยเล่มนี้เพื่อทำความเข้าใจพื้นฐานของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์แก่งานวิจัยของตนเองได้

7.2 ประโยชน์เชิงการจัดการ

7.2.1 นำผลของการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาทักษะความรู้ ความสามารถและความชำนาญของสมาชิกชุมชนท่องเที่ยวเพื่อเตรียมสำหรับการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สร้างจุดเด่นให้แก่ชุมชนเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกได้

7.2.2 เป็นองค์ความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้ก้าวทันสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

7.2.3 สามารถใช้เป็นองค์ความรู้ในการปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนา ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมที่กำลังเผชิญปัญหาในการดำเนินงานเพื่อหาทางออกหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหา

7.2.4 ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการ และการกำหนดกลยุทธ์ของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรม หรือสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคต

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นการวิจัยเชิงผสมระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ที่เป็นความจริงและตีความตามประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะของความเป็นผู้เชี่ยวชาญ โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาค้นคว้ารวบรวมแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเอกสารบทความและงานวิจัยทำให้เกิดความเข้าใจในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยลำดับการค้นคว้าดังนี้

1. แนวความคิดการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. แนวความคิดเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. แนวความคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. แนวความคิดทุนวัฒนธรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

1. แนวความคิดการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 ความหมายของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ประเทศไทยได้รับการยกย่องจากคนทั่วโลกว่าเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางแหล่งท่องเที่ยวที่อยากมาสัมผัส ส่งผลให้ภาพรวมสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากรายได้จากการท่องเที่ยวในประเทศไทย ณ เดือนเมษายน 2561 ขยายตัวจากช่วงเดียวกันของปี 2560 ร้อยละ 16.07 โดยรายได้ของนักท่องเที่ยวต่างประเทศขยายตัวร้อยละ 17.55 และรายได้ของนักท่องเที่ยวไทยขยายตัวร้อยละ 12.21 จึงปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเศรษฐกิจไทยที่เจริญเติบโตรายได้ส่วนหนึ่งมาจากการท่องเที่ยว รัฐบาลเล็งเห็นถึงการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชาวบ้านโดยตรงจากการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้เม็ดเงินจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวลงไปสู่เศรษฐกิจฐานรากของประเทศซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่ต้องการให้เศรษฐกิจฐานรากขับเคลื่อนประเทศ (ศศิชา หม่อมมลทิล, 2561)

การท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเทศไทยมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยถูกพัฒนาเพื่อให้เป็นวิธีการจัดการการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการและสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมทั้งทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจของชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based Tourism) เป็นการจัดการการท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนในด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ซึ่งตั้งอยู่บนฐานคิดของชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว การนำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่นทั้งด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี รวมทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวิถีการผลิตของชุมชนมาใช้เป็นปัจจัยหรือต้นทุนในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อคนในท้องถิ่น (มณฑาวดี พูลเกิด, 2553)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน แตกต่างจากการท่องเที่ยวชุมชน โดยการท่องเที่ยวชุมชนเป็นการท่องเที่ยวตามแหล่งชุมชนของนักท่องเที่ยว ซึ่งอาจคำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของชุมชนหรือการรักษาวิถีชุมชนดั้งเดิมไม่มากเท่าที่ควร แต่อาจเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของนักท่องเที่ยว แต่การท่องเที่ยวชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชน เพื่อให้วิถีชุมชนดั้งเดิมไม่ถูกทำลายหายไป รวมถึงเป็นการรักษาทรัพยากรต่าง ๆ ภายในชุมชนให้มีความยั่งยืนต่อไปได้ ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชนหมายถึงการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม โดยเป็นการท่องเที่ยวที่คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังเน้นถึงการสร้างศักยภาพของคนในชุมชนนั้น ๆ ด้วย เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นอาชีพเสริมที่เข้ามาสนับสนุนอาชีพหลักหรือวิถีดั้งเดิมของชุมชน โดยไม่เป็นการทำลายวิถีชีวิตดั้งเดิมหรือทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่เดิม (ศศิษา หมดมลทิล, 2561)

การพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

1. ศักยภาพคน เริ่มที่คนในชุมชนต้องรู้จักวิถีชีวิตดั้งเดิมของตนเองให้ดี เพื่อความพร้อมในการบอกเล่าข้อมูลและคนในชุมชนต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ มีความสามัคคี ทำงานร่วมกันได้ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของชุมชน เนื่องจากชุมชนต้องมีการร่วมกันคิด วางแผนการดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน เนื่องจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งขององค์กรในการจัดการทรัพยากรและวัฒนธรรม โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยที่ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วิเคราะห์ถึงสภาพปัญหา ผลกระทบจากการท่องเที่ยวก่อนที่จะดำเนินการจัดการท่องเที่ยว ชุมชนต้องมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือเป็นองค์กร เพื่อเป็นตัวแทนในการจัดการ ประสานงาน เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

2. ศักยภาพพื้นที่ หมายรวมถึง ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบสานกันต่อมา คนในชุมชนต้องรู้จักรักและห่วงแหน เห็นคุณค่าของทรัพยากรในชุมชนของตน สามารถนำมาจัดการได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ทั้งนี้ ชุมชนต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ ตลอดจนความรู้ความเข้าใจในเรื่องแนวคิดพื้นฐานทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดการในพื้นที่ด้วย

การทำแหล่งท่องเที่ยวชุมชน คือการนำเสนอจุดเด่นของชุมชน ดังนั้น คนในชุมชนต้องรู้จักคุณค่าของพื้นที่และวัฒนธรรมในชุมชน โดยคนในชุมชนควรสำรวจทางกายภาพถึงแหล่งธรรมชาติและที่นันทนาการ ศึกษาและเรียนรู้ ชุมชนภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน

3. ศักยภาพด้านการจัดการ ชุมชนจะต้องมีผู้นำเป็นที่ยอมรับ มีความคิด มีวิสัยทัศน์ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องมีความพร้อมในการประสานงานและต้องร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแนวทางหรือวางรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนของตน จึงควรประเมินความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน เช่น เป็นการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมและพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยว โดยร่วมกันกำหนดเป้าหมายหรือทิศทางการท่องเที่ยว การประเมินความเป็นไปได้ของการจัดการการท่องเที่ยว มีการคาดการณ์และประเมินความเป็นไปได้ของการท่องเที่ยวว่าเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันภาพรวมของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชนได้เข้าไปมีบทบาทในการสร้างคุณภาพใหม่ของการท่องเที่ยวให้มีความหมายมากกว่าการพักผ่อน ความสนุกสนานและความบันเทิง หากได้เปิดมิติของการท่องเที่ยวเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเคารพคนในท้องถิ่น (ฉวี ภูษิตพรหมณีโรจน์, 2560)

1.2 วิสัยทัศน์ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ชุมชนหลายแห่งตัดสินใจเปิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเป็นฝ่ายจัดการเองนั้น มีรูปแบบการคิดตัดสินใจด้วยการมองวิสัยทัศน์ 3 รูปแบบด้วยกัน คือ

1. มองกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือหนึ่งในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารกับคนภายนอกให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อปัญหาที่ชุมชนประสบอยู่ และหวังว่าจะได้เพื่อนที่เข้าใจร่วมแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน อันเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม เพื่อประสานการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชนนั้น

2. การท่องเที่ยวทำให้เกิดผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม จำเป็นที่ชุมชนต้องรวมตัวกันเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ทุนการท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติอยู่ในกฎ กติกาของชุมชน การจัดระเบียบการแบ่งผลประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผลประโยชน์ในชุมชน การสร้างมาตรฐานต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเอง ทั้งเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบมากเกินไปขีดความสามารถที่ชุมชนจะจัดการได้

3. การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการเรียนรู้ระหว่างคนกับธรรมชาติ เป็นการสร้างโอกาสในการฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และสิ่งแวดล้อม โดยมองที่รายได้ เป็นเพียงผลพลอยได้จากกระบวนการเรียนรู้ท่ามกลางการท่องเที่ยว

ซึ่งทั้ง 3 รูปแบบนี้มีพื้นฐานการคิดมาจากชุมชนเอง ที่มีความภูมิใจในวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของตนเองที่พร้อมจะสื่อต่อคนภายนอก โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด นอกจากนั้นแล้วชุมชนเองยังต้องการความเข้าใจ ความร่วมมือของนักท่องเที่ยวต่อการเคารพกฎกติกา ที่ชุมชนร่วมกันสร้างไว้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัฒนธรรม

1.3 วัตถุประสงค์ของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

วัตถุประสงค์มาจากการกำหนดจากวิสัยทัศน์ที่จัดทำร่วมกันในชุมชน และนำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรม ให้ความชัดเจนขึ้น โดยชุมชนจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์หลัก 4 ประการด้วยกัน คือ

1. เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เป็นกิจกรรมเชื่อมโยงกับกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในรูปแบบอื่น ๆ ที่ต้องเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้กันและกันได้ เช่น การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ไปเยือนชุมชนชาวประมงพื้นบ้าน นักท่องเที่ยวควรเกิดการเรียนรู้บทบาทของประมงขนาดเล็กที่ทำหน้าที่อนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งด้วย
2. เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นตัวกระตุ้นส่งเสริมให้คนในชุมชนโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ได้เข้าใจในคุณค่า ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนให้กลับฟื้นคืนสภาพได้ในระยะต่อไป
3. เพื่อก่อให้เกิดการรวมตัวกันของคนในชุมชน ที่เผชิญต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวแบบเดิม ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการลดผลกระทบดังกล่าว และจัดระเบียบชุมชนให้เป็นระบบที่ทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข
4. เพื่อเป็นเครื่องมือการเผยแพร่ให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องของวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตกับสาธารณชนภายนอก

1.4 หลักการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีหลักการดังนี้

วีรยา มีสวัสดิกุล (2552) จากแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มองชุมชนเป็นศูนย์กลางหรือฐานเพื่อกำหนดทิศทาง แผนงาน แผนปฏิบัติการของตนเอง โดยดำเนินการพร้อมกันทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม จึงทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาแบบองค์รวมและเกี่ยวข้องกับกลุ่มคนต่าง ๆ มากมาย เมื่อมองในบริบทการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวจึงควรต้องมีหลักการร่วมกัน ดังนี้

1. การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนได้มีการวินิจฉัยวิเคราะห์สภาพปัญหา ผลกระทบการท่องเที่ยวอย่างรอบด้านแล้ว ชุมชนร่วมตัดสินใจลงมติที่ดำเนินการตามแนวทางที่ชุมชนเห็นสมควร

2. สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมทั้งการคิดร่วม วางแผนร่วม ทำกิจกรรมร่วม ติดตาม ประเมินผลร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกัน และรับประโยชน์ร่วมกัน

3. ชุมชนต้องการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เป็นชมรม เป็นองค์กร หรือเป็นองค์กรชุมชนเดิม ที่มีอยู่แล้ว หรือองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ก็ได้ เพื่อกลไกที่ทำหน้าที่แทนสมาชิกทั้งหมด ในระดับหนึ่ง และดำเนินการด้านการกำหนดทิศทาง นโยบายการบริหาร การจัดการ การประสานงาน เพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสมาชิกในชุมชนที่เห็นร่วมกัน

4. รูปแบบ เนื้อหา กิจกรรม ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องคำนึงถึงการอยู่ร่วมกัน อย่างมีศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียม มีความเป็นธรรม และให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในเชิงสร้างสรรค์และลดผลกระทบในเชิงลบ

5. มีกฎ กติกาที่เห็นร่วมจากชุมชน สำหรับการจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และสามารถ กำกับดูแลให้เป็นไปตามกติกาที่วางไว้

6. ชุมชนที่จัดการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชน ชาวบ้านทั่วไป และนักท่องเที่ยว ควรมี กระบวนการเรียนรู้ระหว่างกันและกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการทำงาน ท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ถูกต้องเหมาะสม และมีความชัดเจน

7. การท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องมีความมาตรฐานที่มาจากข้อตกลงร่วมภายในชุมชนด้วย เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย การกระจายรายได้ที่เป็นธรรมของผู้เกี่ยวข้อง และพิจารณาร่วมกัน ถึงขีดความสามารถในการรองรับ

8. รายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว มีส่วนไปสนับสนุนการพัฒนาชุมชน และรักษา สิ่งแวดล้อม

9. การท่องเที่ยวจะไม่ใช่อาชีพหลักของชุมชน และชุมชนต้องดำรงอาชีพหลักของตนไว้ได้ ทั้งนี้หากอาชีพของชุมชนเปลี่ยนเป็นการจัดการท่องเที่ยว จะเป็นการทำลายชีวิต และจิตวิญญาณ ดั้งเดิมของชุมชนอย่างชัดเจน

10. องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะจัดการกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ และพร้อม จะหยุดเมื่อเกินความสามารถในการจัดการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้หากมองในแง่ความพร้อมของชุมชนและ ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในมิติของชุมชนแล้ว การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะเป็นไปได้ ด้วยดีนั้นยังต้องพิจารณาจากมิตินอกชุมชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยได้แก่ นโยบายรัฐที่เข้ามาสนับสนุน และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

1.5 รูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถแบ่งออกได้ 3 รูปแบบ

1. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวปกติของชุมชน

2. ศึกษาดูงาน เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งมีทั้งการบรรยาย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้ผู้มาศึกษาดูงานได้เข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทหรือวัตถุประสงค์ ของการศึกษาดูงาน

3. จิตอาสา เป็นกิจกรรมเพิ่มเติมสำหรับอาสาสมัครที่ต้องการทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

1.6 องค์ประกอบหลักของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมี 4 ด้าน คือ

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม คือ ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีวิถีการพึ่งพาใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

2. ด้านองค์กรชุมชน คือ ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้และทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย รู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

3. ด้านการจัดการ คือ ชุมชนมีกฎระเบียบกติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเมืองหรือกลไกในการทำงานเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวม ได้มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรมและมีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

4. ด้านการเรียนรู้ คือ ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการเรียนรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบการจัดการที่เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน สร้างจิตสำนึกเรื่องการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

1.7 ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีส่วนสนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน “ความอยู่รอดของชุมชนขึ้นอยู่กับฐานทรัพยากรธรรมชาติวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นมีความเชื่อมโยงผูกพันกับทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า” การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ทั้งการสร้างภาคภูมิใจให้กับชุมชนในการเผยแพร่ภูมิปัญญาในการจัดการทรัพยากร สื่อสารปัญหาความขัดแย้งในการแย่งชิงทรัพยากรให้คนภายนอกได้รับทราบ สร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวให้ผู้มาเยือนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ จัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยวสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาชุมชน สร้างความร่วมมือของหน่วยงานในการทำงานเป็นพันธมิตรร่วมกับชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีส่วนสนับสนุนการฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น “วิถีชีวิตและวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่บอกถึงอัตลักษณ์ความเป็นชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชนจะทำให้ชุมชนสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคม โดยที่ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมและปรับประยุกต์ให้สอดคล้องกับยุคสมัย มีการสืบทอดสู่คนรุ่นหลังได้อย่างต่อเนื่อง” การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการสร้างความภาคภูมิใจให้กับชาวบ้านในการนำเสนอ “ของดี” ชุมชนให้คนภายนอกได้รับรู้ ทำให้เกิดการสืบค้นถ่ายทอด และฟื้นฟูวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น ชุมชนมีการบริหารจัดการและร่วมกันกำหนดว่าวิถีชีวิตและ

วัฒนธรรมอะไรบ้างที่ชุมชนพร้อมในการนำเสนอและสร้างการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน ตลอดจนมีแนวทางปฏิบัติตัวสำหรับนักท่องเที่ยวที่มึนนักท่องเที่ยวสนใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมคนท้องถิ่น เป็นตัวกระตุ้นอีกทางหนึ่งที่ทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ และมีชีวิตชีวาในการนำเสนอข้อมูล สามารถสร้างการมีส่วนร่วมให้กับนักท่องเที่ยวในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของตน สร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยือน และทำให้เยาวชนคนรุ่นหลังเห็นคุณค่าของชุมชนตนเอง

3. เที่ยวโดยชุมชน มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาคน “ความภาคภูมิใจในความเป็นท้องถิ่นหรือชาติพันธุ์ของตน ความร่วมมือและความสามัคคีของคนในชุมชน การมีพื้นที่ทางสังคม ได้รับการยอมรับจากคนภายนอก เป็นหัวใจสำคัญของการดำรงไว้ซึ่งความเป็นชุมชน” การท่องเที่ยวโดยชุมชนช่วยให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมและกำหนดบทบาทของชุมชนต่อการท่องเที่ยว มีกระบวนการในการจัดการความรู้ภายในชุมชน มีการพัฒนาทักษะและเพิ่มเติมความรู้ใหม่ให้กับสมาชิกในชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว สร้างความมั่นใจในการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับคนภายนอก มีความเชื่อมั่นให้คนในชุมชนในการนำเสนอ “ปัญหาและความต้องการ” กับหน่วยงานภายนอก นำเสนอประสบการณ์และความสำเร็จในการพัฒนากับคนและหน่วยงานที่มาศึกษา-ดูงาน นอกจากเป็นการพัฒนา “คนใน” แล้วยังให้การศึกษาแก่ “คนนอก” ด้วย

4. การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีส่วนสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนและคุณภาพชีวิตคนท้องถิ่น “การท่องเที่ยวเป็นการดึงคนจากภายนอกมาเรียนรู้ชุมชน แรงจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนคือ วิถีชีวิตที่แตกต่าง และวัฒนธรรมดั้งเดิม จุดดึงดูดคือวิถีที่เรียบง่ายและมีการดำรงชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นรายได้เสริม ที่สามารถนำรายได้นั้นไปปรับปรุงที่อยู่อาศัย การออมทรัพย์ไว้ใช้ยามขาดแคลน เจ็บป่วย หรือเป็นทุนการศึกษาให้กับลูกหลาน โดยที่ชาวบ้านยังคงดำเนินวิถีดั้งเดิมหรือเป็นการสร้างทางเลือกเรื่องรายได้ให้กับบางครอบครัว ในการสร้างอาชีพเสริมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สร้างงานให้กับคนในชุมชนการท่องเที่ยวโดยชุมชนยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเรื่องความสะอาด และสุขอนามัย นอกจากนี้ เมื่อชุมชนเริ่มเป็นที่รู้จักก็จะมีหน่วยงานลงไปสนับสนุนเรื่องอุปโภคบริโภค” การที่การท่องเที่ยวเป็นเพียงรายได้เสริม ทำให้ชาวบ้านไม่คิดพึ่งพารายได้หลักจากการท่องเที่ยว และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติต่อเนื่องไม่ว่าจะมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวหรือไม่ก็ตาม

1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สังเคราะห์แนวคิดและข้อค้นพบจากงานวิจัยในบริบทปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อค้นหาคุณลักษณะของปัจจัยที่ส่งเสริมให้การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนประสบความสำเร็จ ได้ทั้งหมด 18 ปัจจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1. การส่งเสริมจากผู้มีส่วนร่วม คนในชุมชนมีการร่วมมือกันอย่างจริงจัง ลักษณะของการมีส่วนร่วมจะสามารถสร้างมิติหรือองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมซึ่งจะต้องเริ่มต้นจากชุมชนอันเป็นเจ้าของสถานที่ เจ้าของวัฒนธรรม เป็นผู้ดำเนินการผ่านกระบวนการต่าง ๆ จึงทำให้การจัดการการท่องเที่ยวมีประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตยา สมศิลา และกนกกานต์ แก้วนุช (2561) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโนนอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ข้อมูลปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโนน แสดงว่า เมื่อชุมชนบ้านโนนมีปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนสูงขึ้นจะส่งผลให้ผลการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับที่สูงขึ้น และ ปฐม หงษ์สุวรรณ และนิมนวล จันทร์อุย (2560) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการหมู่บ้านทอผ้าอีสานเพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดมหาสารคาม พบว่า การจัดการหมู่บ้านทอผ้าอีสานเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดมหาสารคามมีแนวปฏิบัติที่แตกต่างกันเนื่องจากมีแนวปฏิบัติและการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนแตกต่างกันตามอัตลักษณ์ ตามความโดดเด่นของทรัพยากรภูมิปัญญาทอผ้า และนาฏสดา เขมสิริ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน: กรณีจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดชลบุรี พบว่า การพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนต้องได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนร่วม เช่น ผู้นำท้องถิ่น คนในชุมชน ทั้งนี้ควรเป็นการพัฒนาที่มีความยั่งยืนตามแนวทางของการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่กล่าวว่า การพัฒนาควรมีความสมดุลระหว่างความต้องการของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและขีดความสามารถของทรัพยากรการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. การติดต่อสื่อสาร การดำเนินกิจกรรมของชุมชนท่องเที่ยว จะต้องมีการติดต่อประสานงานระหว่างสมาชิกในชุมชน แจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้คนในชุมชนรับทราบ โดยมีความเกี่ยวข้องกับจิตใจและอารมณ์ มีความรับผิดชอบร่วม นอกจากนี้ยังต้องมีช่องทางการสื่อสารหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้มั่นใจว่าสมาชิกในชุมชนทุกคนจะสามารถรับข่าวสารได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภมาศ แหวนวิเศษ และเจริญชัย เอกมาไพศาล (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยแห่งความสำเร็จในกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนต้นแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาตำบลน้ำเขียว จังหวัดตราด พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนต้นแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน คือ ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกผ่านช่องทางแอปพลิเคชันไลน์ การแจ้งตรง การบอกต่อการโทรศัพท์ การประชุมต่าง ๆ และประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อการพัฒนามาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ของจังหวัดในเขตภาคกลาง พบว่าประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวมีการนำหลักการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก โดยรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว คือ การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อมและอรุณช โกศล และโชคชัย สุทธาเวศ (2556) ได้ศึกษาการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างเต็มตัวในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นอนาคตอันใกล้นี้จำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องเตรียมความพร้อมในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนามาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้เพิ่มขึ้น ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมให้มีการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทางด้านการจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ เช่น เผยแพร่ข้อมูลผ่านทางสื่อออนไลน์เกี่ยวกับการแต่งกายที่เหมาะสมกับกิจกรรม ที่มาและประโยชน์ของวัตถุดิบที่นำมาทำขนมหรือประกอบอาหารประจำท้องถิ่น

3. การเมืองท้องถิ่น ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานหลักของภาครัฐที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมและเหมาะสมกับทรัพยากรที่ชุมชนมีอยู่ โดยผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะต้องให้ความสนใจในเรื่องราวของชุมชน ตลอดจนการให้ความสำคัญของชุมชน พร้อมทั้งจะช่วยเหลือ แก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนและพร้อมสนับสนุนทันทีเมื่อชุมชนทำการร้องขอความช่วยเหลือ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิวัฒน์ชัย บุญยภักดี (2550) ได้กล่าวถึง ความจำเป็นของภาครัฐที่จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานภาครัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา ต้องเข้ามาสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวให้มีความพร้อมอย่างแท้จริงเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวและกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนต่อไป คมลักษณ์ สงทิพย์ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่รัฐที่จะเป็นตัวกลางระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ โดยปฏิบัติงานมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ และธนพล จันทรเรืองฤทธิ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนริมน้ำจันทบูร อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่าในการพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูรให้เป็นพื้นที่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องเกิดขึ้นจากการสนับสนุนของผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการร้านค้าและผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชน

4. ภาวะผู้นำ ผู้นำของชุมชนมีศักยภาพและความรับผิดชอบในการนำชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาไปข้างหน้า และมีการนำองค์ความรู้ใหม่ ๆ เข้ามาเผยแพร่ให้คนในชุมชนทราบ และผู้นำของชุมชนเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ผู้นำจะต้องจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยผ่านการเข้าร่วมประชุมและอบรม เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน

อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจนจิรา อักษรพิมพ์ (2560) ได้ศึกษาผลกระทบของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนมีผู้นำที่มีความมุ่งมั่น มีความรู้ความสามารถและความเข้าใจบริบทในการจัดการการท่องเที่ยว กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการสร้างความร่วมมือทั้งในระดับแนวตั้งและแนวนอน บัณฑิต อ่อนดำ (2536) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการปรับปรุงและพัฒนา กลุ่ม/องค์กรประชาชนเชียงใหม่ ที่กล่าวว่า ถ้าประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ แล้ว ประชาชนจะยินดีให้ความร่วมมือหรือมีพันธมิตรในเรื่องนั้น ๆ ทำให้สามารถดำเนินกิจกรรมสำเร็จลุล่วงไปได้ ดังนั้น ผู้นำจึงต้องหาวิธีการในการสร้างวิธีให้คนในชุมชนให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ จิระพงษ์ เรื่องกุนและวิทยา นามเสาร์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง สมรรถนะผู้นำกลุ่มท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จใจไทย พบว่า สมรรถนะผู้นำกลุ่มท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ มี 7 ประการ คือ แรงขับในการพัฒนาชุมชน ความไว้วางใจ การมีวิสัยทัศน์ ความสามารถทางการบริหาร ทักษะการสื่อสาร ความสามารถทางการตลาดและความสามารถในการสร้างเครือข่าย

5. เครือข่ายองค์กร ชุมชนท่องเที่ยวมีการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน และมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้ดีขึ้น เครือข่ายของชุมชนมีการแบ่งแยกหน้าที่ที่ชัดเจน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับภาคีที่เกี่ยวข้องในชุมชน เพื่อนำข้อมูลมาร่วมคิดร่วมตัดสินใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของจรินทร์ อาสาทรง (2552) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดน้ำเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืนและการบูรณาการความร่วมมือกับภาคีที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว ปริญญา นิยมนงและคณะ (2555) ซึ่งพบว่า การดำเนินกิจกรรมทางการตลาดเพื่อฟื้นฟูตลาดน้ำอัมพวาได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษาและสนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับเรียนรู้วิถีชีวิตของคน ปวีณา งามประภาสสม (2559) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา การจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะหลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง พบว่า แนวทางการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะหลวงเกิดประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วย การส่งเสริมงบประมาณและองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการ การดำเนินงานด้านสิทธิในที่ทำกิน และการเชื่อมประสานการดำเนินงานกับชุมชนท่องเที่ยวใกล้เคียงเพื่อศักยภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยว

6. ทรัพยากรท้องถิ่น ชุมชนท่องเที่ยวมีทรัพยากรสำหรับจัดกิจกรรมท่องเที่ยว โดยทุกคนในชุมชนตระหนักรู้ถึงความสำคัญของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนและสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ไม่ว่าจะเป็น โบราณสถาน สิ่งปลูกสร้าง เครื่องแต่งกาย เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่มีความค่าทางด้านประวัติศาสตร์ ด้านจิตใจของคนในชุมชน โดยทรัพยากรเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็น

คุณค่าทางสังคมเพราะทำให้เกิดความรัก ความภูมิใจในความเป็นชาติพันธุ์ของตนเอง สร้างความสามัคคีและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ชุมชนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของฐิตาภา บำรุงศิลป์ และคณะ (2561) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าจังหวัดศรีสะเกษเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายในกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ จึงทำให้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวัฒนธรรมเหล่านี้ถือเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ชีระ สินเดชา และอดิศักดิ์ แสงสนิท (2558) ได้ศึกษาเรื่ององค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าองค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกจะมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มากที่สุด รองลงมาคือด้านความเป็นมิตรไมตรี และด้านสิ่งดึงดูดใจ โดยมีนัยสำคัญ สงกรานต์ต์ เชื้อนธนะ (2556) ศึกษาเรื่องการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ลุ่มน้ำว่า จังหวัดน่าน พบว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญที่จะดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ มีลักษณะชวนตาชวนใจ มีเสน่ห์สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ไปเยือนที่ชุมชนได้

7. ทักษะความรู้ สมาชิกของชุมชนท่องเที่ยวสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ของชุมชนให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยว สามารถแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของชุมชนกับชุมชนใกล้เคียง คนในชุมชนถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่นและทักษะการดำเนินชีวิตตามวิถีของชุมชน ลักษณะ เกยุราพันธ์ (2558) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนชาวไทยพวน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดนครนายก พบว่า แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนไทยพวนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดนครนายกที่สำคัญได้แก่ การส่งเสริมบุคลากรทุกระดับได้รับการอบรมให้ความรู้ สร้างความตระหนักรู้คุณค่าของวัฒนธรรมชาวไทยพวน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย ส่งเสริมการเรียนรู้ การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง รัตนะ บัวสนธ์ (2537) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นกรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลางตอนล่าง พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่ชาวบ้านเรียนรู้ สัมผัสประสบการณ์และถ่ายทอดสืบกันต่อมา ภูมิปัญญาเป็นเรื่องที่สั่งสมกันมาแต่อดีตเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยผ่านกระบวนการทางจารีต ประเพณี วิถีชีวิต การทำมาหากินและพิธีกรรมต่าง ๆ ราชบัณฑิตยสถาน (2546) กล่าวว่า ภูมิปัญญาไทยหรือภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการกระทำและสืบต่อดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมในชุมชน และนำมาปรับปรุง เลือกรสรหรือประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

8. กิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนทำให้เกิดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน ก่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว และกิจกรรมไม่ทำลายทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนและไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อนักท่องเที่ยวและผู้จัดกิจกรรม ฐิตาภา บำรุงศิลป์ และคณะ (2561) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่ารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเป็นการอนุรักษ์ชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ จำแนกได้ 4 ประการ คือ องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คุณลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กระบวนการดำเนินการของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และกิจกรรมทางวัฒนธรรม วริศรา สมเกียรติกุล และคณะ (2561) ได้กล่าวว่า ในอดีตที่ผ่านมา นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมที่ไม่มีกิจกรรมให้เรียนรู้ แต่ในปัจจุบันพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนไป คือ ต้องการที่จะเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ จากการท่องเที่ยว จากการศึกษาเรื่องการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จันทร์จิรา สุขบรรจง (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง พบว่าปัจจุบันนักท่องเที่ยวต้องการมีส่วนร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จึงเกิดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

9. การบริการการท่องเที่ยว ชุมชนท่องเที่ยวมีบริการการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมชุมชน อีกทั้งนักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการการท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างสะดวก การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย คนในชุมชนรู้จักกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนตนเอง เป็นบริการพื้นฐานที่ชุมชนสามารถที่จะให้บริการได้จากทรัพยากรที่มีอยู่ พรรณฉวีดา เหล่าพวงศักดิ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มประชาคมเกษียณ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว คือ ด้านสถานที่ท่องเที่ยวและด้านสภาพแวดล้อม มีความสะดวกสบาย และการบริการที่เป็นมิตร เฉลิมชัย อัสวโกศล (2550) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยว อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านการคมนาคมขนส่งและความสะดวกในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยว วันชพร จันทรักษา (2551) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษา เขตเทศบาลนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

10. การประชาสัมพันธ์ เมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่ชุมชนท่องเที่ยว คนในชุมชนสามารถที่จะประชาสัมพันธ์กิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนได้ การประชาสัมพันธ์เกิดขึ้นได้มากกว่า 1 ช่องทาง และข้อมูลการประชาสัมพันธ์มีการอัปเดตอยู่เสมอ กันตภณ แก้วสง่าและนิตาชล จำนงศรี (2558)

ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการองค์ความรู้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การค้นหาล่องค์ความรู้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการตลาดการท่องเที่ยว บุคลากรด้านการท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม อาทิ มัคคุเทศก์ เจ้าของธุรกิจการท่องเที่ยวต่าง ๆ หน่วยงานภาครัฐหรือชุมชนท้องถิ่นมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในเบื้องต้น สามารถบอกเส้นทางการท่องเที่ยว สามารถแนะนำแหล่งท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้ เพราะเป็นคนในพื้นที่ ทั้งนี้ บุคลากรทางการท่องเที่ยวสามารถสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ในระดับดีมาก หรือระดับ 4 เพราะสามารถเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว เป็นเจ้าบ้านที่ดี ช่วยกันรักษาความสะอาด ยิ้มแย้มแจ่มใส คอยให้คำแนะนำนักท่องเที่ยว กฤษดา ชุณอัย (2552) ได้ศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านลวงเหนือ ตำบลลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า วิธีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ อินเทอร์เน็ต การบอกต่อจากคนใกล้ชิดหรือคนรู้จัก นพพร จันทร์นำชู และคณะ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบและเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์จะต้องดำเนินงานร่วมกันในลักษณะของเครือข่าย ประชาสัมพันธ์ให้เกิด กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสืบค้นข้อมูล สร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอก ชุมชน และสามารถสร้างความรู้และนวัตกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์

11. ด้านเงินทุนสนับสนุน ชุมชนท่องเที่ยวได้รับเงินสนับสนุนการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอ และได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากภาคเอกชนเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว โดยชุมชนมีเงินหมุนเวียนเพียงพอที่จะจัดกิจกรรมท่องเที่ยวต่าง ๆ ธณิศวัล กุลศรี และ สถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์: กรณีศึกษาพิพิธภัณฑสถานสิรินธร ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า สิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถานสิรินธร 3 ด้าน ได้แก่ ด้านงบประมาณ ด้านบทบาทและภารกิจ และด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านงบประมาณพบว่า มีจำกัดเฉพาะเพื่อการศึกษาวิจัย อนุรักษ์ เก็บรวบรวมตัวอย่างซากไดโนเสาร์ ขณะที่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก อิศริย์ ภักดีศรีแพง (2557) พบว่า ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา แม้จะไม่มีแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในความรับผิดชอบ แต่มีนโยบายและแผนงานในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเน้นการสนับสนุนการจัดกิจกรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ถูกบรรจุไว้ในปฏิทินการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมาส่งเสริมเป็นลำดับต้น เมื่อเทียบกับงบประมาณที่มีอยู่กับพื้นที่รับผิดชอบ 32 อำเภอ ถือว่ายังไม่พอเพียง จึงทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวไม่เป็นรูปธรรมเท่าที่ควร อัครพงศ์ อ้นทองและอริยา เผาเครื่อง (2564) ได้ศึกษาเรื่องทุนของชุมชนและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่ากิจกรรมการท่องเที่ยว

มีสัดส่วนผลตอบแทนเหนือต้นทุนการดำเนินงานบวกกับค่าแรงและมีสัดส่วนมากกว่าครึ่งหนึ่งของรายรับ ดังนั้น หากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมิใช่อาชีพหลักที่ลงทุนใหม่ ชาวบ้านยังคงได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่คุ้มกับการลงทุนในกิจกรรมนั้น ๆ

12. โครงสร้างการบริหาร ชุมชนท่องเที่ยวมีการจัดโครงสร้างการบริหารและแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน โดยแต่ละคนรับทราบถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง และคณะกรรมการบริหารได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกในชุมชน การเลือกคณะกรรมการต้องมาจากเสียงส่วนใหญ่ของชุมชน และสามารถตรวจสอบการทำงานได้ เจนจิรา อักษรพิมพ์ (2560) ได้ศึกษากลยุทธ์การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ทุกกลุ่มมีการจัดการโครงสร้างการบริหารจัดการที่ชัดเจน แต่ยังมีขาดกระบวนการของการวางแผนการท่องเที่ยว ยังมีความต้องการพึ่งพาหน่วยงานภายนอก ทั้งด้านงบประมาณและความช่วยเหลือต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการกลุ่มก็ยังเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและกลุ่มยังดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวจนถึงปัจจุบัน World Tourism Organization (2001) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนนำมาจากผลประโยชน์และปัญหาต่าง ๆ ให้แก่ชุมชน ถ้ามีการวางแผน พัฒนาการจัดการที่ดีแล้ว การท่องเที่ยวจะทำให้เกิดอาชีพในชุมชน รายได้ และทำให้เกิดการประกอบธุรกิจ ซึ่งจะทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น พจนา สวนศรี (2541) กล่าวว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นเรื่องของผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง หากจัดระบบการจัดการไม่ดี ขาดความโปร่งใส ก่อให้เกิดการขาดความร่วมมือชุมชนขาดความเข้มแข็ง และเกิดผลกระทบ ซึ่งเป็นการทำลายตัวเอง

13. นักท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจมาเที่ยวชุมชนได้ โดยมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมตลอดทั้งปี อีกทั้งกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้วิถีชุมชนท่องเที่ยวจากกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนได้ กันตถน แก้วสง่าและนิศาชล จำนงศรี (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการองค์ความรู้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ที่ประยุกต์ใช้สามารถนำมาใช้ในการจัดการความรู้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอพิมายได้เป็นอย่างดี ในการค้นหาองค์ความรู้ สามารถจำแนกความรู้ได้หลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านนักท่องเที่ยว กลุ่มนักท่องเที่ยวหลัก คือ นักเรียน นักศึกษา และวัยทำงาน บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่า ของที่ระลึกจะต้องเป็นสินค้าที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยว เพื่อดึงดูดและสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว Richards (2010) กล่าวว่า ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ เปลี่ยนจากการขายทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องได้สู่ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ เปลี่ยนจากการขายสินค้าที่เป็นวัตถุไปสู่การขายสินค้าที่เรียกว่า “ประสบการณ์”

14. การฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ ชุมชนท่องเที่ยวที่มีการจัดโครงการอบรมเพื่อพัฒนา และให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชน และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการเข้าฝึกอบรมที่ทาง ชุมชนจัดขึ้น โดยหลังจากอบรมแล้วมีการพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นหรือสามารถเสนอข้อคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนไปปรับและพัฒนาได้ ชูลิรัตน์ จันทรเชื้อ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่าสมรรถนะการจัดการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนที่จำเป็นต้องฝึกอบรมเพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง และประสบผลสำเร็จ มี 3 ด้าน คือ สมรรถนะในการประสานงานและจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน สมรรถนะในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและปฏิบัติตามแผนที่มีผลกระทบด้านลบน้อยที่สุด และ สมรรถนะในการบริการนักท่องเที่ยว ปทุมพร วรพิงศ์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตร การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อความยั่งยืน พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อความ ยั่งยืนจะต้องให้บุคลากรในชุมชนได้รับการฝึกอบรม เพื่อสร้างทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการ จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยให้บุคลากรในชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอหัวข้อที่ต้องการ เรียนรู้และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรม ชีรเดช ชื่นประภาณุสรณ์ (2556) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม: เยาวชนคนเก่งอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยว เทศบาลเมือง กาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ความจำเป็นด้านเนื้อหาและองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวในด้าน ความปลอดภัยและการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวให้แก่เยาวชนอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในด้าน ความปลอดภัย ให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะในการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวได้ทัน่วงที

15. คนในชุมชน สมาชิกของชุมชนรับรู้ถึงรายละเอียดของกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน รับรู้ว่าตนเองเป็นเจ้าของชุมชนและทรัพยากรของชุมชน ท่องเที่ยว สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2540) กล่าวว่า ความผูกพันต่อชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา ชุมชน ประชากรในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่น แต่ในทาง กลับกันหากขาดชาวบ้านไปก็จะทำให้ท้องถิ่นเจริญไปได้ยาก ไศจิลักษณ์ กมลศักดิ์วิกุล (2556) กล่าวว่า ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานท่องเที่ยวโดยชุมชนทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ การรวมกลุ่มผู้สนใจดำเนินงาน การสำรวจชุมชนและการศึกษาความเป็นไปได้ การกำหนดเป้าหมาย การดำเนินงานร่วมกัน การดำเนินการเก็บข้อมูลของดีของชุมชน กฤษณา พุ่งฟูและทิพย์วัลย์ สุรินยา (2560) ศึกษาเรื่อง ความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและวัฒนธรรม ความผูกพันต่อชุมชน กับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของประชาชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ประชาชนมีความรู้ ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับสูง ประชาชนทราบว่ากรท่องเที่ยวโดยชุมชนต้อง คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมในชุมชน เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์นั้นเป็นสิ่งที่ ดึงดูดนักท่องเที่ยวและควรเป็นอย่างยิ่งที่จะให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมของชุมชนแก่นักท่องเที่ยว

โดยการแสวงหาปราชญ์ชุมชนเพื่อเป็นผู้นำคนในชุมชนในการเผยแพร่และปลูกฝังความรู้ในเรื่อง การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างคน ในชุมชนและนักท่องเที่ยว อีกทั้งประชาชนยังทราบว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการพัฒนาชุมชน

16. การสร้างสรรค์ ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างสรรค์ มีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรม ไปตามสถานการณ์โลกในปัจจุบัน เปิดโอกาสให้สมาชิกเสนอแนวความคิดในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว และปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้เหมาะสม ลักษณะ เกษราพันธ์และคณะ (2564) ศึกษาเรื่อง การศึกษา วัฒนธรรมไทยลาวครั้ง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ในอำเภออุ้มถ้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า รูปแบบการศึกษาวัฒนธรรมไทยลาวครั้งเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนา เรียกว่า รูปแบบ การศึกษาวัฒนธรรมไทยลาวครั้งเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์มีองค์ประกอบ ได้แก่ ชุมชน ลาวครั้ง อัตลักษณ์ของชุมชนลาวครั้ง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างสรรค์ชุมชนแห่งการเรียนรู้ การอนุรักษ์และการพึ่งตนเอง ลักษณะ เกษราพันธ์ (2558) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนชาวไทยพวน เพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดนครนายก พบว่า การพัฒนารูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนไทยพวนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดนครนายกที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาและส่งเสริมบุคลากร ทุกระดับด้วยการอบรม ให้มีความรู้ สร้างความตระหนัก ให้รู้คุณค่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และการเรียนรู้ที่หลากหลาย การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องมีการจัดตั้งกลุ่มผู้รับผิดชอบ การจัดทำ ป้ายแหล่งท่องเที่ยวและสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐเพื่อส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดนครนายกให้มีประสิทธิภาพ และสามารถขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

17. การตระหนักถึงผลกระทบ สมาชิกของชุมชนท่องเที่ยวตระหนักถึงผลกระทบจาก การจัดกิจกรรมท่องเที่ยว และหาทางป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรม โดยร่วมมือ ร่วมใจกันในการรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน ลดการเกิดผลกระทบต่อชุมชนท่องเที่ยวให้ได้ มากที่สุด จำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2545) กล่าวว่า ชุมชนควรตระหนักถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มี ผลกระทบวัฒนธรรม วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน รวมทั้งควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว นโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (2555-2559) ที่ชุมชนสามารถอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและคงความ เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน รวมทั้งขีดความสามารถในการสร้างงานสร้างรายได้และมีวิธีการสืบทอด ไปยังชนรุ่นหลัง ก่อให้เกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

18. การแบ่งปัน ระหว่างคนในชุมชนท่องเที่ยวเกิดการแบ่งปันทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมท่องเที่ยว คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการแบ่งปันสิ่งต่าง ๆ ให้กับ ชุมชนตนเอง ชุมชนข้างเคียงและนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชุมชน การแบ่งปันต้องอยู่บนพื้นฐานที่จะ

ไม่ทำให้ตนเองและชุมชนเดือดร้อน รสสุคนธ์ เนาวบุตรและนรินทร์ สังข์รักษา (2558) ศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมพหุวัฒนธรรม: กรณีศึกษาชุมชนบ้านป่าละอู อำเภอกำแพงหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า กระบวนการและเงื่อนไขในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมสืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เป็นชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการสอดแทรกอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมมือกันอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชน ศิลปะชัย ศรีเกียรติ (2541) กล่าวว่า วัฒนธรรมเกิดจากกลุ่มชนที่มีการประพฤติปฏิบัติแบ่งปันร่วมกันในชุมชน วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ได้มาจากการเรียนรู้ พรทิพย์ เจริญกิจไพศาล (2553) ศึกษาเรื่องทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี พบว่า การเน้นเรื่องการพัฒนาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ อนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้ให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่บริหารจัดการโดยคนในชุมชนในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนที่คนในชุมชนเป็นเจ้าของ มีการวางแผนการจัดสรรทรัพยากรและคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างยั่งยืน มีความภูมิใจในวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของตนเองที่พร้อมจะสื่อต่อคนภายนอก โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนทำให้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญในการร่วมมือกันในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ ตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์วิถีชีวิตของชุมชนไม่ให้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา โดยปัจจัยที่มีผลทำให้การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนประสบความสำเร็จ ประกอบไปด้วย 18 ด้านดังกล่าวข้างต้น โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกลุ่มปัจจัยทั้ง 18 ปัจจัยตามความสอดคล้องของข้อมูล

2. แนวความคิดเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาในด้านอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในช่วง 4 ทศวรรษที่ผ่านมา เป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดผลกระทบและความเสียหายต่อทรัพยากรโลกเป็นอย่างมาก เมื่อปี พ.ศ.2543 ประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวม 189 ประเทศ จึงรวมตัวกันในการประชุมองค์การสหประชาชาติที่มหานครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา และเห็นพ้องต้องกันในการตั้งเป้าหมายการพัฒนาทั้งในระดับชาติและระดับสากลที่ทุกประเทศจะดำเนินการร่วมกันให้ได้ภายในปี 2558 โดยเป้าหมายดังกล่าวเรียกว่า เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ หรือ Millennium Development Goals (MDGs) อันประกอบด้วย 8 เป้าหมายหลัก คือ 1.ขจัดความยากจนและความหิวโหย 2.ให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา 3.ส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศและบทบาทสตรี 4.ลดอัตราการตายของเด็ก 5.พัฒนาสุขภาพของสตรีมีครรภ์ 6.ต่อสู้กับโรคเอดส์ มาลาเรีย และ โรคสำคัญอื่น ๆ 7.รักษาและจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและ 8.ส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาประชาคมโลก

2.1 สำนักงานการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558) ระยะเวลา 15 ปีที่ผ่านมา เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหประชาชาติทั้ง 8 ข้อกำลังสิ้นสุดลง โดยประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในหลายประเทศ ซึ่งเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการพัฒนา องค์การสหประชาชาติจึงได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาขึ้นมาใหม่โดยอาศัยกรอบความคิดที่มองการพัฒนาเป็นมิติของ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ให้มีความเชื่อมโยงกัน เรียกว่า เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals (SDGs) ซึ่งจะใช้เป็นทิศทางการพัฒนาตั้งแต่เดือนกันยายน ปี 2558 ถึงเดือนสิงหาคม 2573 ครอบคลุมระยะเวลา 15 ปี โดยประกอบไปด้วย 17 เป้าหมาย คือ

2.1.1 เป้าหมายที่ 1 ยุติความยากจนทุกรูปแบบในทุกที่

ภายในปี 2573 ขจัดความยากจนขั้นรุนแรงทั้งหมด ซึ่งในปัจจุบันวัดจากคนที่มีความใช้จ่ายดำรงชีพต่ำกว่า \$1.25 วัน ลดสัดส่วนชาย หญิงและเด็กในทุกช่วงวัยที่อยู่ภายใต้ความยากจนในทุกมิติ ตามนิยามของแต่ละประเทศ ให้ลดลงอย่างน้อยครึ่งหนึ่ง มีการดำเนินการให้เป็นผลตามระบบและมาตรการคุ้มครองทางสังคมที่เหมาะสมของแต่ละประเทศ และให้ครอบคลุมถึงกลุ่มที่ยากจนและเปราะบาง สร้างหลักประกันว่าชายและหญิงทุกคน โดยเฉพาะที่ยากจนและเปราะบาง มีสิทธิเท่าเทียมกันในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมถึงการเข้าถึงการบริการขั้นพื้นฐาน การเป็นเจ้าของและควบคุมเหนือที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ในรูปแบบอื่น มรดก ทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยีที่เหมาะสม และบริการทางการเงินซึ่งรวมถึงระบบการเงินระดับฐานราก การสร้างภูมิคุ้มกันและลดการเปิดรับและความเปราะบางต่อเหตุการณ์รุนแรงที่เกี่ยวข้องกับภูมิอากาศ และภัยพิบัติทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ให้กับผู้ที่ยากจนและอยู่ในสถานการณ์เปราะบาง

แนวทางการดำเนินการ

1. สร้างหลักประกันว่าจะมีการระดมทรัพยากรอย่างมีนัยสำคัญจากแหล่งที่หลากหลาย รวมไปถึงการยกระดับความร่วมมือเพื่อการพัฒนา เพื่อที่จะจัดให้มีแนวทางที่เพียงพอและคาดเดา ได้แก่ประเทศที่กำลังพัฒนา เฉพาะอย่างยิ่งประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ในการดำเนินงานตามแผนงานและนโยบายเพื่อยุติความยากจนทุกมิติ

2. การสร้างกรอบนโยบายที่เหมาะสมระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ บนฐานของยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สนับสนุนคนยากจนและคำนึงถึงความละเอียดอ่อนเชิงเพศภาวะ เพื่อจะสนับสนุนการเร่งการลงทุนเพื่อปฏิบัติการขจัดความยากจน

2.1.2 เป้าหมายที่ 2 ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการและส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน

ภายในปี 2573 ยุติความหิวโหยและสร้างหลักประกันให้ทุกคนโดยเฉพาะที่ยากจนและอยู่ในภาวะเปราะบางอันรวมถึงทารก ได้เข้าถึงอาหารที่ปลอดภัย มีโภชนาการ และเพียงพอตลอดทั้งปี ยุติภาวะทุพโภชนาการทุกรูปแบบและแก้ไขปัญหาความต้องการสารอาหารของ

หญิงวัยรุ่น หญิงตั้งครรภ์และให้นมบุตร และผู้สูงอายุ รวมถึงบรรลุเป้าหมายที่ตกลงร่วมกันระหว่างประเทศว่าด้วยภาวะแคะแกร็นและผอมแห้งในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี เพิ่มผลิตภาพทางการเกษตรและรายได้ของผู้ผลิตอาหารรายเล็ก โดยเฉพาะผู้หญิง คนพื้นเมือง เกษตรกรแบบครอบครัว คนเลี้ยงปศุสัตว์ ชาวประมง ให้เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า โดยรวมถึงการเข้าถึงที่ดินและทรัพยากรและปัจจัยนำเข้าในการผลิต ความรู้ บริการทางการเงิน ตลาด และโอกาสสำหรับการเพิ่มมูลค่าและการจ้างงานนอกฟาร์ม อย่างปลอดภัยและเท่าเทียม สร้างหลักประกันว่าจะมีระบบการผลิตอาหารที่ยั่งยืนและดำเนินการตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่มีภูมิคุ้มกันที่จะเพิ่มผลิตภาพและการผลิต ซึ่งจะช่วยรักษาระบบนิเวศ เสริมขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภาวะอากาศรุนแรง ภัยแล้ง อุทกภัย และภัยพิบัติอื่น ๆ และจะช่วยพัฒนาที่ดินและคุณภาพดินอย่างต่อเนื่อง คงความหลากหลายทางพันธุกรรมของเมล็ดพันธุ์ พืชที่ใช้เพาะปลูก สัตว์ในไร่นาและที่เลี้ยงตามบ้านเรือน และชนิดพันธุ์ตามธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับพืชและสัตว์เหล่านั้น รวมถึงให้มีธนาคารเมล็ดพันธุ์และพืชที่มีการจัดการที่ดีและมีความหลากหลาย ทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ และสร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรทางพันธุกรรมและองค์ความรู้ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องอย่างธรรมและเท่าเทียม ตามที่ตกลงกันระหว่างประเทศ

แนวทางการดำเนินการ

1. เพิ่มการลงทุนตลอดจนการยกระดับความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานในชนบท การวิจัยเกษตรและการขยายบริการ การพัฒนาเทคโนโลยี และการทำธนาคารยีนของพืชและสัตว์เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตรในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

2. แก้ไขและป้องกันการกีดกันและการบิดเบือนทางการค้าในตลาดเกษตรโลก รวมถึงทางการจัดการอุดหนุนสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออกทุกรูปแบบและมาตรการเพื่อการส่งออกทุกแบบที่ให้ผลในลักษณะเดียวกัน โดยให้เป็นไปตามอาณัติของรอบการพัฒนาโดฮา

3. เลือกใช้มาตรการที่สร้างหลักประกันได้ว่าตลาดโภคภัณฑ์อาหารและตลาดอนุพันธ์ สามารถทำงานได้อย่างเหมาะสม และอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของตลาดและข้อมูลสำรองอาหารได้อย่างทันการ เพื่อจำกัดความผันผวนของราคาอาหารอย่างรุนแรง

2.1.3 เป้าหมายที่ 3 สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับทุกคนในทุกวัย

ภายในปี 2573 ลดอัตราการตายของมารดาทั่วโลก ให้ต่ำกว่า 70 ต่อการเกิดมีชีพ 1 แสนคน ยุติการตายที่ป้องกันได้ของทารกแรกเกิดและเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี โดยทุกประเทศ มุ่งลดอัตราการตายในทารกถึงให้ต่ำถึง 12 ต่อการเกิดมีชีพพันคน และลดอัตราการตายในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ลงให้ต่ำถึง 25 ต่อการเกิดมีชีพพันคน ยุติการแพร่กระจายของเอ็ดส์ วัณโรค มาลาเรีย

และโรคเขตร้อนที่ถูกละเลย และต่อสู้กับโรคดื้อยาต้านไวรัส โรคติดต่อทางน้ำและโรคติดต่ออื่น ๆ ลดการตายก่อนวัยอันควรจากโรคไม่ติดต่อให้ลดลงหนึ่งในสามผ่านทางการป้องกันและการรักษาโรค และสนับสนุนสุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดี เสริมการป้องกันและการรักษาการใช้สารในทางที่ผิด ซึ่งรวมถึงการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิดและการใช้แอลกอฮอล์ในทางอันตราย ลดจำนวนการตายและบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนทั่วโลกครึ่งหนึ่ง สร้างหลักประกันว่ามีการเข้าถึงบริการ ข้อมูลการให้การศึกษาเกี่ยวกับอนามัยเจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้า รวมถึงการวางแผนครอบครัว และการผสมอนามัยเจริญพันธุ์ในยุทธศาสตร์และแผนงานระดับชาติ บรรลุการมีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า รวมถึงการป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน การเข้าถึงการบริการสาธารณสุขจำเป็นที่มีคุณภาพ และเข้าถึงยาและวัคซีนจำเป็นที่ปลอดภัย มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ และมีราคาที่สามารถซื้อหาได้ ลดจำนวนการตายและการป่วยจากสารเคมีอันตราย และจากการปนเปื้อนและมลพิษทางอากาศ น้ำ และดิน ให้ลดลงอย่างมาก

แนวทางการดำเนินการ

1. เสริมการดำเนินงานของกรอบอนุสัญญาขององค์การอนามัยโลกว่าด้วยการควบคุมยาสูบในทุกประเทศตามความเหมาะสม
2. สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาวัคซีนและยาสำหรับโรคที่ติดต่อและไม่ติดต่อที่ส่งผลกระทบต่อประเทศกำลังพัฒนา ให้มีการเข้าถึงยาและวัคซีนจำเป็นในราคาที่สามารถซื้อหาได้ ตามปฏิญญาโตฮาความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าและการสาธารณสุข ซึ่งเน้นย้ำสิทธิสำหรับประเทศกำลังพัฒนาที่จะใช้ข้อยกเว้นในความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าอย่างเต็มที่ ในเรื่องการผ่อนปรนเพื่อจะปกป้องสุขภาพสาธารณะและโดยเฉพาะการเข้าถึงยาโดยถ้วนหน้า
3. เพิ่มการใช้เงินที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ และการสรรหา การพัฒนา การฝึกฝน และการเก็บรักษากำลังคนด้านสุขภาพในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุดและรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก
4. เสริมขีดความสามารถสำหรับทุกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา ในเรื่องการแจ้งเตือนล่วงหน้า การลดความเสี่ยง และการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพในระดับประเทศและระดับโลก

2.1.4 เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ภายในปี 2573 สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพ เท่าเทียม และไม่มีค่าใช้จ่าย นำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพ สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนเข้าถึงการพัฒนาการดูแล

และการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ เพื่อให้เด็กเหล่านั้นมีความพร้อมสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา ให้ชายและหญิงทุกคนเข้าถึงการศึกษาวิชาเทคนิค อาชีวศึกษา อุดมศึกษา รวมถึงมหาวิทยาลัย ที่มีราคาที่สามารถจ่ายได้และมีคุณภาพ เพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่จำเป็น รวมถึงทักษะทางเทคนิคและอาชีพ สำหรับการจ้างงาน การมีงานที่ดี และการเป็นผู้ประกอบการ ขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศในการศึกษา และสร้างหลักประกันว่ากลุ่มที่เปราะบางซึ่งรวมถึงผู้พิการ ชนพื้นเมือง และเด็ก เข้าถึงการศึกษาและการฝึกอาชีพทุกระดับอย่างเท่าเทียม สร้างหลักประกันว่าเยาวชนทุกคนและผู้ใหญ่ในสัดส่วนสูง ทั้งชายและหญิง สามารถอ่านออกเขียนได้และคำนวณได้ สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึง การศึกษาสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุขและไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลก และความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและในมีส่วนร่วมของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวทางการดำเนินการ

1. สร้างและยกระดับอุปกรณ์และเครื่องมือทางการศึกษา ที่อ่อนไหวต่อเด็ก ผู้พิการ และเพศภาวะ และให้มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ปลอดภัย ปราศจากความรุนแรง ครอบคลุมและมีประสิทธิผลสำหรับทุกคน
2. ขยายจำนวนทุนการศึกษาในทั่วโลกที่ให้สำหรับประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ภูมิภาคกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก และประเทศในแอฟริกา ในการสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา รวมถึงการฝึกอาชีพ และโปรแกรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านเทคนิค วิศวกรรม และวิทยาศาสตร์ ในประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ภายในปี 2573
3. เพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพ รวมถึงการดำเนินการผ่านทางความร่วมมือระหว่างประเทศในการฝึกอบรมครูในประเทศกำลังพัฒนา เฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุดและรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก ภายในปี 2573

2.1.5 เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศและให้อำนาจของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน

ภายในปี 2573 ยุติการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในทุกที่ ขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงทั้งในที่สาธารณะและที่รโหฐาน รวมถึงการค้ามนุษย์ การกระทำทางเพศ และการแสวงประโยชน์ในรูปแบบอื่น ขจัดแนวปฏิบัติที่เป็นภัยทุกรูปแบบ อาทิ การแต่งงานในเด็กก่อนวันอันควรโดยการบังคับ และการทำลายอวัยวะเพศหญิง ยอมรับและให้คุณค่าต่อการดูแลและการทำงานบ้านแบบไม่ได้รับค่าจ้าง โดยจัดเตรียมบริการสาธารณะ โครงสร้าง

พื้นฐานและนโยบายการคุ้มครองทางสังคมให้ และสนับสนุนความรับผิดชอบร่วมกันภายในครัวเรือน และครอบครัว ตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ สร้างหลักประกันว่าผู้หญิงมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิผลและมีโอกาสที่เท่าเทียมในการเป็นผู้นำในทุกระดับของการตัดสินใจในทาง การเมือง เศรษฐกิจ และภาคสาธารณสุข สร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงสุขภาพทางเพศและ อนามัยการเจริญพันธุ์และสิทธิการเจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้า ตามที่ตกลงในแผนปฏิบัติการของ การประชุมนานาชาติว่าด้วยประชากรและการพัฒนา และแผนปฏิบัติการปักกิ่งและเอกสารผลลัพธ์ ของการประชุมทบทวนเหล่านั้น

แนวทางการดำเนินการ

1. ดำเนินการปฏิรูปเพื่อให้ผู้หญิงมีสิทธิที่เท่าเทียมในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมทั้ง การเข้าเป็นเจ้าของที่ดิน การควบคุมที่ดินและทรัพย์สินในรูปแบบอื่น การบริการทางการเงิน การรับมรดก และทรัพยากรธรรมชาติ ตามกฎหมายของประเทศ

2. เพิ่มพูนการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมการให้อำนาจแก่ผู้หญิง

3. เลือกใช้และเสริมความเข้มแข็งแก่นโยบายที่ดีและกฎระเบียบที่บังคับใช้ได้ เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและการให้อำนาจแก่ผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคนในทุกระดับ

2.1.6 เป้าหมายที่ 6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคน และมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน

ภายในปี 2573 บรรลุเป้าหมายการให้ทุกคนเข้าถึงน้ำดื่มที่ปลอดภัยและมีราคา ที่สามารถซื้อหาได้ บรรลุเป้าหมายการให้ทุกคนเข้าถึงสุขอนามัยที่พอเพียงและเป็นธรรมและยุติ การขบถภายในที่โล่ง โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อความต้องการของผู้หญิง เด็กหญิงและกลุ่มที่อยู่ใต้ สถานการณ์ที่เปราะบาง ยกกระดับคุณภาพน้ำ โดยลดมลพิษ ขจัดการทิ้งขยะและลดการปล่อยสารเคมี และวัสดุอันตราย ลดสัดส่วนน้ำเสียที่ไม่ผ่านการบำบัดลงครึ่งหนึ่ง และเพิ่มการนำกลับมาใช้ใหม่ ทั่วโลก เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในทุกภาคส่วน และสร้างหลักประกันว่าจะมีการใช้น้ำและจัดหาน้ำ ที่ยั่งยืน เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และลดจำนวนประชาชนที่ประสบความทุกข์จากการ ขาดแคลนน้ำ ดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบองค์รวมในทุกระดับ รวมถึงผ่านทางความ ร่วมมือระหว่างเขตแดนตามความเหมาะสม ปกป้องและฟื้นฟูระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำ รวมถึงภูเขา ป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ แม่น้ำ ชั้นหินอุ้มน้ำและทะเลสาบ

แนวทางการดำเนินการ

1. ขยายความร่วมมือระหว่างประเทศและการสนับสนุนการเสริมสร้าง ขีดความสามารถให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาในกิจกรรมและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับน้ำและสุขอนามัย ซึ่งรวมถึงด้านการเก็บน้ำ การขจัดเกลือ การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการน้ำเสีย เทคโนโลยี การนำน้ำกลับมาใช้ใหม่

2. สนับสนุนและเพิ่มความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ในการพัฒนาการจัดการน้ำและสุขอนามัย

2.1.7 เป้าหมายที่ 7 สร้างหลักประกันว่าทุกคนเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ในราคาที่สามารถซื้อหาได้ เชื่อถือได้ และยั่งยืน

ภายในปี 2573 สร้างหลักประกันว่ามีการเข้าถึงการบริการพลังงานสมัยใหม่ ในราคาที่สามารถซื้อหาได้ และเชื่อถือได้ เพิ่มสัดส่วนของพลังงานทดแทนในการผสมผสานการใช้พลังงานของโลก เพิ่มอัตราการปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้พลังงานของโลกให้เพิ่มขึ้น 2 เท่า

แนวทางการดำเนินการ

1. ยกกระดับความร่วมมือระหว่างประเทศในการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง การวิจัยและเทคโนโลยีพลังงานที่สะอาด โดยรวมถึงพลังงานทดแทน ประสิทธิภาพการใช้พลังงาน และเทคโนโลยีเชื้อเพลิงฟอสซิลขั้นสูงและสะอาด และสนับสนุนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้าน พลังงานและเทคโนโลยีพลังงานที่สะอาด ภายในปี 2573

2. ขยายโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับการจัดส่งบริการพลังงาน ที่เป็นสมัยใหม่และยั่งยืนให้โดยถ้วนหน้าในประเทศกำลังพัฒนา เฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อย ที่สุดและรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก ภายในปี 2573

2.1.8 เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่และมีผลิตภาพ และการมีงานที่สมควรสำหรับทุกคน

ภายในปี 2573 ทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจต่อหัวประชากรมีความยั่งยืนตาม บริบทของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศพัฒนาน้อยที่สุด มีการขยายตัวอย่างน้อยร้อยละ 7 ต่อปี บรรลุการมีผลิตภาพทางเศรษฐกิจในระดับที่สูงขึ้นผ่านการทำให้ หลากหลาย การยกระดับเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมถึงการมุ่งเน้นในภาคส่วนที่มีมูลค่าเพิ่มสูง และใช้แรงงานเข้มข้น ส่งเสริมนโยบายที่มุ่งการพัฒนาที่สนับสนุนกิจกรรมที่มีผลิตภาพ การสร้างงาน ที่สมควร ความเป็นผู้ประกอบการ ความสร้างสรรค์และนวัตกรรม และส่งเสริมการเกิดและการเติบโต ของวิสาหกิจรายย่อย ขนาดเล็ก และขนาดกลาง ซึ่งรวมถึงผ่านทาง การเข้าถึงบริการทางการเงิน พัฒนาความมีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรของโลกในการบริโภคและการผลิต และพยายามที่จะ ตัดความเชื่อมโยงระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและการทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ซึ่งเป็นไปตาม กรอบการดำเนินงาน 10 ปีของแผนการทำงานเพื่อการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน โดยมีประเทศ ที่พัฒนาแล้วเป็นผู้นำในการดำเนินการ บรรลุการจ้างงานเต็มที่และมีผลิตภาพ และการมีงานที่สมควร สำหรับหญิงและชายทุกคน รวมถึงเยาวชนและผู้มีภาวะทุพพลภาพ และให้มีการจ่ายที่เท่าเทียม สำหรับงานที่มีคุณค่าเท่าเทียมกัน ลดสัดส่วนของเยาวชนที่ไม่มีการศึกษา และที่ไม่ได้รับการ ฝึกอบรม ดำเนินมาตรการโดยทันทีและมีประสิทธิภาพเพื่อขจัดแรงงานบังคับ ยุติความเป็นทาส

สมัยใหม่และการค้ามนุษย์ และยับยั้งและกำจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุด ซึ่งรวมถึง การเกณฑ์และการใช้ทหารเด็ก และยุติการใช้แรงงานเด็กในทุกรูปแบบในปี 2568 ปกป้องสิทธิแรงงาน และส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและมั่นคงสำหรับผู้ทำงานทุกคน รวมถึงผู้ทำงาน ต่างด้าว โดยเฉพาะหญิงต่างด้าว และผู้ทำงานเสี่ยงอันตราย ออกแบบและใช้นโยบายที่ส่งเสริม การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่จะสร้างงาน และส่งเสริมวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เสริมความแข็งแกร่ง ของสถาบันทางการเงินภายในประเทศเพื่อส่งเสริมและขยายการเข้าถึงการธนาคาร การประกันภัย และบริการทางการเงินแก่ทุกคน

แนวทางการดำเนินการ

1. เพิ่มเติมความช่วยเหลือเพื่อการค้า (Aid for Trade) สำหรับประเทศกำลังพัฒนา เฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด รวมถึงผ่านช่องทางของกรอบการทำงานแบบบูรณาการ สำหรับความช่วยเหลือทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการค้าแก่ประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

2. พัฒนาและทำให้เกิดการดำเนินงานของยุทธศาสตร์โลกสำหรับการจ้างงาน ในเยาวชนและดำเนินงานตามข้อตกลงเรื่องงานของโลกขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ภายในปี 2563

2.1.9 เป้าหมายที่ 9 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เพิ่มความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนา อุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม

ภายในปี 2573 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพ เชื่อถือได้ ยั่งยืนและมีความ ทนทาน ซึ่งรวมถึงโครงสร้างพื้นฐานของภูมิภาคและที่ข้ามเขตแดน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทาง เศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ โดยมุ่งเป้าไปที่การเข้าถึงได้ในราคาที่สามารถจ่ายได้และ เท่าเทียมสำหรับทุกคนส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และ ให้เพิ่มส่วนแบ่ง ของอุตสาหกรรมในการจ้างงานและผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ โดยให้เป็นไปตามสถานะแวดล้อม ของประเทศและให้เพิ่มส่วนแบ่งขึ้นเป็น 2 เท่าในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด เพิ่มการเข้าถึงบริการทาง การเงินโดยรวมถึงเครดิตในราคาที่สามารถจ่ายได้ให้แก่อุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดเล็ก โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา และให้เพิ่มการผนวกกลุ่มเหล่านี้เข้าสู่ห่วงโซ่มูลค่าและตลาด ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและปรับปรุงอุตสาหกรรมเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยเพิ่มประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรและการใช้เทคโนโลยีและกระบวนการทางอุตสาหกรรมที่สะอาดและเป็นมิตรต่อ สิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยทุกประเทศดำเนินการตามขีดความสามารถของแต่ละประเทศ เพิ่มพูน การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ยกระดับขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของภาคอุตสาหกรรมในทุกประเทศ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา และมีการส่งเสริมนวัตกรรมและให้เพิ่มจำนวนผู้ทำงานวิจัยและ พัฒนาต่อประชากร 1 ล้านคนและการใช้จ่ายในภาคสาธารณะและเอกชนในการวิจัยและพัฒนา ให้เพิ่มมากขึ้น

แนวทางการดำเนินการ

1. อำนวยความสะดวกการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ยั่งยืนและทนทานในประเทศกำลังพัฒนา ผ่านทางการยกระดับการสนับสนุนทางการเงิน เทคโนโลยี และด้านวิชาการให้แก่ประเทศในแอฟริกา ประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ประเทศกำลังพัฒนาที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล และรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นหมู่เกาะขนาดเล็ก

2. สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยี การวิจัย และนวัตกรรมภายในประเทศในประเทศกำลังพัฒนา รวมถึงการให้มีสภาพแวดล้อมทางนโยบายที่นำไปสู่ความหลากหลายของอุตสาหกรรมและการเพิ่มมูลค่าของสินค้าโภคภัณฑ์

3. การเพิ่มการเข้าถึงเทคโนโลยีด้านข้อมูลและการสื่อสาร และพยายามที่จะจัดให้มีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตโดยถ้วนหน้าและในราคาที่สามารถจ่ายได้สำหรับประเทศพัฒนาน้อยที่สุดภายในปี 2563

2.1.10 เป้าหมายที่ 10 ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ

ภายในปี 2573 ให้บรรลุอย่างต่อเนื่องและคงการเติบโตของรายได้ในกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่ยากจนที่สุดในอัตราที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ให้อำนาจและส่งเสริมความครอบคลุมด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองสำหรับทุกคน โดยไม่คำนึงถึงอายุ เพศ ความบกพร่องทางร่างกาย เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ แหล่งกำเนิด ศาสนา หรือสถานะทางเศรษฐกิจหรืออื่น ๆ สร้างหลักประกันว่าจะมีโอกาสที่เท่าเทียมและลดความไม่เสมอภาคของผลลัพธ์ รวมถึงโดยการขจัดกฎหมาย นโยบาย และแนวปฏิบัติที่เลือกปฏิบัติ และส่งเสริมการออกกฎหมาย นโยบาย และการกระทำที่เหมาะสมในเรื่องนี้ เลือกใช้นโยบายโดยเฉพาะนโยบายการคลัง ค่าจ้าง และการคุ้มครองทางสังคม และให้บรรลุความเสมอภาคยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง พัฒนาทุกระดับและการติดตามตรวจสอบตลาดเงินและสถาบันการเงินของโลก และเสริมความแข็งแกร่งในการดำเนินการกฎระเบียบดังกล่าวสร้างหลักประกันว่าจะมีตัวแทนและเสียงสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในการตัดสินใจของสถาบันทางเศรษฐกิจและการเงินระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สถาบันมีประสิทธิผล เชื่อถือได้ มีความรับผิดชอบและชอบธรรมมากขึ้น อำนวยความสะดวกในการอพยพและเคลื่อนย้ายคนให้เป็นไปด้วยความสงบ ปลอดภัย เป็นไปตามระเบียบ และมีความรับผิดชอบ รวมถึงผ่านทางการดำเนินงานตามนโยบายด้านการอพยพที่มีการวางแผนและจัดการที่ดี

แนวทางการดำเนินการ

1. ดำเนินการตามหลักการการปฏิบัติที่เป็นพิเศษและแตกต่างสำหรับประเทศกำลังพัฒนา เฉพาะอย่างยิ่งประเทศพัฒนาน้อยที่สุด โดยเป็นไปตามความตกลงองค์การการค้าโลก

2. สนับสนุนการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการและการไหลของเงิน ซึ่งรวมถึงการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ไปยังรัฐที่มีความจำเป็นมากที่สุด เฉพาะอย่างยิ่ง

ประเทศกำลังพัฒนาน้อยที่สุด ประเทศในแอฟริกา รัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก และประเทศกำลังพัฒนาที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล โดยให้เป็นไปตามแผนและแผนงานของประเทศเหล่านั้น

3. ลดค่าใช้จ่ายในการทำธุรกรรมของการส่งเงินกลับประเทศของผู้อพยพ (migrant remittances) ให้ต่ำกว่าร้อยละ 3 และขจัดการชำระเงินระหว่างประเทศ (remittance corridors) ที่มีค่าใช้จ่ายสูงกว่าร้อยละ 5 ภายในปี 2573

2.1.11 เป้าหมายที่ 11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิต้านทาน และยั่งยืน

ภายในปี 2573 สร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงที่อยู่อาศัยและบริการพื้นฐานที่พอเพียง ปลอดภัย และในราคาที่สามารถจ่ายได้ และยกระดับชุมชนแออัด จัดให้มีการเข้าถึงระบบคมนาคมขนส่งที่ยั่งยืน เข้าถึงได้ ปลอดภัย ในราคาที่สามารถจ่ายได้ สำหรับทุกคน พัฒนาความปลอดภัยทางถนน โดยการขยายการขนส่งสาธารณะ และคำนึงเป็นพิเศษถึงกลุ่มคนที่อยู่ในสถานการณ์ที่เปราะบาง ผู้หญิง เด็ก ผู้มีความบกพร่องทางร่างกาย และผู้สูงอายุ ยกย่องการพัฒนาเมืองและขีดความสามารถให้ครอบคลุมและยั่งยืน เพื่อการวางแผนและการบริหารจัดการ การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์อย่างมีส่วนร่วม บูรณาการและยั่งยืนในทุกประเทศ เสริมความพยายามที่จะปกป้องและคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติของโลกลดจำนวนการตายและจำนวนคนที่ได้รับผลกระทบ และลดการสูญเสียโดยตรงทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของโลกที่เกิดจากภัยพิบัติ ซึ่งรวมถึงภัยพิบัติที่เกี่ยวข้องกับน้ำ โดยมุ่งเป้าปกป้องคนจนและคนที่อยู่ในสถานการณ์ที่เปราะบาง ลดผลกระทบทางลบของเมืองต่อสิ่งแวดล้อมต่อหัวประชากร โดยรวมถึงการให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อคุณภาพอากาศและการจัดการของเสียของเทศบาลและอื่น ๆ จัดให้มีการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะสีเขียว ที่ปลอดภัยครอบคลุมและเข้าถึงได้ โดยถ้วนหน้า โดยเฉพาะผู้หญิง เด็ก คนชรา และผู้มีความบกพร่องทางร่างกาย

แนวทางการดำเนินการ

1. สนับสนุนการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในทางบวกระหว่างพื้นที่เมือง รอบเมือง และชนบท โดยการเสริมความแข็งแกร่งของการวางแผนการพัฒนาในระดับชาติและระดับภูมิภาค

2. เพิ่มจำนวนเมืองและกระบวนการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ที่เลือกใช้และดำเนินการตามนโยบายและแผนที่บูรณาการ เพื่อนำไปสู่ความครอบคลุม ความมีประสิทธิผลการใช้ทรัพยากร การลดผลกระทบและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีภูมิต้านทานต่อภัยพิบัติ และให้พัฒนาและดำเนินการตามการบริหารความเสี่ยงจากภัยพิบัติแบบองค์รวมในทุกระดับให้เป็นไปตามกรอบการดำเนินงานเซนได เพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ. 2558-2573

3. สนับสนุนประเทศพัฒนาน้อยที่สุด รวมถึงผ่านทางความช่วยเหลือทางการเงินและวิชาการ ในการสร้างอาคารที่ยั่งยืนและทนทานโดยใช้วัสดุท้องถิ่น

2.1.12 เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการบริโภคและผลิตที่ยั่งยืน

ภายในปี 2573 ดำเนินการให้เป็นผลตามกรอบการดำเนินงานระยะ 10 ปี ว่าด้วยการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ทุกประเทศนำไปปฏิบัติโดยประเทศพัฒนาแล้วเป็นผู้นำโดยคำนึงถึงการพัฒนาและขีดความสามารถของประเทศกำลังพัฒนา บรรลุการจัดการที่ยั่งยืนและการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ลดขยะเศษอาหารของโลกครึ่งหนึ่งในระดับค้าปลีกและผู้บริโภค และลดการสูญเสียอาหารจากระบบการผลิตและห่วงโซ่อุปทาน รวมถึงการสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว บรรลุการจัดการสารเคมีและของเสียทุกชนิดในวิธีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนทั้งวงจรชีวิตของสิ่งเหล่านั้น ตามกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศที่ตกลงกันแล้ว และลดการปลดปล่อยสิ่งเหล่านั้นออกสู่อากาศ น้ำ และดินอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อที่จะลดผลกระทบทางลบที่จะมีต่อสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด ลดการผลิตของเสียโดยการป้องกัน การลดการแปรรูปเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ และการนำมาใช้ซ้ำ สนับสนุนให้บริษัท โดยเฉพาะบริษัทข้ามชาติ และบริษัทขนาดใหญ่ รับแนวปฏิบัติที่ยั่งยืนไปใช้ และผนวกข้อมูลด้านความยั่งยืนลงในวงจรการรายงานของบริษัทเหล่านั้น ส่งเสริมแนวปฏิบัติด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาคสาธารณะที่ยั่งยืนตามนโยบายและการให้ลำดับความสำคัญของประเทศ สร้างหลักประกันว่าประชาชนในทุกแห่งมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องและความตระหนักถึงการพัฒนายั่งยืนและวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติ

แนวทางการดำเนินการ

1. สนับสนุนประเทศกำลังพัฒนาในการเสริมความแข็งแกร่งของขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะขับเคลื่อนไปสู่รูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนยิ่งขึ้น
2. พัฒนาและดำเนินการใช้เครื่องมือเพื่อจะติดตามตรวจสอบผลกระทบของการพัฒนายั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่สร้างงานและส่งเสริมวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น
3. ทำให้การอุดหนุนเชื้อเพลิงฟอสซิลที่ไร้ประสิทธิภาพและนำไปสู่การบริโภคที่สิ้นเปลืองมีความสมเหตุสมผล โดยกำจัดการบิดเบือนทางการตลาดโดยให้สอดคล้องกับสถานะแวดล้อมของประเทศ รวมถึงการปรับโครงสร้างภาษีและเลิกการอุดหนุนที่เป็นภัยเหล่านั้นในที่ยังมีการใช้อยู่ เพื่อให้สะท้อนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงอย่างเต็มที่ถึงความจำเป็นและเงื่อนไขที่เจาะจงของประเทศกำลังพัฒนาและลดผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้นที่จะมีต่อการพัฒนาของประเทศเหล่านั้นในลักษณะที่เป็นการคุ้มครองคนจนและชุมชนที่ได้รับผลกระทบ

2.1.13 เป้าหมายที่ 13 ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

ภายในปี 2573 เสริมภูมิทัศน์ทางานและขีดความสามารถในการปรับตัวต่ออันตรายและภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับภูมิอากาศในทุกประเทศบูรณาการมาตรการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการวางแผนระดับชาติ พัฒนาการศึกษา การสร้างความ

ตระหนักรู้ และขีดความสามารถของมนุษย์และของสถาบันในเรื่องการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การปรับตัว การลดผลกระทบ และการเตือนภัยล่วงหน้า

แนวทางการดำเนินการ

1. ดำเนินการให้เกิดผลตามพันธกรณีที่ผูกมัดต่อประเทศพัฒนาแล้วซึ่งเป็นภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่มีเป้าหมายร่วมกันระดมทุนจากทุกแหล่งให้ได้จำนวน 1 แสนล้านเหรียญสหรัฐต่อปี เพื่อจะแก้ปัญหาค่าใช้จ่ายของประเทศกำลังพัฒนาในบริบทของการดำเนินการด้านการลดก๊าซเรือนกระจกที่สำคัญและมีความโปร่งใสในการดำเนินงาน และทำให้กองทุน Green Climate Fund ดำเนินงานอย่างเต็มที่โดยเร็วที่สุดผ่านการให้ทุน (capitalization)

2. ส่งเสริมกลไกที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการวางแผนและการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีประสิทธิภาพในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด และให้ความสำคัญต่อผู้หญิง เยาวชน และชุมชนท้องถิ่นและชายขอบ

2.1.14 เป้าหมายที่ 14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเลและทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ภายในปี 2573 ป้องกันและลดมลพิษทางทะเลทุกประเภท โดยเฉพาะจากกิจกรรมบนแผ่นดิน รวมถึงซากปรักหักพังทางทะเลและมลพิษของสารอาหาร (nutrient pollution) บริหารจัดการและปกป้องระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งเพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบทางลบที่มีนัยสำคัญ รวมถึงโดยการเสริมภูมิคุ้มกันและปฏิบัติการเพื่อฟื้นฟู เพื่อบรรลุการมีมหาสมุทรที่มีสุขภาพดีและมีผลิตภาพ ลดและแก้ปัญหาลดผลกระทบของการเป็นกรดในมหาสมุทร โดยรวมถึงผ่านทางการเพิ่มพูนความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์ในทุกระดับ ให้กำกับอย่างมีประสิทธิภาพในเรื่องการเก็บเกี่ยวและยุติการประมงเกินขีดจำกัด การประมงที่ผิดกฎหมาย ที่ไม่มีการรายงาน และที่ไม่มีการควบคุม และแนวปฏิบัติด้านการประมงที่เป็นไปในทางทำลาย และดำเนินการให้เป็นผลตามแผนการบริหารจัดการที่อยู่บนฐานวิทยาศาสตร์ เพื่อจะฟื้นฟูมวลปลา (fish stock) ในเวลาที่สั้นที่สุดที่จะเป็นไปได้อย่างน้อยที่สุดในระดับที่สามารถไปถึงจุดสูงสุดที่ให้ผลตอบแทนแบบยั่งยืน (maximum sustainable yield) ตามคุณลักษณะทางชีววิทยาของสัตว์น้ำเหล่านั้น อนุรักษ์พื้นที่ทางทะเลและชายฝั่งอย่างน้อยร้อยละ 10 ให้เป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศและภายในประเทศ และอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุดที่มีอยู่ ยับยั้งรูปแบบการอุดหนุนการประมงบางอย่างที่มีส่วนทำให้เกิดการประมงเกินขีดจำกัด ขจัดการอุดหนุนที่มีส่วนทำให้เกิดการประมงที่ผิดกฎหมาย ที่ไม่มีการรายงาน และที่ไม่มีการควบคุม และระงับการริเริ่มการอุดหนุนในลักษณะดังกล่าว ตระหนักว่าการปฏิบัติที่เป็นพิเศษและแตกต่างที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสำหรับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุดควรเป็นส่วนควบในการเจรจาการอุดหนุนการประมงขององค์การการค้าโลก เพิ่มผลประโยชน์

ทางเศรษฐกิจแก่รัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็กและประเทศพัฒนาน้อยที่สุดจากการใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน รวมถึงผ่านทางการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนในเรื่องการประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินการ

1. เพิ่มความรู้ทางวิทยาศาสตร์ พัฒนาขีดความสามารถในการวิจัย และถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทะเล โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทะเลของคณะกรรมการสมุทรศาสตร์ระหว่างรัฐบาล เพื่อจะพัฒนาคุณภาพของมหาสมุทรและเพิ่มพูนให้ความหลากหลายทางชีวภาพในทะเลมีส่วนสนับสนุนการพัฒนาของประเทศกำลังพัฒนามากขึ้น เฉพาะอย่างยิ่งในรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็กและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

2. จัดให้มีการเข้าถึงทรัพยากรทางทะเลและตลาดสำหรับชาวประมงพื้นบ้านรายเล็ก

3. เพิ่มพูนการอนุรักษ์และการใช้มหาสมุทรและทรัพยากรเหล่านั้นอย่างยั่งยืน โดยการดำเนินการให้เกิดผลตามกฎหมายระหว่างประเทศตามที่สะท้อนใน UNCLOS ซึ่งเป็นกรอบทางกฎหมายสำหรับการอนุรักษ์และการใช้มหาสมุทรและทรัพยากรเหล่านั้นอย่างยั่งยืน ตามที่ระบุในย่อหน้า 158 ของเอกสาร The Future We Want

2.1.15 เป้าหมายที่ 15 ปกป้อง ป่าไม้ และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและฟื้นสภาพกลับมาใหม่ และหยุดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

ภายในปี 2573 สร้างหลักประกันว่าจะมีการอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ระบบนิเวศบนบกและในน้ำจัดในแผ่นดินรวมทั้งบริการทางระบบนิเวศอย่างยั่งยืน เฉพาะอย่างยิ่งป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ ภูเขาและเขตแห้งแล้ง โดยเป็นไปตามข้อบังคับภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศ ส่งเสริมการดำเนินการด้านการบริหารจัดการป่าไม้ทุกประเภทอย่างยั่งยืน หยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่า ฟื้นฟูป่าที่เสื่อมโทรม และเพิ่มการปลูกป่าและฟื้นฟูป่าทั่วโลก ต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย ฟื้นฟูแผ่นดินและดินที่เสื่อมโทรม รวมถึงแผ่นดินที่ได้รับผลกระทบจากการกลายสภาพเป็นทะเลทราย ความแห้งแล้ง และอุทกภัย และพยายามที่จะบรรลุถึงโลกที่ไร้ความเสื่อมโทรมของที่ดิน สร้างหลักประกันว่าจะมีการอนุรักษ์ระบบนิเวศภูเขาและความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศเหล่านั้น เพื่อจะเพิ่มพูนขีดความสามารถของระบบนิเวศเหล่านั้นที่จะให้ผลประโยชน์อันสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ปฏิบัติการที่จำเป็นและเร่งด่วนเพื่อลดการเสื่อมโทรมของดินที่อยู่ตามธรรมชาติ หยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ จะปกป้องและป้องกันการสูญพันธุ์ของชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม สร้างหลักประกันว่าจะมีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม และส่งเสริมการเข้าถึงทรัพยากรเหล่านั้นอย่างเหมาะสม ปฏิบัติการ

อย่างเร่งด่วนเพื่อจะยุติการล่าและการขนย้ายชนิดพันธุ์พืชและสัตว์คุ้มครอง และแก้ปัญหาทั้งอุปสงค์และอุปทานต่อผลิตภัณฑ์สัตว์ป่าที่ผิดกฎหมายนำมาตราการใช้เพื่อป้องกันการนำเข้าและลดผลกระทบของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศบกและน้ำและควบคุมหรือขจัด priority species บุรณาการมูลค่าของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพเข้าไปสู่การวางแผน กระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์การลดความยากจน และบัญชีทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

แนวทางการดำเนินการ

1. ระดมและเพิ่มทรัพยากรทางการเงินจากทุกแหล่งเพื่อการอนุรักษ์และการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศอย่างยั่งยืน
2. ระดมทรัพยากรจากทุกแหล่งและทุกระดับเพื่อสนับสนุนเงินแก่การบริหารจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน และจัดหาแรงจูงใจที่เหมาะสมสำหรับประเทศกำลังพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้าในการบริหารจัดการ ซึ่งรวมถึงการอนุรักษ์และการปลูกป่า
3. เพิ่มพูนการสนับสนุนในระดับโลกสำหรับความพยายามที่จะต่อสู้การล่าและการเคลื่อนย้ายชนิดพันธุ์คุ้มครอง รวมถึงโดยการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่น

2.1.16 เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ ภายในปี 2573 ลดความรุนแรงทุกรูปแบบและอัตราการตายที่เกี่ยวข้อง ในทุกแห่งให้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญยุติการข่มเหง การใช้หาประโยชน์อย่างไม่ถูกต้อง การค้ามนุษย์ และความรุนแรงและการทรมานทุกรูปแบบที่มีต่อเด็ก ส่งเสริมนิติธรรมทั้งในระดับชาติและระหว่างประเทศ และสร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมแก่ทุกคน ลดการลักลอบเคลื่อนย้ายอาวุธและเงิน เสริมความแข็งแกร่งของกระบวนการติดตามและการส่งคืนสินทรัพย์ที่ถูกขโมยไป และต่อสู้กับอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรทุกรูปแบบ ลดการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่และการรับสินบนทุกรูปแบบพัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ และโปร่งใส ในทุกระดับ สร้างหลักประกันว่าจะมีการบริหารจัดการตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบ ครอบคลุม มีส่วนร่วม และมีความเป็นตัวแทนที่ดี ในทุกระดับการตัดสินใจ ขยายและเสริมความแข็งแกร่งของการมีส่วนร่วมของประเทศกำลังพัฒนาในสถาบันโลกาภิบาล จัดให้มีเอกลักษณ์ทางกฎหมายสำหรับทุกคน โดยรวมถึงการให้มีสติบัตร สร้างหลักประกันว่าสาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐาน โดยเป็นไปตามกฎหมายภายในประเทศและความตกลงระหว่างประเทศ

แนวทางการดำเนินการ

1. เสริมความแข็งแกร่งของสถาบันระดับชาติที่เกี่ยวข้อง โดยรวมถึงกระทำผ่านทางความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อสร้างขีดความสามารถในทุกระดับ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา เพื่อจะป้องกันความรุนแรงและต่อสู้กับการก่อการร้ายและอาชญากรรม
2. ส่งเสริมและบังคับใช้กฎหมายและนโยบายที่ไม่เลือกปฏิบัติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.1.17 เป้าหมายที่ 17 เสริมความเข้มแข็งให้แก่กลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูสภาพ
หุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนการเงิน

โลกในปัจจุบันคือยุคแห่งการสื่อสารเนื่องจากการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการสื่อสารอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ การกระจายความรู้อย่างมากภายในระบบอินเทอร์เน็ต การแบ่งปันข้อมูลข่าวสารการเสริมสร้างนวัตกรรม การประสานงานด้านนโยบายจะช่วยให้ประเทศกำลังพัฒนาในการจัดการความรู้และการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกัน การส่งเสริมการลงทุนในการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป้าหมายนี้มุ่งเน้นที่จะสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศที่กำลังพัฒนา และความร่วมมือระหว่างประเทศที่กำลังพัฒนาด้วยกัน โดยสนับสนุนแผนระดับชาติเพื่อการบรรลุถึงเป้าหมาย การส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ และการช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาได้เพิ่มการส่งออก

2.2 การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

การพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนตามแนวทางการพัฒนาประเทศนอกจากจะต้องให้ความสำคัญและความร่วมมือในการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาของประเทศด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยปัจจุบันแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี นับเป็นแนวทางในการบริหารพัฒนาประเทศเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันโดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนจะเป็นแนวทางที่มีความสำคัญที่จะช่วยแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็น เนื่องจากชุมชนเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของคนในสังคมและเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ การที่ชุมชนที่สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างยั่งยืน ใช้ระบบการพึ่งพาตนเองและระบบการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันตามกระบวนการทางภูมิปัญญาในสังคมของชุมชนจากอดีต

การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน คือ จะต้องมีการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอเหมาะเพื่อสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้นได้อย่างยืนยาวและมีการกระจายผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสียเมื่อนำหลักการนี้มาปรับใช้กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงมีจุดเน้นที่สำคัญดังนี้

1. จะต้องดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะยาวยาวนานจนถึงชั่วลูกชั่วหลาน มิใช่เพียงเพื่อคนรุ่นปัจจุบันเท่านั้น
2. ลดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองและลดปริมาณของเสียที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม
3. มีการกระจายรายได้และผลประโยชน์ให้แก่คนในท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่เปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นได้เข้าร่วมในการจัดการ และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

4. มีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย เช่น หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว และชุมชนในท้องถิ่น เพื่อการวางแผน การจัดสรรงบประมาณ และการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม

5. มีการสร้างเครือข่ายเพื่อการเผยแพร่แนวคิด การศึกษาวิจัย และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนออกไปในหมู่ประชาชน ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มีหลักสำคัญอยู่ 4 ประการ คือ

1. การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต้องสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ หมายถึง การท่องเที่ยวต้องสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ สามารถจัดความจนและความลำบาก เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หรือแม้กระทั่งผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ควรมีวิธีการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปด้วย เช่น การจัดการด้านการโรงแรมจะต้องรวมค่าใช้จ่ายในการบำบัดน้ำเสีย และลดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมในบริเวณข้างเคียงด้วย

2. การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต้องสร้างความยั่งยืนทางสังคม หมายถึง การท่องเที่ยวต้องสนับสนุนให้ประชาชนไม่ใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยและอยู่ในขีดจำกัดของทรัพยากรนั้น ๆ ที่จะรองรับได้ อีกทั้งยังมีการส่งเสริมและการพัฒนารูปแบบการนำของเสียกลับมาใช้อีกครั้งเพื่อเป็นการประหยัดและสร้างสมดุลให้กับธรรมชาติที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวต้องมั่นคงยาวนานและต้องนำไปสู่การกระจายผลประโยชน์ในสังคมอย่างเป็นธรรม

3. การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต้องสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวที่ต้องสนับสนุนการรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน เพื่อสร้างความภาคภูมิใจแก่ชุมชนและไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ต่อชุมชน รวมทั้งเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมอันดีกับคนรุ่นหลังต่อไป

4. การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต้องสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม หมายถึง การท่องเที่ยวต้องมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและชาญฉลาดที่สุด มีการบำรุงรักษาและใช้งานที่อยู่ในขอบเขต หากการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวจนหมดสิ้นไป หรือใช้งานเสื่อมโทรมอาจทำให้คนรุ่นหลังขาดโอกาสในการใช้ประโยชน์ต่อไป

จากการที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่าเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนพบว่าเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศที่ถูกกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และเป็นแนวทางในการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะสามารถช่วยผลักดันกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนท่องเที่ยวให้เกิดการดำเนินการอย่างต่อเนื่องทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยเป้าหมาย 17 เป้าหมายของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนที่มุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนทั้งหมด 4 ด้านเพื่อกำหนดตัวแปรการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีให้เหมาะสมกับงานวิจัยเล่มนี้ โดยผู้วิจัยได้แบ่งการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเป็น 5 ด้านคือ

ด้านที่ 1 สังคมและวัฒนธรรม หมายถึง กิจกรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ได้สร้างรายได้ให้กับสมาชิกของชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำของรายได้ของคนในชุมชน มีการสร้างหลักประกันว่าคนในชุมชนจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับโอกาสในการศึกษาและส่งเสริมสวัสดิภาพของคนในชุมชน มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมของชุมชนสู่ลูกหลานรุ่นหลัง อีกทั้งยังสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน

ด้านที่ 2 เศรษฐกิจ หมายถึง ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีมีการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มีการจ้างงานของคนในชุมชนตามความสามารถ ลดความไม่เสมอภาคของคนในชุมชน สมาชิกของชุมชนสามารถเข้าถึงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต

ด้านที่ 3 สิ่งแวดล้อม หมายถึง ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีมีการสร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและบริการที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน มีการส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในยุคปัจจุบัน มีการฟื้นฟูและสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ด้านที่ 4 สันติภาพ หมายถึง ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีมีการส่งเสริมสังคมและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนในชุมชนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบและครอบคลุมทุกระดับ

ด้านที่ 5 ความร่วมมือ หมายถึง ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีมีความเป็นเจ้าของและได้มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูสภาพหุ้นส่วนความร่วมมือของคนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการติดตามผลการดำเนินงานของชุมชนว่าเป็นไปตามเป้าหมายและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

สมพร โกมารทัต และคณะ (2560) ศึกษาเรื่อง โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 1 พบว่า ผลการดำเนินงานของประเทศไทยเพื่อขจัดความยากจนมีความสอดคล้องกับเป้าหมายการขจัดความยากจนขององค์การสหประชาชาติ รวมถึงมีความพร้อมในการบรรลุเป้าหมายด้านนี้เนื่องจากมีการวางมาตรการไว้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525 – 2529) จนกระทั่งถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2559 – 2564) และแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2579)

เสถียร ฉันทะ และคณะ (2560) ศึกษาเรื่อง โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 2 พบว่า ประเทศไทยยังขาดการนิยามตัวชี้วัดด้านความมั่นคงทางอาหาร ความหิวโหย และการทำเกษตรอย่างยั่งยืนที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสถานะปัจจุบันอยู่ในเกณฑ์ดี

มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในระดับชาติ เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี รวมถึงมีมาตรการด้านเศรษฐศาสตร์และกฎหมายรองรับการดำเนินงานที่ชัดเจน แต่ควรปรับปรุงในด้านการบังคับใช้กฎหมายให้ดีขึ้น ทั้งนี้งานดังกล่าวเสนอแนะว่าการจัดลำดับความสำคัญของตัวชี้วัดควรต้องพิจารณาด้านผลกระทบและความเร่งด่วนเป็นสำคัญ

ชาญศักดิ์ ศรีสวัสดิ์สกุล และคณะ (2560) ศึกษาเรื่อง โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 4 พบว่า ประเทศไทยมีการดำเนินการในด้านดังกล่าว โดยถูกบรรจุไว้ในแผนระดับประเทศอย่างต่อเนื่อง และมีหน่วยงานรับผิดชอบพร้อมแผนยุทธศาสตร์การดำเนินการที่ชัดเจน แต่ขาดความพร้อมด้านคุณภาพของข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลด้านทักษะในการทำงานและความเท่าเทียมด้านการศึกษาในระดับการศึกษาต่าง ๆ ระหว่างเพศ โดยคณะผู้วิจัยประเมินการจัดลำดับความสำคัญของตัวชี้วัดบนพื้นฐานผลกระทบและความสำคัญพบว่า คุณภาพการศึกษาระดับประถมเป็นรากฐานตัวชี้วัดความสำเร็จของเป้าหมายที่ 4

กรกิต ชุ่มกรานต์ และคณะ (2560) ศึกษาเรื่อง โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 5 พบว่าประเทศไทยประสบความสำเร็จในระดับปานกลาง เนื่องจากแม้ว่ามีความพร้อมด้านโครงสร้างกฎหมายและนโยบายในระดับชาติที่รองรับชัดเจน แต่กลไกการกำกับติดตามยังขาดประสิทธิภาพ และคณะผู้วิจัยใช้แนวคิดการจัดลำดับความสำคัญบนพื้นฐานด้านผลกระทบและความสำคัญพบว่า พบว่าการขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิง ทั้งในที่สาธารณะและที่รโหฐานควรเป็นเป้าประสงค์เร่งด่วนเนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อระบบสังคม เศรษฐกิจและภาพลักษณ์ของประเทศในสายตานานาชาติ

อำนาจ ผดุงศิลป์ และคณะ(2560) ศึกษาเรื่อง โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 7 พบว่า ประเทศไทยมีผลการดำเนินการเฉลี่ยที่ดีกว่าค่าเฉลี่ยของโลก มีความพร้อมอยู่ในเกณฑ์ดีโดยมีความพร้อมมากที่สุดในเรื่องการเข้าถึงการมีไฟฟ้าใช้ และการมีพลังงานสะอาดสำหรับใช้ในการประกอบอาหารเป็นอันดับ 2 ทั้งนี้ งานวิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น (AHP) เพื่อประเมินและจัดอันดับความสำคัญตัวชี้วัด โดยแบ่งผลการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วนคือ จากผู้เชี่ยวชาญและจากผู้ใช้พลังงาน พบว่าในส่วนของผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน (Energy Intensity) ของประเทศเป็นอันดับแรก ตามมาด้วยการเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายขณะที่ในส่วนของผู้ใช้พลังงานได้ให้ความสำคัญกับเป้าหมายการมีไฟฟ้าใช้เป็นอันดับแรก ซึ่งสรุปว่าประเทศไทยมีความสามารถในการบรรลุเป้าหมาย SDGs ในด้านนี้ได้

ไพรัช พิบูลย์รุ่งโรจน์ และคณะ (2560) ศึกษาเรื่อง โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 8 พบว่า สถานะปัจจุบันของไทยอยู่ในเกณฑ์ดีในแง่การขยายตัวทางเศรษฐกิจ แต่ยังมีช่องว่างของการพัฒนาในหลายประเด็น เช่น ผลผลิตมวลรวมในประเทศที่แท้จริงต่อประชากร ผู้มีงานทำมีความผันผวนเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย ผลผลิตภาพแรงงานของไทยยังต่ำกว่าบางประเทศในภูมิภาค รวมถึงสัดส่วนของเยาวชนที่ไม่มีงานทำ ไม่ได้อยู่ในการศึกษา การจ้างงานหรือการฝึกอบรมที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คณะวิจัยได้ประเมินความพร้อมของประเทศไทย พบว่า การดำเนินงานตามเป้าประสงค์นี้ถูกกำหนดในแผนงานระดับประเทศและในระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว ส่งผลให้ไทยมีความพร้อมในการบรรลุเป้าประสงค์นี้ได้

ดวงจันทร์ วรรณามิน และคณะ (2560) ศึกษาเรื่อง โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 9 พบว่า ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายนี้ได้เป็นอย่างดี พร้อมทั้งมีข้อมูลอย่างครบถ้วนเนื่องจากมีหน่วยงานหลักในการจัดเก็บข้อมูล ขณะที่การประสานการใช้ข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐต้องมีการพัฒนาเพิ่มคณะผู้วิจัยได้สอบถามผู้เชี่ยวชาญเพื่อสร้างกรอบการประเมินลำดับความสำคัญ พบว่า ในการประเมินการจัดลำดับต้องคำนึงถึงกรอบใน 4 มิติ คือ (1) ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (2) ความรุนแรงของตัวชี้วัด (3) ความเร่งด่วนของตัวชี้วัด และ (4) ผลกระทบ

สุพจน์ ชุณหวิชาติอนันต์ และคณะ (2560) ศึกษาเรื่อง โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 12 พบว่า ประเทศไทยมีระดับความพร้อมด้านการรายงานข้อมูลสูง เนื่องจากมีระบบการจัดเก็บข้อมูลเพื่อรายงานผลตามตัวชี้วัดดังกล่าวอยู่แล้ว โดยยังมีส่วนน้อยที่ต้องพัฒนาระบบเก็บข้อมูล ส่วนความพร้อมของแผนดำเนินการ พบว่า เป้าประสงค์ส่วนใหญ่มีแผนงานรองรับในระดับประเทศและระดับหน่วยงานที่ชัดเจน ขณะที่อุปสรรคที่สำคัญคือความสามารถของภาครัฐในด้านการทำงานร่วมกับภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต้องเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในเป้าหมายบางด้าน

กรรณิการ์ ธรรมพานิชวงศ์ และคณะ (2560) ศึกษาเรื่อง โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 13 พบว่า ประเทศไทยมีความพร้อมอยู่ในเกณฑ์ดี โดยเมื่อแยกวิเคราะห์ในตัวชี้วัดทั้ง 6 ด้าน พบว่า การดำเนินงานของประเทศไทย ด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและขีดความสามารถในการรับมือและลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติมีความคืบหน้าไปมาก โดยมีแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 เป็นแผนยุทธศาสตร์หลักของประเทศด้านการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น อีกทั้งกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลความสูญเสียและผลกระทบจากภัยพิบัติ อย่างเป็นระบบ แต่ยังคงขาดการสื่อสารข้อมูลโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลเชิงวิทยาศาสตร์ที่สามารถ เข้าใจได้ง่ายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ใช้ประโยชน์นั้นยังมีอย่างจำกัด รวมทั้งยังขาดการติดตาม การปฏิบัติตามอย่างเป็นรูปธรรม

อำไพ หรคุณารักษ์ และคณะ (2560) ศึกษาเรื่อง โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 14 พบว่า สถานะปัจจุบันของไทยในเรื่องดังกล่าวได้รับความสำคัญจากนโยบายในประเทศ วงจำกัด และต้องมีการปรับปรุงระบบการกำหนดมาตรฐานและคำนิยามในเรื่องคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้ชัดเจนขึ้น รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่หลายฉบับให้สอดคล้องกับการพัฒนา โดยเฉพาะเรื่อง การกำกับการทำประมงโดยผิดกฎหมาย

นาฏสุตา ภูมิจำนงค์ และคณะ (2560) ศึกษาเรื่อง โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 15 พบว่า สถานะปัจจุบันของประเทศไทยมีองค์ความรู้ที่ค่อนข้างสมบูรณ์ในเชิง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และเชิงสังคมที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สีเขียว พื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่ แหล่งน้ำ ขณะที่ในส่วนของการจัดการเกี่ยวกับความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตมีลักษณะการจัด กระจายไม่สมบูรณ์ ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านต่าง ๆ มีแผนงานหลัก แผนยุทธศาสตร์ หรือ แผนปฏิบัติการที่ชัดเจน ในด้านกฎหมายพบว่า มีกฎหมาย ระเบียบบังคับใช้ เพื่อรองรับการดำเนินงาน ตามมาตรการต่าง ๆ ที่ครอบคลุมในระดับปานกลาง อีกทั้งมีปัญหาด้านความทับซ้อนของกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมายด้วย นอกจากนี้ในด้านการประเมินเพื่อจัดลำดับความสำคัญ คณะผู้วิจัยใช้ หลักการประชุมเชิงปฏิบัติกับผู้เชี่ยวชาญบนพื้นฐานการวัด 2 มิติ คือ มิติด้านความเร่งด่วน และมิติด้าน ผลกระทบ พบว่า การเพิ่มสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่อนุรักษ์ได้รับการจัดอันดับความสำคัญในลำดับแรก

จิรวัดน์ สุริยะโชติชยางกุล และคณะ (2560) ศึกษาเรื่อง โครงการสำรวจสถานะของ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและ กฎหมาย เป้าหมายที่ 16 พบว่าสถานะการดำเนินการของประเทศไทยประสบปัญหาการขาดแคลน การจัดเก็บข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และในการดำเนินงานบางด้าน เช่น ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบหลัก เป็นต้น ทั้งนี้การสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าว ยังประสบปัญหาทั้งจากด้านการขาดนิยาม เชิงปฏิบัติการของเป้าประสงค์ตัวชี้วัดของเป้าหมายที่จำเป็นและที่เหมาะสมกับบริบททางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทย รวมถึงการขาดการบูรณาการของข้อมูลความรู้ข้ามหน่วยงานและที่สำคัญ คือการขาดการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและประชาชนในการกำหนดเป้าประสงค์และตัวชี้วัด ที่เหมาะสม

พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์ (2557) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนยั่งยืนกรณีศึกษา บ้านโคกไคร จังหวัดพังงา พบว่า องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนของกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกไครคือ ศักยภาพทางการท่องเที่ยว กระบวนการคิดแบบยั่งยืน ในด้านการมีจิตสำนึกที่ดีในการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและคามยั่งยืนของทรัพยากรการท่องเที่ยวมากกว่าการมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ด้านรายได้ มุ่งที่จะใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สุดถนอม ตันเจริญ (2561) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบางขันแตก จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ศักยภาพด้านองค์กรชุมชนและด้านการจัดการในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากที่สุด โดยเฉพาะการที่ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน ชุมชนสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ และการมีกติกากในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบสำคัญของศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากที่สุด

วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และปิยพร ธรรมชาติ (2559) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรีเพื่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า กลุ่มชุมชนมีความสนใจและเข้าใจในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นอย่างดี รวมถึงชุมชนเองก็มีศักยภาพเพียงพอต่อการรวมกลุ่มในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ

สุชาดา ธโนภาณุวัฒน์ (2560) ได้ศึกษาเรื่องส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่าหลายชุมชนในเขตธนบุรีมีทรัพยากรท่องเที่ยวทั้งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อและวิถีชีวิตแตกต่างกันไป แต่มีชุมชนกุฎีจีน แขวงวัดกัลยาณ์ที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีทรัพยากรที่สามารถจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ วัด โบสถ์ มัสยิด พิพิธภัณฑสถาน บ้านโบราณ ร้านอาหารโปตุเกส และร้านขนมฝรั่งกุฎีจีน ความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนกุฎีจีน และสิ่งสำคัญ คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตธนบุรี พบว่าชุมชนกุฎีจีนจะเน้นการท่องเที่ยวทั้งย่านกะดีจีนเนื่องจากเป็นเครือข่ายความร่วมมือที่ส่งเสริมกัน

ณักรัช กุลิสร์ และศุภินญา ญาณสมบุรณ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีทัศนคติต่อความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมและสังคมในระดับดีมาก ในขณะที่ทัศนคติต่อความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและชุมชนในระดับดี นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวมีทัศนคติเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับมาก

รัศมี อ่อนปรีดา (2556) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนประกอบด้วย 5 ตัวแปร ได้แก่ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและนโยบายการท่องเที่ยว

ธีระ ชิวะเกรียงไกร, วิเชียร ต้นศิริคงคลและพิศาล มุกดาร์ศมี (2551) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์) พบว่าแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกลุ่มสนุก ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์การมาท่องเที่ยวให้ทั่วถึงและน่าสนใจ ควรส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ควรส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น ควรมีการทำงานโดยรวมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างรัฐ เอกชนและบุคลากรในท้องถิ่น

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าประเทศไทยมีองค์ความรู้ ทรัพยากร และการสนับสนุนด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานต่าง ๆ และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของประเทศไทยที่จะทำให้การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพัฒนาไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนได้ การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน จะเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้การท่องเที่ยวไม่เกิดผลกระทบต่อชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่า หากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนประสบความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และได้รับการสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก ก็จะทำให้การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้สามารถพัฒนาไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนได้ โดยกำหนดสมมติฐานการวิจัยที่ 1 และแสดงความสัมพันธ์ดังภาพ

สมมติฐานที่ 1 : การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 สมมติฐานที่ 1

3. แนวความคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ สนับสนุนการตัดสินใจ กำหนดวางแผนอย่างมีระบบ กำหนดนโยบาย มีการติดตามและการประเมินผลร่วมกัน นำผลการปฏิบัติไปปรับปรุงพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ลลิตา ปวะบุตร, 2555) นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมยังหมายถึงการกระจายอำนาจให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหาความต้องการร่วมกัน ในการตัดสินใจร่วมกัน วางแผนดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ดำเนินการหรือปฏิบัติงานร่วมกัน ตลอดจนรับรู้ผลดี ผลเสีย จนเกิดความภาคภูมิใจร่วมกัน (พีระ พรนวม, 2544)

ปัจจุบันหลายฝ่ายยอมรับว่า การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการพัฒนา เพราะหมายถึง การที่สมาชิกของชุมชนมีการกระทำออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน มีความร่วมมือร่วมใจในการที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วมและดำเนินการร่วมกันในการเพิ่มอำนาจการต่อรองทางการเมืองและเศรษฐกิจ เพื่อปรับปรุงสถานภาพทางสังคมในปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง บทบาทของชุมชนในการร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามแผน และร่วมได้รับประโยชน์อย่างเสมอภาค รวมถึงการบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวอันก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น (รุ่งรัตน์ ทองสกุล และคณะ, 2549) ซึ่งรพีพรรณ แก้วสุริยะ (2551) ได้มีการขยายความการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การให้โอกาสชุมชนยอมรับกิจกรรมการท่องเที่ยวแต่ละประเภท ร่วมดำเนินการ ร่วมวางแผนจัดการด้วยกัน ร่วมลงทุนเป็นหุ้นส่วนด้วยกันและได้รับผลประโยชน์ทั้งรายได้และผลกำไรอย่างเสมอภาคกัน และสินธุ์ สโรบล (2545) ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การมีสิทธิในการควบคุมดูแลกระบวนการท่องเที่ยว โดยมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นสำรวจ วางแผน จัดการดำเนินการ ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดรายได้หรือผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นแล้ว ยังชี้ถึงความสำคัญของท้องถิ่นและเป็นกระบวนการเรียนรู้สู่การพัฒนาความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนอีกด้วย

3.2 ลักษณะการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoft (1980) อธิบายถึงลักษณะการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ ซึ่งประเด็นนี้ อธิบายให้ชัดเจนว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ เกิดจากแนวคิด 3 ประการ คือ ประการแรกความสนใจและความห่วงใยร่วมกัน ในสภาพปัญหาที่เผชิญร่วมกันกลายเป็นความสนใจและกังวลใจของส่วนรวม ประการที่สอง ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่ขณะนั้นผลักดันให้มุ่งสู่การรวมกลุ่มวางแผนกระทำร่วมกัน และประการที่สาม การตกลงร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือ

ชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนาและต้องมีความเข้มข้นมากพอที่จะเกิดความคิดริเริ่มที่จะกระทำการสนองตอบความต้องการของผู้ที่เดือดร้อน

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประกอบด้วย การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ผลประโยชน์ทางด้านวัสดุ ผลประโยชน์ทางด้านสังคม และผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลเกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบการดำเนินงาน กิจกรรมทั้งหมดและเป็นการแสดงถึงการปรับตัวที่มีต่อส่วนรวมต่อไป

ขั้นตอนที่สมบูรณ์นั้นจะต้องประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน ในส่วนนี้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามประเมินผลและประการสำคัญคือการตัดสินใจ

2. การดำเนินกิจกรรม ในส่วนนี้ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการและการบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมการเงินและการบริหาร

3. การใช้ประโยชน์ เป็นส่วนที่ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาทำให้เกิดประโยชน์ ในส่วนนี้ประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่ากัน ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคมหรือวัตถุก็ได้

เสาวคนธ์ เหลืองทองคำ และเสรี วงษ์มณฑา (2558) และ กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555) ได้เสนอลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา ซึ่งถือว่าสำคัญเพราะถ้าชุมชนไม่สามารถรับรู้และเข้าใจปัญหาด้วยตนเองแล้ว การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ก็ไม่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อบุคคลในชุมชนได้ ดังนั้น บุคคลในชุมชนต้องมาทำความเข้าใจและรับรู้ปัญหา เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรม และเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาต่อไป

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน กล่าวคือ เมื่อบุคคลในชุมชนได้รับรู้และเข้าใจในปัญหาของตนเองแล้ว ก็จำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะวางแผนและการดำเนินกิจกรรมเพื่อหาแนวทางที่จะใช้ในการแก้ปัญหานั้น รวมถึงการคัดเลือกแนวทางที่ดีที่สุด เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาได้ถูกต้องและตรงประเด็นปัญหา

3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างความรู้ถึงความเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นกับชุมชน ทำให้มองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล การดำเนินกิจกรรมใด ๆ ก็ตามแต่ ถ้าหากบุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการติดตามและประเมินผลแล้ว จะทำให้บุคคลเหล่านั้นได้ทราบถึงระดับของผลงานที่ตนเองได้ปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงครั้งต่อไป

จิณฉัตร ปะโคทัง (2549) ได้เสนอแนะถึงลักษณะการมีส่วนร่วมมีประเด็นสำคัญ 10 ประการ คือ

1. ระยะเวลาและสถานที่ในการมีส่วนร่วมกับโครงการ ควรต้องให้มีผู้มีส่วนได้-เสีย เข้ามามีส่วนร่วมให้ต่อเนื่องตามวงจรชีวิตของโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนโครงการยุติ หรือหาก คณะผู้บริหารเห็นว่าเหมาะสมก็ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่แต่ละคนเกี่ยวข้องด้วยจริง ๆ เท่านั้น

2. การมีส่วนร่วมนั้น มีมิติทั้งด้านปริมาณและคุณภาพโดย ทางด้านปริมาณ ถ้ามีคนมา มีส่วนร่วมมากก็ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันดีขึ้นมาก ให้องค์กรทางสังคมก่อตัวขึ้น ส่วนทางด้าน คุณภาพ ควรให้คนที่มีส่วนร่วมมีมิติที่จะขัดขวางความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคลหรือ ความเป็นนายบ่าวกัน ให้มีส่วนร่วมเสมอภาคกันจะถือว่าคุณภาพดี

3. จะให้มีการมีส่วนร่วมเป็นเป้าหมายปลายทางหรือจะเป็นแนวทาง คือ จะให้เพียง บุคคลต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องก็พอใจคิดว่าบรรลุวัตถุประสงค์บางสิ่งบางอย่างแล้วหรือจะพิจารณาว่า การมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่ต้องทำให้ดีโดยตอบให้ได้ว่า หลังจากการมีส่วนร่วมแล้วจะอะไรดีขึ้น อะไรควรเกิดขึ้นอีกบ้าง อันเป็นการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมที่เป็นวิธีการหรือกระบวนการที่ต้อง ดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งทำให้เกิดความสำเร็จดียิ่งขึ้น

4. การมีส่วนร่วมนี้ตามธรรมชาติอาจเกิดขึ้นไม่สม่ำเสมอหรือตลอดเวลาก็ได้ เช่น เวลา เกิดภัยพิบัติคนทุกคนช่วยเหลือกัน พอหมดภัยแล้วก็แยกกันกลับไปเช่นเดิม แต่ถ้าตั้งองค์การ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาภัยพิบัติต่าง ๆ ในพื้นที่กว้างขวางขึ้น อาจต้องการตัวแทนประชาชน มีส่วนร่วมในเวลาที่ยาวนานขึ้นและอาจใช้วิธีการมีจดหมายแจ้งเรื่องราวไปยังประชาชนทั่วไปได้

5. การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมและทางการศึกษา ซึ่งหากเกิดขึ้นได้คือให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันไปด้วย จะเป็นเสมือนการให้การศึกษาแก่สังคมไปในขณะเดียวกัน หลายโอกาสต้องเกิดความพร้อมในแต่ละเรื่องต้องใช้เวลารอคอยบางอย่างเช่นกัน

6. สถานการณ์การมีส่วนร่วมนั้น ต้องคำนึงว่าการมีส่วนร่วมที่แข่งขันมิใช่เกิดขึ้นจากการ ออกคำสั่งแต่จะต้องสร้างขึ้นเอง จะให้มีผู้สั่งว่ามารวมกันให้เต็มที่ แล้วคนที่มารวมกันไม่ค่อยเกิดขึ้นได้ การมีส่วนร่วมต้องใช้ความพยายามให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดแนวคิดประชาสังคม มีจิตสำนึกสาธารณะ เคารพความหลากหลายทางความคิดเพราะทำให้มุมมองกว้างขึ้นและเกิดความ รอบคอบขึ้นจนเป็นวิถีชีวิตประจำวันของประชาชน

7. มีคณะผู้บริหารเข้ามามีส่วนร่วมพิจารณาเพื่อวางแผนดำเนินการให้เหมาะสมว่าจะได้ บุคคลกลุ่มใดเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อใดและโดยวิธีใด โดยคณะผู้บริหารการมีส่วนร่วมนี้ควรมีตัวแทน ผู้ได้รับผลกระทบในจำนวนมากพอควรและให้มีความหลากหลายมากพอ

8. การมีส่วนร่วมรับรู้สภาพปัญหาโดยมีส่วนร่วมจะทำให้คนในชุมชนได้รู้สภาพที่เป็นจริงมากขึ้น การมีส่วนร่วมเพื่อค้นหาปัญหาทำให้เมื่อเห็นปัญหาแล้วจะนำความมุ่งมั่นที่จะคิดหาทาง แก้ไขด้วยกันและร่วมกันแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้ จะทำให้เป็นบทเรียนที่จะแก้ไขปัญหากันเองต่อไปได้

9. คนที่อยู่ร่วมกันในชุมชนส่วนใหญ่มิได้ใช้ชุมชนเป็นเพียงที่รวมคนคล้ายเอาก้อนหินมากองรวมกันเท่านั้น แต่คนในชุมชนหนึ่ง ๆ มักมีความผูกพันเอื้ออาทรต่อกันและมีค่านิยมร่วมกัน

10. ควรทำให้การมีส่วนร่วมมีลักษณะปนอารมณ์ขึ้นประกอบไปบ้าง เพราะในสังคมไทยการมีอารมณ์ขึ้นจะช่วยให้บรรยากาศการมีส่วนร่วมเกิดขึ้น ดังนั้นการประชุมถ้าใช้อารมณ์ขัน ดนตรี เกมส์ กีฬา เข้าร่วมด้วยก็จะสร้างอารมณ์การมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้นได้

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และพรรณทิพย์ เพชรมาก (2551) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไว้ โดยได้ข้อสรุปลักษณะการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ ได้แก่

1. การรับรู้ข่าวสาร การมีส่วนร่วมแบบนี้ ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2. การปรึกษาหารือ เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและการตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังเป็นช่องทางการกระจายข้อมูลไปยังประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดความเข้าใจและเพื่อให้มีการให้ข้อเสนอแนะเพื่อประกอบทางเลือกการตัดสินใจ

3. การประชุมรับฟังความคิดเห็น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมและผู้มีอำนาจในการตัดสินใจใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีหลายวิธีการ เช่น การประชุมระดับชุมชน การประชุมรับฟังความคิดเห็นเชิงวิชาการ

4. การประชาพิจารณ์ เป็นการประชุมที่มีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบ และมีความชัดเจนมากขึ้น เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผยไม่มีการปิดบังข้อมูลกับผู้มีส่วนได้และส่วนเสียกับโครงการ การประชาพิจารณ์นั้นจะต้องมีคณะกรรมการจัดประชุมและต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับ มีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจน และมีการแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบก่อนอย่างชัดเจน

5. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้น ๆ ซึ่งอาจดำเนินการโดยการเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปเป็นกรรมการที่มีอำนาจการตัดสินใจ

6. การใช้กลไกทางกฎหมาย รูปแบบนี้ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงในเชิงการป้องกันและแก้ไข แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้องและการป้องกันสิทธิของตนเอง อันเนื่องมาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองควรจะได้รับ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้หลักเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลายประการ และประชาชนสามารถใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญทั้งในรูปแบบของปัจเจกหรือในรูปแบบกลุ่ม องค์การตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

อภิญา กังสนารักษ์ (2544) ได้นำเสนอกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า ชุมชน ต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายใน ชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ
2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ
3. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือ ด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผล รวมทั้งโครงการในคราวเดียวกันได้

จากแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ลักษณะการมีส่วนร่วม ซึ่งนักวิชาการต่าง ๆ ได้กล่าวไว้ ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของชุมชนได้ 4 ด้าน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าคน ในชุมชนไม่มีบทบาทในการระบุปัญหาและความต้องการของชุมชน กิจกรรมต่าง ๆ ที่ออกมา ก็จะ ไร้ประโยชน์ เพราะไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของคนในชุมชนได้ อีกทั้งสมาชิก ในชุมชนจะมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นทำให้การดำเนินกิจกรรมไม่ประสบ ผลสำเร็จ
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน เมื่อคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาของ ชุมชนแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือทุกคนต้องร่วมกันวางแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนอง ความต้องการหรือการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง การที่คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จะช่วยให้คนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของของชุมชน
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม เมื่อคนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของของ ชุมชนแล้ว ผลที่ตามมาคือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมตามที่วางแผนไว้ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จ โดยกิจกรรมทั้งหลายควรจะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาจัดกิจกรรมให้เกิดขึ้น
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ในขั้นตอนนี้จะให้คนในชุมชนประเมินว่า กิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินมาแล้วนั้นประสบผลสำเร็จ สามารถตอบสนองความต้องการหรือได้รับ ผลประโยชน์อะไรบ้างจากกิจกรรมที่จัดขึ้นมา เพื่อมาเป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงกิจกรรม ต่าง ๆ ต่อไป

3.3 ปัจจัยของการมีส่วนร่วม

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ส่วนใหญ่มาจากความผูกพันในชุมชน การต้องการช่วยเหลือพัฒนาชุมชนของตนเองและแรงจูงใจจากผู้นำชุมชนหรืออื่น ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมต่อชุมชนของตนเอง การทำงานเพื่อให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ 3 ข้อ (ทรงพล ตุ่มทอง, 2542)

1. การมีส่วนร่วมนั้นต้องเกิดจากความเต็มใจที่จะเข้าร่วม เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการแก้ไขปัญหาหรือร่วมกิจกรรมในเรื่องนั้น ๆ
2. กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและขีดความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วม
3. การมีส่วนร่วมนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพ/อิสระภาพที่จะตัดสินใจว่าจะเลือกในการมีส่วนร่วมหรือไม่

จากปัจจัยหลักที่จะช่วยให้คนในชุมชนอยากมีส่วนร่วมแล้ว ปัจจัยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนประกอบไปด้วย (อภิชา น้อมศิริ, 2552)

1. ปัจจัยด้านภาครัฐ ระบบการทำงานของภาครัฐทั้งหลาย ทั้งด้านนโยบาย มาตรฐาน และด้านการปฏิบัติต้องเอื้ออำนวยให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. ปัจจัยด้านประชาชน ประชาชนต้องมีส่วนต่อปัญหา มีส่วนต่อความสามารถ และภูมิปัญญาในการจัดการปัญหา ซึ่งเป็นผลประโยชน์มาจากประสบการณ์และการเรียนรู้ รวมทั้งมีการสร้างพลังเชื่อมโยงในรูปแบบกลุ่ม องค์กร เครือข่ายและประชาคม
3. ปัจจัยด้านนักพัฒนาและองค์กรพัฒนา ต้องมีบทบาทกระตุ้น ส่งเสริมเอื้ออำนวย กระบวนการพัฒนา สนับสนุนข้อมูลข่าวสารและทรัพยากรตลอดจนร่วมเรียนรู้จากชุมชนด้วย

3.4 ประเภทการมีส่วนร่วม

รูปแบบการมีส่วนร่วมโดยสามารถจำแนกออกได้ดังนี้ (สิริพัฒน์ ลากิจิตร, 2550 และ เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2553)

1. การมีส่วนร่วมโดยตรง การมีส่วนร่วมในการบริหารเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ เป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมโดยตรง เช่น ผู้บริหาร หัวหน้าโครงการมักจะเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการและมักทำเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น คำสั่งแต่งตั้ง หนังสือเชิญประชุม บันทึกการประชุม เพื่อให้บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รวมทั้งเสนอแนะ แก้ไขปัญหาและอุปสรรค
2. การมีส่วนร่วมโดยอ้อม การมีส่วนร่วมโดยอ้อมเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการ โดยไม่ได้ร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการบริหาร แต่เป็นเรื่องของการให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายเท่านั้น เช่น การช่วยเหลือกิจกรรม การบริจาคเงิน ทรัพย์สิน แรงงาน ไม่ได้เข้าร่วมประชุมแต่ยินดีร่วมมือ

3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้ทราบถึงแง่มุมต่าง ๆ กัน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้ทราบถึงแง่มุมต่าง ๆ กัน

สรารวรรณ เรื่องกัลป์ปวงศ์ และอรรรณพ เรื่องกัลป์ปวงศ์ (2558) ได้ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า 1.ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากคือด้านเศรษฐกิจ รองลงมาคือด้านสังคมและด้านวัฒนธรรมการเรียนรู้ 2.ปัจจัยภาวะผู้นำในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากคือการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล รองลงมาคือด้านการสร้างแรงบันดาลใจและด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 3.การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าอยู่ในระดับมากคือด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 4.ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีได้แก่ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และด้านการกระตุ้นทางปัญญาโดยปัจจัยทั้งสามด้านอธิบายการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีได้ร้อยละ 69.10

รุ่งนภา อินญา และนันทวรรณ นวลักษณ์ (2562) ได้ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า 1. ด้านการบริหารจัดการพบว่าบทบาทการมีส่วนร่วมด้านการไปหาจัดการโดยภาพรวมคือการเข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีส่วนร่วมในการจัดอบรมให้ความรู้กับชุมชนด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่มีส่วนร่วมการบริหารจัดการร้านค้าจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองของที่ระลึกสินค้า 2.ด้านการดำเนินงานและการปฏิบัติพบว่ามีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้เช่นมีการแต่งกายชุดพื้นเมืองเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ การละเล่นพื้นเมือง การฟ้อนรำ เล่นดนตรี 3.ด้านการบำรุงรักษาและปรับปรุงแก้ไขพบว่ามีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการบำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยวมีการจัดหาจัดจ้างเพื่อดูแลรักษาสถานที่ท่องเที่ยวมีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาความสะอาดบริเวณหน้าวัดและจัดระเบียบร้านค้าต่าง ๆ ให้อยู่ในบริเวณเดียวกันอย่างเป็นระเบียบสวยงาม 4.ด้านการคมนาคมมีส่วนร่วมในการแนะนำการคมนาคมที่สะดวกสบายปลอดภัยกับนักท่องเที่ยวมีการจัดมัคคุเทศก์ให้คำแนะนำเส้นทางท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการจัดรถรับส่งรับจ้างไปยังสถานที่ท่องเที่ยว 5.ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวเช่นมีร้านขายสินค้า OTOP มีการจัดแสดงสินค้ามีส่วนร่วมในการจัดระเบียบร้านค้ามีส่วนร่วมในการควบคุมราคาสินค้า

เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความเชื่อถือมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ชาวบ้านผลิตสินค้าพื้นเมือง จัดจำหน่ายสร้างรายได้ในครัวเรือน

ปริญญา บุตรอยู่ (2557) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมือง ประจวบคีรีขันธ์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า ภาพรวมประชากรในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง ทั้งด้านการเสนอความคิด การวางแผน และการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการ การปฏิบัติการ และด้านการรับและแบ่งผลประโยชน์ ส่วนการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ประชาชนรู้สึกว่ามีส่วนร่วมกับหน่วยงานของภาครัฐ ในการติดตามประเมินผลในระดับน้อยมาก ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นว่า ประชาชนในชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว โดยพยายามมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนมากขึ้นจากเดิม ส่วนปัญหาและอุปสรรค คือ งบประมาณของเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ที่มีอยู่อย่างจำกัด ประชาชนบางส่วนขาดความรู้ ความเข้าใจ เรื่องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สำหรับปัญหาและข้อจำกัดในด้านกระบวนการมีส่วนร่วมนั้น ปนัดดา บรรณเลข (2548) พบว่า ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล 5 ปี ด้วยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ.2545-2549 นั้น ไม่ได้ได้รับความสนใจที่จะแก้ปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง จากประชาชนส่วนใหญ่ เพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการและภาครัฐ และมีปัญหาด้านงบประมาณจำกัดและการปฏิบัติงานล่าช้าจากความซับซ้อนของสายบังคับบัญชา ทำให้แผนงานบางส่วนไม่ได้รับการดำเนินงาน โดยข้อคิดเห็นจากชุมชนคือ ควรดำเนินการด้วยหลักประชาธิปไตย และคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าพวกพ้อง ควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและควรรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชน

ภาวะผู้นำเป็นส่วนหนึ่งที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนด้วยหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยที่ต้องใช้การทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารภายในท้องถิ่นและประชาชน การที่ผู้บริหารมุ่งเสริมสร้างอำนาจให้แก่ประชาชน จะทำให้เกิดการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นเป็นรูปธรรม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีความสอดคล้องกับลักษณะของผู้นำที่เอื้อเพื่อให้เกิดการกระจายอำนาจไปสู่ผู้ตาม และทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ (ทวีศิลป์ กุลนภาดล, 2556)

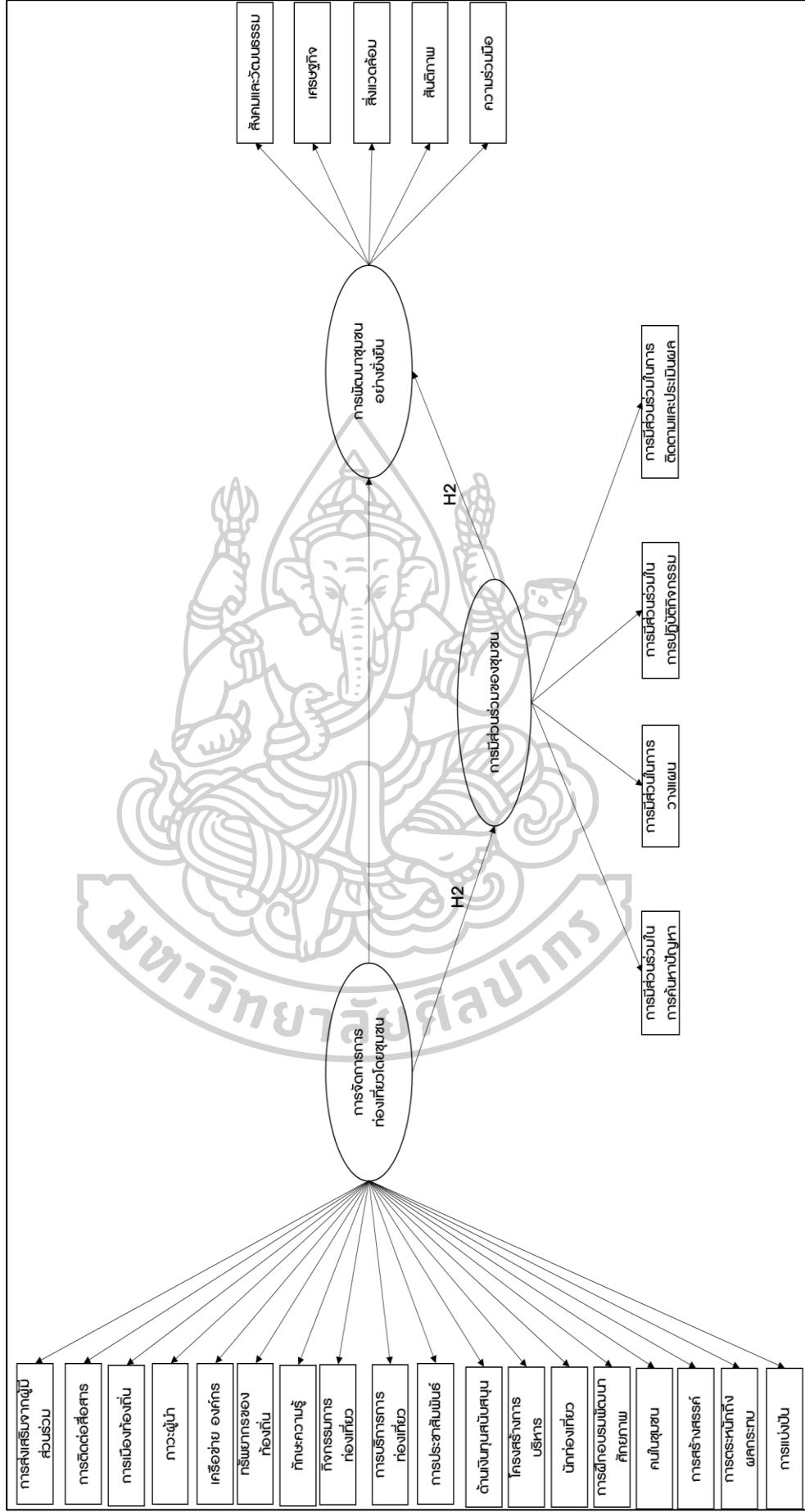
กฤตยา สมศิลา และกนกกานต์ แก้วนุช (2561) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า จากการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่า เมื่อชุมชนบ้านโพนมีปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนสูงจะส่งผลให้ผลการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพนอยู่ในระดับ

ที่สูงขึ้น และปัจจัยขีดความสามารถของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโปงอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่า เมื่อชุมชนบ้านโปงมีปัจจัยขีดความสามารถของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนสูงจะส่งผลให้ผลการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโปงอยู่ในระดับที่สูงขึ้นด้วย

เสาวคนธ์ เหลืองทองคำ และเสรี วงษ์มณฑา (2558) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษาอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง คือ ด้านการติดตามประเมินผล อยู่ลำดับแรก รองลงมา คือ ด้านการดำเนินการ ด้านการค้นหาค้นหาปัญหา และด้านการวางแผน ในขณะที่ความแตกต่างของอาชีพ และรายได้ มีผลโดยตรงกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ประชาชนเสนอแนะแนวทางโดยให้ประชาชนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแนวทางฟื้นฟูอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและวิถีชุมชนให้มีคุณภาพมาตรฐานและมีความยั่งยืน

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว การรวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวเพื่อดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเองและประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลกระบวนการด้านการท่องเที่ยว นับตั้งแต่ ขั้นตอนการค้นหาค้นหาปัญหา การวางแผน การดำเนินการตลอดจนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของตนเอง เมื่อเกิดปัญหา สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาและหาทางออกของปัญหาเพื่อให้ชุมชนสามารถผ่านพ้นปัญหาได้ ในแต่ละชุมชนต้องมีการสนับสนุนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อที่จะช่วยให้ชุมชนพัฒนาไปข้างหน้าได้ ดังนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นปัจจัยคอยสนับสนุนและช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้สามารถพัฒนาไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยกำหนดสมมติฐานการวิจัยที่ 2 และแสดงความสัมพันธ์ดังภาพ

สมมติฐานที่ 2 : การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ภาพที่ 2 สมมติฐานที่ 2

4. แนวความคิดทุนวัฒนธรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 ความหมายของคำว่าวัฒนธรรม

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้ความหมายว่า สิ่งที่ทำให้ความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมในการแต่งกาย วิธีชีวิตของหมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมชาวเขา นอกจากนี้ วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ที่ทำคนเราทำเป็นกิจวัตรประจำวัน การกิน การอยู่ การแต่งกาย การทำงาน การพักผ่อน การแสดง อารมณ์ การแสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต โดยแนวทางการแสดงออกถึงวิถีการใช้ชีวิตนั้นอาจเริ่มมาจาก คนหรือกลุ่มคนทำเป็นต้นแบบ แล้วต่อมาคนส่วนใหญ่ก็ทำตามสืบต่อกันมา วัฒนธรรมจึงเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เมื่อมีการประดิษฐ์หรือคิดค้นสิ่งใหม่ วิธีใหม่ที่ใช้แก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ซึ่งอาจทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม (สุจิตรา บุญเชื้อ, 2555) ซึ่งวัฒนธรรมอาจหมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้น มีใช้สิ่งที่มีมนุษย์ทำตามสัญชาตญาณ อาจเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของใช้หรืออาจเป็นการกำหนดพฤติกรรมหรือความคิด ตลอดจนวิธีการหรือระบบการทำงาน ฉะนั้นวัฒนธรรมก็คือ ระบบในสังคมที่มีมนุษย์สร้างขึ้น มีใช้ระบบที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติตามสัญชาตญาณ (อมรา พงศาพิชญ์, 2549) วัฒนธรรมจึงเป็นวิถีชีวิตรวมกันของกลุ่มชนอันสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมหนึ่ง ๆ เมื่อสิ่งแวดล้อมในแต่ละแห่งแตกต่างกัน วัฒนธรรมจึงแตกต่างกันไปตามชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ที่เรียกว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม วิธีชีวิตรวมกันจึงมีความหมายที่กว้างและครอบคลุมมากกว่า (ประเวศ วะสี, 2549) อีกทั้งวัฒนธรรม คือ วิธีการดำเนินชีวิตหรือพฤติกรรมของคนในสังคมที่ได้รับการสั่งสมและถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น จากคนรุ่นเก่าจนถึงรุ่นปัจจุบัน ซึ่งรวมถึงความรู้ ความคิด ความเชื่อ และการแสดงออกถึงวิถีชีวิต (ณัฐชาติ ปัญญาพร, 2563)

ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่เกิดขึ้นประจำวัน มีการถ่ายทอดรูปแบบการดำเนินชีวิตจากคนรุ่นก่อนมายังรุ่นปัจจุบัน โดยวัฒนธรรมแต่ละแห่งมีความเป็นเอกลักษณ์และแตกต่างกันตามพื้นที่ อีกทั้งวัฒนธรรมยังเป็นสิ่งบ่งชี้ความเป็นมาของคนในแต่ละแห่งนั้น

4.2 ลักษณะของวัฒนธรรม มีลักษณะสำคัญ 5 ประการ (ดำรง ฐานดี, 2564)

1. เป็นสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม เช่น การสร้างอาคารบ้านเรือน คอมพิวเตอร์ ภาพยนตร์ หรือการดัดแปลงแต่งเติมสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติให้มีรูปลักษณะใหม่ เช่น การดัดแต่งต้นไม้ให้เป็นรูปร่างต่าง ๆ การแต่งแต้มสีสันทนใบหน้าให้ดูสวยงาม ซึ่งวัฒนธรรมที่สร้างขึ้นนั้นมีทั้งวัฒนธรรมที่เราสามารถเห็นและจับต้องได้ เช่น อาหาร โต๊ะ เสื้อผ้า หรือที่เรียกกันว่า วัฒนธรรมประเพณีวัตถุ และวัฒนธรรมที่มองไม่เห็น เช่น ค่านิยม ทักษะ ความรู้ ความเชื่อ สถาบันทางสังคมและโครงสร้างทางสังคม ตลอดจนภูมิปัญญา

2. เกิดจากการเรียนรู้ในยุคเริ่มแรกมนุษย์เป็นผู้เรียนรู้และสร้างวัฒนธรรมขึ้นจากความ ต้องการของตนเอง ต่อมาวัฒนธรรมกลับกลายเป็นสิ่งที่สร้างความเป็นมนุษย์ ด้วยการอบรมเลี้ยงดู ถ่ายทอดวัฒนธรรมสู่สมาชิกใหม่ของสังคมผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ตั้งแต่ในระดับ ครอบครัว จากพ่อแม่ญาติพี่น้อง สู่ระดับการศึกษาผ่านครูบาอาจารย์และตำราต่าง ๆ จนถึงระดับ สังคมที่กว้างขึ้นผ่านจารีตประเพณีธรรมเนียมปฏิบัติหรือข้อกำหนดต่าง ๆ เมื่อเด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวและมีความรู้พื้นฐานถึงระดับหนึ่งแล้ว ก็จะปรับปรุงพัฒนาและคิดประดิษฐ์เป็นวัฒนธรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาใช้ เกิดการเรียนรู้และพัฒนาไม่มีที่สิ้นสุด

3. เป็นสิ่งที่สมาชิกในสังคมยอมรับ วัฒนธรรมที่เกิดขึ้นต้องได้รับการยอมรับโดยสมาชิก ในสังคม และมีส่วนร่วมในการนำไปใช้ จึงถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรม

4. เป็นสิ่งที่สั่งสมและถ่ายทอดให้แก่อนุชนรุ่นหลัง เมื่อวัฒนธรรมถูกสร้างและพัฒนาขึ้น จนเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม ก็จะมีการสั่งสมกลายเป็นองค์ความรู้ของสังคมนั้น ๆ และมีการถ่ายทอด ไปยังอนุชนรุ่นหลังต่อไปเรื่อย ๆ หากวัฒนธรรมนั้นไม่ได้รับการส่งต่อก็จะทำให้วัฒนธรรมนั้นสูญหายได้

5. มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยวัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เพื่อให้ สอดคล้องกับธรรมชาติรอบตัวและความต้องการของสมาชิกในสังคม วัฒนธรรมบางอย่างเปลี่ยนไป จากผลการเผยแพร่กระจายและการยืมวัฒนธรรมอื่นเข้ามา เช่น เทคโนโลยี ระบบการศึกษา ระบบ การเมืองการปกครอง เครื่องแต่งกาย ซึ่งการรับวัฒนธรรมอื่นเข้ามาใช้ในสังคมของตนเองนั้น ก่อให้เกิดการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมหรือการสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมอื่นกับวัฒนธรรมเดิม ทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมเกิดขึ้น

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า ลักษณะของวัฒนธรรม คือ สิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น มา เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิต มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สามารถที่จะถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยลักษณะทางวัฒนธรรมต้องเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในชุมชน และสามารถตอบสนองความต้องการ ของคนในชุมชนได้

4.3 ความหมายของทุนวัฒนธรรม

ทุนวัฒนธรรมเป็นการสะสมของความรู้ ความคุ้นเคย และความรู้สึของแต่ละบุคคล ในเรื่องภูมิหลังของครอบครัว การลงทุนด้านการศึกษา และสถานภาพทางสังคม ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จ ในชีวิตที่แตกต่างกัน ทุนวัฒนธรรมที่แต่ละบุคคลสะสมมา จะมีอิทธิพลต่อพื้นฐานการรับรู้วัฒนธรรม ที่ครอบครองอำนาจที่มีอิทธิพลต่อสังคม (Storey, 1999) โดย Griswold (2004) นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ และวัฒนธรรมศึกษาได้อธิบาย ความหมายของทุนวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมอาจถูกมองในฐานะเป็น ทุนชนิดหนึ่งที่สามารถสะสมและนำไปลงทุนได้เหมือนดังเช่นทุนทางเศรษฐกิจ หรือสามารถนำไปแปรรูป เป็นทุนทางเศรษฐกิจได้ ทุนวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้รสนิยมทางศิลปวัฒนธรรมรวมถึง รูปแบบการใช้ชีวิตด้วยการมองทุนวัฒนธรรมว่าเป็นการสะสมทุนชนิดหนึ่งที่น่าไปสู่การรับรู้ของอำนาจ

ที่มีอิทธิพลทางสังคมในและ Throsby (2001) ได้นิยามทุนวัฒนธรรมว่าหมายถึง สินทรัพย์ที่มีการฝังตัว สะสม และให้คุณค่าทางวัฒนธรรมนอกเหนือจากมูลค่าทางเศรษฐกิจของสินทรัพย์นั้น นอกจากนี้ ทุนวัฒนธรรมยังหมายถึงรูปแบบของทุนอีกรูปแบบหนึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคุณค่า ความรู้ ภูมิปัญญา และงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากการค้นพบโดยผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น ในขณะที่ ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ (2547) ได้ให้ความหมายของทุนวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคุณค่า ความรู้ ภูมิปัญญา และงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากการค้นพบโดยผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น รวมทั้งค่านิยมและความเชื่อที่ผูกพันสังคม ให้เกิดการจัดระเบียบทางสังคมหรือสร้างกฎกติกาที่เป็นคุณต่อสังคมโดยรวม รวมถึงกิจกรรม การถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง ตัวอย่างทุนวัฒนธรรมมีมากมาย เช่น ภาษางานศิลปกรรมซึ่งเป็นความภาคภูมิใจของส่วนรวม ความรู้ที่สั่งสมมาในอดีต กติกาของสังคมที่ช่วยทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและเอื้ออาทรมากกว่าเอารอดเอาเปรียบกัน ผลงานวรรณกรรม คำบอกเล่า ดนตรี วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ

นอกจากนี้หน่วยงานของรัฐ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม (2562) ได้ให้ความหมายของทุนวัฒนธรรม คือ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ แบ่งตามรูปธรรมและนามธรรมออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ที่จับต้องได้ (Tangible) และจับต้องไม่ได้ (Intangible) ซึ่งกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมได้กำหนดไว้มี 6 สาขา ได้แก่ 1.ภาษา และวรรณกรรมพื้นบ้าน 2.ศิลปการแสดง 3.แนวทางการปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล 4.งานช่างฝีมือดั้งเดิม 5.ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาลและ 6.กีฬาภูมิปัญญาไทย นอกเหนือจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้แล้ว ประเทศไทยยังมีมรดกทางศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบของโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และงานศิลปกรรมต่าง ๆ ที่บรรพบุรุษได้สรรค์สร้างสะสมไว้สืบทอดมาเป็นมรดกวัฒนธรรมให้แก่อนุชนรุ่นหลัง ซึ่งมรดกวัฒนธรรมหลากหลายอย่างของไทยยังได้ถูกขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกและตัวแทนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติจากยูเนสโก นับเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีมูลค่ามหาศาล ทุนวัฒนธรรมที่ทำให้เกิดมูลค่าสูงขึ้น เนื่องจาก วัฒนธรรมเป็นต้นน้ำของห่วงโซ่คุณค่าในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ เราสามารถนำทุนวัฒนธรรม เช่น เรื่องราว เนื้อหาของวัฒนธรรม มาสร้างความโดดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์ของตนได้ หรือใช้ทุนวัฒนธรรมสร้างความแตกต่างหรือจุดขายให้กับสินค้า เกิดเป็นสินค้าวัฒนธรรม และทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นแก่สินค้าและบริการ

4.4 รูปแบบของทุนวัฒนธรรม

รูปแบบทุนวัฒนธรรมตามแนวคิดของบูดีเยอร์ จะปรากฏ 3 รูปแบบ กล่าวคือ 1.สิ่งที่ฝังอยู่ในตัวคนและกลุ่มคนมาอย่างยาวนาน ได้แก่ ความคิด จินตนาการ ความคิดริเริ่มและความเชื่อ 2.สิ่งที่ป็นรูปธรรม ในรูปแบบของสินค้าวัฒนธรรม เช่น รูปภาพ หนังสือ สิ่งก่อสร้าง สถานที่ที่เป็นมรดกโลก 3.ความเป็นสถาบัน ซึ่งสามารถทำให้เกิดความเป็นรูปธรรม เช่น กติกา การยอมรับที่หลาย ๆ คนเห็นร่วมกัน (Pierre Bourdieu, 1986) ซึ่งในยุคทุนอุตสาหกรรมเป็นทุนหลัก โดยมีการบริการ

เข้ามาเป็นทุนกำลัง ระหว่างทุนภาคอุตสาหกรรมและวัฒนธรรม ทุนวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับการเติบโตระหว่างอุตสาหกรรมกับภาคบริการโดยมีสินค้าวัฒนธรรม (Culture Products) แสดงความเติบโตของทุนวัฒนธรรม การศึกษาในเรื่องนี้ให้ศึกษาได้จากสินค้าหรือบริการที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรม เป็นผลผลิตที่จากการวิเคราะห์การเติบโตของทุนวัฒนธรรมมีอาจแยกต่างหากจากการศึกษาการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างการผลิตและการพัฒนาการของทุนหลักในระบบทุนนิยมโลก (ริงสรุค ณะพรพันธ์, 2539) ทรัพยากรทางวัฒนธรรม คือ มรดกทางวัฒนธรรม แบ่งเป็น 1.มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม คือสิ่งที่มีมนุษย์ได้สร้างขึ้น เช่น ที่อยู่อาศัย ชุมชน อาคาร รวมถึงงานฝีมือ วัสดุ อุปกรณ์ 2.มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม รวมถึงประเพณี ขนบธรรมเนียม ภาษา เพลง พิธีกรรม เทศกาล ทักษะพิเศษ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ถือเป็นต้นทุนสำคัญในการผลิตสินค้าวัฒนธรรม และการพัฒนาอุตสาหกรรมวัฒนธรรม

4.5 องค์ประกอบของทุนวัฒนธรรม

ทุนวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ดีงามที่คนในอดีตคิดทำขึ้น แสดงออกและสืบทอดด้วยการปฏิบัติ ซึ่งมีสิ่งที่ยึดถือได้และยึดถือไม่ได้ จำแนกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ประกอบด้วย

1. เป็นมรดกตกทอด เกิดจากภูมิปัญญาของมนุษย์ ประกอบด้วยสิ่งที่เคลื่อนที่ไม่ได้ อาทิ โบราณสถานขนาดใหญ่ กับสิ่งที่สามารถเคลื่อนที่ได้จำพวกวัตถุ บันทึกเล่าเรื่อง เป็นเอกสาร ตำนาน บันทึก เช่น ภาษามลายูซึ่งเป็นภาษาของชาวใต้ บันทึกในศิลาจากกรีซ

2. เป็นสิ่งที่มีเอกลักษณ์พิเศษหรือเนื้อในของวัฒนธรรม เป็นการกระทำของมนุษย์ ประกอบด้วยเอกลักษณ์พิเศษในการทำมาหากิน ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ภาษา กิริยา สำเนียงพูด ความเชื่อ ศาสนา ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี และพิธีกรรม สุนทรียศาสตร์-สุนทรียภาพ ซึ่งเป็นความสวยงามตามอารยธรรม ซึ่งควรมีการสืบสานทำนุบำรุงให้คงอยู่ ระบบเครือญาติและระบบสังคม

3. ภูมิปัญญาดั้งเดิมและภูมิปัญญาสมัยใหม่ ได้แก่ ศาสตร์หรือความรู้ของบรรพบุรุษ ภาษาศาสตร์และการคำนวณ อาชีวศาสตร์ เป็นความรู้เกี่ยวกับการยังชีพ ยุทธศาสตร์ในการป้องกันตนเองและรักษาชีพ การเยียวยาหรือแพทยศาสตร์ การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ และศิลปศาสตร์

4.6 ประโยชน์ของทุนวัฒนธรรม ประกอบด้วย 4 ประการ คือ 1.เป็นที่รวมแห่งองค์ความรู้ที่มีในอดีตทั้งหมด 2.เป็นที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์พิเศษและภูมิปัญญาแต่ละท้องถิ่น 3.เป็นที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ศักดิ์ศรี ความภูมิใจของชุมชน หรือชนเผ่าทั้งหลาย 4.วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ส่งเสริมความมั่งคั่ง

4.7 ทุนวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยว

จากความสำคัญของทุนวัฒนธรรมที่ถูกนำไปเป็นส่วนผสมในสินค้าและบริการหลากหลายรูปแบบ ในส่วนของการท่องเที่ยวก็เช่นกัน การท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่เน้นการนำเสนอทุนวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายในแต่ละพื้นที่ นำคุณค่าทางวัฒนธรรมที่มีเสน่ห์และน่าสนใจเป็นสิ่งดึงดูดเชิญชวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมและศึกษาตามความสนใจ (Hall, 1998) ไม่จำกัดเฉพาะที่เป็นวัฒนธรรมชั้นสูง เช่น ศิลปะการแสดง และเสน่ห์จากสิ่งที่เป็นมรดกของสังคม เช่น พิพิธภัณฑสถาน และหอศิลป์ ในส่วนของวัฒนธรรมพื้นบ้านทั่วไปก็ได้รับความนิยมเป็นที่นิยมแพร่หลายมากขึ้น เช่น อาหารการกิน หัตถกรรม กีฬา และสถาปัตยกรรม หรือทุนวัฒนธรรม ซึ่งเป็นความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์และภาษา ก็สามารถเป็นเสน่ห์ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเยือนและเรียนรู้ความแตกต่างหลากหลายในด้านต่าง ๆ ได้แก่ หัตถกรรม ภาษา ประเพณี เทศกาล พิธีกรรม อาหารการกิน ศิลปะดนตรี ตลอดจนการแสดงคอนเสิร์ต จิตรกรรม ประติมากรรม ประวัติและภูมิเขต รวมถึงสิ่งที่มองเห็นเพื่อให้ระลึกถึงอดีตได้ ภูมิสถาปัตยกรรมที่อาจโดดเด่นในบริเวณนั้น ภูมิศาสนากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบความเชื่อทางศาสนา ระบบการศึกษา เครื่องแต่งกาย การแต่งกาย รวมถึงกิจกรรมยามว่าง เป็นต้น (สมประสงค์ น่วมบุญลือ, 2550) นับเป็นปรากฏการณ์สำคัญในการนำทุนวัฒนธรรมที่มีอยู่มาใช้ในการสร้างสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

ทุนวัฒนธรรมกลายเป็นทุนที่สำคัญทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการผลิตสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองต่อการเติบโตของธุรกิจท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่อาศัยทุนวัฒนธรรมเป็นปัจจัยหลักในการให้บริการ ซึ่งการพัฒนาในรูปแบบทุนวัฒนธรรมหรือทรัพยากรทางวัฒนธรรมซึ่งเปรียบเสมือนสินทรัพย์ทรดกทางวัฒนธรรม เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวหรือนำเสนอสู่นักท่องเที่ยวในลักษณะสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวนั้น นอกจากการเพิ่มมูลค่าในลักษณะผลตอบแทนทางเศรษฐกิจแล้ว ยังต้องคำนึงถึงการคงอยู่ของคุณค่าทางวัฒนธรรม ด้วยการแสวงหาจุดที่เหมาะสมสำหรับการปรับเปลี่ยนทุนวัฒนธรรมซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนในสังคมให้กลายเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยว รวมทั้ง การให้ความสำคัญกับระดับคุณค่าที่แตกต่าง การสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา ซึ่งในการเปลี่ยนแปลงทุนวัฒนธรรมสู่ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีการปรับรูปแบบเพื่อให้ง่ายต่อการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการปรับปรุง สู่กระบวนการทำให้เป็นสินค้าเชิงพาณิชย์ และสุดท้าย ทำให้มีมาตรฐาน (McKercher & Du Cros, 2002)

นอกจากนี้ การนำเสนอลักษณะเด่นของทุนวัฒนธรรมในแต่ละสังคม ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ พฤติกรรมความสัมพันธ์ทางสังคม และประเพณีเพื่อเป็นสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว อาจมองในรูปแบบของควมมีคุณค่าในแง่ของการเป็นทรัพยากร คือ สิ่งที่มีค่าที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยว ก็คือ สิ่งที่มีค่าสำหรับนำมาใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว

ดังนั้น ทุนวัฒนธรรมในรูปแบบของการเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวจึงต้องแสดงถึงคุณค่าเพื่อการนำเสนอ
ต่อนักท่องเที่ยว ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้ (สมประสงค์ น่วมบุญลือ, 2550)

1. คุณค่าในลักษณะที่สามารถตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของมนุษย์
คุณค่ามี 2 ลักษณะ คือ คุณค่าแท้และคุณค่าเทียม คุณค่าแท้ คือ คุณค่าที่มีติดตัวในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
ไม่ว่าจะนำมาใช้หรือไม่ คุณค่านั้นยังคงมีอยู่ เช่น น้ำตกป่า วิถีชีวิตชุมชนย่อมมีคุณค่าในตัวไม่ว่ามนุษย์
จะเข้าไปสัมผัสหรือนำมาใช้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือไม่ก็ตาม ส่วนคุณค่าเทียม คือ คุณค่า
ที่มนุษย์กำหนดขึ้น เช่น พิธีกรรมของไทยทรงดำในการเสนาเฮือน แต่เดิมเป็นคุณค่าแท้ไม่ว่าจะมี
นักท่องเที่ยวมาชมหรือไม่ ชาวไทยทรงดำก็ยังให้คุณค่าในการปฏิบัติสืบต่อกันมา เมื่อนักท่องเที่ยวมี
ความต้องการชม จึงมีการจัดทำพิธีเสนาเฮือนเพื่อเป็นการแสดงให้ชม การแสดงในลักษณะนี้ไม่ใช่
คุณค่าแท้ แต่เป็นคุณค่าเทียมที่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์บางอย่างที่มนุษย์กำหนดขึ้นมาเป็นพิเศษ
ทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทั้งในส่วนที่เห็นคุณค่าแท้และ
คุณค่าเทียม ทรัพยากรหลายอย่างเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อการท่องเที่ยว คือ สามารถตอบสนองความ
ต้องการและความพึงพอใจของมนุษย์ ทรัพยากร คือ สิ่งที่มีคุณค่าที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้
ดังนั้น ทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ สิ่งที่มีค่าสำหรับนำมาใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว โดยการสร้าง
ความพึงพอใจแก่มนุษย์ได้

2. คุณค่าด้านวิถีชีวิต วิถีชีวิตเกิดจากการพัฒนาอันยาวนาน จากกระบวนการคิด
การสร้างสรรคผ่านการปฏิบัติหรือเลือกสรร กลั่นกรองของสังคม และส่งทอดสืบต่อกันมา จนเป็น
ลักษณะเฉพาะตัวหรืออัตลักษณ์ทางสังคมนั้น จากความเป็นคนซึ่งเป็นสัตว์โลกชนิดหนึ่งที่ได้รับ
การศึกษาพัฒนาเป็นมนุษย์ การดำเนินชีวิตที่ทุกสิ่งที่เกิดไปจากสภาพธรรมชาติทั้งหลายเกิดจาก
ภูมิปัญญาของมนุษย์ ทั้งในด้านความรู้ การใช้ปัญญาและเทคโนโลยีสร้างสรรค์สะสมและส่งทอด
สืบต่อกันมานานกลายเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อการท่องเที่ยว เนื่องจากสิ่งนี้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส สะท้อน
ถึงวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ ภูมิปัญญาในการสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาให้ดำรงอยู่ได้อย่าง
เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ให้นักท่องเที่ยวได้เกิดประสบการณ์ที่แปลกใหม่ คุณค่าของทรัพยากร
การท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิตสามารถจำแนกได้ดังนี้

- คุณค่าด้านภูมิปัญญา คุณค่าทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิต คือ สิ่งที่ปฏิบัติ
สืบเนื่องต่อกันมาทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนและมีความเป็นพื้นเมืองดั้งเดิม เป็นแหล่งวัฒนธรรม
แสดงรูปแบบการดำรงชีวิต ความเชื่อ ศรัทธา ระบบภาษาและการถ่ายทอดความรู้ เช่น การแต่งกาย
ภาษา อาหาร บ้านเรือน เครื่องมือเครื่องใช้ กิจกรรมที่แสดงถึงภูมิปัญญา ศิลปะหัตถกรรม ศิลปะพื้นบ้าน
ศิลปะการแสดง พิธีกรรม เทศกาลพื้นเมือง และการฉลองเทศกาลของชุมชน สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็น
ถึงภูมิปัญญา ความคิด วิธีการสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันตามความเหมาะสมของ
สภาพแวดล้อม และสามารถอธิบายได้ด้วยความเป็นเหตุเป็นผล

- คุณค่าด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตเปรียบดั่งบันทึกภูมิปัญญาของมนุษย์ในการสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันที่สุดคล้องกับสภาพแวดล้อม การบันทึกเหล่านี้แสดงออกมาในรูปแบบของกิจกรรมที่ดำเนินไปในชีวิตประจำวัน ดังนั้น สิ่งที่มีคุณค่าต่อผู้มาเยือน วัตถุที่ปรากฏอยู่ในแต่ละท้องถิ่นเป็นหลักฐานที่โยงไปหาอดีตได้เป็นอย่างดี เช่น ตัวอย่างหนึ่งตระกูล เป็นวัตถุที่สะท้อนถึงนันทนาการของคนรุ่นก่อน มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาและพัฒนาการของหนึ่งตระกูล ตลอดจนเทคนิควิธีการทำตัวหนึ่งตระกูล วิธีการเลือกหนังสือ การพกหนังสือ การออกแบบตัวหนังสือ การใช้สี การเล่นหนังสือและอื่น ๆ อีกมากมาย ให้ประสบการณ์แปลกใหม่แก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของวิถีชีวิตท้องถิ่น ลึกซึ้งจะสร้างความสนใจแก่ผู้มาเยือนได้อย่างมีคุณค่า

- คุณค่าทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ การเข้าไปท่องเที่ยวในกลุ่มสังคมที่มีวิถีชีวิตแตกต่างกันออกไป นอกจากจะได้ประสบการณ์ความรู้ ยังเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีงามทางสังคมจากการเห็น การฟัง จากสื่อซึ่งได้รับสารสนเทศในแง่มุมหนึ่ง อาจมีการแปลความผิดไปจากความจริง การเข้าไปสัมผัสสภาพจริงสามารถเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในสังคมนั้นได้โดยตรง หากคำตอบในสิ่งที่สงสัย ทำให้เกิดการเห็นแง่มุมที่ชัดลึกและเข้าใจสังคมตามสภาพตามจริง การท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิตยังเป็นส่วนที่ทำให้วิถีชีวิตด้านการผลิตดำรงอยู่ จากสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะตัวการผลิตตามวิถีชีวิตสังคมปกติ

- คุณค่าด้านการศึกษา การเรียนรู้เพื่อความเข้าใจสังคมเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งผู้มาเยือนและเจ้าบ้าน ผู้มาเยือนได้เรียนรู้วิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากที่ตนมีประสบการณ์ ขณะเดียวกันเจ้าบ้านก็ได้เรียนรู้ถึงวัฒนธรรมหลากหลายที่นักท่องเที่ยวเป็นผู้นำเข้ามา แหล่งท่องเที่ยวให้คุณค่าต่อการศึกษาในด้านมรดกทางวัฒนธรรม และมรดกทางวัฒนธรรมสามารถศึกษาได้ ตั้งแต่วัสดุ การออกแบบฝีมือการประดิษฐ์สร้างสรรค์ เทคนิควิธี การถ่ายทอดในบรรทัดฐาน ศึกษาสิ่งที่สังคมนั้นยอมรับนับถือในการปฏิบัติ ทั้งวิถีชีวิต จารีต กฎหมาย ซึ่งเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวจะต้องเรียนรู้ เช่น การศึกษาวิถีชีวิตของชาวอาข่า จะต้องศึกษาว่า ชาวอาข่ามีบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิตอย่างไร มีอะไรเป็นข้อห้าม เช่น ชาวอาข่ามีบ่อศักดิ์สิทธิ์ดื่มได้แต่ห้ามลงไปในบ่อ ถ้าใครฝ่าฝืนจะต้องเสียผี ดังนั้น ทุกสังคมมีวิถีชีวิตเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนเอง ผู้ที่เข้าไปเที่ยวจะได้เรียนรู้ประสบการณ์ที่มีคุณค่าเหล่านี้

3. คุณค่าทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านประเพณี ประเพณี หมายถึง กิจกรรมที่มีรูปแบบของชุมชนหรือสังคมหนึ่งจัดขึ้นมาด้วยวัตถุประสงค์หนึ่งและกำหนดการจัดกิจกรรมในช่วงเวลาสม่ำเสมอ กิจกรรมที่เป็นประเพณีอาจมองได้อีกประการหนึ่งว่าเป็นแบบแผนการปฏิบัติของกลุ่มเฉพาะศาสนา ประเพณีเป็นสิ่งที่แสดงถึงกระบวนการความคิดและปฏิบัติที่ลึกซึ้ง สามารถตอบสนองความพึงพอใจและประโยชน์แก่ผู้มาท่องเที่ยวได้ในด้านความแปลกใหม่ และวิถีปฏิบัติที่นักท่องเที่ยว

ไม่เคยพบเห็นมาก่อนหรือพบเห็นแล้วเกิดความต้องการอยากจะชม และต้องการมีส่วนร่วมซ้ำ คุณค่า
 ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านประเพณี คือ การนำเอาประเพณีมาประยุกต์ใช้ให้มีคุณค่าต่อการท่องเที่ยว
 ประเพณีเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเพณีที่เป็นทางการ และ
 ประเพณีท้องถิ่น ประเพณีที่เป็นทางการ คือ กิจกรรมที่หน่วยงาน องค์กรของรัฐหรือเอกชนจัดขึ้น
 อย่างมีจุดหมายและเป็นระบบ เป็นที่ยอมรับทั่วไปในวงกว้างในช่วงเวลาหนึ่งเป็นประจำ เช่น
 ประเพณีทำบุญตักบาตรวันปีใหม่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแห่เทียนจำนำพรรษา เป็นต้น
 ส่วนประเพณีท้องถิ่น คือ กิจกรรมที่ท้องถิ่นจัดขึ้นเพื่อจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่งเป็นประจำ เช่น
 ประเพณีอุ้มพระอาบน้ำของจังหวัดเพชรบูรณ์ ประเพณีแห่ข้าวพันก้อน ตำบลหนองรี อำเภอโพธาราม
 จังหวัดราชบุรี ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช และประเพณีไหลเรือไฟ จังหวัด
 นครพนม เป็นต้น คุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านประเพณี ดังนี้

- คุณค่าทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านพิธีกรรม พิธีกรรม คือ รูปแบบกิจกรรมที่จัดขึ้นมา
 เพื่อวัตถุประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่ง อาจเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีหรือกิจกรรมเฉพาะตัวได้ เช่น
 พิธีถวายสังฆทาน พิธีบวชนาค คุณค่าทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านพิธีกรรม คือ การนำพิธีกรรมมาใช้
 ประโยชน์ให้มีคุณค่าต่อการท่องเที่ยว พิธีกรรมที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 3 ประเภท
 ได้แก่ พิธีกรรมทางการซึ่งเป็นรูปแบบกิจกรรมที่หน่วยงานองค์กรของรัฐจัดขึ้นอย่างเป็นระบบ เป็นที่
 ยอมรับทั่วไปอย่างกว้างขวาง พิธีกรรมท้องถิ่น คือ พิธีกรรมที่จัดขึ้นเฉพาะถิ่น เช่น พิธีบวชลูกแก้ว
 และอีกประเภทคือพิธีกรรมทางศาสนา คือ รูปแบบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น พิธีบวชนาค
 พิธีทอดกฐิน ทั้งประเพณีและพิธีกรรมต่างมีคุณค่าต่อการท่องเที่ยวทั้งในด้านการแสดงถึงภูมิปัญญา
 วัฒนธรรม โบราณคดี ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา

- คุณค่าด้านภูมิปัญญา ประเพณี คือ กิจกรรมที่มีรูปแบบของชุมชนหรือสังคมหนึ่ง
 ที่จัดขึ้นมาด้วยวัตถุประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่ง และกำหนดการจัดกิจกรรมในช่วงเวลาแน่นอน
 สม่าเสมอ กิจกรรมที่เป็นประเพณีเป็นแบบแผนการปฏิบัติของกลุ่มเฉพาะหรือทางศาสนา ประเพณี
 เป็นสิ่งที่แสดงถึงภูมิปัญญาและการปฏิบัติที่ลึกซึ้ง มีจุดหมายเรื่องราวความเป็นมาอันเกิดจากภูมิปัญญา
 ของมนุษย์ในการใช้ปัญญา ความรู้ เทคโนโลยี สร้างสรรค์ สละสลวย สอดคล้องสืบทอดต่อไป สะท้อนวิถีชีวิต
 ความคิด ความเชื่อ วิธีการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันทำให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม
 สามารถอธิบายได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล เช่น ประเพณีการแต่งกาย ประเพณีต้อนรับ ประเพณี
 การแต่งงาน ประเพณีไหลเรือไฟ ประเพณีหลายประเพณีต้องมีการประกอบพิธีกรรมและ
 การประกอบพิธีกรรมจะต้องมีการประดิษฐ์สร้างสรรค์สิ่งที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม เช่น การสู่วัณ
 ต้องมีการประดิษฐ์บายศรี ประเพณีการไหว้ครูก็ต้องมีการประดิษฐ์พานพุ่ม เป็นต้น

- คุณค่าด้านวัฒนธรรม โบราณคดี และประวัติศาสตร์ ประเพณีและพิธีกรรมเป็นกิจกรรมที่เกิดจากความคิด ความเชื่อ ภูมิปัญญาของแต่ละกลุ่มในสังคมหนึ่ง ในการใช้ปัญญา ความรู้ และเทคโนโลยี สร้างสรรค์ สะสม และส่งทอดสืบต่อมานาน สะท้อนวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในวิถีชีวิต โบราณวัตถุและสิ่งประดิษฐ์ที่ยังสืบเค้าเรื่อยมาจนปัจจุบันเป็นเรื่องราวต่อเนื่องสืบมาจากมุขปาฐะและการเขียนจารึกเป็นลายลักษณ์อักษร ให้อำนาจพัฒนาการของสังคมด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ สร้างความเชื่อมั่นในความจริงที่ปรากฏ

- คุณค่าด้านการศึกษา ประเพณีให้คุณค่าทางด้านสติปัญญาทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เป็นสาระในพิธีกรรมนั้น ให้นักเทศก์และนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้สิ่งที่อยู่เบื้องหลังประเพณีทั้งในด้านความคิด ความเชื่อ เรื่องราว ประวัติศาสตร์ความเป็นมา ความรู้ เทคโนโลยีที่ประกอบขึ้นมาเป็นประเพณีและพิธีกรรมของแต่ละสังคม ประเพณีพิธีกรรมที่ดีสร้างความรู้สึกและเจตคติที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวดังสังคมที่นักท่องเที่ยวดำเนินไปสัมผัส และเนื่องจากประเพณีและพิธีกรรมเป็นสิ่งที่สังคมได้กำหนดวิธีปฏิบัติเป็นบรรทัดฐานไว้ ทำให้นักท่องเที่ยวก่อเกิดการเรียนรู้ในการปฏิบัติกิจกรรมประเพณีพิธีกรรมนั้นอีกด้วย ดังนั้นประเพณีพิธีกรรม จึงให้การศึกษากับนักท่องเที่ยวดังความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติ

4.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทุนวัฒนธรรม

การพัฒนาารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างอัตลักษณ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดสุพรรณบุรี ของ วรณวีร์ บุญคุ้ม, วิสูตร โพธิ์เงิน และ พจนา บุญคุ้ม (2558) พบว่า 1.ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวพบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุพรรณบุรีทั้ง 3 แห่ง คือ วัดพระรูปและพระพุทธรูปไม้ วัดหน่อพุทธางกูร และหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีที่ตั้งใกล้เคียงกับแหล่งทรัพยากรธรรมชาติสำคัญ คือ แม่น้ำท่าจีนและคลองธรรมชาติ 2. เส้นทางการท่องเที่ยวพบว่าเส้นทางท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ 1.เส้นทางท่องเที่ยวหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยวัดพระลูกหน่อพุทธางกูรเป็นเส้นทางที่นักท่องเที่ยวเริ่มเดินทางจากหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยในตอนเช้าใช้เวลาท่องเที่ยวประมาณครึ่งวันแล้วค่อยเดินทางต่อไปยังวัดหน่อพุทธางกูรในตอนบ่าย ซึ่งวัดนี้อยู่ ณ จุดกึ่งกลางของเส้นทางท่องเที่ยว 9 วัด 2.เส้นทางท่องเที่ยววัดพระรูปและพระพุทธรูปไม้วัดหน่อพุทธางกูร ตลาดสามชุก เป็นเส้นทางที่นักท่องเที่ยวสามารถเริ่มต้นจากวัดพระรูปและพระพุทธรูปไม้แล้วเดินทางไปยังวัดหน่อพุทธางกูรซึ่งอยู่บนเส้นทางที่ท่องเที่ยวแก้ววัดใช้เวลาเดินทางประมาณครึ่งวัน 3. เส้นทางดอนเจดีย์-ด่านช้างเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่เริ่มจากพระบรมราชานุสาวรีย์ดอนเจดีย์แล้วเดินทางไปยังเขมรธรรมชาติที่สวยกับเที่ยวอุทยานแห่งชาติพุเตย ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินป่าศึกษาธรรมชาติหรือปั่นจักรยานเสือภูเขาได้

การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรมชาวลาเว้ง ตำบลทองเอน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า 1.ทุนทางวัฒนธรรมชาวลาเว้ง ตำบลทองเอน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่ พุทธศาสนาที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจ ภาษาลาเว้ง อาชีพหลักของลาเว้ง ประเพณีชาวลาเว้งอันทรงคุณค่า วิถีชีวิตและอาหารพื้นบ้าน 2.ศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนลาเว้ง มีโอกาสและความแข็งแกร่งทางธุรกิจการท่องเที่ยว 3.สามารถพัฒนาศักยภาพและความพร้อมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนลาเว้งอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยใช้ 4 กลยุทธ์ คือ 1.การพัฒนาส่งเสริมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนลาเว้ง 2.การพัฒนาบุคลากรผู้ให้ความรู้ในประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนลาเว้ง 3.การพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ของสถานที่ท่องเที่ยวชุมชน และ 4.การอนุรักษ์ พื้นฟู และพัฒนาศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรมลาเว้ง 4.สามารถจัดทำแผนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรมลาเว้ง (พนิตสุภา ธรรมประมวลและกาสัก เตชะชั้นหมาก, 2561)

ทุนทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ลาวครั้ง ในมิติการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อยกระดับเศรษฐกิจ บ้านทุ่งสีหลง อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ของ ณิชชา ลีปัญญาพร (2563) พบว่า ทุนทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ลาวครั้งมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่เด่นชัดเป็นของตนเอง มีองค์ประกอบของทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย เป็นมรดกตกทอด เกิดเป็นภูมิปัญญาของมนุษย์ เป็นสิ่งที่มีเอกลักษณ์พิเศษเป็นการกระทำของมนุษย์ที่เป็นวิถีชีวิตที่มีความแตกต่างกันจากพื้นที่อื่น ซึ่งทุนทางวัฒนธรรมที่พบในชุมชนย้ายทุ่งสีหลง อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม มีลักษณะเป็น 1.ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ประกอบด้วย คนตรี งานหัตถกรรมจักสานที่ประณีตและชุมชนตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ และการแต่งกายด้วยผ้าทอนั้นเป็นเอกลักษณ์ที่มีความโดดเด่นด้วยสีแดงที่ย้อมจากครั่งและลวดลายที่สวยงาม 2.ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ ภาษา พิธีกรรมความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี โดยประเพณีแห่งธงสงกรานต์เป็นประเพณีที่มีความเชื่อว่าเป็นการขอพรจากเทวดาและขอฝนให้ตกต้องตามฤดูกาล และเป็นประเพณีที่ดึงดูดและได้รับความสนใจจากผู้คนมากมาย รวมทั้งสร้างความสามัคคีของคนในชุมชนพร้อมทั้งมีความสุขสนุกสนานและแฝงการทำบุญไปในตัว

ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ของ สุวรรณฤทธิ วงศ์ชะอุ่ม (2553) พบว่า ชุมชนท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับสายน้ำเป็นหลักตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน สมาชิกของชุมชนส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญและผูกพันกับสายน้ำ ดังนั้นลำคลองและการสัญจรทางน้ำยังทำหน้าที่เชื่อมโยงอาชีพ การตั้งถิ่นฐานและความเชื่อ ความศรัทธาของชุมชนท่าคาเข้าไว้ด้วยกัน รวมทั้งการสัมผัสได้ถึงความเป็นตำบลท่าคาผ่านคุณค่าที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ด้านสุนทรียภาพ ด้านวิชาการและด้านสังคม ซึ่งทุนวัฒนธรรมสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้

การจัดการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในตำบลเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง พบว่า การจัดการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในตำบลเกาะหมาก มีขั้นตอนดังนี้ 1.การรื้อฟื้นวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมของชุมชนบางอย่างที่กำลังเลือนหายขึ้นมาใหม่ 2.การปลูกจิตสำนึกทางด้านวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในชุมชน 3.การส่งเสริมปราชญ์ชาวบ้านและครูภูมิปัญญาให้มีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้และการอนุรักษ์สืบสวน (นิตยา ทองเสนอ และอุทิศ สังขรัตน์, 2558)

มรดกทางวัฒนธรรมผู้ไทยเรณูนครกับมิติการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า มรดกทางวัฒนธรรมผู้ไทยเรณูนครที่เกื้อหนุนต่อความเป็นไปได้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวจำแนกตามภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ การฟ้อนผู้ไทยเรณูนคร ประเพณีดูการทอผ้าและโบราณสถาน ได้แก่ พระธาตุเรณู หอปู่ปลา และศาลหลักเมืองเรณูนคร ในส่วนกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนชาวผู้ไทยเรณูนครในปัจจุบันพบว่า ประกอบด้วย การวางแผนเชิงกลยุทธ์ โครงสร้างองค์กร ระบบในการจัดการข้อมูลด้านการท่องเที่ยว รูปแบบการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมซึ่งสามารถจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ดีตามศักยภาพและแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชาวผู้ไทยเรณูนครให้มีความสอดคล้องกับมรดกทางวัฒนธรรมผู้ไทยเรณูนคร พบว่า ควรมีการจัดแผนการท่องเที่ยวประจำปี ควรจัดทำคู่มือนักท่องเที่ยว ควรจัดให้มีเวทีสัมมนาเพื่อสรุปการดำเนินงานและจัดรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีความหลากหลาย (ประเสริฐ โยธิดาร์, 2558)

การศึกษาของ Richards (2010) ชี้ให้เห็นว่า มีความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบของการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ การท่องเที่ยวแบบเดิมนั้น นักท่องเที่ยวที่ใช้เวลาเดินทางไปกับการเข้าชมและถ่ายภาพสถานที่ที่น่าสนใจต่าง ๆ ที่มีความสำคัญในทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นหาดทรายมรดกทางวัฒนธรรม พิพิธภัณฑสถานอนุสรณ์สถาน แต่นักท่องเที่ยวรุ่นใหม่มีความปรารถนาที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ตนเองไปเที่ยวหรือในอัตลักษณ์ของพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ ในภาพรวมการท่องเที่ยวในปัจจุบันจึงเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจที่แตกต่างไปจากเดิม คือ จากวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ไปสู่ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม

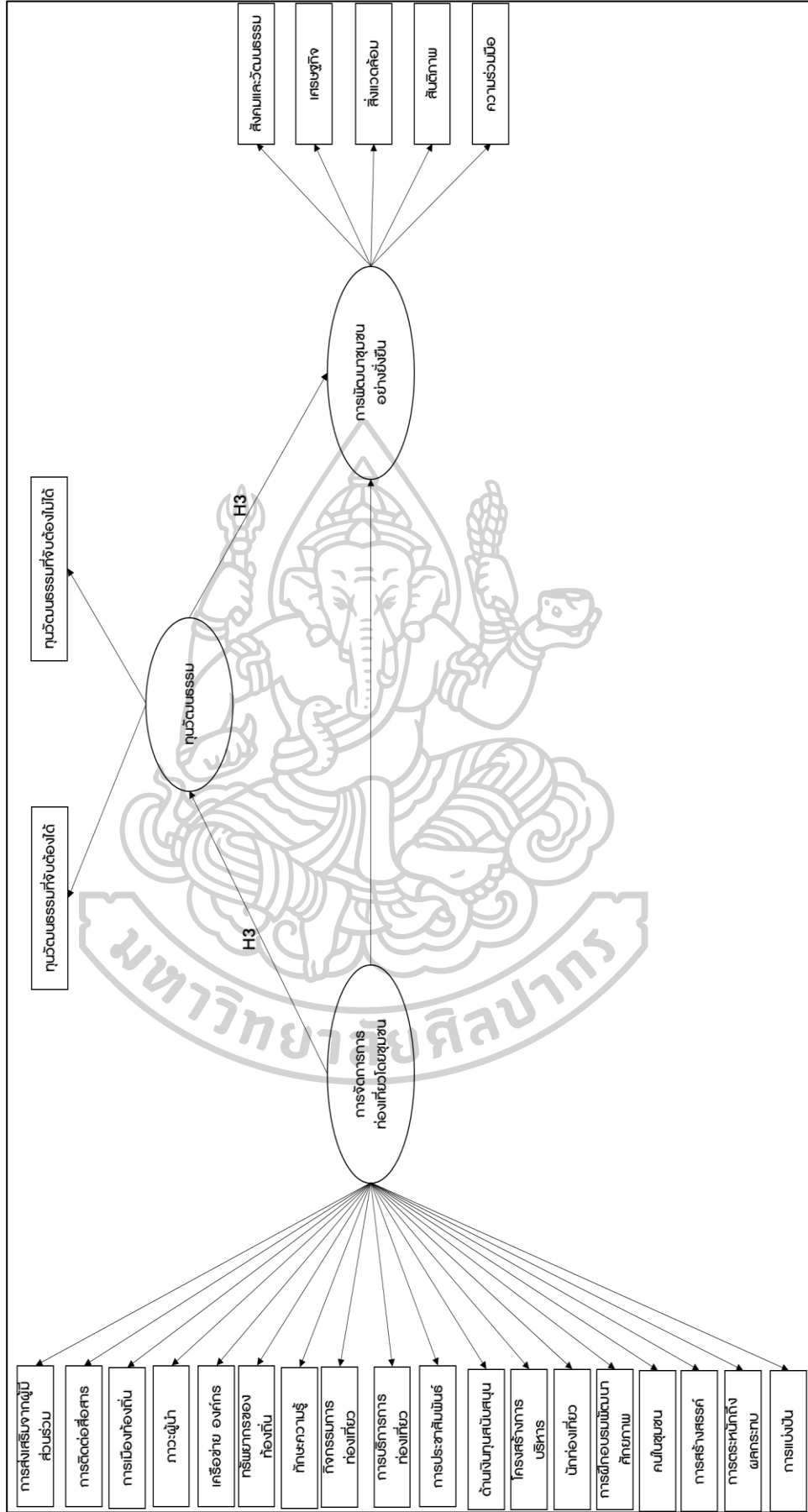
บทบาทและความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสมัยใหม่ พบว่า ในศตวรรษที่ 21 ตลาดการท่องเที่ยวทั่วโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก แนวโน้มการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศมีการแข่งขันกันเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีการเจริญเติบโตที่สำคัญ การผสมผสานของวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวจึงเป็นตัวเลือกที่น่าสนใจสำหรับทุกประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะแนวโน้มของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ที่มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาประสบการณ์ ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมมีข้อที่ต้องคำนึงถึง คือ ต้องเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ลงทุนด้านการท่องเที่ยวควบคู่กับการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น คำนึงถึงปัญหาการรองรับได้ และการจัดการต่อความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้น Csapo (2012)

Rui Carvalho (2014) ได้ศึกษาบทบาทของทฤษฎีวัฒนธรรมในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่น่าสนใจเป็นพิเศษ ทำให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับคนในท้องถิ่น โดยอาศัยทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ซึ่งพัฒนาขึ้นมาจากการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในรูปแบบเดิม นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีส่วนร่วมในประสบการณ์ที่มีความหมาย ซึ่งงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจด้วยสินค้าเชิงประสบการณ์กล่าวถึงความสัมพันธ์ของการพัฒนาโดยอาศัยความสัมพันธ์ของผู้จัดการท่องเที่ยวคนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งการวิจัยทุนทางวัฒนธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเพิ่มเติม

Solima and Minguzzi (2014) ได้ศึกษาการพัฒนาท้องถิ่นผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ โดยนำเสนอองค์ประกอบสำคัญเพื่อวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ประการ คือ 1.สถานที่ท่องเที่ยว ประกอบด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ในท้องถิ่น ได้แก่ มรดกทางวัฒนธรรม ที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้าง สันทนาการ สังคมและวัฒนธรรม งานหัตถกรรมและอาหาร เป็นต้น 2.ระบบการต้อนรับนักท่องเที่ยว ประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการเดินทางท่องเที่ยวและการต้อนรับดูแลนักท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร บริการต่าง ๆ เป็นต้น 3.ระบบอุตสาหกรรม วัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ เช่น ผู้ประกอบการวิทย์ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ไปจนถึงอุตสาหกรรมการออกแบบ สถาปัตยกรรม และการโฆษณา สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญในการนำมาวิเคราะห์ขีดความสามารถในการแข่งขันของแต่ละท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า ทุนวัฒนธรรมคือการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาพัฒนาให้เป็นสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว โดยอาศัยองค์ประกอบในการดำเนินการ คือ การเข้าถึงมรดกทางวัฒนธรรมของคนในชุมชน การเคารพต่อมรดกวัฒนธรรมของชุมชน การแลกเปลี่ยนระหว่างความสนใจด้านการอนุรักษ์และด้านการท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ทางวัฒนธรรมระหว่างชุมชน สภาพทั่วไปของทุนวัฒนธรรมมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ มี 2 ลักษณะ คือ ทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สิ่งปลูกสร้าง ของใช้ของสะสม ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ ชุมชนเข้มแข็ง และกิจกรรมการท่องเที่ยว ทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ประกอบด้วย เรื่องราว ภูมิปัญญา วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ทุนวัฒนธรรมเข้ามามีส่วนในการพัฒนาชุมชนและขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชน ดังนั้น ทุนวัฒนธรรมจึงเป็นปัจจัยคอยสนับสนุนและช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้สามารถพัฒนาไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยกำหนดสมมติฐานการวิจัยที่ 3 และแสดงความสัมพันธ์ดังภาพ

สมมติฐานที่ 3 : การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ผ่านทุนวัฒนธรรม

ภาพที่ 3 สมมติฐานที่ 3

5. ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

รัฐบาลปัจจุบันมีนโยบายลดความเหลื่อมล้ำของสังคมที่มุ่งเน้นสร้างรายได้และความเจริญ ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการจาก ภาครัฐเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 ในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ โดยมีเป้าหมายให้ กรมพัฒนาชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบหลักส่งเสริมการดำเนินงาน OTOP จนถึงปัจจุบัน 16 ปี โดยร่วมกับ หน่วยงานต่าง ๆ สนับสนุนส่งเสริม ยกระดับผลิตภัณฑ์ และพัฒนาช่องทางการตลาดที่หลากหลาย เพื่อให้ขายได้ มุ่งปรับตัวสู่การค้าแบบสากล ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนผ่านยุคการผลิตสินค้า OTOP ออกจากชุมชน สู่การสร้างรายได้ตามความต้องการ (Demand Driven Local Economy) โดยการขายสินค้าอยู่ในชุมชน ที่มาจากการท่องเที่ยว โดยใช้เสน่ห์ ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และ ความคิดสร้างสรรค์ แปลงเป็นรายได้ ทั้งนี้ ครัวเรือนและลูกหลานยังอยู่ร่วมกัน ไม่ต้องแข่งขัน นำผลิตภัณฑ์ออกไปขายนอกชุมชน เป็นชุมชนท่องเที่ยว ที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี ชวนกันคิด ชวนกันทำ ผลิตภัณฑ์และบริการ รวมทั้งมีการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวระดับชุมชน ที่มีเสน่ห์ดึงดูด และมี คุณค่าเพียงพอให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนและใช้จ่ายเงินในทุกกิจกรรมของชุมชน ซึ่งรายได้ จะกระจายอยู่กับคนในชุมชน ทุกคนมีความสุข เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และเป็น การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างแท้จริง เพื่อให้การดำเนินการตามโครงการเป็นไปตามแนวทาง ที่กำหนด กรมพัฒนาชุมชนได้อนุมัติโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี งบประมาณ 9,328,118,200 บาท (กรมพัฒนาชุมชน, 2563)

หัวใจหลักของการดำเนินงานของโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีแตกต่างจาก OTOP ในยุคเริ่มต้นที่เป็นการพลิก “คนในชุมชนและสินค้า” ออกไปขายข้างนอก โดยที่ข้างนอกประกอบด้วย “ใจผู้ซื้อ” มากมายและซับซ้อน แต่จากการออกไปขายสินค้าตามที่ต่าง ๆ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของคน ในชุมชนไม่มีความสุขที่แท้จริง รายได้ตกไปอยู่แก่ผู้ประกอบการคนเดียว หรือบางกลุ่มเล็ก ๆ ไม่กระจาย ถึงประชาชนกลุ่มใหญ่ในชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้ผลิตภัณฑ์ของคนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่สามารถ แข่งขันได้ ต้องออกไปขายสินค้าตามที่ต่าง ๆ ไม่มีความสุข รายได้ตกอยู่แก่ผู้ประกอบการคนเดียว หรือบางกลุ่มเล็ก ๆ ไม่กระจายถึงประชาชนกลุ่มใหญ่ในชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนฐานรากไม่ประสบผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร กอปรกับรายได้จากการท่องเที่ยวที่เป็นกระแสหลักของ ประเทศส่วนใหญ่ตกไปอยู่ในกลุ่มทุนเอกชน เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ห้างร้านใหญ่ ๆ ไม่ลงไปถึงฐาน รากเช่นเดียวกัน ในทางกลับกัน OTOP นวัตวิถี คือการดึง “คนซื้อและใจคนซื้อ” เข้ามาในบ้าน ในชุมชน โครงการ OTOP แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ

1. ช่วงที่ 1 ปี พ.ศ. 2546 – พ.ศ. 2556 โครงการ OTOP หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP: One Village, One Product) “พออยู่ พอกิน” เป็นยุคของการผลักดันการสร้างผลิตภัณฑ์ออกจากชุมชน

2. ช่วงที่ 2 ปี พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2560 โครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว (OTOP Village) “อยู่ดี กินดี”

3. ช่วงที่ 3 ปี พ.ศ. 2561 ร่วมสุข ร่วมวิถี ร่วมสมัย OTOP นวัตกรรม “มั่งมี ศรีสุข” เกิดการท่องเที่ยวแบบ “แอ่งเล็ก เชื้อคอิน” การสร้างระบบบริหารจัดการและผู้ประกอบการชุมชนท่องเที่ยว การสร้างรายได้และความสุขภายในชุมชนท่องเที่ยวจากสินค้าและบริการอันมีเสน่ห์เฉพาะตัว ซึ่งตรงกับความต้องการของผู้มาเยือน เกิดโอกาสจากการเชื่อมโยงของชุมชน-เมือง-ธุรกิจ-สินค้า/บริการ-ผู้มาเยือน-คนในชุมชนทุกคน-รายได้และความสุขกลับสู่ชุมชน

OTOP นวัตกรรม ไม่ได้เน้นเพียงตัวสินค้า แต่เน้นการสร้างผู้ประกอบการที่เข้าใจเสน่ห์ของชุมชนตัวเองกับการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดชุมชนท่องเที่ยว การดำเนินงานของ OTOP นวัตกรรม ต้องเกิดจากการ “ระเบิดจากข้างใน” โดยนำไปสู่การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชุมชนที่ครอบคลุมถึง 1) การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการเพื่อรองรับการท่องเที่ยว 2) การสร้างภาพลักษณ์ทางการตลาดที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ 3) ออกแบบสินค้าของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยวและเส้นทางการท่องเที่ยว 4) การบริหารจัดการข้อมูลเสนอให้ชุมชนเพื่อเป็นพลังในการสื่อสารออนไลน์ รวมถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการขับเคลื่อน

วัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน OTOP นวัตกรรมคือ

1. เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เกิดรายได้กับชุมชนโดยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง กระตุ้นเศรษฐกิจและสังคมในประเทศให้มีความเข้มแข็ง

2. เพื่อเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยว (กระแสหลัก เมืองรอง ชุมชน) ให้มีความโดดเด่น มีความพร้อมบนอัตลักษณ์ของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม

3. เพื่อสร้างและพัฒนาบุคลากร ผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม ให้มีขีดความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์ และนำมาต่อยอดการบริหารจัดการชุมชนได้อย่างเหมาะสม

โดยเป้าหมายที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานโครงการ คือ ประชาชนได้รับการพัฒนาอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น ยกระดับเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง โดยเชื่อมโยงชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม จำนวน 3,273 หมู่บ้าน กับเส้นทางการท่องเที่ยวกระแสหลัก เมืองรอง และแหล่งท่องเที่ยว ให้เกิดรายได้ที่กระจายไปสู่ผู้ประกอบการกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน และประชาชนเกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP กลุ่ม Quadrant D เพิ่มขึ้นจำนวน 64,570 ผลิตภัณฑ์ ให้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งอย่างแท้จริง เพื่อสร้างรอยยิ้ม คืนความสุขเพื่อคนไทยทุกคน

เกณฑ์การประกวดชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม เพื่อคัดเลือกชุมชนท่องเที่ยวระดับจังหวัด ประกอบด้วย 3 ด้าน 18 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการชุมชน ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด คือ

1.1 มีคณะกรรมการบริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม และขับเคลื่อนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการและโครงสร้างการแบ่งอำนาจที่ชัดเจน ระบุกฎเกณฑ์ ระเบียบหรือข้อตกลง ที่ใช้ในการบริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม มีรายงานการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม

1.2 คนในชุมชนทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี มีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนท่องเที่ยว โดยสมาชิกในชุมชนร่วมแสดงออกถึงความเป็นมิตรให้การต้อนรับและบริการด้วยความเต็มใจ สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ วางแผน ดำเนินกิจกรรมและประเมินผลการดำเนินงาน รายได้ที่เกิดขึ้นกระจายให้กับสมาชิกในชุมชนโดยเป็นระบบ มีการหมุนเวียนการให้บริการ

1.3 มีข้อมูลของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม ที่ชัดเจนและครอบคลุม มีการจัดทำข้อมูลของชุมชน ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของชุมชน ข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลด้านภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน ผลิตภัณฑ์และสินค้าชุมชน มีการนำข้อมูลชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวชุมชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

1.4 มีการทำทุนชุมชน 5 ประเภท ประกอบด้วย ทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม ทุนกายภาพ ทุนทางธรรมชาติ และทุนทางการเงิน และทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นเสน่ห์ชุมชน ได้แก่ อาหาร การแต่งกาย ที่อยู่อาศัย ประเพณี ภาษา อาชีพ ความเชื่อ และศิลปะพื้นถิ่น มาสร้างมูลค่าเพิ่ม

1.5 มีแผนธุรกิจชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม ต้องมีการจัดทำแผนธุรกิจที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ผู้แทนกลุ่มหรือผู้มีส่วนได้เสียจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว คณะกรรมการบริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม ขับเคลื่อนกิจกรรมตามแผนการพัฒนา แต่ละด้าน มีการประสานภาคีการพัฒนาสนับสนุนการขับเคลื่อนกิจกรรมตามแผนพัฒนาธุรกิจชุมชน

1.6 มีการจัดระเบียบสภาพแวดล้อมชุมชน ภูมิทัศน์ จุดถ่ายภาพ รวมถึงเส้นทางคมนาคม/ท่องเที่ยว ให้มีความสะอาด สวยงาม ชวนชม สะดวกและปลอดภัย

1.7 มีประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการตลาดได้อย่างน่าสนใจ “เชิญมาเที่ยวบ้านฉัน” มีและใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์เชิญชวนท่องเที่ยว “ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม” ประเภทต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมเพียงพอ ทั้งในลักษณะ Offline และ Online สื่อที่ใช้สามารถสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ของ “ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม”

2. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด ดังนี้

2.1 มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว โดยนำเสนอเรื่องราวอย่างสร้างสรรค์และน่าสนใจ การเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความโดดเด่นเฉพาะถิ่น นำเสนอผลิตภัณฑ์ของชุมชนท่องเที่ยวได้อย่างน่าสนใจ สร้างสรรค์

2.2 มีรูปแบบผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีความหลากหลาย ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว มีข้อมูลสำคัญของสินค้า/ผลิตภัณฑ์ชุมชน ครบถ้วน ชัดเจน ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สามารถสร้างความพอใจให้กับลูกค้าและยอมจ่ายตามราคาเพื่อซื้อความพอใจนั้น

2.3 มีความพร้อมเข้าสู่การรองรับมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ สะอาด ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ

2.4 ผลิตภัณฑ์สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพใกล้เคียงกัน สามารถผลิตได้อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพแต่ละชิ้นมีคุณภาพเท่าเทียมหรือใกล้เคียงกัน

2.5 มีช่องทางการตลาด พร้อมข้อมูลของสินค้า/ผลิตภัณฑ์ ที่จำหน่ายในชุมชน นอกชุมชน หรือออนไลน์

2.6 มีเมนูอาหารท้องถิ่นบริการนักท่องเที่ยว โดยเมนูอาหารเชื่อมโยงกับวิถีชุมชน มีคุณภาพ สด สะอาด ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ มีบริการจำหน่ายทุกวัน สถานที่จำหน่ายหรือให้บริการที่เป็นกิจลักษณะ สะอาด

3. ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวและบริการ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ดังนี้

3.1 มีกิจกรรมท่องเที่ยวและโปรแกรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้สัมผัสเสน่ห์ชุมชนด้วยการลงมือปฏิบัติ มีโปรแกรมการท่องเที่ยว “พาเที่ยวบ้านฉัน” ที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวกับสินค้าและบริการของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ครบวงจร

3.2 มีการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวกับชุมชนอื่น หรือแหล่งท่องเที่ยวเมืองหลัก เมืองรอง

3.3 มีการจัดการที่พัก และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ

3.4 มีนักเล่าเรื่องชุมชนที่สามารถสร้างความประทับใจ มีความรอบรู้ข้อมูลชุมชนอย่างถูกต้อง ชัดเจน นำเสนอและถ่ายทอดเรื่องราวได้อย่างน่าประทับใจ บุคลิกดี แต่งกายเหมาะสม อัจฉริยะไม่ตรีที่ดี มีไหวพริบปฏิภาณและการตัดสินใจที่ดี

3.5 คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ประเมินจากการสอบถามผู้ประกอบการในชุมชนท่องเที่ยว

ตารางที่ 1 ข้อมูลชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

ที่	จังหวัด	เมืองหลัก/เมืองรอง	จำนวนอำเภอ	จำนวนตำบล	จำนวนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
1	กระบี่	เมืองหลัก	8	35	39
2	กาญจนบุรี	เมืองหลัก	13	28	32
3	กาฬสินธุ์	เมืองรอง	18	49	63
4	กำแพงเพชร	เมืองรอง	11	30	38
5	ขอนแก่น	เมืองหลัก	26	92	114
6	จันทบุรี	เมืองรอง	10	29	41
7	ฉะเชิงเทรา	เมืองหลัก	11	20	35
8	ชลบุรี	เมืองหลัก	11	32	37
9	ชัยนาท	เมืองรอง	8	17	24
10	ชัยภูมิ	เมืองรอง	16	37	61
11	ชุมพร	เมืองรอง	8	17	29
12	เชียงราย	เมืองรอง	18	55	70
13	เชียงใหม่	เมืองหลัก	25	29	42
14	ตรัง	เมืองรอง	10	28	40
15	ตราด	เมืองรอง	7	21	28
16	ตาก	เมืองรอง	9	28	43
17	นครนายก	เมืองรอง	4	15	20
18	นครปฐม	เมืองหลัก	7	21	21
19	นครพนม	เมืองรอง	12	39	50
20	นครราชสีมา	เมืองหลัก	32	85	87
21	นครศรีธรรมราช	เมืองรอง	23	65	82
22	นครสวรรค์	เมืองรอง	15	30	36
23	นนทบุรี	เมืองหลัก	6	19	30
24	นราธิวาส	เมืองรอง	13	37	52
25	น่าน	เมืองรอง	15	50	63
26	บึงกาฬ	เมืองรอง	8	26	37
27	บุรีรัมย์	เมืองรอง	23	65	98

ที่	จังหวัด	เมืองหลัก/เมืองรอง	จำนวนอำเภอ	จำนวนตำบล	จำนวนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
28	ปทุมธานี	เมืองหลัก	7	22	27
29	ประจวบคีรีขันธ์	เมืองหลัก	8	16	26
30	ปราจีนบุรี	เมืองรอง	7	26	34
31	ปัตตานี	เมืองรอง	12	34	64
32	พระนครศรีอยุธยา	เมืองหลัก	16	45	45
33	พะเยา	เมืองรอง	8	23	35
34	พังงา	เมืองหลัก	8	30	33
35	พัทลุง	เมืองรอง	11	31	52
36	พิจิตร	เมืองรอง	12	35	48
37	พิษณุโลก	เมืองรอง	9	47	72
38	เพชรบุรี	เมืองหลัก	8	27	30
39	เพชรบูรณ์	เมืองรอง	11	30	31
40	แพร่	เมืองรอง	8	30	32
41	ภูเก็ต	เมืองหลัก	3	5	11
42	มหาสารคาม	เมืองรอง	13	34	41
43	มุกดาหาร	เมืองรอง	7	18	20
44	แม่ฮ่องสอน	เมืองรอง	7	26	35
45	ยโสธร	เมืองรอง	9	43	49
46	ยะลา	เมืองรอง	8	24	28
47	ร้อยเอ็ด	เมืองรอง	20	60	68
48	ระนอง	เมืองรอง	5	18	28
49	ระยอง	เมืองหลัก	8	22	40
50	ราชบุรี	เมืองรอง	10	44	50
51	ลพบุรี	เมืองรอง	11	29	34
52	ลำปาง	เมืองรอง	13	24	30
53	ลำพูน	เมืองรอง	8	20	33
54	เลย	เมืองรอง	14	45	55
55	ศรีสะเกษ	เมืองรอง	22	75	85

ที่	จังหวัด	เมืองหลัก/เมืองรอง	จำนวนอำเภอ	จำนวนตำบล	จำนวนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
56	สกลนคร	เมืองรอง	18	49	54
57	สงขลา	เมืองหลัก	16	36	39
58	สตูล	เมืองรอง	7	29	31
59	สมุทรปราการ	เมืองหลัก	6	12	18
60	สมุทรสงคราม	เมืองรอง	3	11	15
61	สมุทรสาคร	เมืองหลัก	3	9	12
62	สระแก้ว	เมืองรอง	9	25	39
63	สระบุรี	เมืองหลัก	13	41	42
64	สิงห์บุรี	เมืองรอง	6	17	24
65	สุโขทัย	เมืองรอง	9	33	47
66	สุพรรณบุรี	เมืองรอง	10	25	42
67	สุราษฎร์ธานี	เมืองหลัก	17	14	25
68	สุรินทร์	เมืองรอง	17	68	85
69	หนองคาย	เมืองรอง	9	28	40
70	หนองบัวลำภู	เมืองรอง	6	23	30
71	อ่างทอง	เมืองรอง	7	27	29
72	อำนาจเจริญ	เมืองรอง	7	24	34
73	อุดรธานี	เมืองรอง	20	67	81
74	อุดรดิตถ์	เมืองรอง	9	24	28
75	อุทัยธานี	เมืองรอง	8	28	35
76	อุบลราชธานี	เมืองรอง	25	64	75
รวม			875	2,536	3,273

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน, 2561

“ก้าวอย่างกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2562” เพื่อการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน โดยแบ่งเป็น 3 แนวทางหลัก ได้แก่

1. “ก้าวอย่างพื้นฐาน” จะเน้นการขับเคลื่อน “หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อพัฒนาให้ชุมชนมีความ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการสร้างความ “มั่นคง” ผ่านกิจกรรมจิตอาสาในหมู่บ้านเศรษฐกิจ

พอเพียงทั้งประเทศ “ทำความดีด้วยหัวใจ” การมีแผนชุมชนที่มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ การบริหารจัดการขยะ โดยร่วมมือกับหน่วยงานหลักขับเคลื่อนการแก้ปัญหาขยะอย่างจริงจัง การจัดทำบัญชีครัวเรือน เน้นไปที่การสร้าง ความเข้าใจให้ประชาชนรู้จักการกำหนดเป้าหมายในครัวเรือน ขณะที่การสร้าง ความ “มั่งคั่ง” จะส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชน โดนพิจารณาจากข้อมูลครัวเรือนตกเกณฑ์พัฒนาอาชีพให้แก่คนกลุ่มนี้เพื่อให้เกิดรายได้ การพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยว การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน การแก้ปัญหาหนี้ในระบบ และการส่งเสริมการออม ขณะที่การสร้าง ความ “ยั่งยืน” จะมุ่งเน้น การแก้ปัญหาครัวเรือนยากจนตามเป้าหมายของ UN การส่งเสริมหมู่บ้านปลอดยาเสพติด และการสนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงในชีวิตให้กับคนในชุมชน โดยตัวชี้วัดที่แสดงผลสำเร็จในก้าวอย่างพื้นฐานนี้คือ ความสุขมวลรวมของประชาชนที่เกิดขึ้น (GVH)

2. “ก้าวอย่างการพัฒนา” จะมุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มี “คุณภาพ มาตรฐาน ก้าวสู่ความเป็นสากล” โดย “คุณภาพ” คือ ถ้าเป็นอาหาร ผลิตภัณฑ์ต้องสะอาด ปลอดภัย No Foam ถ้าเป็นประเภทผ้า ผลิตภัณฑ์ต้องมีดีไซน์ทันสมัย Mix & Math มีบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย ถ้าเป็นของที่ระลึก ต้องเล็ก ดี มีคุณภาพ ดู Inter เป็นที่ยอมรับ พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีโรงเรียน OTOP Academy สอนพื้นฐานการพัฒนา “มาตรฐาน” คือ ส่งเสริมความเป็นอัตลักษณ์ และมีมาตรฐานด้านต่าง ๆ อาทิ อย. มพข. GI การพัฒนาสินค้าด้วยวิทยาศาสตร์ เป็นต้น รวมไปถึงการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ OTOP ด้วย ส่วน “การก้าวสู่ความเป็นสากล” จะเข้มข้นขึ้นในการนำเสนอขยายโอกาสด้านการตลาดสินค้า OTOP ในตลาดต่างประเทศ อาทิ OTOP on board Modern trade e-Commerce ตลาดประชารัฐ อีกทั้งยังสนับสนุน “ชุมชนท่องเที่ยววิถี” นำเสนอภาพความสำเร็จของโครงการที่ก่อให้เกิดผลดีต่อชุมชนและเผยแพร่ต่อสาธารณชน

3. “ก้าวอย่างแห่งความยั่งยืน” คือแนวทางการพัฒนางานให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ทั้งการสร้าง ความร่วมมือ (MOU) กับหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนงานกรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งจะก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม และเกิดนวัตกรรมในการทำงาน การดำเนินงานเกี่ยวกับบริษัท ประชาธิปไตย สามัคคี (SE) เพื่อต่อยอดชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม รวมถึงการส่งเสริมการตลาด ในรูปแบบ e-Commerce เพื่อขับเคลื่อนสู่เทคโนโลยียุคใหม่ อธิปไตยกรมการพัฒนาชุมชน กล่าวเพิ่มเติมว่า สำหรับการดำเนินงานชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม เพิ่งเกิดขึ้นเป็นปีแรก นับว่าภาพรวมความสำเร็จ อยู่ในระดับที่ค่อนข้างน่าพอใจ เพราะเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างเป็นรูปธรรม แม้ว่าในบางชุมชนยังมีปัญหาติดขัดอยู่บ้าง แต่กรมฯ ก็เร่งดำเนินการ เพื่อให้ทุกชุมชนหมู่บ้านสามารถขับเคลื่อนโครงการนี้ได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน โดยเฉพาะชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม 50 ชุมชนต้นแบบระดับประเทศ และ 110 ชุมชนระดับจังหวัด

การจัดประเภทชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

กรมการพัฒนาชุมชนดำเนินการจัดประเภทชุมชนท่องเที่ยวในความรับผิดชอบของกรมการพัฒนาชุมชน เพื่อแบ่งประเภทตามลักษณะการเป็นชุมชนท่องเที่ยว ซึ่งจะนำไปสู่การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานชุมชนท่องเที่ยวอย่างมีทิศทาง ประกอบด้วยเกณฑ์ 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1 ศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ด้านที่ 2 ความพร้อมของชุมชนและสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านที่ 3 สินค้าและบริการ ในปัจจุบันชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

1. ชุมชนท่องเที่ยวดาวเด่น (Attractive : A) จำนวน 162 ชุมชน หมายถึง หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยมีแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างการรับรู้และกระตุ้นนักท่องเที่ยวเข้าสู่หมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ รวมถึงเสริมสร้างศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชนในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวด้วยตนเอง ได้แก่

- ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ กระตุ้นนักท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ
- ส่งเสริมให้ชุมชนเข้าสู่ช่องทางตลาดออนไลน์ แพลตฟอร์ม และแอปพลิเคชัน
- ส่งเสริมการตลาดเชื่อมโยงธุรกิจท่องเที่ยว ได้แก่ แพคเกจทัวร์ โปรแกรมการท่องเที่ยว
- บูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคีด้านการตลาด เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย/จังหวัด สมาคมด้านการท่องเที่ยว สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) เป็นต้น

- ส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้หลักการและแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ชุมชนท่องเที่ยวดาวรุ่ง (Brighten Star : B) จำนวน 644 ชุมชน หมายถึง หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีแวว มีอนาคตในการพัฒนาต่อยอดเป็นชุมชนท่องเที่ยว โดยมีแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับเป็นชุมชนท่องเที่ยวที่พร้อมรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่

- วิเคราะห์ศักยภาพชุมชนท่องเที่ยวทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ด้านความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านสินค้าและบริการ โดยแต่ละหมู่บ้าน/ชุมชนนำผลการวิเคราะห์มากำหนดแผนและแนวทางในการพัฒนาระดับชุมชนท่องเที่ยวให้มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว

- เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยมีกรรมการบริหารชุมชนท่องเที่ยว กลุ่ม/องค์กรที่ร่วมกันขับเคลื่อนแผนพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้เป็นไปตามแนวทางและทิศทางที่กำหนด รวมทั้งสร้างความยั่งยืนของชุมชนท่องเที่ยว

- ยกระดับสินค้า/ผลิตภัณฑ์ ให้มีคุณภาพมาตรฐาน ความปลอดภัย สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

- พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการ แพ็คเก็จทัวร์ และโปรแกรมการท่องเที่ยว ให้มีความหลากหลายและดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

- ส่งเสริมการตลาด มุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์และความดึงดูดด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน/ชุมชน

3. ชุมชนโดดเด่นเฉพาะด้าน (Case Study : C) จำนวน 1,368 ชุมชน หมายถึง หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีความโดดเด่น สามารถเป็นแหล่งศึกษาดูงาน โดยมีแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้หมู่บ้าน/ชุมชนเกิดการสร้างรายได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รองรับการศึกษาดูงาน และขยายผลความสำเร็จในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามความโดดเด่นของหมู่บ้าน/ชุมชน ได้แก่

- จำแนกความโดดเด่นแต่ละด้าน เพื่อให้สามารถพัฒนาไปสู่แหล่งเรียนรู้ที่มีกระบวนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาองค์ความรู้และตัวอย่างความสำเร็จของหมู่บ้าน/ชุมชน

- พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ในการรองรับการศึกษาดูงาน โดยสามารถบริหารจัดการสร้างรายได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชน และอาจมีรายได้เสริมจากสินค้าและบริการที่มีอยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชน

- ประสานความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น บริษัท ประชาธิปไตยรักสามัคคีจังหวัด (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีภารกิจเฉพาะด้านในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ เช่น แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัย การบริหารจัดการกองทุนชุมชน เป็นต้น

4. ชุมชนสินค้า OTOP (Delivery Products : D) จำนวน 1,099 ชุมชน หมายถึง หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีศักยภาพจำกัดในด้านการท่องเที่ยว โดยมีแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของหมู่บ้าน/ชุมชน ตามกระบวนการ OTOP ได้แก่

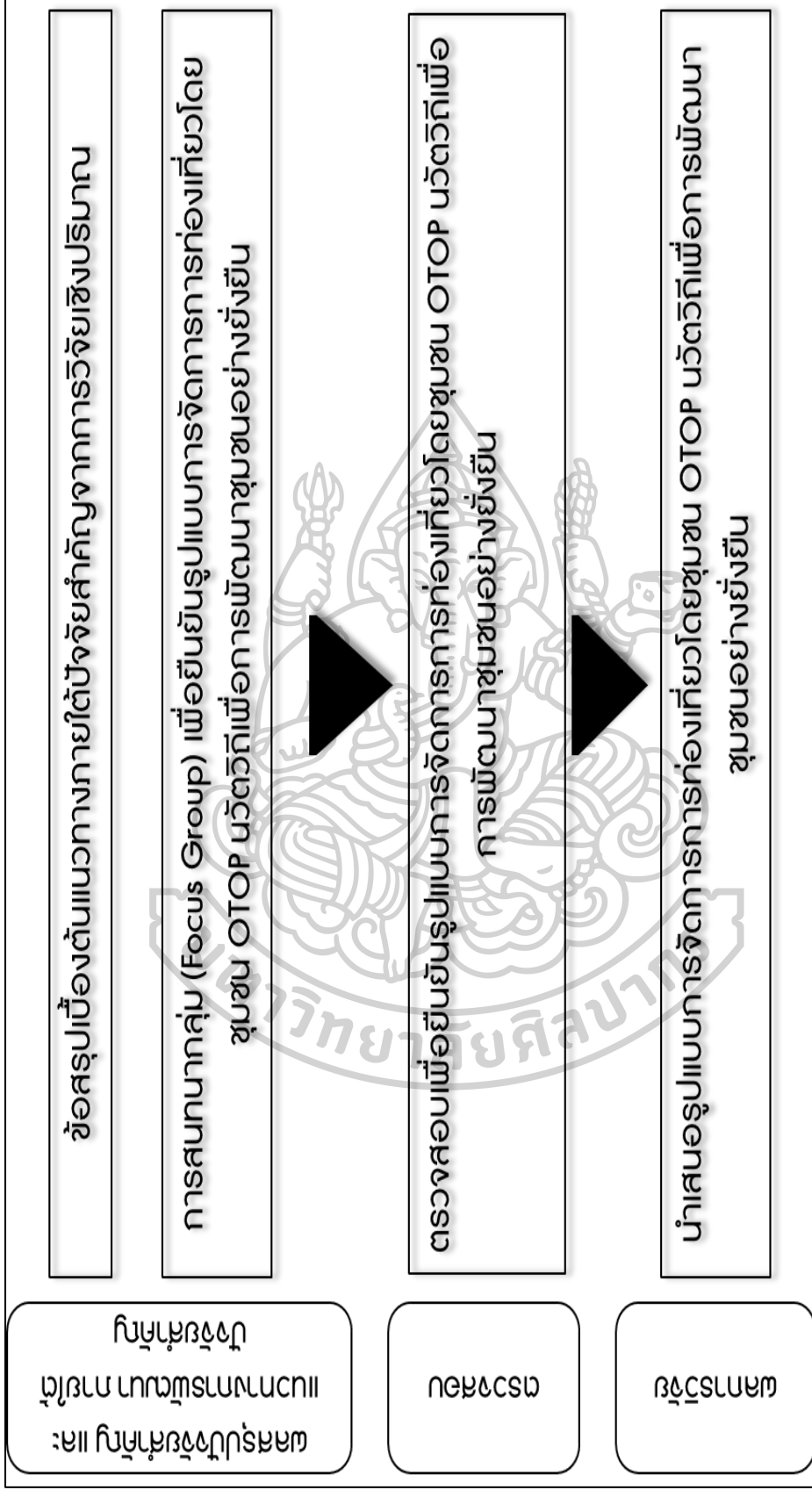
- พัฒนาตามแนวทางกระบวนการ OTOP ได้แก่ พัฒนาด้านการบริหารจัดการกลุ่มพัฒนากระบวนการผลิต พัฒนาผลิตภัณฑ์ และส่งเสริมการตลาด เชื่อมโยงกับ OTOP Mobile, OTOP Online, ตลาดประชารัฐ

- ใช้หลักการพื้นฐานตามแนวคิด OTOP คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล การพึ่งพาตนเอง และความคิดสร้างสรรค์ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ใช้ภูมิปัญญาและวัตถุดิบในท้องถิ่น สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ สร้างอาชีพและรายได้

- ใช้กระบวนการชุมชนในการพัฒนาระบบบริหารจัดการชุมชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นให้หมู่บ้าน/ชุมชนพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

จากข้อมูลชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีข้างต้น พบว่าชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากทางรัฐบาลเพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยแต่ละชุมชนมีทรัพยากรทางธรรมชาติและทุนวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แต่หากจะต้องมีการบริหารจัดการและบูรณาการองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างมีระบบเพื่อส่งเสริมศักยภาพของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งสนใจศึกษาในกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีและเห็นความสำคัญของแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีให้ประสบความสำเร็จ

ภาพที่ 5 กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงคุณภาพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน” ผู้วิจัยได้นำเสนอระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วย แนวทางการวิจัย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การทดสอบเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมุ่งเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ก่อให้เกิดความเข้าใจต่อปัญหาการวิจัย และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อสรุปแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อเป้าหมายการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์และกำหนดปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในงานวิจัย

3.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวความคิดการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อศึกษาองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ทำให้การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนประสบความสำเร็จ แนวความคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนทั้ง 4 ด้าน แนวความคิดเกี่ยวกับทุนวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ทั้ง 2 แบบ เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อศึกษาหลักสำคัญของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน หลังจากผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.2 หลังจากผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในการสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะ (Quantitative Synthesis) เป็นการสังเคราะห์เนื้อหาเฉพาะส่วนที่เป็นข้อค้นพบของงานวิจัย ด้วยวิธีการบรรยายจนได้ข้อสรุป รวมทั้งข้อค้นพบของการวิจัย เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์หาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยทำการทบทวนงานวิจัยจนได้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 18 ปัจจัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ – การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

การวิจัยโดยนำข้อมูลตัวแปรต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมต่าง ๆ และการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญ มาสร้างเป็นแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดการวิจัย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยจะนำข้อมูลตัวแปรต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมต่าง ๆ มาสร้างเป็นแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามปลายเปิดสามารถเลือกตอบได้เพียงข้อเดียวจากตัวเลือกที่กำหนดให้ มีทั้งหมด 7 ข้อ ประกอบด้วย เพศ สถานภาพ อายุ อาชีพหลักที่ทำรายได้ให้กับชุมชนมากที่สุด จำนวนสมาชิกในชุมชน สถานที่ตั้งของชุมชนและประเภทของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชน จำนวน 54 ข้อ ประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้ การส่งเสริมจากผู้มีส่วนร่วม การติดต่อสื่อสาร การเมืองท้องถิ่น ภาวะผู้นำ เครือข่ายองค์กร ทรัพยากรท้องถิ่น ทักษะความรู้ กิจกรรมการท่องเที่ยว การบริการการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ เงินทุนสนับสนุน โครงสร้างการบริหาร นักท่องเที่ยว การฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ คนในชุมชน การสร้างสรรค์ การตระหนักถึงผลกระทบ และการแบ่งปัน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จำนวน 12 ข้อ ประกอบไปด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จำนวน 10 ข้อ ประกอบไปด้วย ทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้และทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน จำนวน 25 ข้อ ประกอบไปด้วย รายละเอียดดังต่อไปนี้ สังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สันติภาพ และความร่วมมือ

แบบสอบถามส่วนที่ 2 – 5 เป็นแบบสอบถามแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่าโดยให้ผู้ตอบเลือกระดับความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ จากระดับมากที่สุด ถึงน้อยที่สุด ดังนี้

5	หมายถึง	รายการนั้นเป็นคุณลักษณะที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	รายการนั้นเป็นคุณลักษณะที่เห็นด้วยในระดับมาก
3	หมายถึง	รายการนั้นเป็นคุณลักษณะที่เห็นด้วยในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	รายการนั้นเป็นคุณลักษณะที่เห็นด้วยในระดับน้อย
1	หมายถึง	รายการนั้นเป็นคุณลักษณะที่เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

3.4 การตรวจสอบและประเมินประสิทธิภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย จึงมีการทดสอบความตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ดังนี้

การหาความตรง (Validity) ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษา ตลอดจนโครงสร้างของแบบสอบถามว่าครอบคลุมกับนิยามและวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดโดยพิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบซึ่งพิจารณาเป็นรายข้อด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence : IOC) เป็นแบบมาตราส่วน 3 ระดับ

+1 หมายถึง มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

-1 หมายถึง ไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์

โดยผลการทดสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า แต่ละข้อคำถามมีค่า IOC ระหว่าง 0.89 – 0.92 กล่าวคือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นไปตามแนวทางที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์ที่ได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังมีคำแนะนำ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจได้อย่างถูกต้องและชัดเจน

การทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามซึ่งได้มีการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วพิจารณาหาความเชื่อถือได้โดยเครื่องมือที่มีความเชื่อมั่นสูง กล่าวคือ เครื่องมือที่มีคุณสมบัติสามารถวัดสิ่งเดียวกันหลาย ๆ ครั้งแล้วได้ค่าหรือคำตอบใกล้เคียงกันหรือแตกต่างกันน้อยมาก โดยนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค โดยผลการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์ผลรวมเท่ากับ 0.966 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.70 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นและสามารถยอมรับได้

3.5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษา คือ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยผู้วิจัยดำเนินการเลือก ประธาน/รองประธานของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม เนื่องจากประธาน/รองประธานทราบถึงกระบวนการดำเนินงานกิจการของชุมชน ข้อดี/ข้อเสียของชุมชน อีกทั้งสถานการณ์โดยรวมของชุมชนในปัจจุบัน ซึ่งประธาน/รองประธานเป็นผู้ดูแลชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี รู้ ทำให้สามารถตอบแบบสอบถามของผู้วิจัยได้ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยปัจจุบันประเทศไทยมีชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีทั่วประเทศไทย มีจำนวน 3,273 ชุมชน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม A คือ ชุมชนท่องเที่ยวระดับดาวเด่น (Attractive) พร้อมรองรับนักท่องเที่ยว จำนวน 162 ชุมชน กลุ่ม B คือ ชุมชนท่องเที่ยวดาวรุ่ง (Brighten Star) มีแวว มีอนาคต

ในการพัฒนาต่อยอด จำนวน 644 ชุมชน กลุ่ม C คือ ชุมชนท่องเที่ยวโดดเด่นเฉพาะด้าน (Case Study) มีความโดดเด่นเฉพาะทาง จำนวน 1,368 ชุมชน และกลุ่ม D คือ ชุมชนท่องเที่ยวขายสินค้า OTOP (Delivery Products) นำสินค้าออกขาย จำนวน 1,099 ชุมชน

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จึงได้ทำการหาขนาด ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาร์โยยามาเน่ โดยตั้งค่ามาตรฐานของระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และได้กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 เมื่อเปิดตารางแล้วจะได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 คน คน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่าง โดยอาศัยหลักความน่าจะเป็น (Probability sampling) คือ วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยแบ่งสัดส่วนตามจำนวนกลุ่มของชุมชนท่องเที่ยว ได้ดังตาราง

ตารางที่ 2 สัดส่วนจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่ม	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
A	162	20
B	644	79
C	1368	167
D	1099	134
รวม	3,273.00	400.00

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อวิเคราะห์หาอิทธิพลของตัวแปรในงานวิจัย โดยเก็บจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ระยะเวลาในการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้ระยะเวลา 2 เดือน ตั้งแต่ 15 พฤษภาคม 2564 ถึง 15 กรกฎาคม 2564

เนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถลงพื้นที่ไปแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณได้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดต่อตัวแทนชุมชน OTOP นวัตกรรมทางโทรศัพท์ตามกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ เนื่องจากข้อคำถามในแบบสอบถามมีจำนวนค่อนข้างมาก หากตัวแทนชุมชนไม่สามารถตอบสะดวกในการตอบแบบสอบถามในครั้งเดียว ผู้วิจัยจะแบ่งการเก็บออกเป็น 2-3 ครั้งตามความสะดวกของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.7.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อหาองค์ประกอบที่จำเป็นของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยการสกัดองค์ประกอบหลัก (Principle Component Method) และหมุนแกนแบบตั้งฉาก (Orthogonal rotation) ด้วยวิธี Varimax Rotation เพื่อได้กลุ่มตัวแปรแยกออกตามองค์ประกอบหลัก โดยเกณฑ์การพิจารณา

องค์ประกอบหลักที่ได้คือ มีค่าไอเกน (Eigenvalue) มากกว่าหรือเท่ากับ 1.00 และตัวแปรที่มีค่า น้ำหนักตั้งแต่ 0.35 ขึ้นไป โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS ยกเว้นหากองค์ประกอบใดมีค่าน้ำหนัก ต่ำกว่า 0.35 ไม่มากนัก ก็ให้นำมาพิจารณาด้วย

3.7.2 เกณฑ์เทียบระดับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยจาก แบบสอบถาม โดยวิธีการกำหนดจำนวนชั้นและค่านวนอันตรภาคชั้น ดังนี้

4.21 – 5.00	หมายถึง	รายการนั้นมีความสำคัญในระดับมากที่สุด
3.41 – 4.20	หมายถึง	รายการนั้นมีความสำคัญในระดับมาก
2.61 – 3.40	หมายถึง	รายการนั้นมีความสำคัญในระดับปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึง	รายการนั้นมีความสำคัญในระดับน้อย
1.00 – 1.80	หมายถึง	รายการนั้นมีความสำคัญในระดับน้อยที่สุด

3.7.3. ผู้วิจัยใช้สถิติพรรณนาในการหา ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการจัดอันดับ (Ranging) เป็นการหาความถี่ สัดส่วนและการจัดเรียงอันดับจากค่ามากไปยังค่าน้อยของสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง

3.7.4 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standards Deviation : S.D.) เป็นการวัดการกระจายของข้อมูลคะแนนความคิดเห็นของแบบสอบถาม

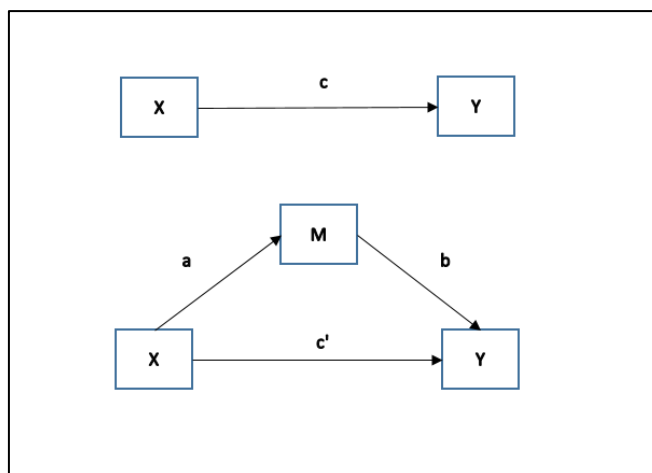
3.7.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ที่ใช้ (Multiple Regression Analysis) โดยเลือกการเลือกตัวแปรเข้าสมการแบบขั้นตอนที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เพื่อวิเคราะห์หาอิทธิพลของตัวแปร ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม เพื่อป้องกันการวิเคราะห์ผิดพลาด

3.7.6 การทดสอบตัวแปรกลาง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. สร้างสมการถดถอยอย่างง่าย สมการที่ 1 ซึ่งตัวแปรในสมการคือ ตัวแปรตาม (Y) โดยมีตัวแปรอิสระในสมการคือ ตัวแปรอิสระ (X) สมการถดถอยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประมาณค่าอิทธิพลของตัวแปรอิสระ (X) ที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม (Y) ซึ่งคือเส้นอิทธิพล c

2. สร้างสมการถดถอยอย่างง่าย สมการที่ 2 ที่มีตัวแปรตามคือ ตัวแปรกลาง (M) โดยมีตัวแปรอิสระในสมการคือ ตัวแปรอิสระ (X) สมการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประมาณค่าอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรกลาง (M) ซึ่งก็คือเส้นอิทธิพล a

3. สร้างสมการถดถอยอย่างง่าย สมการที่ 3 คือสมการถดถอยที่มีตัวแปรตามในสมการเป็นตัวแปรตาม (Y) โดยตัวแปรอิสระในสมการก็คือ ตัวแปรอิสระ (X) และตัวแปรกลาง (M) สมการถดถอยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประมาณค่าอิทธิพลทางตรงของตัวแปรกลาง (M) ที่มีผลต่อตัวแปรตาม (Y) ก็คือเส้นอิทธิพล b รวมทั้งประมาณค่าอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระ (X) ที่มีต่อตัวแปรตาม (Y) เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรกลาง (M) ซึ่งก็คือเส้นอิทธิพล c'

ภาพที่ 6 เส้นอิทธิพลในการวิเคราะห์ตัวแปรกลาง (M) ของตัวแปรอิสระ (X) กับตัวแปรตาม (Y)

การพิจารณาตัวแปรกลางที่ทดสอบ (M) จะเป็นตัวแปรกลางหรือไม่ จะพิจารณาหลักฐานตามเงื่อนไขของตัวแปรกลางดังนี้

1. อิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระ (X) กับตัวแปรกลาง (M) ซึ่งก็คือเส้นอิทธิพล a ในภาพประกอบ จะต้องมียุทธศาสตร์ทางสถิติ
2. อิทธิพลทางตรงของตัวแปรกลาง (M) ที่มีต่อตัวแปรตาม (Y) คือเส้นอิทธิพล b ในภาพประกอบ จะต้องมียุทธศาสตร์ทางสถิติ
3. อิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรอิสระ (X) ที่มีต่อตัวแปรตาม (Y) จะต้องมียุทธศาสตร์ทางสถิติ อิทธิพลทางอ้อมนี้สามารถประมาณค่าได้จากการนำค่าอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระ (X) ที่มีต่อตัวแปรกลาง (M) (เส้นอิทธิพล a) กับอิทธิพลของตัวแปรกลาง (M) ที่มีต่อตัวแปรตาม (Y) (เส้นอิทธิพล b) มาคูณกัน (เส้นอิทธิพล ab) หรืออาจจะประมาณค่าจากการนำค่าอิทธิพลทางตรงโดยรวมระหว่างค่าอิทธิพลทางตรงโดยรวมของตัวแปรอิสระ (X) ที่มีต่อตัวแปรตาม (Y) เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรกลาง (M) แล้ว (เส้นอิทธิพล c') แล้วนำมาลบกัน (c'-c)
4. ถ้าอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระ (X) ที่มีต่อตัวแปรตาม (Y) เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรกลาง (M) แล้ว (เส้นอิทธิพล c') มีค่าไม่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่าตัวแปรกลาง (M) เป็นตัวแปรกลางสมบูรณ์ แต่ถ้าค่าอิทธิพลนั้นมีความแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่าตัวแปรกลางเป็นตัวแปรกลางบางส่วน (Baron & Kenny, 1986)

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีปรากฏการณ์วิทยา

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทราบอิทธิพลของปัจจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ในการวิจัยเชิงปริมาณแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยคุณภาพดังนี้

3.8 การจัดสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group)

การสนทนาแบบกลุ่ม เพื่อการรวบรวมข้อมูลจากการนั่งสนทนาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Key Informant) เป็นกลุ่ม โดยผู้เข้าร่วมสนทนาแบบกลุ่มจะถูกคัดเลือกจากผู้มีประสบการณ์ตรง หรือเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่ต้องการได้ ดังนั้น ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจึงจะเป็นคนที่มีคุณลักษณะหลาย ๆ ประการที่คล้ายคลึงกัน โดยกลุ่มคนเหล่านี้จะถูกเชิญมาร่วมวงสนทนากันอย่างเป็นทางการในบรรยากาศที่เหมาะสม

ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ แบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จนได้มาซึ่งการเลือกตัวแปรสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เรียงลำดับจากสำคัญ พร้อมทั้งการระบุความหมาย และนิยามต่าง ๆ รวมถึงการจัดเรียงลำดับตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แบบการแบบการสนทนากลุ่ม : ผู้วิจัยได้สอบถามประเด็นต่าง ๆ กับผู้เชี่ยวชาญ ดังต่อไปนี้

1. ประเด็นคำถามเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
 2. ความคิดเห็นเกี่ยวข้อง การสนับสนุนการท่องเที่ยวของภาครัฐ ด้านชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ที่มีมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน
 3. ข้อดี ข้อเสีย ของการสนับสนุนการท่องเที่ยวของภาครัฐ
 4. การคัดเลือก เรียงลำดับ และการอธิบายความหมาย ของตัวแปรหลัก จากงานวิจัย
 5. การนำเสนอ เรียงลำดับ และการอธิบายความหมาย ของตัวแปรเสริม จากผู้เชี่ยวชาญ
- การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญเพื่อจัดการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือก โดยผู้เชี่ยวชาญจะต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถทางด้านการท่องเที่ยว/การท่องเที่ยวโดยชุมชน/ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี หรือมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรมให้ชุมชนท่องเที่ยว หรือมีส่วนช่วยสนับสนุนดูแลชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อที่จะสามารถให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะงานวิจัยให้ผู้วิจัยได้อย่างเหมาะสม โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญจำนวน 8 ท่าน ตามลำดับดังต่อไปนี้

ลำดับที่ 1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน จาก สำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดขอนแก่นลำดับที่ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ลำดับที่ 2. ผู้เชี่ยวชาญที่ดูแล OTOP นวัตวิถี จากกรมการพัฒนาชุมชน เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

ลำดับที่ 3. ผู้เชี่ยวชาญ ด้านท่องเที่ยวจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว

ลำดับที่ 4. ผู้เชี่ยวชาญ ด้านท่องเที่ยวจากกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว

ลำดับที่ 5. ผู้เชี่ยวชาญ ด้านท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว

ลำดับที่ 6. ผู้เชี่ยวชาญ ด้านท่องเที่ยวจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ลำดับที่ 7. ด้านชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จากกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

ลำดับที่ 8. ด้านชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จากกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

วิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะวิธีการหลักที่ใช้ในการวิเคราะห์นั้นเป็นวิธีการสร้างข้อสรุปจากข้อมูลจำนวนหนึ่ง มักไม่ใช้สถิติช่วยในการวิเคราะห์ หรือ ถ้าใช้สถิติก็ไม่ได้ใช้เป็นวิธีวิเคราะห์หลัก แต่ใช้เป็นข้อมูลเสริม ดังนั้นผู้วิเคราะห์ข้อมูลจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการวิจัย ผู้วิเคราะห์ข้อมูลควรมีความรู้ในเรื่องแนวคิดทฤษฎี มีความรู้จริงด้วยตัวเอง สามารถสร้างข้อสรุปเป็นกรอบแนวคิด ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ จะเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และจดบันทึก

2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นข้อความบรรยายเหมือนกัน แต่เป็นการกระทำกับข้อมูลที่ได้จากเอกสาร จะกระทำโดยการพยายามทำให้ข้อมูลนั้นเป็นจำนวนที่นับได้ มักใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารในการวิจัยเอกสาร

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) คือเทคนิคการวิจัยที่พยายามจะบรรยายเนื้อหาของข้อความหรือเอกสาร โดยมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ใช้วิธีการเชิงปริมาณอย่างเป็นระบบและเน้นความเป็นวัตถุวิสัย (Objectivity) และอิงกรอบทฤษฎี การบรรยายนี้จะเน้นเนื้อหาตามที่ปรากฏ ไม่เน้นการตีความหรือการหาความหมายที่ซ่อนไว้เบื้องหลัง ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องไม่มีอคติหรือใส่ความคิดความรู้สึกของตนเองเข้าไป

ขั้นตอนในการวิเคราะห์เนื้อหา

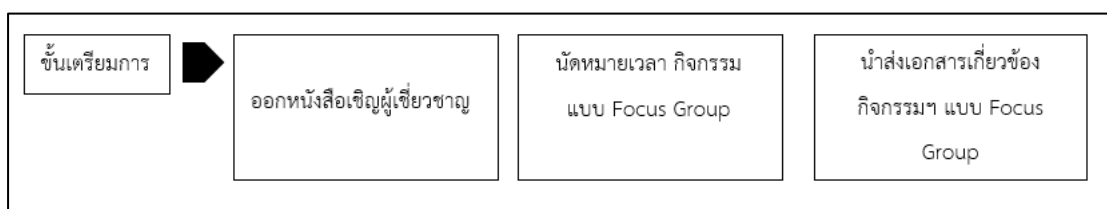
1. ผู้วิจัยจะต้องตั้งกฎเกณฑ์ขึ้นสำหรับคัดเลือกเอกสาร และหัวข้อที่จะทำการวิเคราะห์
2. ผู้วิจัยจะต้องวางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อ หรือข้อความที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ แล้วแบ่งไว้เป็นประเภท (Categories)

3. ผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ เช่น ใครเป็นผู้เขียน เขียนให้ใครอ่าน ช่วงเวลาที่เขียนเป็นอย่างไร เพื่อให้การวิเคราะห์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการบรรยายคุณลักษณะเฉพาะของเนื้อหาโดยไม่โยงไปสู่ลักษณะของเอกสาร ผู้ส่งสารและผู้รับ

4. การวิเคราะห์เนื้อหาจะทำตามเนื้อหาที่ปรากฏ (Manifest Content) ในเอกสารมากกว่ากระทำกับเนื้อหาที่ซ่อนอยู่ (Latent Content) การวัดความถี่ของคำหรือข้อความในเอกสารเป็นการวัดความถี่ของคำหรือข้อความที่ปรากฏอยู่ แต่ผู้วิจัยไม่ตีความคำหรือข้อความเหล่านั้น การตีความจะทำเฉพาะตอนที่สรุปเท่านั้น

5. การวัดความถี่ของการใช้ หรือการใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ แล้วให้ได้คำตอบที่มีความหมายสัญลักษณ์กับสิ่งที่ต้องการค้นหา ซึ่งวิธีการนี้อาจจะได้รับคำตอบที่ชัดเจนแต่ไร้ความหมาย การสนทนากลุ่มในขั้นตอนนี้เพื่อการวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณมาจัดการสนทนาแบบกลุ่มเพื่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยผู้วิจัยดำเนินตามขั้นตอนดังนี้

3.8.1 ขั้นตอนการเตรียมการ ผู้วิจัยได้ทำการติดต่อทางบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อออกหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 ท่าน หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้นัดหมายเวลา เพื่อการดำเนินกิจกรรมผ่านสัมภาษณ์แบบ Focus Group โดยใช้เครื่องมือ Online โปรแกรม Zoom โดยผู้วิจัยนำส่งเอกสารรายละเอียดตัวแปรหลัก จากงานวิจัย และแบบฟอร์มการสนทนากลุ่มกึ่งโครงสร้าง และกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ แบบ Focus group

ภาพที่ 7 ขั้นตอนการเตรียมการสนทนากลุ่ม

3.8.2 ขั้นตอนการดำเนินการ

ผู้วิจัยได้นัดหมายผู้เชี่ยวชาญเพื่อจัดการสนทนาแบบกลุ่มผ่านโปรแกรมออนไลน์ ชุม โดยนัดวันและเวลากับผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 ท่าน โดยผู้วิจัยได้จัดลำดับขั้นตอนการสนทนาดังนี้

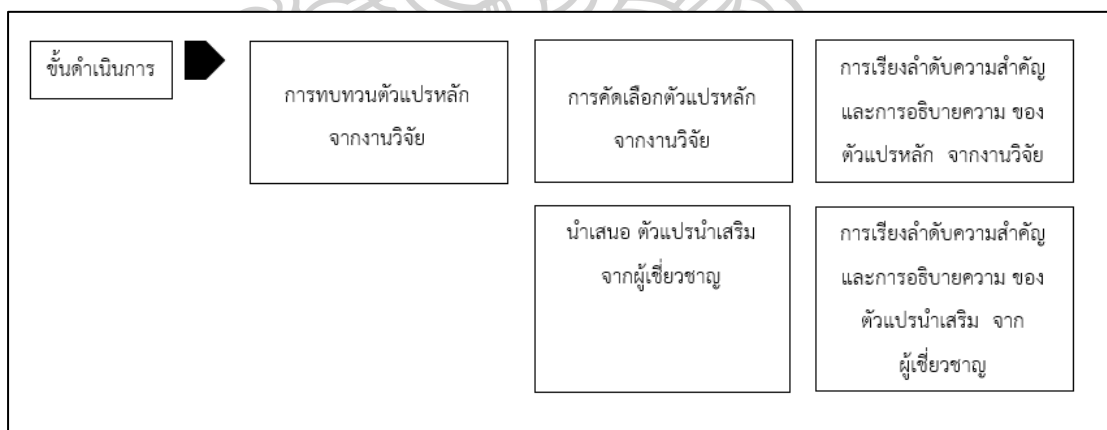
- ผู้วิจัยขอให้ผู้เชี่ยวชาญแนะนำตัว จากนั้นขอให้ผู้เชี่ยวชาญกล่าวถึงภาพรวมของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี การสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อดี ข้อเสีย ที่ผู้เชี่ยวชาญได้พบจากประสบการณ์

- ผู้วิจัยขอให้ผู้เชี่ยวชาญดำเนินการทบทวนตัวแปรหลัก จากงานวิจัย 24 องค์ประกอบ ของตัวแปรด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (18 องค์ประกอบ) การมีส่วนร่วมของชุมชน (4 องค์ประกอบ) ทฤษฎีวัฒนธรรม (2 องค์ประกอบ)

- ผู้วิจัยขอให้ผู้เชี่ยวชาญดำเนินการคัดเลือกตัวแปรหลัก จากงานวิจัย 24 องค์ประกอบ ของตัวแปรด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน ทฤษฎีวัฒนธรรม ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า สำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

- ผู้วิจัยขอให้ผู้เชี่ยวชาญดำเนินการเรียงลำดับความสำคัญที่คัดเลือกออกมา และอธิบายความหมาย ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อท่าน

- ผู้วิจัยขอให้ผู้เชี่ยวชาญดำเนินการนำเสนอตัวแปรเสริม เรียงลำดับ และอธิบายความหมาย ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อท่าน

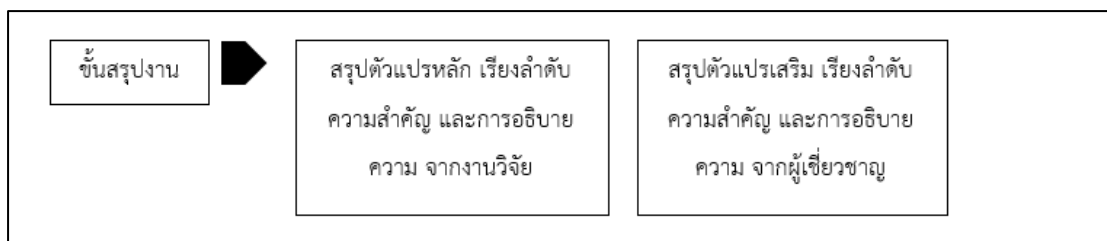

ภาพที่ 8 ขั้นตอนการดำเนินการสนทนาดังกล่าว

3.8.3 ขั้นตอนการสรุปงาน

- ผู้วิจัยทำการสรุปตัวแปรหลัก เรียงลำดับความสำคัญ และการอธิบายความ จากงานวิจัย ในรูปแบบของตาราง

- ผู้วิจัยทำการสรุปตัวแปรเสริม เรียงลำดับความสำคัญ และการอธิบายความ จากผู้เชี่ยวชาญ

ภาพที่ 9 ขั้นตอนการสรุปงาน

3.8.4 กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ แบบ Focus Group

- จนถึงปัจจุบัน
- จากงานวิจัย
- จากผู้เชี่ยวชาญ
- ประเด็นคำถามเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
 - ความคิดเห็นเกี่ยวข้อง การสนับสนุนการท่องเที่ยวของภาครัฐ ที่มีมาตั้งแต่อดีต
 - ข้อดี ข้อเสีย ของการสนับสนุนการท่องเที่ยวของภาครัฐ
 - การคัดเลือก เรียงลำดับ และการอธิบายความหมาย ของตัวแปรหลัก
 - การนำเสนอ เรียงลำดับ และการอธิบายความหมาย ของตัวแปรเสริม

ตารางที่ 3 รูปแบบตารางตัวแปรหลัก

ตัวแปรหลักจาก งานวิจัย	การเลือกตัวแปรหลัก	การเรียงลำดับ	ความหมาย
	(เลือกตัวแปรสำคัญต่อ การพัฒนาชุมชนอย่าง ยั่งยืน)	(เรียงลำดับจากสำคัญ มาก -->น้อย)	

ตารางที่ 4 รูปแบบตารางตัวแปรเสริม

ตัวแปรเสริมจาก ผู้เชี่ยวชาญ	การเรียงลำดับ	ความหมาย
	(เรียงลำดับจากสำคัญ มาก -->น้อย)	

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลการวิจัย

3.9 สรุปผลการวิจัย เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัยทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย ซึ่งจะนำเสนอในบทที่ 4 และ บทที่ 5 ของงานวิจัยเล่มนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์และกำหนดปัจจัยที่เกี่ยวข้องการวิจัย			
ขั้นตอนการวิจัย	กระบวนการ	ผลที่ได้รับ	วัตถุประสงค์
1.ศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน ทุน วัฒนธรรม เป้าหมายพัฒนาอย่าง ยั่งยืน และการพัฒนาชุมชนอย่าง ยั่งยืน	สรุปแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	กรอบแนวคิดในการวิจัย	
ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ			
2.การวิเคราะห์หาค่าประกอบที่สำคัญจำเป็น ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาค่าประกอบที่สำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชน	ตัวแปร ที่องค์ประกอบ สำคัญ ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
3.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire)	1.กำหนดนิยามศัพท์ 2.สร้างแบบสอบถาม 3.ตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือการตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ในการสร้างแบบสอบถาม ใช้เทคนิคการตรวจสอบ IOC (Index of Item-Objective Congruence) ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability)	แบบสอบถาม สำหรับการวิจัย	

ภาพที่ 10 วิธีการดำเนินวิจัย (1)

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ (ต่อ)			
ขั้นตอนการวิจัย	กระบวนการ	ผลที่ได้รับ	วัตถุประสงค์
4.การเก็บรวบรวมข้อมูล	กลุ่มตัวอย่างการศึกษา คือ ตัวแทนชุมชนการ ท่องเที่ยว OTOP นวัต วิถี จำนวน 400 คน	ตรวจสอบข้อมูล	1.เพื่อศึกษาองค์ประกอบกา รจัดการการท่องเที่ยวโดย ชุมชน OTOP นวัตวิถี 2.เพื่อศึกษาการจัดการกา รท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการ พัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน
5.การวิเคราะห์ข้อมูล	วิเคราะห์ข้อมูลด้วยหลัก ของการอนุมาน (Deductive Approach) ใช้การ วิเคราะห์องค์ประกอบ Factor Analysis วิเคราะห์ข้อมูลด้วยหลัก ของการอนุมาน (Deductive Approach) ใช้การ วิเคราะห์ถดถอยเชิง พหุคูณ Multiple Regression Approach	การจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชน OTOP นวัต วิถีเพื่อการพัฒนาชุมชน อย่างยั่งยืน	3.เพื่อศึกษาการจัดการกา รท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการ พัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่าน การมีส่วนร่วมของชุมชน 4.เพื่อศึกษาการจัดการกา รท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการ พัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่าน ทุนวัฒนธรรม

ภาพที่ 10 วิธีการดำเนินวิจัย (2)

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีปรากฏการณ์วิทยา			
ขั้นตอนการวิจัย	กระบวนการ	ผลที่ได้รับ	วัตถุประสงค์
6. การวิจัยเชิงคุณภาพ	การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อ ยืนยันการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน	วิเคราะห์ด้วยการ ประเมิน ปรับปรุงและพัฒนาองค์ประกอบ การสร้างพัฒนาแบบ การจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน อย่างยั่งยืน	5. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดย ชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน
ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลการวิจัย			
7. สรุปผลการวิจัย	สรุปผลการวิจัยเชิง ปริมาณ / คุณภาพ อภิปรายผล นำไปสู่ ข้อเสนอแนะใน การศึกษาต่อไป	รายงานผลการวิจัย	

ภาพที่ 10 วิธีการดำเนินวิจัย (3)

บทที่ 4 ผลการวิจัย

ในส่วนของผลการวิจัย รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ทำวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS พร้อมทั้งการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สำหรับการนำเสนอผลการวิจัยในบทนี้ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 7 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของตัวแทนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
- ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
- ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
- ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
- ตอนที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับการทดสอบสมมติฐาน
- ตอนที่ 7 ข้อมูลเกี่ยวกับการสนทนากลุ่ม

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยการนำเสนอจากตารางที่แสดงให้เห็นถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการตีความหมายของข้อมูลที่ได้จากตารางเฉพาะบางประเด็นที่สำคัญ และเกี่ยวข้องกับเนื้อหาของผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของตัวแทนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

ตารางที่ 5 แสดงจำนวน และค่าร้อยละข้อมูลชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีประเภทใด ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชุมชนท่องเที่ยว OTOP	จำนวน	ร้อยละ
ชุมชนท่องเที่ยวดาวเด่น	20	5.00
ชุมชนท่องเที่ยวดาวรุ่ง	79	19.75
ชุมชนโดดเด่นเฉพาะ	167	41.75
ชุมชนสินค้า OTOP	134	33.50
รวม	400	100

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นชุมชนโดดเด่นเฉพาะ คิดเป็นร้อยละ 41.75 รองลงมา คือ ชุมชนสินค้า OTOP คิดเป็นร้อยละ 33.50 โดยมีชุมชนท่องเที่ยวดาวรุ่ง และชุมชนท่องเที่ยวดาวเด่น คิดเป็นร้อยละ 19.75 และ 5.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 แสดงจำนวน และค่าร้อยละข้อมูลชุมชนอยู่ในภาคใดของประเทศไทย ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ภาค	จำนวน	ร้อยละ
ภาคเหนือ	69	17.25
ภาคกลาง	112	28.00
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	87	21.75
ภาคใต้	62	15.50
ภาคตะวันออก	70	17.50
รวม	400	100

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อยู่ภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 28.00 รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 21.75

ตารางที่ 7 แสดงจำนวน และค่าร้อยละข้อมูลอาชีพหลักของชุมชน ของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาชีพหลัก	จำนวน	ร้อยละ
ทำไร่ / ทำนา / ทำสวน	213	53.25
โฮมสเตย์	46	11.50
นำเที่ยว	25	6.25
ผลิตภัณฑ์จากอุตสาหกรรมในครัวเรือน	116	29.00
รวม	400	100

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอาชีพหลักทำรายได้ให้กับชุมชนมากที่สุด คือ ทำไร่ / ทำนา / ทำสวน คิดเป็นร้อยละ 53.25 รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์จากอุตสาหกรรมในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 29.00

ตารางที่ 8 แสดงจำนวน และค่าร้อยละข้อมูลจำนวนสมาชิกในชุมชน ของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำนวนสมาชิก	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10 ครั้ง/เดือน	32	8.00
11-20 ครั้ง/เดือน	162	40.50
21 - 30 ครั้ง/เดือน	143	35.75
มากกว่า 31 ครั้ง/เดือน	63	15.75
รวม	400	100

จากตารางที่ 8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ 11-20 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 40.50 รองลงมา คือ 21 - 30 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 35.75

ตารางที่ 9 แสดงจำนวน และค่าร้อยละข้อมูลเพศ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	333	83.25
หญิง	67	16.75
รวม	400	100

จากตารางที่ 9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.25

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมปัจจัยมาจากการศึกษาวิจัยเชิงเอกสารโดยการสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะ โดยใช้เนื้อหาเฉพาะส่วนที่เป็นข้อค้นพบของรายงานวิจัยที่มีความสอดคล้องกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ตารางที่ 10 แสดงจำนวน และค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ด้านองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

องค์ประกอบด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการส่งเสริมจากผู้มีส่วนร่วม	3.56	0.5	มาก
2. ด้านการติดต่อสื่อสาร	3.88	0.52	มาก
3. ด้านการเมืองท้องถิ่น	3.95*	0.47	มาก
4. ด้านภาวะผู้นำ	3.69	0.46	มาก
5. ด้านเครือข่าย องค์กร	3.86	0.49	มาก
6. ด้านทรัพยากรของท้องถิ่น	3.86	0.63	มาก
7. ด้านทักษะความรู้	3.75	0.48	มาก
8. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.75	0.52	มาก
9. ด้านการบริการการท่องเที่ยว	3.82	0.48	มาก
10. ด้านการประชาสัมพันธ์	3.75	0.44	มาก
11. ด้านเงินทุนสนับสนุน	3.84	0.45	มาก
12. ด้านโครงสร้างการบริหาร	3.55	0.45	มาก
13. ด้านนักท่องเที่ยว	3.59	0.51	มาก
14. ด้านการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ	3.74	0.52	มาก
15. ด้านคนในชุมชน	3.75	0.27	มาก
16. ด้านการสร้างสรรค์	3.58	0.4	มาก
17. ด้านการตระหนักถึงผลกระทบ	3.56	0.5	มาก
18. ด้านการแบ่งปัน	3.89	0.52	มาก
รวม	3.74	0.29	มาก

*ค่าเฉลี่ยมากที่สุดขององค์ประกอบด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากตาราง 10 พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับ องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยรวมในระดับ มาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 เมื่อพิจารณารายข้อด้านการเมืองท้องถิ่น มีค่ามาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 ประกอบด้วยชุดคำถาม คือ (ข้อ 1.) องค์กรส่วนท้องถิ่นเข้ามาให้ความรู้กับคนในชุมชน, (ข้อ 2.) มีการประสานงานหว่างคนในชุมชนกับองค์กรส่วนท้องถิ่น และ (ข้อ 3.) ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นสม่ำเสมอ รองลงมา คือ ด้านการแบ่งปัน และด้านการติดต่อสื่อสาร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 และ 3.88 ประกอบด้วยชุดคำถาม คือ (ข้อ 1.) คนในชุมชนมีการแบ่งปันกันระหว่างชุมชน, (ข้อ 2.) ระหว่างชุมชนเกิดการแบ่งปันและ (ข้อ 3.) สมาชิกของชุมชนยินดีที่จะแบ่งปันสิ่งต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึงข้อคำถาม (ข้อ 1.) ชุมชนมีการสื่อสารกับคนในชุมชน, (ข้อ 2.) ชุมชนมีการส่งมอบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้กับคนในชุมชน และ (ข้อ 3.) มีการประสานงานกับคนในชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การรวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่มชุมชนท่องเที่ยว เพื่อดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเองและประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลกระบวนการด้านการท่องเที่ยว นับตั้งแต่ ขั้นตอนการค้นหาค้นหาปัญหา การวางแผน การดำเนินการตลอดจนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของตนเอง

ตารางที่ 11 แสดงจำนวน และค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา	3.97*	0.48	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน	3.69	0.47	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม	3.86	0.5	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.68	0.45	มาก
รวม	3.8	0.38	มาก

*ค่าเฉลี่ยมากที่สุดของด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากตาราง 11 พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยรวมในระดับ มาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 เมื่อพิจารณารายข้อ องค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา มีค่ามาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 ประกอบด้วยชุดคำถาม (ข้อ 1.) คนในชุมชนมีส่วนร่วมการสำรวจปัญหาทางการท่องเที่ยว, (ข้อ 2.) คนในชุมชนมีส่วนร่วม

ในการศึกษาสาเหตุและปัญหาการท่องเที่ยว และ (ข้อ 3.) คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 ประกอบด้วยชุดคำถาม (ข้อ 1.) คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่, (ข้อ 2.) คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ และ (ข้อ 3.) คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนลงทุนในด้านต่าง ๆ

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

การนำทุนวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนมาพัฒนาให้เป็นสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว โดยอาศัยองค์ประกอบในการดำเนินการ คือ การเข้าถึงมรดกทางวัฒนธรรมของคนในชุมชน การเคารพต่อมรดกวัฒนธรรมของชุมชน การแลกเปลี่ยนระหว่างความสนใจด้านการอนุรักษ์และด้านการท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ทางวัฒนธรรมระหว่างชุมชน

ตารางที่ 12 แสดงจำนวน และค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ด้านทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

ทุนวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้	3.79	0.51	มาก
2. ด้านทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	3.83*	0.40	มาก
รวม	3.81	0.31	มาก

*ค่าเฉลี่ยมากที่สุดขององค์ประกอบด้านทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

จากตาราง 12 พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับ ด้านทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยรวมในระดับ มาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 เมื่อพิจารณารายข้อ ทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ มีค่ามาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 ประกอบด้วยชุดคำถาม (ข้อ 1.) ชุมชนมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับชุมชนที่น่าสนใจ, (ข้อ 2.) ชุมชนมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดต่อกันมา, (ข้อ 3.) ชุมชนมีภาษาเฉพาะถิ่น, (ข้อ 4.) ชุมชนมีความเชื่อที่สืบทอดต่อกันมา และ (ข้อ 5.) คนในชุมชนมีวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน รองลงมา คือ ทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 ประกอบด้วยชุดคำถาม (ข้อ 1.) ที่อยู่อาศัยของชุมชนมีเอกลักษณ์เฉพาะ, (ข้อ 2.) กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชน, (ข้อ 3.) ชุมชนมีการอนุรักษ์ของสะสมของชุมชน, (ข้อ 4.) การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และ (ข้อ 5.) ชุมชนมีผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่ไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศน์ การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับกฎระเบียบของประชาคมโลกซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเอื้ออาทร เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน เพื่อการพัฒนาทุกระดับอย่างสมดุล มีเสถียรภาพและยั่งยืน ประชาชนทุกภาคส่วนยึดถือและปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 13 แสดงจำนวน และค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ด้านการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ด้านการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านสังคมและวัฒนธรรม (People)	3.84*	0.509	มาก
2. ด้านเศรษฐกิจ (Prosperity)	3.81	0.458	มาก
3. ด้านสิ่งแวดล้อม (Planet)	3.78	0.438	มาก
4. ด้านสันติภาพ (Peace)	3.78	0.424	มาก
5. ด้านความร่วมมือ (Partnership)	3.63	0.423	มาก
รวม	3.77	0.365	มาก

*ค่าเฉลี่ยมากที่สุดขององค์ประกอบด้านการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

จากตาราง 13 พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยรวมในระดับ มาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 เมื่อพิจารณารายข้อ ด้านสังคมและวัฒนธรรม (People) มีค่ามากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ประกอบด้วยชุดคำถาม (ข้อ 1.) คนในชุมชนมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น, (ข้อ 2.) ชุมชนมีวัฒนธรรมที่เก่าแก่และสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ, (ข้อ 3.) ชุมชนมีการส่งเสริมชีวิตของคนในชุมชนให้มีสุขภาพที่ดีและส่งเสริมสวัสดิภาพของคนในชุมชนทุกวัย, (ข้อ 4.) คนในชุมชนได้รับโอกาสในการศึกษาเท่าเทียมกัน และ (ข้อ 5.) ทุกคนในชุมชนมีความเสมอภาคกันเรื่องเพศและเพิ่มอำนาจของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน รองลงมา คือ ด้านเศรษฐกิจ (Prosperity) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ประกอบด้วยชุดคำถาม (ข้อ 1.) ชุมชน

สนับสนุนให้ทุกคนเข้าถึงพลังงานในราคาที่จ่ายได้, (ข้อ 2.) ชุมชนมีการจ้างงานที่เหมาะสมกับศักยภาพของคนในชุมชน, (ข้อ 3.) ชุมชนมีการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อการพัฒนาชุมชนที่ครอบคลุมและยั่งยืน, (ข้อ 4.) เศรษฐกิจของชุมชนมีความเสมอภาคกับชุมชนข้างเคียง และ (ข้อ 5.) ชุมชนให้การสนับสนุนคนในชุมชนให้เข้าถึงที่อยู่อาศัยและบริการพื้นฐานที่พอเพียง

ตอนที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับการทดสอบสมมติฐาน

ก่อนที่จะเข้าสู่การทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการพิจารณาความเบ้ (Skewness) และความโด่ง (Kurtosis) เพื่อเข้าสู่การทดสอบองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยที่ความเบ้ คือ ความไม่มามาตรของลักษณะการแจกแจงค่าตัวแปรสามารถแบ่งออกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ การแจกแจงแบบเบ้ขวา (Positive Skewness) และ การแจกแจงแบบเบ้ซ้าย (Negative Skewness) นอกจากนี้สามารถระบุความเบ้ของลักษณะการแจกแจงของค่าตัวแปรได้การสังเกตจากค่ากลางข้อมูลแล้วยังสามารถระบุได้จากการวัดค่าสัมประสิทธิ์ความเบ้ การวัดค่าสัมประสิทธิ์ความเบ้นั้น ในส่วนของความโด่งนั้น เป็นค่าสถิติที่อธิบายรูปร่างของลักษณะการแจกแจงอีกค่าหนึ่ง ที่แสดงถึงความหนาของปลายหางทั้ง 2 ข้างของโค้งการแจกแจงข้อมูลนั่นเอง ซึ่งสามารถพิจารณาการวิเคราะห์ที่ได้จากตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 14 แสดงความเบ้ และความโด่งของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ด้านองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

องค์ประกอบด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเบ้ - ความโด่ง	
	Sk	Ku
1. ด้านการส่งเสริมจากผู้มีส่วนร่วม	-0.051	-0.92
2. ด้านการติดต่อสื่อสาร	0.004	-0.916
3. ด้านการเมืองท้องถิ่น	-0.03	-1.315
4. ด้านภาวะผู้นำ	0.024	-0.949
5. ด้านเครือข่าย องค์กร	-0.486	-1.327
6. ด้านทรัพยากรของท้องถิ่น	0.256	-1.134
7. ด้านทักษะความรู้	-0.335	-1.18
8. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	0.657	-0.567
9. ด้านการบริการการท่องเที่ยว	0.697	1.098

องค์ประกอบด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเบ้ - ความโด่ง	
	Sk	Ku
10. ด้านการประชาสัมพันธ์	0.871	-0.354
11. ด้านเงินทุนสนับสนุน	0.373	1.058
12. ด้านโครงสร้างการบริหาร	1.535	3.307
13. ด้านนักท่องเที่ยว	0.155	-1.426
14. ด้านการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ	0.297	-1.249
15. ด้านคนในชุมชน	0.82	0.715
16. ด้านการสร้างสรรค์	0.179	-0.811
17. ด้านการตระหนักถึงผลกระทบ	0.007	-0.804
18. ด้านการแบ่งปัน	0.01	-0.93
รวม	-0.674	0.252

จากตาราง 14 พบว่า ลักษณะการกระจายข้อมูลจากค่าความโด่ง (Kurtosis) ส่วนใหญ่มีค่าเป็นลบแสดงว่า ข้อมูลส่วนใหญ่มีการกระจายมากกว่าความเบ้ (Skewness) มีค่าระหว่าง -0.486 ถึง 1.535 แสดงว่า ข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ในค่าคะแนนด้านขวา โดยมีค่าความโด่งรวม 0.252 และ ค่าความเบ้รวม -0.674

ตารางที่ 15 แสดงความเบ้ และความโด่งของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

การมีส่วนร่วมของชุมชน	ความเบ้ - ความโด่ง	
	Sk	Ku
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา	-0.038	-1.246
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน	0.077	-0.844
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม	-0.451	-1.301
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	0.041	-0.324
รวม	-0.1	-0.691

จากตาราง 15 พบว่า ลักษณะการกระจายข้อมูลจากค่าความโด่ง (Kurtosis) ส่วนใหญ่มีค่าเป็นลบแสดงว่า ข้อมูลส่วนใหญ่มีการกระจายมากกว่าความเบ้ (Skewness) มีค่าระหว่าง -0.451 ถึง 0.077 แสดงว่า ข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ในค่าคะแนนด้านซ้าย โดยมีค่าความโด่งรวม -0.691 และ ค่าความเบ้รวม -0.100

ตารางที่ 16 แสดงความเบ้ และความโด่งของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ด้านทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

ทุนวัฒนธรรม	ความเบ้ - ความโด่ง	
	Sk	Ku
1. ด้านทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้	-0.064	-0.806
2. ด้านทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	0.029	-1.098
รวม	-0.997	0.295

จากตาราง 16 พบว่า ลักษณะการกระจายข้อมูลจากค่าความโด่ง (Kurtosis) ส่วนใหญ่มีค่าเป็นลบแสดงว่า ข้อมูลส่วนใหญ่มีการกระจายมากกว่าความเบ้ (Skewness) มีค่าระหว่าง -0.065 ถึง 0.029 แสดงว่า ข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ในค่าคะแนนด้านซ้าย โดยมีค่าความโด่งรวม 0.295 และ ค่าความเบ้รวม -0.997

ตารางที่ 17 แสดงความเบ้ และความโด่งของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ด้านการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ด้านการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน	ความเบ้ - ความโด่ง	
	Sk	Ku
1. ด้านสังคมและวัฒนธรรม (People)	-0.008	-1.05
2. ด้านเศรษฐกิจ (Prosperity)	-0.228	-0.883
3. ด้านสิ่งแวดล้อม (Planet)	0.981	0.174
4. ด้านสันติภาพ (Peace)	0.269	-0.669
5. ด้านความร่วมมือ (Partnership)	1.666	3.431
รวม	-0.006	-0.51

จากตาราง 17 พบว่า ลักษณะการกระจายข้อมูลจากค่าความโด่ง (Kurtosis) ส่วนใหญ่มีค่าเป็นลบแสดงว่า ข้อมูลส่วนใหญ่มีการกระจายมากกว่าความเบ้ (Skewness) มีค่าระหว่าง -0.228 ถึง 1.666 แสดงว่า ข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ในค่าคะแนนด้านขาว โดยมีค่าความโด่งรวม -0.510 และ ค่าความเบ้รวม -0.006

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) โดยมีการหมุนแกนปัจจัยให้ตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีการ Varimax with Kaiser Normalization เกณฑ์การพิจารณาปัจจัยคือ ค่า Eigenvalues ต้องมากกว่า 1 และค่า Factor Loading อยู่ในช่วงการพิจารณาภายใต้กรอบการวิจัยเชิงปริมาณ นำแสดงภายใต้ตารางการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 18 แสดงค่า Eigenvalues ของการวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรม

Component	Initial Eigenvalues			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1.	7.101	39.45	39.45	4.942	27.457	27.457
2.	4.047	22.486	61.935	3.997	22.208	49.665
3.	2.249	12.494	74.429	3.595	19.971	69.636
4.	1.526	8.477	82.906	2.389	13.27	82.906
5.	0.916	5.092	87.998			
6.	0.704	3.909	91.907			
7.	0.517	2.871	94.778			
8.	0.349	1.941	96.719			
9.	0.203	1.129	97.848			
10.	0.095	0.529	98.377			
11.	0.073	0.404	98.781			
12.	0.051	0.284	99.065			
13.	0.044	0.246	99.311			
14.	0.037	0.206	99.517			

Component	Initial Eigenvalues			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
15.	0.03	0.169	99.686			
16.	0.027	0.148	99.834			
17.	0.019	0.108	99.941			
18.	0.011	0.059	100			

*KMO and Bartlett's Test

**Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy. = 0.704

***Bartlett's Test of Sphericity Approx. Chi-Square = 11712.925

****df=153, Sig. = 0.000

จากตารางที่ 18 พบว่า ผลการสกัดองค์ประกอบได้ 4 องค์ประกอบ อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 82.906 นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy. (0.704) จากการคำนวณ KMO and Bartlett's Test พบว่า มีค่ามากกว่า 0.06 และจากการทดสอบนัยสำคัญ Bartlett's Test of Sphericity Approx. พบว่า มีค่า df=153 และค่า Sig.=0.000 มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 แสดงว่า ตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในขนาดที่เหมาะสมการนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้

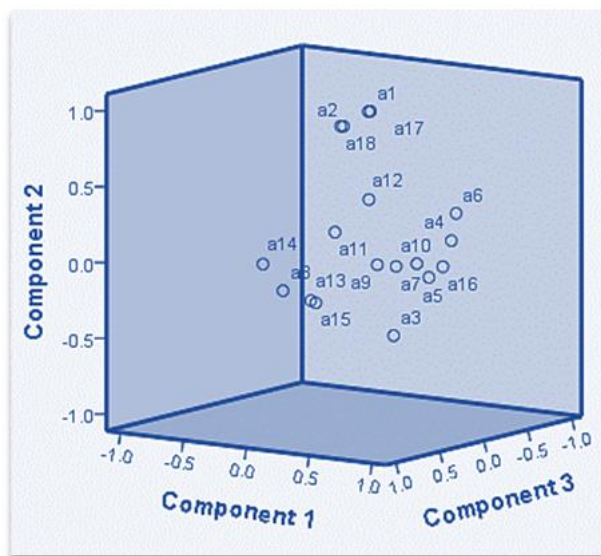
อนึ่งเพื่อให้สามารถจัดกลุ่มตัวแปรในงานวิจัยมีความชัดเจนอย่างยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์ในรูปแบบ KMO and Bartlett's Test มาจัดรูปแบบด้วยการเลือกน้ำหนักขององค์ประกอบ การวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยว เพื่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยการใช้วิธี Rotated Component Matrix เพื่อการจัดกลุ่ม และเพื่อสร้างชื่อองค์ประกอบใหม่ของงานวิจัย ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากตารางการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 19 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบการวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
OTOP นวัตวิถี

ลำดับ	องค์ประกอบ	กลุ่ม 1.	กลุ่ม 2.	กลุ่ม 3.	กลุ่ม 4.
1	a7 องค์ประกอบด้านทักษะความรู้	0.869	-	-	0.316
2	a9 องค์ประกอบด้านการบริการการท่องเที่ยว	0.852	-	-	-
3	a5 องค์ประกอบด้านเครือข่าย องค์กร	0.837	-	0.324	-
4	a16 องค์ประกอบด้านการสร้างสรรค์	0.815	-	0.439	-
5	a4 องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ	0.799	-	0.467	-
6	a11 องค์ประกอบด้านด้านเงินทุนสนับสนุน	0.74	-	0.357	-
7	a10 องค์ประกอบด้านการประชาสัมพันธ์	0.738	-	-	0.321
8	a13 องค์ประกอบด้านนักท่องเที่ยว	0.663	0.444	0.319	0.322
9	a6 องค์ประกอบด้านทรัพยากรของท้องถิ่น	0.651	0.365	0.503	-
10	a8 องค์ประกอบด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	0.594	0.42	0.511	-
11	a1 องค์ประกอบด้านการส่งเสริมจาก ผู้มีส่วนร่วม	-	0.947	-	-
12	a17 องค์ประกอบด้านการตระหนักถึง ผลกระทบ	-	0.942	-	-
13	a2 องค์ประกอบด้านการติดต่อสื่อสาร	0.464	0.746	0.312	-
14	a18 องค์ประกอบด้านการแบ่งปัน	0.451	0.743	0.327	-
15	a3 องค์ประกอบด้านการเมืองท้องถิ่น	0.429	0.488	0.373	0.361
16	a14 องค์ประกอบด้านการฝึกอบรมพัฒนา ศักยภาพ	0.572	-	0.675	-
17	a15 องค์ประกอบด้านคนในชุมชน	0.337	0.392	0.317	0.644
18	a12 องค์ประกอบด้านโครงสร้างการบริหาร	0.502	0.329	-	0.528

*Extraction Method: Principal Component Analysis.

**4 Components Extracted.

*Rotated Component Matrix

4 Components Extracted.

กลุ่ม 1. : a7 a9 a5 a16 a4

กลุ่ม 2. : a1 a17 a2 a18

กลุ่ม 3. : a11 a6 a8 a14

กลุ่ม 4. : a10 a13 a3 a15 a12

ภาพที่ 11 แสดงกลุ่มองค์ประกอบการวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมโดย Rotated Component Matrix

จากตารางที่ 19 พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรม สามารถแสดงการจัดกลุ่มตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบ แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ซึ่งสามารถพิจารณา ร่วมกับการวิเคราะห์กลุ่มตัวแปรจาก Rotated Component Matrix จากรูปภาพที่ 11

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวแปรภายใต้การวิจัยใหม่ ซึ่งสามารถจัดกลุ่ม งานวิจัยได้ทั้งหมด 4 กลุ่ม ประกอบไปด้วย ด้านการบริการเชิงสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว, ด้านการ สื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยว, ด้านทุนทางทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว และด้านโครงสร้าง กิจการเพื่อการท่องเที่ยว โดยแสดงค่าน้ำหนักของตัวแปรแต่ละตัว เพื่อบอกถึงช่วงค่าน้ำหนัก องค์ประกอบระหว่างกัน ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 20 แสดงการจัดกลุ่มองค์ประกอบการวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรม องค์ประกอบ “ด้านการบริการเชิงสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว”

ลำดับที่	ตัวแปร	ค่าน้ำหนัก
1	a7 องค์ประกอบด้านทักษะความรู้	0.869
2	a9 องค์ประกอบด้านการบริการการท่องเที่ยว	0.852
3	a5 องค์ประกอบด้านเครือข่าย องค์กร	0.837
4	a16 องค์ประกอบด้านการสร้างสรรค์	0.815
5	a4 องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ	0.799

จากตารางที่ 20 องค์ประกอบที่ 1. เรียกชื่อว่า องค์ประกอบ “ด้านการบริการเชิงสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว” รวม 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.799 ถึง 0.869

ตารางที่ 21 แสดงการจัดกลุ่มองค์ประกอบการวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรม องค์ประกอบ “ด้านการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยว”

ลำดับที่	ตัวแปร	ค่าน้ำหนัก
1	a1 องค์ประกอบด้านการส่งเสริมจากผู้มีส่วนร่วม	0.947
2	a17 องค์ประกอบด้านการตระหนักถึงผลกระทบ	0.942
3	a2 องค์ประกอบด้านการติดต่อสื่อสาร	0.746
4	a18 องค์ประกอบด้านการแข่งขัน	0.743

จากตารางที่ 21 องค์ประกอบที่ 2. เรียกชื่อว่า องค์ประกอบ “ด้านการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยว” รวม 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.743 ถึง 0.947

ตารางที่ 22 แสดงการจัดกลุ่มองค์ประกอบการวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรม องค์ประกอบ “ด้านทุนทางทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว”

ลำดับที่	ตัวแปร	ค่าน้ำหนัก
1	a11 องค์ประกอบด้านด้านเงินทุนสนับสนุน	0.357
2	a6 องค์ประกอบด้านทรัพยากรของท้องถิ่น	0.503
3	a8 องค์ประกอบด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	0.511
4	a14 องค์ประกอบด้านการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ	0.675

จากตารางที่ 22 องค์ประกอบที่ 3. เรียกชื่อว่า องค์ประกอบ “ด้านทุนทางทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว” รวม 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.357 ถึง 0.675

ตารางที่ 23 แสดงการจัดกลุ่มองค์ประกอบการวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถี องค์ประกอบ “ด้านโครงสร้างกิจการเพื่อการท่องเที่ยว”

ลำดับที่	ตัวแปร	ค่าน้ำหนัก
1	a10 องค์ประกอบด้านการประชาสัมพันธ์	0.321
2	a13 องค์ประกอบด้านนักท่องเที่ยว	0.322
3	a3 องค์ประกอบด้านการเมืองท้องถิ่น	0.361
4	a15 องค์ประกอบด้านคนในชุมชน	0.644
5	a12 องค์ประกอบด้านโครงสร้างการบริหาร	0.528

จากตารางที่ 23 องค์ประกอบที่ 4. เรียกชื่อว่า องค์ประกอบ “ด้านโครงสร้างกิจการเพื่อการท่องเที่ยว” รวม 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.321 ถึง 0.644

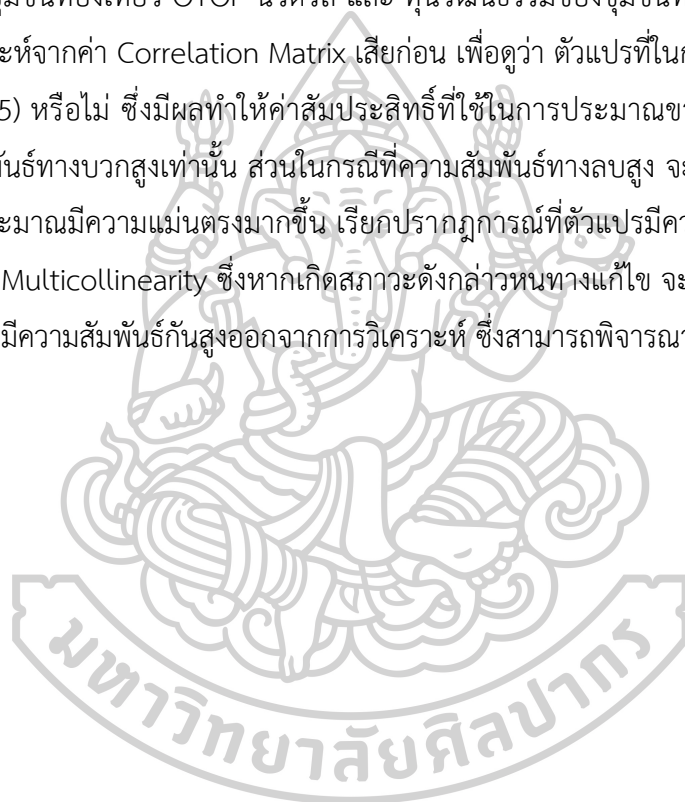
ทั้งนี้ก่อนที่ผู้วิจัยจะเข้าสู่ทดสอบสมมติฐาน ภายใต้การวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis) การเริ่มต้นการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมาก ในหลาย ๆ ครั้ง ผู้วิจัยมักจะมุ่งสนใจที่ค่า p-values เพียงอย่างเดียว โดยมองข้ามสิ่งอื่น ๆ ในกระบวนการไป ค่าสถิติอีกหนึ่งค่าที่ SPSS แสดงให้เห็นในผลการวิเคราะห์ คือ VIF (Variance Inflation Factor) ค่า VIF เป็นค่าที่จะสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลร่วมของตัวแปรทำนาย (Predictor) ในตัวแบบเส้นตรง ภาวะร่วมของตัวแปรในตัวแบบเส้นตรง (Multicollinearity) คือ การอธิบายว่าตัวแปรทำนายที่อยู่ในตัวแบบนั้น มีความสัมพันธ์กันอย่างไรค่า VIF เป็นตัววัดที่แสดงให้เห็นว่า หากตัวแปรทำนายนั้นมีความสัมพันธ์กัน จะทำให้ความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแบบการถดถอยจะมีค่าเพิ่มขึ้น ซึ่งเมื่อความแปรปรวนเพิ่มขึ้นนั้น หมายความว่า ไม่ดี ด้วยเหตุผลของความแม่นยำในการประมาณค่าของตัวแปร และเมื่อความแปรปรวนของเพิ่มขึ้น แปลว่า ความน่าเชื่อถือของตัวแบบคงลดลงเช่นกัน ผู้วิจัยจึงดำเนินการทดสอบค่า VIF เพื่อตรวจสอบปัญหา Collinearity และ Multicollinearity ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 24 การวิเคราะห์ข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อตรวจสอบปัญหา Collinearity และ Multicollinearity ด้าน องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (AT)

ตัวแปรอิสระ	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (AT)		
องค์ประกอบด้านการส่งเสริมจากผู้มีส่วนร่วม (a1)	0.026	8.158
องค์ประกอบด้านการติดต่อสื่อสาร (a2)	0.02	8.826
องค์ประกอบด้านการเมืองท้องถิ่น (a3)	0.095	7.505
องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ (a4)	0.028	5.920
องค์ประกอบด้านเครือข่าย องค์กร (a5)	0.056	7.899
องค์ประกอบด้านทรัพยากรของท้องถิ่น (a6)	0.041	4.678
องค์ประกอบด้านทักษะความรู้ (a7)	0.026	8.793
องค์ประกอบด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (a8)	0.031	2.637
องค์ประกอบด้านการบริการการท่องเที่ยว (a9)	0.03	3.010
องค์ประกอบด้านการประชาสัมพันธ์ (a10)	0.068	4.782
องค์ประกอบด้านด้านเงินทุนสนับสนุน (a11)	0.053	8.973
องค์ประกอบด้านโครงสร้างการบริหาร (a12)	0.092	7.823
องค์ประกอบด้านนักท่องเที่ยว (a13)	0.04	5.037
องค์ประกอบด้านการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ (a14)	0.033	8.057
องค์ประกอบด้านคนในชุมชน (a15)	0.071	3.989
องค์ประกอบด้านการสร้างสรรค์ (a16)	0.039	5.891
องค์ประกอบด้านการตระหนักถึงผลกระทบ (a17)	0.037	6.881
องค์ประกอบด้านการแบ่งปัน (a18)	0.027	7.507
Durbin-Watson = 1.991		

จากตารางที่ 24 ได้พบว่า ตัวแปรอิสระไม่เกิดปัญหาในความสัมพันธ์ เนื่องจากค่า Tolerance มีค่าไม่น้อยกว่า 0.05 และค่า VIF น้อยกว่า 10 ในการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างส่วนเหลือ หรือ ค่าประมาณของความคลาดเคลื่อนสุ่ม จากสถิติ Durbin-Watson คำนวณค่าได้เท่ากับ 1.991 พบว่ามีค่าระหว่าง 1.50 – 2.50 แสดงว่า ไม่เกิดปัญหาอัตสหสัมพันธ์ หรือ ความคลาดเคลื่อนสุ่มเป็นอิสระต่อกัน ถือได้ว่าเป็นไปตามสมมติฐานเบื้องต้นของการใช้สถิติการถดถอย (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543)

อนึ่งการเกิดสภาวะ Multicollinearity หรือไม่นั้น การตรวจดูความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ทดสอบในการวิจัยได้แก่ องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน, การมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี และ ทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยการวิเคราะห์จากค่า Correlation Matrix เสียก่อน เพื่อดูว่า ตัวแปรที่ในการศึกษามีความสัมพันธ์กันสูง ($r \geq 0.75$) หรือไม่ ซึ่งมีผลทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ใช้ในการประมาณขาดความแม่นยำ ซึ่งจะเกิดขึ้นในสัมพันธ์ทางบวกสูงเท่านั้น ส่วนในกรณีที่มีความสัมพันธ์ทางลบสูง จะยิ่งทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ใช้ในการประมาณมีความแม่นยำมากขึ้น เรียกปรากฏการณ์ที่ตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน ทางบวกสูงว่า สภาวะ Multicollinearity ซึ่งหากเกิดสภาวะดังกล่าวหนทางแก้ไข จะเป็นที่จะต้องตัดตัวแปรตัวใดตัวหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กันสูงออกจากการวิเคราะห์ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ต่อไปนี้

ตารางที่ 25 การทดสอบสมภาวะ Multicollinearity โดยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์ Correlation Matrix ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ด้านองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตัวแปรลำดับที่ a1 – a10

ตัวแปรอิสระ										
(AT)	a1	a2	a3	a4	a5	a6	a7	a8	a9	a10
Pearson Product Moment Correlation (r)										
a1	1	0.754	-0.432	0.166	-0.037	0.279	0.002	-0.279	-0.073	0.056
a2		1	-0.185	0.39	0.214	0.454	0.226	0.149	0.302	0.167
a3			1	0.44	0.589	0.274	0.391	0.361	0.197	0.23
a4				1	0.741	0.887	0.68	0.189	0.622	0.558
a5					1	0.554	0.775	0.307	0.65	0.734
a6						1	0.531	-0.016	0.48	0.414
a7							1	0.489	0.708	0.662
a8								1	0.63	0.342
a9									1	0.821
a10										1

หมายเหตุ : องค์ประกอบด้านการส่งเสริมจากผู้มีส่วนร่วม (a1), องค์ประกอบด้านการติดต่อสื่อสาร (a2), องค์ประกอบด้านการเมืองท้องถิ่น (a3), องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ (a4), องค์ประกอบด้านเครือข่ายองค์กร (a5), องค์ประกอบด้านทรัพยากรของท้องถิ่น (a6), องค์ประกอบด้านทักษะความรู้ (a7), องค์ประกอบด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (a8), องค์ประกอบด้านการบริการการท่องเที่ยว (a9), องค์ประกอบด้านการประชาสัมพันธ์ (a10)

ตารางที่ 26 การทดสอบสมภาวะ Multicollinearity โดยการวิเคราะห์ Correlation Matrix ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ด้านองค์ประกอบที่จำเป็นต่อ
การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตัวแปรลำดับที่ a11 – a18

ตัวแปร (AT)	ตัวแปรอิสระ							
	a11	a12	a13	a14	a15	a16	a17	a18
a11	1	0.613	0.586	0.513	0.38	0.349	0.111	0.451
a12		1	0.156	0.101	0.257	0.212	0.318	0.336
a13			1	0.788	0.325	0.463	-0.418	0.159
a14				1	0.376	0.244	-0.191	0.334
a15					1	0.108	-0.252	-0.182
a16						1	0.006	0.242
a17							1	0.745
a18								1

หมายเหตุ : องค์ประกอบด้านเงินทุนสนับสนุน (a11), องค์ประกอบด้านโครงสร้างการบริหาร (a12), องค์ประกอบด้านนักท่องเที่ยว (a13), องค์ประกอบด้านการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ (a14), องค์ประกอบด้านคนในชุมชน (a15), องค์ประกอบด้านการสร้างสรรค์ (a16), องค์ประกอบด้านการตระหนักถึงผลกระทบ (a17), องค์ประกอบด้านการแข่งขัน (a18)

จากตารางที่ 25-26 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ คือ องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์กันสูง ($r < 0.75$) ทำให้ไม่เกิดปัญหาสถานะ Multicollinearity ทำให้ตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยมีความเหมาะสมในการวิเคราะห์การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 27 การวิเคราะห์ข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อตรวจสอบปัญหา Collinearity และ Multicollinearity ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม (BT)

ตัวแปรอิสระ	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
การมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม (BT)		
การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา (b1)	.595	1.680
การมีส่วนร่วมในการวางแผน (b2)	.230	4.345
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม (b3)	.358	2.793
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (b4)	.386	2.592
Durbin-Watson = 2.419		

จากตารางที่ 27 ได้ผลว่า ตัวแปรอิสระไม่เกิดปัญหาในความสัมพันธ์ เนื่องจากค่า Tolerance มีค่าไม่น้อยกว่า 0.05 และค่า VIF น้อยกว่า 20 ในการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างส่วนเหลือ หรือ ค่าประมาณของความคลาดเคลื่อนสุ่ม จากสถิติ Durbin-Watson คำนวนค่าได้เท่ากับ 2.419 พบว่ามีค่าระหว่าง 1.50 – 2.50 แสดงว่า ไม่เกิดปัญหาอัตสหสัมพันธ์ หรือ ความคลาดเคลื่อนสุ่มเป็นอิสระต่อกัน ถือได้ว่าเป็นไปตามสมมติฐานเบื้องต้นของการใช้สถิติการถดถอย

ตารางที่ 28 การทดสอบสถานะ Multicollinearity โดยการวิเคราะห์ Correlation Matrix ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

ตัวแปร (BT)	ตัวแปรอิสระ			
	b1	b2	b3	b4
	Pearson Product Moment Correlation (r)			
b1	1	.458	.595	.154
b2		1	.649	.653
b3			1	.486
b4				1

หมายเหตุ : การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา (b1), การมีส่วนร่วมในการวางแผน (b2), การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม (b3), การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (b4)

จากตารางที่ 28 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ความสัมพันธ์ระหว่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์กันสูง ($r < 0.75$) ทำให้ไม่เกิดปัญหาสถานะ Multicollinearity ทำให้ตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยมีความเหมาะสมในการวิเคราะห์การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 29 การวิเคราะห์ข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อตรวจสอบปัญหา Collinearity และ Multicollinearity ด้านทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี (CT)

ตัวแปรอิสระ	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
ทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี (BT)		
ทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (c1)	.996	1.004
ทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (c2)	.996	1.004
Durbin-Watson = 2.248		

จากตารางที่ 29 ได้ผลว่า ตัวแปรอิสระไม่เกิดปัญหาในความสัมพันธ์ เนื่องจากค่า Tolerance มีค่าไม่น้อยกว่า 0.05 และค่า VIF น้อยกว่า 20 ในการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างส่วนเหลือ หรือ ค่าประมาณของความคลาดเคลื่อนสุ่ม จากสถิติ Durbin-Watson คำนวณค่าได้เท่ากับ 2.248 พบว่ามีค่าระหว่าง 1.50 – 2.50 แสดงว่า ไม่เกิดปัญหาอัตสหสัมพันธ์ หรือ ความคลาดเคลื่อนสุ่มเป็นอิสระต่อกัน ถือได้ว่าเป็นไปตามสมมติฐานเบื้องต้นของการใช้สถิติการถดถอย

ตารางที่ 30 การทดสอบสถานะ Multicollinearity โดยการวิเคราะห์ Correlation Matrix ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ด้านทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี (CT)

ตัวแปร (CT)	ตัวแปรอิสระ	
	c1	c2
	Pearson Product Moment Correlation (r)	
c1	1	-.064
c2		1

หมายเหตุ : ทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (c1), ทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (c2)

จากตารางที่ 30 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ คือ ทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ความสัมพันธ์ระหว่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์กันสูง ($r < 0.75$) ทำให้ไม่เกิดปัญหาสถานะ Multicollinearity ทำให้ตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยมีความเหมาะสมในการวิเคราะห์การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ได้พิจารณาตัวแปรเชิงสาเหตุภายใต้กรอบการวิจัย เพื่อให้สามารถพิจารณาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยการแทนค่าปัจจัย และองค์ประกอบย่อยไว้ พร้อมทั้งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบสมมติฐานไว้ดังต่อไปนี้

- AT เป็น ด้านองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมี a1 ... a18 เป็นองค์ประกอบย่อยของ AT
- BT เป็น ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยมี b1 b3 b3 และ b4 เป็นองค์ประกอบย่อยของ BT
- CT เป็น ด้านทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยมี c1 และ b2 เป็นองค์ประกอบย่อยของ CT
- DT เป็น การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยมี d1 และ d2 เป็นองค์ประกอบย่อยของ DT

สมมติฐานที่ 1. : การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชน
อย่างยั่งยืน

ตารางที่ 31 การทดสอบความสัมพันธ์ความถดถอยแบบพหุคูณ

ตัวแปรเชิงสาเหตุ (Antecedents)	ตัวแปรผล (Consequences)
AT การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	DT 0.422*** (0.045)
Adjust R ²	0.588

*** $p < 0.001$ (ตัวเลขแสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน)

หมายเหตุ : DT = การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

จากตารางที่ 31 ภายใต้สมมติฐานการวิจัย **สมมติฐานที่ 1. : การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน** การวิเคราะห์สมมติฐานที่ 1. ด้วยวิธีการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้เทคนิควิธีการนำเข้า (Enter) พบว่าการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ($\beta=0.422$, $\text{Std.Error}=0.045$, $p < 0.001$) โดยมีค่าพยากรณ์ร้อยละ 58.80 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 1.

สมมติฐานที่ 2. : การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชน
อย่างยั่งยืน ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ตารางที่ 32 การทดสอบความสัมพันธ์ความถดถอยแบบพหุคูณ

ตัวแปรเชิงสาเหตุ (Antecedents)	ตัวแปรผล (Consequences)			
	DT			BT
AT การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	0.422*** (0.045)			0.572*** (0.149)
BT การมีส่วนร่วมของชุมชน			0.452*** (0.201)	
AT การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ BT เป็น ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี		0.556*** (0.208)		
Adjust R ²	0.588	0.465	0.563	0.498

***p<0.001 (ตัวเลขแสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน)

หมายเหตุ : DT = การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน, BT = การมีส่วนร่วมของชุมชน

จากตารางที่ 32 ภายใต้สมมติฐานการวิจัย สมมติฐานที่ 2. : การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน การวิเคราะห์สมมติฐานที่ 2. ด้วยวิธีการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้เทคนิควิธีการนำเข้า (Enter) พบว่า

1. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ($\beta=0.422$, Std. Error=0.045, $p<0.001$) โดยมีค่าพยากรณ์ร้อยละ 58.80

2. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ($\beta=0.572$, Std. Error =0.149, $p<0.001$) โดยมีค่าพยากรณ์ร้อยละ 49.80

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ($\beta=0.452$, Std. Error = 0.201, $p<0.001$) โดยมีค่าพยากรณ์ร้อยละ 56.30

4. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีและการมีส่วนร่วมของชุมชนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ($\beta=0.556$, Std. Error =0.208, $p<0.001$) โดยมีค่าพยากรณ์ร้อยละ 46.50

เมื่อเทียบค่า β ระหว่าง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน กับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีและการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มีค่าลดลง จึงสรุปได้ว่า ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีเป็นตัวแปรกลางบางส่วน (Partial Mediation Effect) ของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 2

สมมติฐานที่ 3. : การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ผ่านทุนวัฒนธรรม

ตารางที่ 33 การทดสอบความสัมพันธ์ความถดถอยแบบพหุคูณ

ตัวแปรเชิงสาเหตุ (Antecedents)	ตัวแปรผล (Consequences)			
	DT			CT
AT การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	0.422*** (0.045)			0.452*** (0.065)
CT ทุนวัฒนธรรม			0.522*** (0.103)	
AT การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ CT ด้านทุนวัฒนธรรม		0.448*** (0.149)		
Adjust R ²	0.588	0.475	0.525	0.572

*** $p < 0.001$ (ตัวเลขแสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน)

หมายเหตุ : DT = การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน, CT = ทุนวัฒนธรรม

ภายใต้สมมติฐานการวิจัย **สมมติฐานที่ 3. : การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ผ่านทุนวัฒนธรรม** การวิเคราะห์สมมติฐานที่ 3. ด้วยวิธีการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้เทคนิควิธีการนำเข้า (Enter) พบว่า

1. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ($\beta=0.422$, Std. Error=0.045, $p < 0.001$) โดยมีค่าพยากรณ์ร้อยละ 58.80

2. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีมีอิทธิพลต่อทุนวัฒนธรรม ($\beta = 0.452$, Std.Error = 0.065, $p < 0.001$) โดยมีค่าพยากรณ์ร้อยละ 57.20

3. ทุนวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ($\beta = 0.522$, Std.Error = 0.103, $p < 0.001$) โดยมีค่าพยากรณ์ร้อยละ 52.50

4. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถี และทุนวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ($\beta = 0.448$, Std.Error = 0.149, $p < 0.001$) โดยมีค่าพยากรณ์ร้อยละ 47.50

เมื่อเทียบค่า β ระหว่าง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีมีอิทธิพลต่อทุนวัฒนธรรม กับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีและทุนวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มีค่าลดลง จึงสรุปได้ว่า ด้านทุนวัฒนธรรมเป็นตัวแปรคั่นกลางบางส่วน (Partial Mediation Effect) ของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 3.

ตอนที่ 7 ข้อมูลเกี่ยวกับการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบสมมติฐานงานวิจัยทั้ง 3 สมมติฐานเรียบร้อยแล้วประกอบไปด้วยสมมติฐานที่ (1.) การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน สมมติฐานที่ (2.) การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน และ (3.) การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ผ่านทุนวัฒนธรรม ผลงานวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า ยอมรับสมมติฐาน โดยที่ การมีส่วนร่วมของชุมชนและทุนวัฒนธรรม เป็นตัวแปรคั่นกลางบางส่วน (Partial Mediation Effect) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 34 การทดสอบความสัมพันธ์ความถดถอยแบบพหุคูณ ทดสอบสมมติฐานงานวิจัยทั้ง 3 สมมติฐาน

ตัวแปรเชิงสาเหตุ (Antecedents)	ตัวแปรผล (Consequences)						
	DT				BT	CT	
(AT) ด้านองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	0.422*** (0.045)					0.572*** (0.149)	0.452*** (0.065)
(BT) การมีส่วนร่วมของชุมชน					0.452*** (0.201)		
(CT) ทุนวัฒนธรรม				0.522*** (0.103)			
(AT) ด้านองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ (BT) เป็นด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน		0.556*** (0.208)					
(AT) ด้านองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ (CT) ด้านทุนวัฒนธรรม			0.448*** (0.149)				
Adjust R²	0.588	0.465	0.475	0.525	0.563	0.498	0.572

*** $p < 0.001$ (ตัวเลขแสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน)

หมายเหตุ : DT = การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ผู้วิจัยพิจารณาข้อมูลเชิงปริมาณเห็นว่า องค์ประกอบของปัจจัยดังกล่าวข้างต้นยังไม่เพียงพอที่จะสามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น จึงได้นำองค์ประกอบที่เป็นตัวแปรอิสระ (ตัวแปรเชิงสาเหตุ) เข้าสู่การกระบวนการด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลต้องเริ่มกระทำพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และต้องดำเนินต่อไปภายหลังการเก็บข้อมูลสิ้นสุดลง ทั้งนี้เนื่องจากงานวิจัยเชิงคุณภาพไม่มีกรอบแนวคิด หรือ ทฤษฎีที่ตายตัวเป็นตัวกำหนด โดยเป็นการศึกษาปรากฏการณ์ในมิติตัวแปรเชิงสาเหตุ (Antecedents) เพื่อให้เห็นภาพรวมของสิ่งที่เกิดขึ้น การมองจากหลายมิติภายใต้ตัวแปรต่าง ๆ เป็นการใช้นแนวคิดทฤษฎีที่หลากหลายในการพิจารณาปรากฏการณ์ โดยระหว่างที่ผู้วิจัยกำลังเก็บรวบรวมข้อมูล สามารถนำแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้พบทวนวรรณกรรมมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกัน การวิเคราะห์ข้อมูลขณะเก็บรวบรวมข้อมูลยังช่วยในการรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมที่ไม่ครบถ้วน ให้ครบถ้วนพอที่จะตอบคำถามการวิจัยได้สามารถสรุปผลวิจัยได้ดังนี้

1. ประเด็นคำถามเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญของผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้วิจัยได้ขอให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านแนะนำตนเองและบอกถึงความเชี่ยวชาญ สรุปแล้วผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมีความรู้ความสามารถด้านการท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และมีประสบการณ์เกี่ยวกับชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

2. ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการท่องเที่ยวจากภาครัฐ ด้านชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จากอดีต จนถึงปัจจุบัน โดยผู้วิจัยได้ขอให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

“ภาครัฐได้สนับสนุนเงินทุนสำหรับการสนับสนุนการท่องเที่ยว ให้แต่ละชุมชนบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน แต่บางชุมชนก็ยังทำได้ไม่ดี น่าจะขึ้นอยู่กับทักษะการบริหารจัดการของแต่ละชุมชน”

ผู้เชี่ยวชาญลำดับที่ 1

“บางชุมชนได้เงินมาก็ไม่รู้จะทำอะไร ลงทุนอะไรไปก็เหมือนขายผ้าเอาหน้ารอด เวลามีคนมาตรวจก็จัดการกันอย่างดี พอตรวจเสร็จ ทุกคนก็ทิ้ง พอไม่ได้ทำต่อ ก็กลายเป็นเหมือนตำน้ำพริกละลายแม่น้ำ”

ผู้เชี่ยวชาญลำดับที่ 2

“ชุมชนแต่ละชุมชนก็มีทรัพยากรที่มีค่า แต่ก็ไม่รู้ว่าจะใช้อย่างไรให้เกิดมูลค่า บางอย่างก็ละทิ้งไปจนน่าเสียดาย ถ้าเอามาใช้ต่อสามารถทำรายได้ให้กับชุมชนได้เพิ่มขึ้นมากเลยนะ แต่เสียดาย บางคนไม่เห็นค่าของสิ่งที่ชุมชนมีอยู่”

ผู้เชี่ยวชาญลำดับที่ 3

“ทางส่วนกลางก็พยายามที่จะสนับสนุนทุกทางให้เกิดการท่องเที่ยว แต่เหมือนยังได้ผลไม่ค่อยดี ใช้งบประมาณไปเท่าไรก็ไม่พอ ปัจจุบันนักท่องเที่ยวก็ไม่ชอบที่จะเที่ยวแบบเดิม ๆ แล้ว เค้าต้องการสิ่งแปลกใหม่ที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์”

ผู้เชี่ยวชาญลำดับที่ 4

“เห็นด้วยกับผู้เชี่ยวชาญลำดับที่ 4 ทางส่วนกลางพยายามที่จะกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยว อยากให้ท่องเที่ยวกันเยอะ ๆ การสนับสนุนต่าง ๆ ทั้งแคมเปญเราเที่ยวด้วยกัน โครงการคนละครึ่ง แต่การท่องเที่ยวยังไม่ได้ถูกกระตุ้นเท่าที่ควร”

ผู้เชี่ยวชาญลำดับที่ 5

“ผมเคยลงไปชุมชนท่องเที่ยวบางที่นะ ใน facebook โฆษณาไว้อย่างดีเลย พอไปถึง ไม่มีอะไรเหมือนที่เคื่อบอกไว้ ผมว่าชุมชนแต่ละแห่งขาดการทำงานร่วมกัน เหมือนว่ามีไข่น้ำที่ ก็จะไม่สนใจ หรือไม่ได้คำตอบแทนก็ไม่ทำ แต่พอไปบางที่ คนในชุมชนบอกว่า พออยู่พอกิน ได้รายได้จากนักท่องเที่ยวนี้แหละที่แะวะเข้ามาเที่ยว”

ผู้เชี่ยวชาญลำดับที่ 6

“ผมเคยลงไปถามชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีนะ จากตอนแรก จนมาถึงตอนนี้ เป็นไงบ้าง คนในชุมชนบอกว่า แรก ๆ ก็ดี เหมือนมีกิจกรรมใหม่ ๆ ให้กับชุมชน แต่พอนานไป ขาดคนติดตามหรือเงินสนับสนุนหมด ก็กลายเป็นว่าทิ้งไปเฉย ๆ แลผมเพื่อนบ้านบางคนยังไม่สนใจ ที่จะทำกิจกรรมร่วมกันเลย ผม เป็นห่วง แล้วการใช้งบประมาณจากรัฐที่สนับสนุนแต่ละชุมชน ก็เหมือนยังใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร”

ผู้เชี่ยวชาญลำดับที่ 7

“แต่บางชุมชนก็สนใจที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง แต่ศักยภาพของชุมชนยังไม่พร้อม ทั้งคน ทั้งชุมชน บางชุมชนเข้ามาขอรับรองให้พัฒนาชุมชนจังหวัดช่วยจัดอบรมฝึกอาชีพหรือสร้าง กิจกรรมให้กับชุมชนเพื่อเรียกนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวชุมชนของตนเอง จริง ๆ แล้วชุมชน อยากจะพัฒนาตนเองจริง ๆ นะ”

ผู้เชี่ยวชาญลำดับที่ 8

3. ผู้วิจัยขอให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยคัดเลือก เรียงลำดับและอธิบายความหมายของตัวแปรหลัก จากงานวิจัย (ข้อมูลตารางที่ 35 – ข้อมูลตารางที่ 41)

4. ผู้วิจัยขอให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยคัดเลือก เรียงลำดับและอธิบายความหมายของตัวแปรเสริม จากงานวิจัย (ข้อมูลตารางที่ 42)

หลังจากกิจกรรมสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้พัฒนาตาราง เพื่อนำสรุปข้อความจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 ท่าน โดยแบ่งเป็น ตัวแปรหลักพร้อมค่ากล่าวถึงสำหรับตัวแปรนั้น รวมกับการเลือก ตัวแปรหลักที่สำคัญมากที่สุด เข้าสู่การเรียงลำดับตัวแปรที่มีความสำคัญมากไปหาน้อย ร่วมกับการสรุปความของผู้วิจัยจนไปมาถึง รูปแบบตารางตัวแปรหลักและตัวแปรเสริม จากงานวิจัยการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ที่เป็นทั้งตัวแปรหลัก และตัวแปรเสริม ซึ่งในส่วนของตัวแปรหลักนั้น ผู้เชี่ยวชาญดำเนินการเลือก ด้านการบริการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว ที่มีความสำคัญเท่ากัน โดยเรียงความสำคัญของตัวแปรหลักจากงานวิจัย มาก-น้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว, ด้านการบริการ

เชิงสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว, ด้านการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยว, ด้านทุนทางทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว, ด้านโครงสร้างกิจการเพื่อการท่องเที่ยว และ ด้านทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยวตามลำดับ

หากพิจารณาตามผลวิจัยดังกล่าว สามารถสร้างภาพสะท้อนให้เห็นได้ว่า หากชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ต้องการพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว ก็มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างบริการเชิงสร้างสรรค์ที่แตกต่าง พร้อมด้วยความร่วมมือของคนในชุมชนการท่องเที่ยว ให้มีความพร้อมที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน หรือแม้กระทั่งการเปิดรับการสนับสนุนจากหน่วยงานท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องอีกทางหนึ่งด้วย อนึ่งนอกจากตัวแปรดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอตัวแปรย่อย โดยการเลือกตัวแปรที่มีความสำคัญ และการเรียงความสำคัญของตัวแปร เช่นเดียวกัน โดยสามารถพิจารณาได้จาก ตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 35 แสดงตัวแปรหลักและตัวแปรเสริม จากงานวิจัยการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOB นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 6 ปัจจัย

ตัวแปรหลักจากงานวิจัย	การเลือกตัวแปรหลัก										การเรียงลำดับ								ความหมาย
	(เลือกตัวแปรสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน)										(เรียงลำดับจากสำคัญมาก --> น้อย)								
ลำดับผู้เชี่ยวชาญ :	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	ผู้วิจัย :		
ด้านการบริการเชิงสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว กล่าวว่า : “ความคิดที่แตกต่างในการสร้างกิจกรรมของชุมชน จะมีผลอย่างมากต่อการเข้าใช้บริการของนักท่องเที่ยว”	-	-	-	X	-	X	X	X	2	2	2	1	2	1	1	1	-		
ด้านสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยว กล่าวว่า : “ในเรื่องการพูดคุยกันเองภายในชุมชน มักจะมีปัญหาอยู่เสมอ หากไม่มีการประชุมกัน โดยการแสดงความเห็นของชุมชนในเรื่องการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น”	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4	3	4	3	4	4	3	-		
ด้านทุนทางทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว กล่าวว่า : “เวลาชุมชนการท่องเที่ยวจะเริ่มดำเนินการมักจะทำได้ยาก เพราะไม่มีการลงทุนทางการเงิน ชุมชนมีแต่ทุนทางทรัพยากรทางธรรมชาติ หรือ ทุนทางความรู้เท่านั้น”	-	-	-	-	-	-	-	-	4	5	4	5	4	3	3	4	-		

ตัวแปรหลักจากงานวิจัย	การเลือกตัวแปรหลัก (เลือกตัวแปรสำคัญต่อการพัฒนา ชุมชนอย่างยั่งยืน)								การเรียงลำดับ (เรียงลำดับจากสำคัญ มาก --> น้อย)								ความหมาย	
	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8		
ลำดับผู้เชี่ยวชาญ :																	ผู้วิจัย :	
<p>ด้านทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว</p> <p>กล่าวว่า : “หากจะสร้างการท่องเที่ยวภายใต้ชุมชนนั้น ส่วนใหญ่ จะสามารถขับเคลื่อนไปได้ ชุมชนนั้นจะต้องมี วัฒนธรรมสืบต่อไปมา จะช่วยทำให้มีกิจกรรมหรือบริการ ที่ส่งการทำงานได้เป็นอย่างดี”</p>									5	3	5	6	6	6	6	6	<p>ทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว การนำทุน วัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนมาพัฒนาให้เป็น สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว โดยอาศัย องค์ประกอบในการดำเนินการ คือ การเข้าถึง มรดกทางวัฒนธรรมของคนในชุมชน การเคารพ ต่อมรดกวัฒนธรรมของชุมชน การแลกเปลี่ยน ระหว่างความสนใจด้านการอนุรักษ์และด้านการ ท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ทาง วัฒนธรรมระหว่างชุมชน</p>	

จากการร่างที่ 35 ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 ท่าน ดำเนินการเลือกตัวแปรหลัก คือ ด้านการบริการเชิงสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว ที่มีความสำคัญเท่ากัน และดำเนินการเรียงความสำคัญของแต่ละตัวแปรหลักจากงานวิจัย มาก-น้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว, ด้านการบริการเชิงสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว, ด้านการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยว, ด้านทุนทางทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว, ด้านโครงสร้างกิจการท่องเที่ยว และ ด้านทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว ตามลำดับ

จากงานวิจัยการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 6 ปัจจัย

ตารางที่ 36 ตัวแปรหลัก และองค์ประกอบย่อย ด้านการบริหารเชิงสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ

ตัวแปรหลักจากงานวิจัย	การเลือกตัวแปรหลัก										การเรียงลำดับ								ความหมาย
	(เลือกตัวแปรสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน)										(เรียงลำดับจากสำคัญมาก --> น้อย)								
	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8			
ลำดับผู้เชี่ยวชาญ :																	ผู้วิจัย :		
องค์ประกอบด้านทักษะความรู้ (a7) กล่าวว่า : “การศึกษาดูงาน หรือ การเข้าร่วมอบรมความรู้ของชุมชน OTOP ได้มาก”	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	องค์ประกอบด้านทักษะความรู้ ชุมชนการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีความรู้เฉพาะเรื่องการท่องเที่ยว การจัดการ และการตลาด ซึ่งเป็นทักษะความรู้ที่มีความสำคัญต่อรายได้ และผลกำไรของชุมชนการท่องเที่ยว	
องค์ประกอบด้านการบริการการท่องเที่ยว (a9) กล่าวว่า : “นักท่องเที่ยวต้องการระดับการบริการที่มีคุณภาพมาก ถึงจะตัดสินใจมากเที่ยว หรือ มาเที่ยวซ้ำครั้งที่ 2”					X												-	องค์ประกอบด้านการบริการการท่องเที่ยว การสร้างการบริการที่มาจากความต้องการนักท่องเที่ยวเป็นเรื่องพื้นฐานที่ต้องมี ซึ่งความคาดหวังของนักท่องเที่ยวจึงถือว่าเป็นสิ่ง ที่ชุมชนการท่องเที่ยวต้องพัฒนาไปให้ได้ ทั้งนี้จะเป็นผลทำให้เกิดความต้องการให้การท่องเที่ยวในสถานที่นั้นในที่สุด	
องค์ประกอบด้านเครือข่าย องค์กร (a5) กล่าวว่า : “ในหลายครั้งชุมชนการท่องเที่ยว ต้องอาศัยความคิด หรือ วิธีการของชุมชนท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จมากกว่ามาเป็นตัวแบบการทำงาน”	X	-	X	X	-	X	X	X	1	2	1	3	1	3	1	5		องค์ประกอบด้านเครือข่าย องค์กร ความช่วยเหลือ การสนับสนุน จากเครือข่ายการทำงาน ทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นการ ล้วน แต่มีส่วนช่วยให้ชุมชนการท่องเที่ยว มีความสนใจเพิ่มมากขึ้น เพราะ เป็นตัวแบบในการเรียนรู้ และการนำเสนอสิ่งแปลกใหม่ ภายใต้งานสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน	

ตัวแปรหลักจากงานวิจัย	การเลือกตัวแปรหลัก (เลือกตัวแปรสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน)		การเรียงลำดับ (เรียงลำดับจากสำคัญมาก --> น้อย)								ความหมาย				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10					
ลำดับผู้เชี่ยวชาญ :														ผู้วิจัย :	
องค์ประกอบด้านการสร้างสรรค์ (a6) กล่าวว่า : “สิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน อาจเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวก็เป็นไปได้”	-	X	-	-	-	-	-	4	1	2	4	5	1	องค์ประกอบด้านการสร้างสรรค์ การขึ้นเกิดของการบริการ และกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่เป็นที่มาของชุมชนเป็นเบื้องต้น และถูกขับเคลื่อนและพัฒนาจากความคิดเห็นภายในชุมชนเอง ประกอบด้วย การสนับสนุนจากภาครัฐ และเครือข่ายการท่องเที่ยวต่าง ๆ ทำให้มีการพัฒนาสร้างสรรค์ อย่างต่อเนื่อง	
องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ (a4) กล่าวว่า : “ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน มีส่วนช่วยในการทำการท่องเที่ยว รวมถึงการเรียกคนภายในชุมชนเข้ามาร่วมมือกันกิจกรรมต่าง ๆ ของการท่องเที่ยว”	-	-	-	-	-	-	-	3	4	5	3	2	4	3	องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ การนำในชุมชนเกิดจากตำแหน่งหน้าที่ การงาน หรือ ความเคารพนำถือกันมาก่อน หรือ เป็นบุคคลที่สามารถทำงานให้สำเร็จลงได้ จึงได้รับการยอมรับจากภายในชุมชน

จากตารางที่ 36 ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 ท่าน ดำเนินการเลือกตัวแปรหลัก คือ องค์ประกอบด้านเครือข่าย องค์กร ที่มีความสำคัญมากที่สุด และดำเนินการเรียงความสำคัญของตัวแปรหลักจากงานวิจัย มาก-น้อย คือ ตามลำดับ องค์ประกอบด้านเครือข่าย องค์กร, องค์ประกอบด้านการบริการท่องเที่ยว, องค์ประกอบด้านการสร้างสรรค์, องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ และองค์ประกอบด้านทักษะความรู้

ตารางที่ 37 ตัวแปรหลัก และองค์ประกอบย่อย ด้านการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ

ตัวแปรหลักจากงานวิจัย	การเลือกตัวแปรหลัก										การเรียงลำดับ (เรียงลำดับจากสำคัญ มาก -> น้อย)								ความหมาย
	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8			
<p>ลำดับผู้เชี่ยวชาญ :</p> <p>องค์ประกอบด้านการส่งเสริมจากผู้มีส่วนร่วม (a1) กล่าวว่า : “เราพยายามทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชน แต่ความจริงแล้วการทำให้เกิด และส่งเสริมการมีส่วนร่วม ในการทำงาน มักไม่มีใครสนใจ”</p>	-	-	-	X	-	-	-	-	2	4	2	3	2	2	2	1			
<p>องค์ประกอบด้านการตระหนักถึงผลกระทบ (a17) กล่าวว่า : “ผลของการทำงานด้านท่องเที่ยวโดยชุมชน จะ คิดถึงผลกำไร หรือ รายได้ก่อนเสมอ แต่ในระยะยาวแล้ว ชุมชนต้องคำนึงถึงผลกระทบของธรรมชาติ และผลในด้าน ต่าง ๆ ที่มีต่อชุมชนด้วย”</p>	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	3	2	3	1	3	3			

ตัวแปรหลักจากงานวิจัย	การเลือกตัวแปรหลัก (เลือกตัวแปรสำคัญต่อการพัฒนา ชุมชนอย่างยั่งยืน)								การเรียงลำดับ (เรียงลำดับจากสำคัญ มาก -> น้อย)								ความหมาย
	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	
ลำดับผู้เชี่ยวชาญ : องค์ประกอบด้านการติดต่อสื่อสาร (a2) กล่าวว่า : “การพูดคุยกันในชุมชนยังไม่เพียงพอต่อการทำงาน ด้านท่องเที่ยว เพราะ ปัจจุบันช่องทางทางการสื่อสารมีจำนวน มากขึ้น โดยเฉพาะในรูปแบบ Online ที่อาจส่งเสริมต่อ ความเข้าใจร่วมกัน”	X	X	X	X	-	-	X		1	1	1	1	1	3	1	2	ผู้วิจัย : - องค์ประกอบด้านการติดต่อสื่อสาร การประสาน ภายใน และภายนอกชุมชนการท่องเที่ยว เป็น ประเด็นที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก สามารถ เป็นเครื่องมือในการชี้วัดความสำเร็จในการทำ กิจกรรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี การติดต่อสื่อของ ชุมชนอาจสร้างรูปแบบทั้งในด้าน Online และ Offline ซึ่งการสื่อสารนั้นชุมชนจะมีความ เชี่ยวชาญแตกต่างกันออกไป
องค์ประกอบด้านการแบ่งปัน (a18) กล่าวว่า : “หากกล่าวถึงการแบ่งปันทรัพยากรในพื้นที่ของ ชุมชน ก็จะหมายถึง รวมถึง การมีส่วนร่วม การ กิจกรรมการแบ่งงาน และความรับผิดชอบ ที่ต้องมี ร่วมกัน”	-	-	-	-	-	X	X		4	2	4	4	4	4	4	4	- องค์ประกอบด้านการแบ่งปัน ทรัพยากรสำหรับ การจัดการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากร ภายใน หรือ ภายนอกล้วนแต่มีจำนวนจำกัด จึง จำเป็นอย่างยิ่งที่ชุมชนต้องดำเนินจัดการ และ จัดสรร โดยมีความมุ่งหมายสำคัญ คือ แบ่งปัน เท่าที่จำเป็นในการจัดการท่องเที่ยว และส่งผล กระทบต่อทรัพยากรที่แบ่งปันในน้อยที่สุด

จากตารางที่ 37 ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 ท่าน ดำเนินการเลือกตัวแปรหลัก คือ องค์ประกอบด้านการติดต่อสื่อสาร ที่มีความสำคัญมากที่สุด และดำเนินการ
การเรียงความสำคัญของตัวแปรหลักจากงานวิจัย มาก-น้อย คือ องค์ประกอบด้านการติดต่อสื่อสาร, องค์ประกอบด้านผู้มีส่วนร่วม, องค์ประกอบ
ด้านการตระหนักถึงผลกระทบ และองค์ประกอบด้านการแบ่งปัน ตามลำดับ

ตารางที่ 38 ตัวแปรหลัก และองค์ประกอบย่อย ด้านทุนทางทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ

ตัวแปรหลักจากวิจัย	การเลือกตัวแปรหลัก										การเรียงลำดับ								ความหมาย
	(เลือกตัวแปรสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน)										(เรียงลำดับจากสำคัญมาก -> น้อย)								
ลำดับผู้เชี่ยวชาญ :	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	ผู้วิจัย :		
องค์ประกอบด้านเงินทุนสนับสนุน (a11) กล่าวว่า : “ทุกชุมชน OTOP การท่องเที่ยว มักปัญหาด้าน การจัดการเงินเป็นอย่างมาก โดยเวลาต้องสร้างสิ่งใหม่ ชุมชนจะต้องง้อเงินสนับสนุนอยู่เสมอ”	X	-	-	-	-	X	-	-	1	2	2	4	3	1	2	3	- องค์ประกอบด้านเงินทุนสนับสนุน ชุมชนต้องมี ความเชี่ยวชาญในการจัดหา และบริหารเงินทุน แหล่งเงินทุนภายในชุมชน หรือ การได้รับ สนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เพื่อการ พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเอง ทั้งนี้หาก สามารถจัดหา และบริหารเงินทุนขึ้นต่อไม่ได้เป็น อย่างดี ก็จะส่งผลถึงการสามารถกิจกรรมการ ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องได้เป็นอย่างดี		
องค์ประกอบด้านทรัพยากรของท้องถิ่น (a6) กล่าวว่า : “ทุนด้านทรัพยากรในพื้นที่ชุมชนการท่องเที่ยว มีความแตกต่างกันไป อยู่ที่ว่า ชุมชนนั้นมีความสามารถใน การบริหารจัดการได้อย่างไร”	-	X	X	X	X	-	X	-	4	1	1	1	1	2	1	4	- องค์ประกอบด้านทรัพยากรของท้องถิ่น ชุมชน ล้วนมีทรัพยากรที่ต่าง ๆ กันแล้วแต่สภาพพื้นดิน ทำให้อัตลักษณ์ และกิจกรรมของชีวิตประจำวัน แตกต่างกันออกไป ซึ่งทรัพยากรมีเองเป็นฐาน คิดในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวภายใน ชุมชน		

ตัวแปรหลักจากงานวิจัย	การเลือกตัวแปรหลัก (เลือกตัวแปรสำคัญต่อการพัฒนา ชุมชนอย่างยั่งยืน)								การเรียงลำดับ (เรียงลำดับจากสำคัญ มาก -> น้อย)								ความหมาย
	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	
ลำดับผู้เชี่ยวชาญ : องค์ประกอบด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (a8) กล่าวว่า : “นักท่องเที่ยวมีความคาดหวังต่อกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะตอนนี้มีเรื่องโควิด-19 เข้ามาชุมชนการท่องเที่ยว มีการจัดการในเรื่องนี้อย่างไร”	-	-	-	-	-	-	X	2	3	3	3	2	3	3	1	ผู้วิจัย : - องค์ประกอบด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว การสร้างกิจกรรม หรือ เกมส์เพื่อการท่องเที่ยวนี้ เกิดจากความคิดในวิถีชีวิตของคนในชุมชน ประกอบกับการนำเสนอสิ่งที่น่าสนใจ การนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นการลงมือทำ และการเล่าเรื่อง เพื่อสะท้อนความเป็นชุมชน การท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์แบบ	
องค์ประกอบด้านการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ กล่าวว่า : “รัฐมีโครงการสนับสนุนการพัฒนาชุมชนการท่องเที่ยวเสมอ ตอนนีเห็นว่าเป็นว่า พช. มีโอกาสอย่าง D-HOPE เพื่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน และการท่องเที่ยวเชิงโยธ”	-	-	-	-	-	-	-	3	4	4	4	2	4	4	3	2	- องค์ประกอบด้านการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ การพัฒนาทักษะความสามารถของชุมชน การท่องเที่ยว มักเกิดขึ้นจากการสนับสนุนของภาครัฐ ให้มีมุมมองต่าง ๆ ที่หลากหลาย รวมถึง การฝึกปฏิบัติกิจกรรมที่แนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาต่าง ๆ จนเป็นที่พึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว และเกิดความเชี่ยวชาญในกิจกรรม การท่องเที่ยวในที่สุด

จากตารางที่ 38 ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 ท่าน ดำเนินการเลือกตัวแปรหลัก คือ องค์ประกอบด้านทรัพยากรของท้องถิ่น ที่มีความสำคัญมากที่สุด และดำเนินการเรียงความสำคัญของตัวแปรหลักจากงานวิจัย มาก-น้อย คือ องค์ประกอบด้านทรัพยากรของท้องถิ่น, องค์ประกอบด้านทุนสนับสนุน, องค์ประกอบด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และองค์ประกอบด้านการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ ตามลำดับ

ตารางที่ 39 ตัวแปรหลัก และองค์ประกอบย่อย ด้านโครงสร้างกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ

ตัวแปรหลักจากงานวิจัย	การเลือกตัวแปรหลัก										การเรียงลำดับ								ความหมาย
	(เลือกตัวแปรสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน)										(เรียงลำดับจากสำคัญมาก --> น้อย)								
ลำดับผู้เชี่ยวชาญ :	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	ผู้วิจัย :		
องค์ประกอบด้านการประชาสัมพันธ์ (a10) กล่าวว่า : “ การขยาย และการตลาดมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยว ซึ่งจะขาดการประชาสัมพันธ์ในสิ่งต่าง ๆ ที่ชุมชนทำอยู่ไม่ได้”	-	-	-	-	-	X	X	-	5	4	3	3	5	3	5	3	-	องค์ประกอบด้านการประชาสัมพันธ์ ถึงแม้ว่ากิจกรรมของชุมชนการท่องเที่ยวจะสามารถทำได้ดี มีความคิดสร้างสรรค์ หากไม่มีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบภาพและ VDO. ก็จะทำให้การรับรู้ขาดหายไป ชุมชนจึงต้องเรียนรู้วิธีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ทั้ง Online และ Offline เพื่อให้สามารถสื่อสารได้อย่างดีมากยิ่งขึ้น	
องค์ประกอบด้านนักท่องเที่ยว (a13) กล่าวว่า : “ การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่ดีต้องเกิดจากการพูดคุยกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายของชุมชนที่เข้ามาเที่ยว โดยเป็นความต้องการจากการจากประสบการณ์ตรงเท่านั้น”	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	5	4	4	4	4	4	-	องค์ประกอบด้านนักท่องเที่ยว ในที่นี้ลูกค้าเพื่อการท่องเที่ยว ถือเป็นส่วนสำคัญในการช่วยทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งลูกค้าที่เป็นนักท่องเที่ยวนี้ เกิดมาเกิดจากรูปแบบกิจกรรมที่ชุมชนสร้างขึ้น ยังไม่เกิดจากการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ก่อนการท่องเที่ยวจริง	
องค์ประกอบด้านการเมืองท้องถิ่น (a3) กล่าวว่า : “ การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนส่วนมากมาจากผู้นำที่เป็นผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5	4	5	3	5	3	5	-	องค์ประกอบด้านการเมืองท้องถิ่น การมีสายสัมพันธ์ภายในชุมชนเกิดขึ้นได้หลากหลายรูปแบบ โดยมากแล้วเกิดจากตำแหน่งหน้าที่การงานของรัฐเป็น	

ตัวแปรหลักจากงานวิจัย	การเลือกตัวแปรหลัก (เลือกตัวแปรสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน)								การเรียงลำดับ (เรียงลำดับจากสำคัญมาก --> น้อย)								ความหมาย		
	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8			
ลำดับผู้เชี่ยวชาญ : โดยคนที่เข้าร่วมกิจกรรมนั้นจะเป็นเครือข่าย และมีความสนิทสนมกันเป็นอย่างมาก จึงช่วยเหลืองานต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี”																	ผู้วิจัย :	ส่วนมาก จึงทำให้เกิดการรวมตัวของบุคคลในชุมชนที่มีความรู้ และช่วยเหลืองานกันมาก ซึ่งก็จะเป็นกลุ่มชุมชนแล้วกันที่จะมาทำงานด้านท่องเที่ยวโดยชุมชนนั่นเอง	
องค์ประกอบด้านคนในชุมชน (a15) กล่าวว่า : “คนในชุมชนการท่องเที่ยว OTOP เป็นหลักสำคัญในการทำงานด้านท่องเที่ยว เพราะ เป็นคนพื้นฐาน มีความเชี่ยวชาญในกิจกรรมการท่องเที่ยว และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนได้เป็นอย่างดี”																	-	องค์ประกอบด้านคนในชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นโดย การนำความเชี่ยวชาญแต่ละอย่างของชุมชนออกมานำเสนออย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความน่าสนใจในการท่องเที่ยว เพราะฉะนั้นบุคคลที่อยู่ในชุมชน จึงมีความสำคัญในขับเคลื่อน การพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น	
องค์ประกอบด้านโครงสร้างการบริหาร (a12) กล่าวว่า : “การวางตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ให้แต่ละคนในชุมชนนั้น มีส่วนช่วยอย่างมากในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่กลายเป็นเรื่องปกติที่แต่ละคนจะรู้หน้าที่การทำงานด้วยตนเอง”																		-	องค์ประกอบด้านโครงสร้างการบริหาร ชุมชนควรมีวิธีการ และการกำหนดหน้าที่ในกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ชัดเจน เพราะเห็นว่า หากชุมชนไม่รู้หน้าที่ของตนเองแล้ว จะทำให้เกิดความเข้าใจผิดในการทำกิจกรรม ซึ่งจะมีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่สุด

จากตารางที่ 39 ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 ท่าน ดำเนินการเลือกตัวแปรหลัก คือ องค์ประกอบด้านโครงสร้างการบริหาร ที่มีความสำคัญมากที่สุด และดำเนินการเรียงความสำคัญของตัวแปรหลักจากงานวิจัย มาก-น้อย คือ องค์ประกอบด้านคนในชุมชน, องค์ประกอบด้านการเมืองท้องถิ่น, องค์ประกอบด้านนักท่องเที่ยว และองค์ประกอบด้านการประชาสัมพันธ์ ตามลำดับ

ตารางที่ 40 ตัวแปรหลัก และองค์ประกอบย่อย ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ

ตัวแปรเสริมจากงานวิจัย	การเลือกตัวแปรหลัก								การเรียงลำดับ								ความหมาย
	(เลือกตัวแปรสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน)								(เรียงลำดับจากสำคัญมาก --> น้อย)								
	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	ผู้วิจัย :
<p>ลำดับผู้เชี่ยวชาญ :</p> <p>การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา (b1) กล่าวว่า : “ชุมชนมักแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยความรวดเร็ว เนื่องจากมีความชำนาญในพื้นที่การท่องเที่ยว จึงหยิบจับอะไรก็ได้โดยง่าย”</p>	-	X	X	X	-	-	-	X	1	1	1	1	1	1	1	1	-
<p>การมีส่วนร่วมในการวางแผน (b2) กล่าวว่า : “ก่อนการเริ่มต้นการท่องเที่ยว จะมีการประชุมร่วมกันหารือถึง กิจกรรมที่จะต้องทำร่วมกัน เหมือนการซ้อมใหญ่ก่อนงานจริง ช่วยให้เกิดความเข้าใจร่วมกันเป็นอย่างดี”</p>	-	-	-	-	X	X	X	-	2	3	2	2	2	2	2	3	-
<p>การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม (b3) กล่าวว่า : “กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น ชุมชนไม่ได้มีการชักจูงการทำงานจริง เป็นการเตรียมด้านอุปกรณ์ ประกอบมากกว่า ซึ่งเป็นแบบนี้ เพราะ ชุมชนมีความเชี่ยวชาญในกิจกรรมนั้น เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว”</p>	X	-	-	-	-	-	-	-	3	2	3	3	3	3	3	2	-

ตัวแปรเสริมจากงานวิจัย	การเลือกตัวแปรหลัก								การเรียงลำดับ								ความหมาย
	(เลือกตัวแปรสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน)								(เรียงลำดับจากสำคัญมาก --> น้อย)								
ลำดับผู้เชี่ยวชาญ :	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	ผู้วิจัย :
<p>การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (b4)</p> <p>กล่าวว่า : “การประเมินผลกิจกรรมของชุมชน จะเกิดขึ้นเมื่อลูกค้าเข้ามาพูดคุยถึงสิ่งที่ได้ร่วมกับชุมชน จึงเป็นการรับการประเมินโดยตรงจากลูกค้า เพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยว”</p>	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	4	4	4	4	4	4	<p>ผู้วิจัย :</p> <p>- การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การรับฟังความเห็นของท่องเที่ยว ถือเป็นสำคัญเพื่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งเมื่อได้รับข้อมูลความพึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจของนักท่องเที่ยวแล้ว ชุมชนแต่ละแห่ง จะมีวิธีนำไปใช้ในการท่องเที่ยวชุมชนที่แตกต่างกัน</p>

จากตารางที่ 40 ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 ท่าน ดำเนินการเลือกตัวแปรหลัก คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และการมีส่วนร่วมในการวางแผน ที่มีความสำคัญเท่ากัน และดำเนินการเรียงความสำคัญของตัวแปรหลักจากงานวิจัย มาก-น้อย คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา, การมีส่วนร่วมในการวางแผน, การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ

ตารางที่ 41 ด้านทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ

ตัวแปรเสริมจากงานวิจัย	การเลือกตัวแปรหลัก								การเรียงลำดับ								ความหมาย	
	(เลือกตัวแปรสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน)								(เรียงลำดับจากสำคัญมาก -> น้อย)									
ลำดับผู้เชี่ยวชาญ :	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	ผู้วิจัย :	
ทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (c1) กล่าวว่า : “ทุนทางกายภาพที่เกิดจากวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้น เพราะเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวอาจไม่เคยเห็นมาก่อน และมักเป็นที่ชื่นชอบด้วยกันทั้งนั้น”	X	X	X	-	-	-	X	X	1	1	1	1	1	1	1	1	-	ทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้ มักแสดงออกเป็นในรูปแบบของการแสดง หรือ ประเพณีที่สืบทอดกันมา ซึ่งเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวอยากที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อหาได้ยาก เข้าร่วมได้ยาก
- ทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (c2) กล่าวว่า : “ตำนาน เรื่องราวในเชิงของวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ แต่นักท่องเที่ยวจะสัมผัสได้จาก การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนท่องเที่ยว ซึ่งเรื่องราวต่าง ๆ อาจเป็นสิ่งที่น่าสนใจที่มีความเชื่อมกันกับชุมชน ก็มีความเป็นไปได้”	-	-	-	X	X	X	-	-	2	2	2	1	1	1	2	2	-	ทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ การถ่ายทอดเรื่องราว เรื่องเล่า ตำนาน และพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นส่วนสำคัญทำให้การท่องเที่ยวในชุมชนเป็นที่น่าสนใจ ซึ่งหากไม่ได้มีโอกาสเข้าร่วมก็ไม่สามารถรับรู้ทุนทางวัฒนธรรมดังกล่าวได้ นักท่องเที่ยวที่เข้าใจในเรื่องนี้ จึงพยายามนำตนเองเข้ามาท่องเที่ยว และเรียนรู้ เพื่อซึมซับวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน

จากตารางที่ 41 ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 ท่าน ดำเนินการเลือกตัวแปรหลัก คือ ทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ที่มีความสำคัญมากที่สุด และดำเนินการเรียงความสำคัญ ของตัวแปรหลักจากงานวิจัย มาก-น้อย คือ ทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ตามลำดับ

ออกไปจากตัวแปรข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามต่อผู้เชี่ยวชาญถึงตัวแปรเสริมที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นตัวแปรที่เป็นปัจจัยปัจจุบันที่อาจไม่ได้กล่าวถึงมาก่อนเลย เพื่อให้ผู้วิจัยได้นำตัวแปรดังกล่าว นำเสนอสำหรับข้อเสนอในการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคตของชุมชนการท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยได้ขอให้นำเสนอ และจัดเรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเสนอมา โดยที่ไม่ให้ผู้เชี่ยวชาญเลือกตัวแปรของตนเอง สำหรับการจัดเรียงลำดับความสำคัญ จนได้มาซึ่งรูปแบบตัวแปรเสริมโดยผู้เชี่ยวชาญ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 42 แสดงตัวแปรเสริมโดยผู้เชี่ยวชาญจากงานวิจัยการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 8 ปัจจัย

ตัวแปรเสริมโดยผู้เชี่ยวชาญ	การเลือกตัวแปรหลัก										การเรียงลำดับ								ความหมาย
	(เลือกตัวแปรสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน)										(เรียงลำดับจากสำคัญมาก --> น้อย)								
ลำดับผู้เชี่ยวชาญ :	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	ผู้วิจัย :		
ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก กล่าวว่า : “ชุมชนการท่องเที่ยว ต้องเก่งในเรื่องการหา หน่วยงานเพื่อการสนับสนุน เพราะจะช่วยให้ในการ พัฒนาการท่องเที่ยวได้รวดเร็วมากกว่า”	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	2	4	2	1	-	
ด้านการจัดการแหล่งเงินทุน กล่าวว่า : “เงินลงทุนในการท่องเที่ยวชุมชน มักไม่เกิด จากชุมชนเอง แต่ส่วนมากเกิดจากการสนับสนุนจาก ภาครัฐเสียมากกว่า”	X	-	-	-	-	X	X	X	1	1	1	4	3	3	1	2	-		

ตัวแปรเสริมโดยผู้เชี่ยวชาญ	การเลือกตัวแปรหลัก								การเรียงลำดับ								ความหมาย
	(เลือกตัวแปรสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน)								(เรียงลำดับจากสำคัญมาก -> น้อย)								
ลำดับผู้เชี่ยวชาญ :	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	ผู้วิจัย :
ด้านการนำเสนอผลงานเพื่อการท่องเที่ยว กล่าวว่า : “การนำเสนอ หรือ การนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวชุมชนยังไม่มีความชำนาญมากพอ ทำให้ลูกค้า นักลงทุน หรือนักท่องเที่ยว มีความเข้าใจไม่ตรงกัน จึงขาดเสน่ห์ในการพูด และการนำเสนอ”	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4	2	3	2	4	4	3	มากกว่าการบรรยายได้จากการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว - ด้านการนำเสนอผลงานเพื่อการท่องเที่ยว การพัฒนาทักษะการนำเสนอ เป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้น ต้องอาศัยการนำเสนออยู่แล้ว หากชุมชน มีการนำเสนอที่ดี ก็จะสามารถช่วยสร้างความเข้าใจต่อชุมชนการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี
ด้านพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว กล่าวว่า : “การขาดวิธีการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ทำให้การท่องเที่ยวในชุมชนน่าเบื่อ”	-	-	-	X	-	-	-	-	-	4	3	5	8	1	3	4	- ด้านพัฒนาวิธีการการท่องเที่ยว แนวความคิด ในการปรับกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้เกิดความประทับใจ และกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง ซึ่งออกไปจากเรื่องดังกล่าวแล้ว กิจกรรมใหม่ ๆ ก็สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้สักด้วย

ตัวแปรเสริมโดยผู้เชี่ยวชาญ	การเลือกตัวแปรหลัก								การเรียงลำดับ (เรียงลำดับจากสำคัญ มาก -> น้อย)								ความหมาย
	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	
ลำดับผู้เชี่ยวชาญ :																	ผู้วิจัย :
ด้านพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว																	-
กล่าวว่า : “แนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนี้ เป็นการพัฒนาสถานที่ภายในชุมชน หรือ ใกล้เคียงชุมชน เพื่อให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่”	-	-	X	-	X	-	-	-	-	-	-	1	6	5	5	5	หลายฝ่าย ซึ่งเริ่มจากการสำรวจสถานที่ ความพร้อม และกิจกรรมในพื้นที่ โดยมาแล้วต้องมีผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ และต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ เป็นส่วนมาก
ด้านการใช้ Social Media เพื่อการท่องเที่ยว																	-
กล่าวว่า : “เครื่องมือที่สำคัญในยุคปัจจุบัน ก็คือ Social Media ที่ทุก ๆ คนติดตามในทุก ๆ วัน”	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	8	5	6	7	ด้านการใช้ Social Media เพื่อการท่องเที่ยว การทำ Online ถือเป็นส่วนหนึ่งที่ชุมชนอาจมีความคุ้นชินอยู่แล้ว เพียงแต่ต้องปรับให้เป็น การประชาสัมพันธ์ชุมชนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ความต่อเนื่องของการสื่อสารใน Social Media ถือเป็นเรื่องที่สำคัญลำดับต้น ๆ ในการสร้างการรับรู้ต่อนักท่องเที่ยว
ด้านการเงินดิจิทัลเพื่อการท่องเที่ยว																	-
กล่าวว่า : “เรามายุคถึงอนาคต ที่เราต้องเปลี่ยนมาใช้สกุลเงินดิจิทัลกัน ซึ่งชุมชนมีความสามารถในระดับนี้หรือไม่”	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	5	7	6	8	ด้านการเงินดิจิทัลเพื่อการท่องเที่ยว โทเคนดิจิทัล เป็นสกุลเงินที่จะเข้ามาทดแทนการเงินแบบเดิม ซึ่งอาจได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นหลัก ชุมชนจึงต้อง

ตัวแปรเสริมโดยผู้เชี่ยวชาญ	การเลือกตัวแปรหลัก								การเรียงลำดับ								ความหมาย
	(เลือกตัวแปรสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน)								(เรียงลำดับจากสำคัญมาก -> น้อย)								
ลำดับผู้เชี่ยวชาญ :	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	ผู้วิจัย :
ด้านเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยว																	เตรียมความพร้อมช่องทางรับจ่าย ภายใต้งกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเข้าร่วม และมีมีการจ่ายเงินในลักษณะดังกล่าวออกมา
ด้านเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยว และการใช้ VR AR กล่าวไว้ : “การเข้ามาของ VR AR ซึ่งมีส่วนช่วย และส่งเสริมทำให้การท่องเที่ยวศึกษามากยิ่งขึ้น”																	- ด้านเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยว การใช้ VR AR ในกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน เป็นสิ่งที่จะช่วย คาดว่าในการใช้งานเป็นอย่างมาก เพื่อจะช่วยให้สภาพการณ์ให้การท่องเที่ยวในมิติใหม่ ชุมชนการท่องเที่ยวต้องเรียนรู้ และศึกษาสร้าง ความพร้อมสำหรับการใช้เครื่องดังกล่าว เพื่อ สร้างการรับรู้ต่อนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ ที่มีความ ต้องการที่แตกต่างไปจากกลุ่มเดิม ๆ

จากตารางที่ 42 ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 ท่าน ดำเนินการเลือกตัวแปรเสริม คือ ด้านการจัดการแหล่งเงินทุน ที่มีความสำคัญมากที่สุด และดำเนินการเรียงความสำคัญ ของตัวแปรหลักจากงานวิจัย มาก-น้อย คือ ด้านการจัดการแหล่งเงินทุน, ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก, ด้านการนำเสนอผลงานเพื่อการท่องเที่ยว, ด้านพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยว, ด้านพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, ด้านการใช้ Social Media เพื่อการท่องเที่ยว และด้านเทคโนโลยีเพื่อ การท่องเที่ยว ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถี
2. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน
3. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน
4. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านทุนวัฒนธรรม
5. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

การวิจัยครั้งนี้เป็นทางการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมุ่งเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ก่อให้เกิดความเข้าใจต่อปัญหาการวิจัย ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จำนวน 400 ชุมชน และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group) จำนวน 8 คน ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปในบทที่ 4 ผู้วิจัยจะขอเสนอข้อมูลดังกล่าวมาสรุปผลการวิจัยดังนี้

5.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

พบว่า กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวดาวเด่น จำนวน 20 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 5 ชุมชนท่องเที่ยวดาวรุ่ง จำนวน 79 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 19.75 ชุมชนท่องเที่ยวดาวเด่นเฉพาะ จำนวน 167 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 41.75 และชุมชนสินค้า OTOP จำนวน 134 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 35.50 ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเมื่อแยกตามภูมิภาค พบว่า ชุมชน

ท่องเที่ยวอยู่ในภาคเหนือกลางมากที่สุด จำนวน 112 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 28 รองลงมาคือชุมชนท่องเที่ยวอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 87 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 21.75 ชุมชนท่องเที่ยวอยู่ในภาคตะวันออก จำนวน 70 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 17.50 ชุมชนท่องเที่ยวอยู่ในภาคเหนือ จำนวน 69 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 17.25 ชุมชนท่องเที่ยวอยู่ในภาคใต้ จำนวน 62 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 15.50 การประกอบอาชีพกลุ่มตัวอย่างประกอบไปด้วย ประกอบอาชีพทำไร่/ทำนา/ทำสวน มากที่สุด จำนวน 213 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 53.25 ประกอบอาชีพผลิตภัณฑจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน จำนวน 116 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 29 ประกอบอาชีพโฮมสเตย์ จำนวน 46 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 11.50 และประกอบอาชีพนำเที่ยว จำนวน 25 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 6.25 หากพิจารณาจำนวนสมาชิกในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ชุมชนท่องเที่ยวมีจำนวนสมาชิกในชุมชนจำนวน 11 – 20 ครัวเรือนมากที่สุด จำนวน 162 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 40.50 รองลงมาชุมชนท่องเที่ยวมีจำนวนสมาชิกในชุมชนจำนวน 21-30 ครัวเรือน จำนวน 143 ชุมชนคิดเป็นร้อยละ 35.75 ชุมชนท่องเที่ยวมีจำนวนสมาชิกในชุมชนจำนวนมากกว่า 31 ครัวเรือน จำนวน 63 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 15.75 และชุมชนท่องเที่ยวมีจำนวนสมาชิกในชุมชนจำนวนน้อยกว่า 10 ครัวเรือน จำนวน 32 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 8

5.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านทุนวัฒนธรรมและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมมีการรับรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านพบว่าด้านการเมืองท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 รองลงมา คือ ด้านการแบ่งปัน และด้านการติดต่อสื่อสาร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 และ 3.88 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมมีการรับรู้เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านทุนวัฒนธรรม พบว่า ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมมีการรับรู้เรื่องทุนวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 และทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่าชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมมีการรับรู้เรื่องการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านสังคมและวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 รองลงมาด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81

5.1.3 สรุปองค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมี ทั้งหมด 4 ด้าน ได้ดังนี้

5.1.3.1 ด้านการบริการเชิงสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว มีทั้งหมด 5 ตัวแปร คือ ด้านทักษะความรู้ ด้านการบริการการท่องเที่ยว ด้านเครือข่าย องค์กร ด้านการสร้างสรรค์ และด้านภาวะผู้นำ

5.1.3.2 ด้านการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยว มีทั้งหมด 4 ตัวแปร คือ ด้านการส่งเสริมจากผู้มีส่วนร่วม ด้านการตระหนักถึงผลกระทบ ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านการแบ่งปัน

5.1.3.3 ด้านทุนทางทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว มีทั้งหมด 4 ตัวแปร คือ ด้านเงินทุนสนับสนุน ด้านทรัพยากรท้องถิ่น ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ

5.1.3.4 ด้านโครงสร้างกิจการเพื่อการท่องเที่ยว มีทั้งหมด 5 ตัวแปร คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านนักท่องเที่ยว ด้านการเมืองท้องถิ่น ด้านคนในชุมชน และด้านโครงสร้างการบริหาร

5.1.4 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมีมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมีมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมีมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นตัวแปรกลางแบบบางส่วนของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมีมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 3 การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมีมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านทุนวัฒนธรรม

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ทุนวัฒนธรรม เป็นตัวแปรกลางแบบบางส่วนของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมีมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากการศึกษาคำประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมสามารถจัดกลุ่มของตัวแปรได้ทั้งหมด 4 กลุ่ม ได้แก่

1.1 ด้านการบริการเชิงสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว หมายถึงการสร้างกิจกรรมการบริการที่เป็นขั้นตอน ตั้งแต่ก่อนการท่องเที่ยว จนถึงการจบการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งชุมชนจะมีการบริการที่สร้างสรรค์ใหม่เพิ่มขึ้นจากขั้นตอนบริการปกติ เพื่อสร้างความประทับใจ ประกอบด้วยตัวแปร 5 ตัวแปร ได้แก่ 1.) ด้านทักษะความรู้ สมาชิกของชุมชนท่องเที่ยวสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ของชุมชนให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยว และสามารถแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของชุมชนกับชุมชนใกล้เคียง 2.) ด้านการบริการการท่องเที่ยว ชุมชนท่องเที่ยวมีบริการการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมชุมชน อีกทั้งนักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการการท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างสะดวก คนในชุมชนรู้จักกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนตนเอง 3.) ด้านเครือข่าย องค์กร ชุมชนท่องเที่ยว มีการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน และมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้ดีขึ้น เครือข่ายของชุมชนมีการแบ่งแยกหน้าที่ที่ชัดเจน 4.) ด้านการสร้างสรรค์ ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างสรรค์ มีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมไปตามสถานการณ์โลกในปัจจุบัน เปิดโอกาสให้สมาชิกเสนอแนวความคิดในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว 5.) ด้านภาวะผู้นำ ผู้นำของชุมชนมีศักยภาพในการนำชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาไปข้างหน้า และมีการนำองค์ความรู้ใหม่ ๆ เข้ามาเผยแพร่ให้คนในชุมชนทราบและผู้นำของชุมชนเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน

1.2 ด้านการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยว หมายถึงกระบวนการสื่อสารภายในกลุ่มการท่องเที่ยว เพื่อวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา และการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ของการท่องเที่ยว ประกอบด้วยตัวแปร 4 ตัวแปร ได้แก่ 1.) ด้านการส่งเสริมจากผู้มีส่วนร่วม คนในชุมชนมีความสนใจในกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมและเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยว 2.) ด้านการตระหนักถึงผลกระทบ สมาชิกของชุมชนท่องเที่ยวตระหนักถึงผลกระทบจากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว และหาทางป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรม โดยร่วมมือร่วมใจกันในการรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน 3.) ด้านการติดต่อสื่อสาร ชุมชนมีการติดต่อสื่อสารหรือแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้กับชุมชนรับทราบ 4.) ด้านการแบ่งปัน ระหว่างชุมชนท่องเที่ยวเกิดการแบ่งปันทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมท่องเที่ยว คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการแบ่งปันสิ่งต่าง ๆ ให้กับชุมชนข้างเคียงและนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมชุมชน

1.3 ด้านทุนทางทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว หมายถึงการมุ่งเน้นในเรื่องทุนทางการเงินที่ชุมชนต้องการเพื่อนำไปพัฒนาแหล่ง และกิจกรรมการท่องเที่ยว ร่วมไปถึงสวัสดิการ และรายได้ของกลุ่มการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ 1.) ด้านเงินทุนสนับสนุน ชุมชนท่องเที่ยวได้รับเงินสนับสนุนการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอ และได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากภาคเอกชนเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว 2.) ด้านทรัพยากรท้องถิ่น ชุมชนท่องเที่ยวมีทรัพยากรสำหรับจัดกิจกรรมท่องเที่ยว โดยทุกคนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนและสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า 3.) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนท่องเที่ยวมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนทำให้เกิดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน ก่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว 4.) ด้านการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ ชุมชนท่องเที่ยวมีการจัดโครงการอบรมเพื่อพัฒนาและให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชน และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการเข้าฝึกอบรมที่ทางชุมชนจัดขึ้น

1.4 ด้านโครงสร้างกิจการเพื่อการท่องเที่ยว หมายถึงกลุ่มชุมชนการท่องเที่ยว ต้องดำเนินการกำหนดตำแหน่ง ขอบเขตภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบ ของแต่ละคน ซึ่งจะมีผลกระทบต่อค่าบริการ และการขับเคลื่อนกิจกรรมพัฒนาท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ 1.) ด้านการประชาสัมพันธ์ เมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่ชุมชนท่องเที่ยว คนในชุมชนสามารถที่จะประชาสัมพันธ์กิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนได้ การประชาสัมพันธ์เกิดขึ้นได้มากกว่า 1 ช่องทาง และข้อมูลการประชาสัมพันธ์มีการอัปเดตอยู่เสมอ 2.) ด้านนักท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจมาเที่ยวชุมชนได้ โดยมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมตลอดทั้งปี อีกทั้งกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว 3.) ด้านการเมืองท้องถิ่น ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานท้องถิ่นพร้อมสนับสนุนชุมชนเมื่อร้องขอ 4.) ด้านคนในชุมชน สมาชิกของชุมชนรับรู้ถึงรายละเอียดของกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และรับรู้ว่าเป็นเจ้าของชุมชน 5.) ด้านโครงสร้างการบริหาร ชุมชนท่องเที่ยวมีการจัดโครงสร้างการบริหารและแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน โดยแต่ละคนรับทราบถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง และคณะกรรมการบริหารได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกในชุมชน

2. จากการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เนื่องจาก องค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมจากที่กล่าวข้างต้น ที่ผู้วิจัยจึงแบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 4 กลุ่ม พบว่า

2.1 ด้านการบริการเชิงสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว ชุมชนมีผู้นำชุมชนที่ได้รับการยอมรับและมีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนไปข้างหน้า มีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เข้ามาเผยแพร่ให้กับสมาชิกในชุมชนได้รับทราบ สมาชิกในชุมชนมีความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ของชุมชน

ให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยว โดยชุมชนมีการบริการที่ประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชม ชุมชน โดยนักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการการท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างสะดวก คนในชุมชนรู้จัก กิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนตนเอง อีกทั้งชุมชนท่องเที่ยวมีการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน และมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้ดีขึ้น เครือข่ายของชุมชน มีการแบ่งแยกหน้าที่ที่ชัดเจน นอกจากนี้ชุมชนได้มีการวางแผนและดำเนินกิจกรรมการบริการอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ทำให้คนในชุมชนรับรู้ถึงวิธีการดำเนินงานต่าง ๆ ของชุมชน ทำให้การทำงานเกิด ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ปวีณา งามประภาส (2559) พบว่า แนวทางการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยว ของชุมชนเหมาะสมเกิดประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วย การส่งเสริมงบประมาณและองค์ความรู้ ด้านการบริหารจัดการ การดำเนินงานด้านสิทธิในที่ดิน และ การเชื่อมประสานการดำเนินงานกับ ชุมชนท่องเที่ยวใกล้เคียงเพื่อศักยภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยว และงานวิจัยของลักษณะ เกตุราพันธ์ และคณะ (2564) พบว่า แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมชุมชนไทยพวนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดนครนายกที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมบุคลากรทุกระดับได้รับการอบรมให้ความรู้ สร้างความตระหนักรู้คุณค่าของวัฒนธรรม ชาวไทยพวน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย ส่งเสริมการเรียนรู้ การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และงานวิจัยของ พรรณธิดา เหล่าพวงศักดิ์ (2559) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว คือ ด้านสถานที่ท่องเที่ยว และด้านสภาพแวดล้อม มีความสะดวกสบาย และการบริการที่เป็นมิตร และสอดคล้องกับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญที่สังเกตเห็นว่า การบริการเชิงสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว มีความสำคัญต่อการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรม

2.2 ด้านการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยว ชุมชนต้องมีกระบวนการสื่อสาร อย่างเป็นระบบและแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมของชุมชนให้สมาชิกชุมชนรับทราบ สมาชิกในชุมชน มีความสนใจในกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมและเปิดโอกาสให้ ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวและตระหนักรู้ถึงผลกระทบจาก การจัดกิจกรรมท่องเที่ยว และหาทางป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรม โดยร่วมมือ ร่วมใจกันในการรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน นอกจากนี้ระหว่างชุมชนท่องเที่ยวเกิดการแบ่งปัน ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชนตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการ แบ่งปันสิ่งต่าง ๆ ให้กับชุมชนข้างเคียงและนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ปฐม หงษ์สุวรรณ และนิมิต จันทฤษฎ (2560) พบว่า การจัดการหมู่บ้านทอผ้าอีสานเพื่อพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดมหาสารคามมีแนวปฏิบัติที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีแนวปฏิบัติและการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนแตกต่างกันตามอัตลักษณ์ ตามความ

โดดเด่นของทรัพยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น และงานวิจัยของ ประพันธ์พงษ์ ชิมพงษ์ (2560) พบว่าประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวมีการนำหลักการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก โดยรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว คือ การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม และงานวิจัยของ รสสุคนธ์ เนาวบุตร และนรินทร์ สังข์รักษา (2558) พบว่า กระบวนการและเงื่อนไขในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมสืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เป็นชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการสอดแทรกอาชีพภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมมือกันอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชน

2.3 ด้านทุนทางทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว ชุมชนได้รับเงินสนับสนุนการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอ และได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากภาคเอกชนเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว โดยชุมชนมีทรัพยากรสำหรับจัดกิจกรรมท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชนตระหนักรู้ถึงความสำคัญของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนและสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนทำให้เกิดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน ก่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ชุมชนมีการจัดโครงการอบรมเพื่อพัฒนาและให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชน และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการเข้าฝึกอบรมที่ทางชุมชนจัดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระ สิ้นเดชาและอดิศักดิ์ แสงสนิท (2558) พบว่า องค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวมีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกจะมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มากที่สุด รองลงมาคือด้านความเป็นมิตรไมตรี และด้านสิ่งดึงดูดใจ โดยมีนัยสำคัญ และงานวิจัยของจันทร์จิรา สุขบรรจง (2559) พบว่าปัจจุบันนักท่องเที่ยวต้องการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จึงเกิดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและงานวิจัยของอัครพงศ์ อ้นทองและอริยา เภาเครื่อง (2564) พบว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีสัดส่วนผลตอบแทนเหนือต้นทุนการดำเนินงานบวกกับค่าแรงและมีสัดส่วนมากกว่าครึ่งหนึ่งของรายรับ ดังนั้น หากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมิใช่อาชีพหลักที่ลงทุนใหม่ ชาวบ้านยังคงได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่คุ้มกับการลงทุนในกิจกรรมนั้น ๆ และงานวิจัยของ ธีรเดช ชื่นประภาณุสรณ์ (2556) พบว่า ความจำเป็นด้านเนื้อหาและองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวในด้านความปลอดภัยและการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวให้แก่เยาวชนอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในด้านความปลอดภัย ให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะในการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวได้ทันทั่วถึง

2.4 ด้านโครงสร้างกิจการเพื่อการท่องเที่ยว ชุมชนมีการจัดโครงสร้างการบริหารและแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน โดยแต่ละคนรับทราบถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง และคณะกรรมการบริหารได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกในชุมชน ทุกคนรับรู้ถึงรายละเอียดของกิจกรรมท่องเที่ยวของ

ชุมชน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และรับรู้ว่าเป็นเจ้าของชุมชน โดยกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจมาเที่ยวชุมชนได้ โดยมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมตลอดทั้งปี อีกทั้งกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว นอกจากนี้สมาชิกในชุมชนสามารถที่จะประชาสัมพันธ์กิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนได้ การประชาสัมพันธ์เกิดขึ้นได้มากกว่า 1 ช่องทาง และข้อมูลการประชาสัมพันธ์มีการอัปเดตอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คมลักษณ์ สงทิพย์ (2557) พบว่าการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่รัฐที่จะเป็นตัวกลางระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ โดยปฏิบัติงานมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ และงานวิจัยของ นพพร จันทร์นำชู และคณะ (2560) พบว่า การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์จะต้องดำเนินงานร่วมกันในลักษณะของเครือข่าย ประชาสัมพันธ์ ให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสืบค้นข้อมูล สร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกชุมชน และสามารถสร้างความรู้และนวัตกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ และงานวิจัยของเจนจิรา อักษรพิมพ์ (2560) พบว่า ทุกกลุ่มมีการจัดการโครงสร้างการบริหารจัดการที่ชัดเจน แต่ยังคงขาดกระบวนการของการวางแผนการท่องเที่ยวยังมีความต้องการพึ่งพาหน่วยงานภายนอก ทั้งด้านงบประมาณและความช่วยเหลือต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการกลุ่มก็ยังคงเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและกลุ่มยังดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวจนถึงปัจจุบัน และงานวิจัยของ ไศลลักษณ์ กมลศักดิ์วิกุล (2556) กล่าวว่า ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานท่องเที่ยวโดยชุมชนทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ การรวมกลุ่ม ผู้สนใจดำเนินงาน การสำรวจชุมชนและการศึกษาความเป็นไปได้ การกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน ร่วมกัน การดำเนินการเก็บข้อมูลของดีของชุมชน

3. จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นตัวแปรกลางในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การหาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณของการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นตัวแปรกลางบางส่วนในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เนื่องจาก ชุมชนเริ่มมีบทบาทมากขึ้นในทุก ๆ ด้าน เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ทำให้ชุมชนเริ่มเสนอแนวคิด และการเสนอปัญหาเพื่อให้สมาชิกในชุมชนรับทราบถึงสิ่งที่เกิดขึ้น หลังจากนั้นจึงมาทำการวิเคราะห์ การวางแผน การกำหนดนโยบาย โดยทางชุมชนก็ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เพราะชุมชนเองก็ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มุ่งเน้นให้คนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม เพราะจะส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนเป็นอย่างมาก การมีส่วนร่วมของชุมชนที่เกิดขึ้นนั้นช่วยส่งเสริมและผลักดันให้การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมมีศักยภาพ ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวคนธ์ เหลืองทองคำ และเสรี วงษ์มณฑา (2558) พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนมีผลโดยตรงกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ

ประชาชนเสนอแนะแนวทางโดยให้ประชาชนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแนวทางฟื้นฟูอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและวิถีชุมชนให้มีคุณภาพมาตรฐานและมีความยั่งยืน และงานวิจัยของ กฤตยา สมศิลา และกนกกานต์ แก้วนุช (2561) พบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดย อย่างมีนัยสำคัญ เมื่อ ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนสูงจะส่งผลให้ผลการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพนอยู่ในระดับที่สูงขึ้น และงานวิจัยของ ปริญา บุตรอยู่ (2557) พบว่า ภาพรวมประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งด้านการเสนอความคิด การวางแผน และการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการ การปฏิบัติการ และด้านการรับและแบ่งผลประโยชน์ ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นว่าประชาชนในชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนมากขึ้น จากเดิม และสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เล็งเห็นว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรม

4. จากการศึกษาทุนวัฒนธรรมเป็นตัวแปรกลางในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การหาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณของทุนวัฒนธรรมเป็นตัวแปรกลางบางส่วนในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เนื่องจาก ทุนวัฒนธรรมของชุมชน OTOP นวัตกรรม เป็นทุนวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่เด่นชัดและไม่เหมือนกันของแต่ละชุมชน มีองค์ประกอบของทุนวัฒนธรรมที่หลากหลายเป็นมรดกตกทอด เกิดเป็นภูมิปัญญาของมนุษย์ เป็นสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์พิเศษ เป็นการกระทำของคนในชุมชนที่เป็นวิถีชีวิตที่มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่น ซึ่งทุนวัฒนธรรมที่พบในชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมเป็น 2 ลักษณะ คือทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ประกอบไปด้วยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สิ่งปลูกสร้าง ของใช้ของสะสม ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ ชุมชนเข้มแข็ง และกิจกรรมการท่องเที่ยว และทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ประกอบไปด้วยเรื่องราว ภูมิปัญญาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน ทั้งสององค์ประกอบนี้สามารถทำให้ชุมชนแต่ละชุมชนเกิดความโดดเด่น และน่าสนใจที่แตกต่างกัน ทำให้เป็นแรงผลักดันที่ช่วยให้การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐชา ลีปัญญาพร (2563) พบว่า ทุนทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ลาวครั้งมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่เด่นชัดเป็นของตนเอง มีองค์ประกอบของทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย เป็นมรดกตกทอด เกิดเป็นภูมิปัญญาของมนุษย์ เป็นสิ่งที่มีเอกลักษณ์พิเศษเป็นการกระทำของมนุษย์ที่เป็นวิถีชีวิตที่มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่น และงานวิจัยของ สุวรรณฤทธิ์ วงศ์ชะอุ่ม (2553) พบว่า ชุมชนท่าคา อำเภอบ้านน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับสายน้ำเป็นหลักตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน สมาชิกของชุมชนส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญและผูกพันกับสายน้ำ ดังนั้นลำคลองและการสัญจรทางน้ำยังทำหน้าที่เชื่อมโยงอาชีพ การตั้งถิ่นฐานและความเชื่อ ความศรัทธาของชุมชนท่าคาเข้าไว้ด้วยกัน

รวมทั้งการสัมผัสได้ถึงความเป็นตำบลท่าคาผ่านคุณค่าที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ด้านสุนทรียภาพ ด้านวิชาการและด้านสังคม ซึ่งทุนวัฒนธรรมสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ และงานวิจัยของ ประเสริฐ โยธินาร์ (2558) พบว่า มรดกทางวัฒนธรรมผู้ไทยเรณูนครที่เกื้อหนุนต่อความเป็นไปได้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวจำแนกตามภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ การพ่อนผู้ไทยเรณูนคร ประเพณีดูการทอผ้าและโบราณสถาน ได้แก่ พระธาตุเรณู หอปู่ถลา และศาลหลักเมืองเรณูนคร ในส่วนกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนชาวผู้ไทยเรณูนครในปัจจุบันพบว่า ประกอบด้วย การวางแผนเชิงกลยุทธ์ โครงสร้างองค์กร ระบบในการจัดการข้อมูลด้านการท่องเที่ยว รูปแบบการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมซึ่งสามารถจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ดีตามศักยภาพและแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

5. ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะปัจจัยเพิ่มเติมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรม จำนวน 8 ปัจจัย ที่จะช่วยให้เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะปัจจัยเพิ่มเติมโดยเรียงลำดับความสำคัญดังนี้

5.1 การจัดการแหล่งเงินทุน เงินลงทุนในการทำท่องเที่ยวชุมชน มักไม่เกิดจากชุมชนเอง แต่ส่วนมากเกิดจากการสนับสนุนจากภาครัฐเสียมากกว่า การเข้าถึงแหล่งเงินทุน ไม่ได้หมายถึงการกู้เงินจากธนาคาร แต่เป็นเงินสนับสนุนจากหน่วยงานด้านท่องเที่ยวของประเทศ ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีโอกาสในการพัฒนาภายในเงินทุน ที่มีเข้ามาอย่างต่อเนื่อง มากกว่าการรอรายได้จากการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว

5.2 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้น เป็นการพัฒนาสถานที่ภายในชุมชน หรือ ใกล้เคียงชุมชน เพื่อให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ อาจต้องอาศัยการทำงานร่วมกันหลายฝ่าย ซึ่งเริ่มจากการสำรวจสถานที่ ความพร้อม และกิจกรรมในพื้นที่ โดยมาแล้วต้องมีผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ และต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ เป็นส่วนมาก

5.3 การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ชุมชนการท่องเที่ยว ต้องเก่งในเรื่องการหาหน่วยงานเพื่อการสนับสนุน เพราะจะช่วยในการพัฒนาการท่องเที่ยวได้รวดเร็วมากกว่า ชุมชนต้องมีช่องทางที่เข้าถึงข่าวสารของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นเงินทุน หรือ กิจกรรมต่าง เพื่อช่วยให้ชุมชนมีความเข้าใจมากขึ้นในการทำการท่องเที่ยว

5.4 การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว การหาวิธีการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ทำให้การท่องเที่ยวในชุมชนน่าเบื่อแนวความคิดในการปรับกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวพลเนส่วนใหญ่ เพื่อให้เกิดความประทับใจ และกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง ซึ่งนอกจากเรื่องดังกล่าวแล้ว กิจกรรมใหม่ ๆ ก็สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ดีอีกด้วย

5.5 การนำเสนอผลงานเพื่อการท่องเที่ยว การเสนอนำ หรือ การนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนยังไม่มีควมชำนาญมากพอ ทำให้ลูกค้า นักลงทุน หรือนักท่องเที่ยว มีความเข้าใจไม่ตรงกัน จึงขาดเสน่ห์ในการพูด และการนำเสนอ การพัฒนาทักษะการนำเสนอ เป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะการสร้าง กิจกรรมการท่องเที่ยว นั้น ต้องอาศัยการนำเสนออยู่แล้ว หากชุมชนมีการนำเสนอที่ดี ก็จะสามารถ ช่วยสร้างความเข้าใจต่อชุมชนการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

5.6 การใช้ Social Media เพื่อการท่องเที่ยว เครื่องมือที่สำคัญในยุคปัจจุบัน ก็คือ Social Media ที่ทุก ๆ ติดตามในทุก ๆ วัน การทำ Online ถือเป็นส่วนหนึ่งที่ชุมชนอาจมีความคุ้นชินอยู่แล้ว เพียงแต่ต้องปรับเป็นให้เป็นการประชาสัมพันธ์ชุมชนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ความต่อเนื่องของการสื่อสารใน Social Media ถือเป็นเรื่องที่สำคัญลำดับต้น ๆ ในการสร้างการรับรู้ต่อนักท่องเที่ยว

5.7 การเงินดิจิทัลเพื่อการท่องเที่ยว เรามาพูดถึงอนาคต ที่เราต้องเปลี่ยนมาใช้สกุลเงิน ดิจิตอลกัน ซึ่งชุมชนมีความสามารถในระดับนั้นหรือไม่ โทเคนดิจิทัล เป็นสกุลเงินที่จะเข้ามาทดแทน การเงินแบบเดิม ซึ่งอาจได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นหลัก ชุมชนจึงต้องเตรียมความ พร้อมในช่องทางรับจ่าย ภายใต้กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเข้าร่วม และมีการจ่ายเงินในลักษณะดังกล่าว ออกมา

5.8 เทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยว การเข้ามาของ VR AR ซึ่งมีส่วนช่วย และส่งเสริมทำให้ การท่องเที่ยวคึกคักมากยิ่งขึ้น การใช้ VR AR ในกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน เป็นสิ่งที่ชุมชนคาดหวัง ในการใช้งานเป็นอย่างมาก เพื่อจะช่วยสร้างภาพลักษณ์ให้การท่องเที่ยวในมิติใหม่ ชุมชนการท่องเที่ยว จึงต้องเรียนรู้ และศึกษาสร้างความพร้อมสำหรับการใช้เครื่องดังกล่าว เพื่อสร้างการรับรู้ต่อนักท่องเที่ยว กลุ่มใหม่ ที่มีความต้องการที่แตกต่างไปจากกลุ่มเดิม ๆ

6. รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

จากผลการวิจัยเชิงปริมาณและข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้พัฒนา รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนได้รูปแบบ คือ CHAMP Model สำหรับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรม ซึ่งมี 5 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1. ทรัพยากรของชุมชน (Community Resources) หมายถึง ชุมชนท่องเที่ยวจะต้องนำ ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในกิจกรรมของชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีการอนุรักษ์และ รักษาทรัพยากรอย่างเหมาะสม ทรัพยากรของชุมชน ประกอบไปด้วยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สิ่งปลูกสร้าง ของใช้ของสะสม ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ ชุมชน แข็งแรง และกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยทรัพยากรของชุมชนรวมไปถึงอัตลักษณ์ของชุมชน เรื่องเล่า ภาษาเฉพาะถิ่นที่จะต้องมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น อีกทั้งความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ

ให้สามารถสืบทอดไปยังรุ่นลูกหลาน ชุมชนท่องเที่ยวต้องตระหนักรู้ถึงผลกระทบจากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว และหาทางป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรม โดยร่วมมือร่วมใจกันในการรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน นอกจากนี้ชุมชนจะต้องเลือกใช้ทรัพยากรของชุมชนอย่างเหมาะสมเพื่อที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในชุมชน

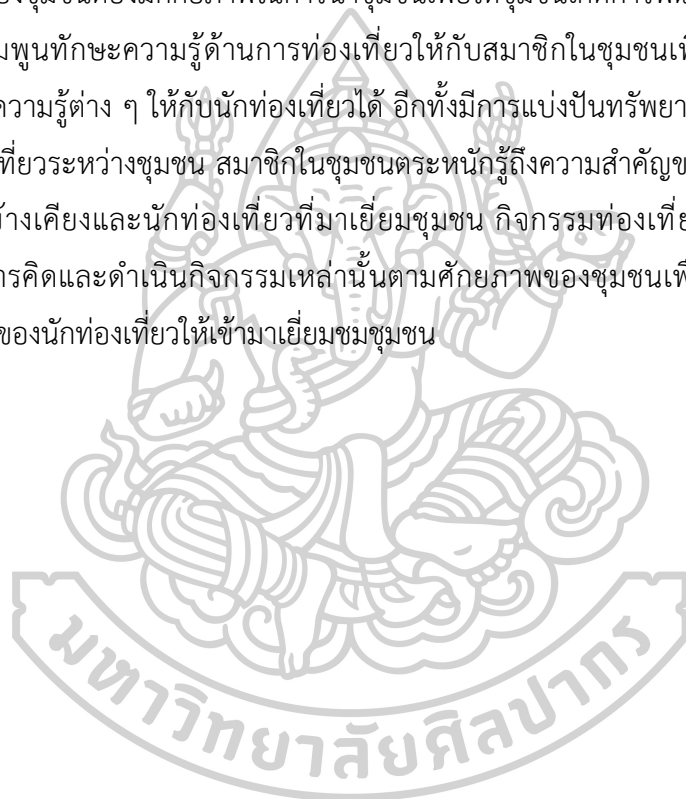
2. การทำงานแบบเชื่อมประสาน (Harmonization) หมายถึง ชุมชนมีขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเองและคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลกระบวนการด้านการท่องเที่ยว นับตั้งแต่ ขั้นตอนการค้นหาปัญหา การวางแผน การดำเนินการตลอดจนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของตนเอง ชุมชนท่องเที่ยวต้องมีการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน และมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้ดีขึ้น เครือข่ายของชุมชนมีการแบ่งแยกหน้าที่ที่ชัดเจน สมาชิกในชุมชนมีความสนใจในกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมและเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยว นอกจากนี้ชุมชนต้องมีการติดต่อสื่อสารหรือแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้กับสมาชิกในชุมชนได้รับทราบ

3. ความรับผิดชอบตามพันธะสัญญาและมุ่งเน้นด้านจริยธรรม (Accountability) หมายถึง การพัฒนาการบริการการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมชุมชนให้ดีขึ้น อีกทั้งนักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการการท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างสะดวก คนในชุมชนรู้จักกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนตนเอง โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้นมีความคิดสร้างสรรค์ มีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมไปตามสถานการณ์โลกในปัจจุบัน เปิดโอกาสให้สมาชิกเสนอแนวความคิดในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว กิจกรรมที่เกิดขึ้นเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนทำให้เกิดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน ก่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว ชุมชนต้องคำนึงถึงสิ่งที่จะส่งมอบให้กับนักท่องเที่ยว ให้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย และการได้มีส่วนร่วมในการลงมือทำ มีภาคีเครือข่ายท้องถิ่นและสมาชิกกลุ่มเป็นผู้ดูแลและให้การต้อนรับอย่างอบอุ่น อีกทั้งกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอเพื่อเป็นจุดเด่นของชุมชน อีกทั้งมีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน มีการนำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ และมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

4. การสนับสนุนทางการเงิน (Monetary Support) หมายถึงเงินลงทุนที่นำมาลงทุนในชุมชนท่องเที่ยว โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เงินลงทุนภายในชุมชนเอง โดยสมาชิกของชุมชนร่วมลงทุนเพื่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยความสมัครใจของสมาชิกของชุมชน และเงินลงทุนจากภายนอกชุมชน โดยชุมชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องและองค์กรเอกชน ทั้งนี้ ชุมชนต้องต้องมีการวางแผนการใช้เงินลงทุนที่ได้รับและวางแผนดำเนินงานต่าง ๆ ให้เป็นระบบ

เพื่อให้เกิดการใช้เงินลงทุนอย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อคนในชุมชนมากที่สุด นอกจากนี้ชุมชนยังมีความสามารถที่จะหาหน่วยงานสนับสนุนอื่น ๆ เพื่อมาลงทุนให้กับชุมชนโดยเงินจากการรับความช่วยเหลือจะต้องไม่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในชุมชน

5. สมาชิกในชุมชน (People Engagement) หมายถึง สมาชิกของชุมชนท่องเที่ยวที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน สมาชิกมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สมาชิกของชุมชนตระหนักถึงความเป็นเจ้าของของชุมชนและมีการจัดโครงสร้างการบริหารงานและระบุนโยบายรับผิดชอบแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน คณะกรรมการของชุมชนต้องมาจากการเลือกของสมาชิกในชุมชน ทั้งนี้ตัวแทนของชุมชนต้องมีศักยภาพในการนำชุมชนเพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนาไปข้างหน้า มีการจัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะความรู้ด้านการท่องเที่ยวให้กับสมาชิกในชุมชนเพื่อที่ให้สมาชิกสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยวได้ อีกทั้งมีการแบ่งปันทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมท่องเที่ยวระหว่างชุมชน สมาชิกในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการแบ่งปันสิ่งต่าง ๆ ให้กับชุมชนข้างเคียงและนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชุมชน กิจกรรมท่องเที่ยวต่าง ๆ สมาชิกต้องมีส่วนร่วมในการคิดและดำเนินกิจกรรมเหล่านั้นตามศักยภาพของชุมชนเพื่อดึงดูดและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมชุมชน

CHAMP MODEL

Accountability

ความรับผิดชอบตามพันธะสัญญาและมุ่งเน้นด้านจริยธรรม

- การพัฒนาบริการด้านการท่องเที่ยว
- กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีความคิดสร้างสรรค์
- การนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละกิจกรรม

Harmonization

ทำงานแบบเชื่อมประสาน

- การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน
- การสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน
- การติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานต่างๆ

Community Resources

ทรัพยากรของชุมชน

- ทรัพยากรของชุมชนต้องถูกใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- ทรัพยากรของชุมชนจะต้องได้รับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ให้เหมาะสม เพื่อคุณค่า
- ทรัพยากรของชุมชนที่ถูกใช้จะต้องสร้างความตระหนักรู้ของการใช้ทรัพยากร

Monetary Support

การสนับสนุนทางการเงิน

- เงินสนับสนุนจากภายในชุมชน
- เงินสนับสนุนจากภายนอกชุมชน
- การวางแผนการดำเนินงานในการใช้เงินสนับสนุน

People Engagement

สมาชิกในชุมชน

- มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน
- ตระหนักถึงความเป็นเจ้าของของชุมชน
- สมาชิกของชุมชนมีบทบาทหน้าที่ด้านโครงสร้างการบริหารงานของชุมชน

ภาพที่ 12 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOB นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่ามีปัจจัยต่าง ๆ เข้ามามีส่วนช่วยให้การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนให้มีศักยภาพมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว และสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับชุมชนได้ เพื่อเป็นแนวทางในการสนับสนุนที่มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรเข้ามาช่วยในการพัฒนาบุคลากรในชุมชนอย่างจริงจังเพื่อเสริมสร้างทักษะความรู้ที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และทำให้สร้างความตระหนักรู้และเห็นความสำคัญของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน และใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ภาครัฐควรเข้ามาส่งเสริมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนตามฤดูกาลของการท่องเที่ยว เพื่อให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในชุมชนเพิ่มมากขึ้น และทำนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ รวมทั้งผลิตสื่อที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชนเพื่อกระตุ้นความต้องการมาเที่ยวของของนักท่องเที่ยวที่จะมาสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน

3. ภาครัฐควรมีการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมกับการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว

4. ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปทราบถึงกิจกรรมของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในชุมชนเพิ่มมากขึ้น และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

5. ภาครัฐควรส่งเสริมการสร้างงานให้กับสมาชิกของชุมชนและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับชุมชน

ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมแต่ละกลุ่มสามารถนำรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรม CHAMP Model ไปใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนได้ดังนี้

1. ชุมชนท่องเที่ยวดาวเด่น (กลุ่ม A) เนื่องจากชุมชนกลุ่มนี้มีศักยภาพในการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาเที่ยวในชุมชนอยู่แล้ว นอกจากจะต้องดำเนินการตาม CHAMP Model แล้ว สิ่งสำคัญที่ชุมชนกลุ่มนี้จะต้องมุ่งเน้นมากที่สุดคือ ความรับผิดชอบตามพันธะสัญญาและมุ่งเน้นด้านจริยธรรม (Accountability) เพราะชุมชนต้องมีการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้ดีขึ้นตลอดเวลา เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอก เพื่อตอบสนองให้ทันต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปทุกเวลา

2. ชุมชนท่องเที่ยวดาวรุ่ง (กลุ่ม B) เนื่องจากชุมชนกลุ่มนี้มีศักยภาพในการพัฒนาต่อยอดเพื่อไปเป็นชุมชนท่องเที่ยวดาวเด่น อาจยังขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มากพอ ชุมชนต้องเน้นการพัฒนาด้านการสนับสนุนทางการเงิน (Monetary Support) เพื่อให้มีงบประมาณมาพัฒนาชุมชนและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาเที่ยวที่ชุมชน รวมทั้งการจัดหาแหล่งเงินทุนภายนอกเข้ามาช่วยเพิ่มเติม และชุมชนต้องเน้นด้านการทำงานแบบเชื่อมโยงประสาน (Harmonization) เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบถึงกิจกรรมที่ชุมชนกำลังจะพัฒนา รวมทั้งการหาสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น

3. ชุมชนโดดเด่นเฉพาะด้าน (กลุ่ม C) เนื่องจากชุมชนมีความโดดเด่นเฉพาะด้านอยู่แล้ว ขาดแค่เพียงการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์จุดเด่นของชุมชน ดังนั้นชุมชนต้องเน้นการพัฒนาการทำงานแบบเชื่อมโยงประสาน (Harmonization) เพื่อประสานงานให้หน่วยงานต่าง ๆ เช่น บริษัท ประชาธิปไตยสามัคคีจังหวัด (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด รวมถึงหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่มีภารกิจเฉพาะด้านในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ เช่น แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัย การบริหารจัดการกองทุนชุมชน รับรู้ถึงศักยภาพที่โดดเด่นเฉพาะด้านของชุมชน

4. ชุมชนสินค้า OTOP (กลุ่ม D) เนื่องจากชุมชนกลุ่มนี้เน้นการผลิตสินค้า OTOP ออกจำหน่ายเพื่อหารายได้ให้กับชุมชน ดังนั้นสิ่งที่ชุมชนต้องเน้นในขั้นแรกคือ สมาชิกในชุมชน (People Engagement) ให้สมาชิกในชุมชนรับทราบถึงสถานการณ์ปัจจุบันของชุมชนตนเองที่กำลังอยากจะพัฒนาไปเป็นชุมชนที่โดดเด่นเฉพาะด้าน เพื่อให้สมาชิกของชุมชนได้ตระหนักถึงความร่วมมือที่จะต้องให้กับการดำเนินการดังกล่าว อีกทั้งต้องสำรวจทรัพยากรของชุมชน (Community Resources) ว่าในชุมชนของตนเองนั้นมีทรัพยากรอะไรบ้างที่สามารถนำมาพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าให้กับชุมชน อีกทั้งต้องสำรวจชุมชนด้วยว่า ชุมชนของตนเองนั้นมีความถนัดด้านใด เพื่อที่จะได้รับการส่งเสริมได้ถูกด้าน

5.3.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมโดยอาศัย CHAMP Model เป็นพื้นฐานในการพัฒนากลยุทธ์สำหรับชุมชน

2. ควรมีการศึกษาตัวแปรเสริมที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบใหม่ และศึกษาเส้นทางการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างชุมชน เพื่อให้เกิดการแบ่งปันทรัพยากรระหว่างชุมชนด้วย

3. ควรมีการศึกษาแนวทางและขั้นตอนในการยกระดับชุมชนประเภท B, C, D ให้มาเป็นชุมชนประเภท A ว่าในแต่ละชุมชนต้องเน้นการพัฒนาด้านใดเป็นพิเศษเพื่อเป็นแนวทางให้ชุมชนนำไปปฏิบัติ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรกิต ชุ่มกรานต์ และคณะ. (2560). *โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 5. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.*
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2561). *การบริหารงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี. มท 0404.3/ว1132.*
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2563). *โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี. เข้าถึงเมื่อ 15 กรกฎาคม 2563. เข้าถึงได้จาก <https://www.cdd.go.th/>*
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2562). *วัฒนธรรมคุณค่าสู่มูลค่า. เข้าถึงเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2565. เข้าถึงได้จาก http://www.culture.go.th/culture_th/ewt_news.php?nid=3972&filename=index*
- กรรณิการ์ ธรรมพานิชวงศ์ และคณะ. (2560). *โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 13. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.*
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564). เข้าถึงเมื่อ 25 มกราคม 2563. เข้าถึงได้จาก <http://www.thai-german-cooperation.info/admin/uploads/publication/1be798cb24ee07703c498fcd47cbba4den.pdf>.*
- กฤตยา สมศิลา และกนกกานต์ แก้วนุช. (2561). *ปัจจัยการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 12(1), 103-123.*
- กฤษณา ฟุ้งฟู และทิพย์วัลย์ สุรินยา. (2560). *ความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ความผูกพันต่อชุมชน กับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประชาชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 1(2), 1-10.*
- กฤษดา ชุ่นอัย. (2552). *การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านลวงเหนือ ตำบลลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- กันตภณ แก้วสง่า และนิศาชล จำนงศรี. (2558). *การจัดการองค์ความรู้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. วารสารเทคโนโลยีสุรนารี, 9(2), 79-103.*

- กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา. (2555). *การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการการแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษา อำเภอนิทรบุรี จังหวัดสิงห์บุรี*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ปทุมธานี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- คมลักษณ์ สงทิพย์. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- จรินทร์ อาสาทรง. (2552). *การจัดการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำอย่างยั่งยืน*. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. เข้าถึงเมื่อ 18 พฤษภาคม 2564. เข้าถึงได้จาก <http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/.../aw29.pdf>.
- จันทร์จิรา สุขบรรจง. (2559). *การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- จิณณวัตร ปะโคทัง. (2549). *รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่น โรงเรียนกัณฑ์ธรรมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิรวัดน์ สุริยะโชติขยางกุล และคณะ. (2560). *โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 16. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย*.
- จิระพงษ์ เรืองกุน และวิทยา นามเสาร์. (2563). *สมรรถนะผู้นำกลุ่มท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จใจไทย*. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทย นานาชาติ*, 16(2), 43-70.
- เจนจิรา อักษรพิมพ์. (2560). *กลยุทธ์การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา*. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 12(3), 141-154.
- เฉลิมชัย อัสวโกศิ. (2550). *แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยว อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย*. การศึกษาโดยอิสระ สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ชาญศักดิ์ ศรีสวัสดิ์สกุล และคณะ. (2560). *โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 4*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ชุลีรัตน์ จันทร์เชื้อ. (2551). *การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

- ฐิตาภา บำรุงศิลป์, ประกอบศิริ ภักดีพินิจ และสุรียา สัมจันทร์. (2561). รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 11(1), 30-42.
- ณัฏช์ กุลิษฐ์ และสุภิญญา ญาณสมบูรณ์. (2561). อิทธิพลของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 12(1), 97-114.
- ณัฐพัชร์ มณีโรจน์. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. *วารสารการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 13(2), 25-46.
- ณัฐชา ลีปัญญาพร. (2563). การศึกษาทุนทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ลาวครั้งในมิติการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน บ้านทุ่งสีหลง อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดวงจันทร์ วรคามิน และคณะ. (2560). โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 9. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ดำรง ฐานดี. (2559). *ความรู้เรื่องสังคมและวัฒนธรรม*. เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2564. เข้าถึงได้จาก <http://www3.ru.ac.th/korea/article1/acticle11.pdf>.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และคณะ. (2547). *การสำรวจสถานะองค์ความรู้และแนวทางการพัฒนาทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. (รายงานความก้าวหน้าการวิจัย ครั้งที่ 1). พิษณุโลก: คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. (อัดสำเนา).
- ทรงพล ตุ่มทอง. (2542). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลศรีราชา*. ปัญหาพิเศษ รัฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทวีศิลป์ กุลนภาดล. (2556). *การพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน*, จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). ฝ้ายวิจัยท้องถิ่น. เข้าถึงเมื่อ 20 กันยายน 2564. เข้าถึงได้จาก http://elibrary.trf.or.th/download_fullsteps.asp.
- ธณัศวัด กุลศรี และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์. (2559). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์: กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์สิรินธร ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. *Veridian E-Journal. Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 9(3), 467-482.

- ธนพล จันทร์เรืองฤทธิ์. (2561). แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนริมน้ำจันทบูร อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ธีรเดช ขึ้นประภาณุสรณ์. (2556). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม: เยาวชนคนเก่งอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยว เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. รายงานวิจัยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ธีระ ชีวะเกรียงไกร, วิเชียร ต้นศิริคงคล และพิศาล มุกตารัตน์. (2551). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหารและกาฬสินธุ์). วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธีระ สีนเดชา และอดิศักดิ์ แสงสนิท. (2558). องค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 10(3), 197-211.
- นพพร จันทรนำชู. (2560). รูปแบบและเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดกาญจนบุรี. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 15(1), 51-64.
- นาฏสุดา เขมสิริ. (2556). การพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดชลบุรี. วารสารจันทร์เกษมสาร, 19(36), 41-45.
- นาฏสุดา ภูมิจำนงค์ และคณะ. (2560). โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 15. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นิตยา ทองเสนอ และอุทิศ สังข์รัตน์. (2558). การจัดการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในตำบลเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 10(1), 187-206.
- บัณฑูร อ่อนดำ. (2536). กระบวนการปรับปรุงและพัฒนา กลุ่ม/องค์กรประชาชนเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: ซีพี บุ๊คสแตนดาร์ด.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยที่ไม่มีวันตาย. กรุงเทพฯ: ซีพี บุ๊คสแตนดาร์ด.
- ปฐุม หงษ์สุวรรณ และนิมนวล จันทฤณ. (2560). การจัดการหมู่บ้านทอผ้าอีสานเพื่อการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดมหาสารคาม. รายงานวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ วช. และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สกว. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปทุมพร วรพิงศ์. (2552). การพัฒนาหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อความยั่งยืน. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

- ปนัดดา บรรณเลข. (2548). *การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล 5 ปี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลนครเชียงใหม่ (พ.ศ.2545-2549)*. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์. (2560). การศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อการพัฒนามาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 11(2), 100-114.
- ประเวศ วะสี. (2549). *คุณธรรมนำการพัฒนา ยุทธศาสตร์สังคมคุณธรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- ประเสริฐ โยธินาร์. (2558). *มรดกทางวัฒนธรรมผู้ไทยเรณูนครกับมิติการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน. ในการประชุมวารสารวิชาการระดับชาติ “วิทยาการจัดการวิชาการ 2015: วิจัยเพื่อสร้างสรรค์เศรษฐกิจชุมชนสู่ประชาคมอาเซียน”*. เข้าถึงเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2565. เข้าถึงได้จาก <http://www.managment.cmru.ac.th/conference2015/file/artical/1ArTour.pdf>.
- ปริญญา บุตรอยู่. (2557). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปรียาภรณ์ เนียมนง และวศิน เหลี่ยมปรีชา. (2555). *การรวมกลุ่มของชุมชนนักปฏิบัติเพื่อการสร้างรูปแบบการตลาดที่ยั่งยืนผ่านทฤษฎีกิจกรรม กรณีศึกษา: ตลาดน้ำอัมพวา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปวีณา งามประภาสม. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา การจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเมาะหลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง*. *วารสารศรีนครินทร์วิจัยและพัฒนา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(16), 78-87.
- พจนา สวนศรี. (2541). *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *ค้นหาคำศัพท์*. เข้าถึงเมื่อ 31 มีนาคม 2564. เข้าถึงได้จาก <https://dictionary.orst.go.th/>
- พนิตสุภา ธรรมประมวล และกาสัก เต๊ะชั้นหมาก. (2561). *การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรมลาวแก้ว ตำบลทองเอน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

- พรทิพย์ เจริญกิจไพศาล. (2553). การศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี. ปรินญาณิพนธ์ ปรินญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรรณธิดา เหล่าพวงศักดิ์. (2559). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มประชาคมอาเซียน จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 10(21), 35-43.
- พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์. (2557). การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนยั่งยืน กรณีศึกษา บ้านโคกไคร จังหวัดพังงา. *Veridian E-Journal. Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 7(3), 650-665.
- พีระ พรนวม. (2544). ครีธาต่อหลักการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้บริหารสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และพรณทิพย์ เพชรมาก. (2551). การบริหารสังคม ศาสตร์แห่งศตวรรษเพื่อสังคมไทยและสังคมโลก. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.
- ไพรัช พิบุลย์รุ่งโรจน์ และคณะ. (2560). โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 8. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- มณฑาวดี พูลเกิด. (2553). การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อความยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ. กรุงเทพฯ: บัค-พอยท์.
- รสสุคนธ์ เนาวบุตร และนรินทร์ สังข์รักษา. (2558). แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมพหุวัฒนธรรม: กรณีศึกษาชุมชนบ้านป่าละอู อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *Veridian E-Journal. Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 8(2), 420-435.
- รังสรรค์ ณะพรพันธ์. (2539). ปาฐกถา “ทุนทางวัฒนธรรม” (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มูลนิธิไชยยัง ลืมทองกุล.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2537). การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลางตอนล่าง. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- รัศมี อ่อนปรีดา. (2556). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 6(1), 135-145.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คพับลิเคชั่น.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2545). *ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์) ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนากองอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2545. กรุงเทพฯ: กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2551). *เอกสารประกอบคำบรรยาย หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*. พฤษภาคม, 2545.
- รุ่งนภา อินภูวา และนันทวรรณ นวลักษณ์. (2562). บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาจังหวัดนครพนม. *วารสารวิจัยรามคำแหง (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 22(2), 73-83.
- รุ่งรัตน์ ทองสกุล, มยุเรศ ตนะวัฒนา และวชิราภรณ์ ชนะศรี. (2549). *โครงการ การจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณีและวรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- ลลิตา ปะบุตร. (2555). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลันปูเลย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ลักขณา เกตุราพันธ์. (2558). *การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนชาวไทยพวน เพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดนครนายก*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ลักขณา เกตุราพันธ์ และคณะ. (2564). การศึกษาวัฒนธรรมไทยลาคั้ง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ในอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 13(1), 163-174.
- วันชพร จันทรักษา. (2551). *ปัจจัยและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษา เขตเทศบาลนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วรรณวีร์ บุญคุ้ม, วิสูตร โพธิ์เงิน และพจนา บุญคุ้ม. (2558). *การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างอัตลักษณ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดสุพรรณบุรี*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- วริศรา สมเกียรติกุล, กมล เรืองเดช และบุญฤกษ์ บุญคง. (2561). การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารมังรายสาร*, 6(2), 65-81.
- วิวัฒน์ชัย บุญฤกษ์กิติ. (2550). ทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทย. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทย สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*, 286. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วีรยา มีสวัสดิกุล. (2552). กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชมรมการท่องเที่ยวบ้านสบวิน หมู่ที่ 9 ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ม.ป.ท.
- วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และปิยะพร ธรรมชาติ. (2559). รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรีเพื่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 21(3), 167-181.
- ศศิชา หมดมลทิล. (2561). *ท่องเที่ยวโดยชุมชน วิถีสู่ความยั่งยืน หน่วยวิเคราะห์เศรษฐกิจรากหญ้า ส่วนเศรษฐกิจฐานราก ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน*. ม.ป.ท.
- ศิลปชัย ศรีเกียรติ. (2541). *ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในเขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา*.
- ศุภมาศ แหวนวิเศษ และเจริญชัย เอกมาไพศาล. (2560). ปัจจัยแห่งความสำเร็จในกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนต้นแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาตำบลน้ำเขียว จังหวัดตราด. *วารสารธรรมศาสตร์*, 36(1), 66-95.
- ไศจิลักษณ์ กมลศักดิ์วิกุล. (2556). การท่องเที่ยวโดยชุมชน : เครื่องมือในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 7(1), 85-103.
- สงกรานต์ เชื้ออนธนะ. (2556). *การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ลุ่มน้ำว่า จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา*.
- สมประสงค์ น่วมบุญลือ. (2550). เอกลักษณ์และคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา ทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทย หน่วยที่ 9-15 (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมพร โกมารทัต และคณะ. (2560). *โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 1. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย*.
- สรารวรรณ เรืองกัลป์ปวงศ์ และอรรรณพ เรืองกัลป์ปวงศ์. (2558). *การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต*.

- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2540). *ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). *รายงานผลการพัฒนาตามเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ 2558 (MDGs Thailand 2015)*. เข้าถึงได้จาก <http://social.nesdb.go.th/social/Portals/0/MDG%20Thailand%2020150825.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564*. เข้าถึงเมื่อ 25 มกราคม 2563. เข้าถึงได้จาก <http://plan.bru.ac.th>
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). *รายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยวไทย ฉบับที่ 1 กรกฎาคม – กันยายน 2558*. เข้าถึงเมื่อ 25 มกราคม 2563. เข้าถึงได้จาก https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7533
- สินธุ์ สโรบล. (2545). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. *ประชาคมวิจัย*. (57), 2546. หน้า 15-21.
- สิริพัฒน์ ลาภจิตร. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. *Veridian E-Journal. Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 2(1), 137-154.
- สุจิตรา บุญเชื้อ. (2555). *วัฒนธรรมไทย*. เข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2564. เข้าถึงได้จาก <https://9a20237.wordpress.com/2012/02/13/ความหมายของ-วัฒนธรรม>
- สุชาดา ธโนภาณุวัฒน์. (2560). *การส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สุดถนอม ตันเจริญ. (2561). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบางขันแตก จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทย นานาชาติ*, 13(2), 3-24.
- สุพจน์ ชุณหโชคดิอนันต์ และคณะ. (2560). *โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 12. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย*.
- สุวรรณฤทธิ วงศ์ชะอุ่ม. (2553). *ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนท่าคา อำเภอมักพวา จังหวัดสมุทรสงคราม*. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 2(2), 47-59.

- เสถียร ฉันทะ และคณะ. (2560). *โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 2. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.*
- เสาวคนธ์ เหลืองทองคำ และเสรี วงษ์มณฑา. (2558). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 11(1), 19-29.
- อภิชา น้อมศิริ, (2552). การสื่อสารเพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายสุขภาพ โดยกองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 28(2), 44-61.
- อภิญา กังสนารักษ์. (2544). *รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิผลระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2549). *ความหลากหลายทางวัฒนธรรม กระบวนทัศน์และบทบาทในประชาสังคม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรนุช โกศล และโชคชัย สุทธาเวช. (2556). การจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารการเมืองการปกครอง ประเด็นปัญหาปัจจุบัน เอเชีย*, 4(1), 220-232.
- อักรพงศ์ อ้นทอง และอริยา เผาเครื่อง. (2564). *ทุนของชุมชนและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. *วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ*, 8(1), 1-18.
- อำนาจ ผดุงศิลป์ และคณะ. (2560). *โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 7. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.*
- อำไพ หรคุณารักษ์ และคณะ. (2560). *โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย เป้าหมายที่ 14. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.*
- อิสริย์ ภักดีศรีแพง. (2557). บทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาในการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการเงิน การลงทุน การตลาดและการบริหารธุรกิจ*, 4(1), 352-356.

ภาษาต่างประเทศ

- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173–1182.
- Brager, G., Specht, H., & Torczyner, J. L. (1987). *Community org (mizin8)* (2nd ed.). New York: Columbia University Press.
- Cohen, & Uphoft. (1980). *Effective Behavior in Organization*. New York: Richard D. Irwin Inc.
- Csapo, J. (2012). *The Role and Importance of Culture Tourism in Modern Tourism Industry*. Retrieved January 16, 2022, from https://www.researchgate.net/publication/224830622_The_Role_and_Importance_of_Cultural_Tourism_in_Modern_Tourism_Industry
- Griswold, W. (2004). *Cultures and Societies in a Changing World*. Thousand Oaks: Pine Forge Press.
- Hall, C. M. (1998). *Introduction to tourism development, dimensions and Issues*. Malaysia: Longman.
- McKercher, B., & du Cros, H. (2002). *Cultural Tourism: The Partnership between Tourism and Cultural Heritage Management*. New York: The Haworth Hospitality Press.
- Pierre Bourdieu. (1986). *The Forms of Capital*. Retrieved May 15, 2021, from http://bbs.knue.ac.kr/edupolicy/lib._brd/_1.116_/education.pdf on July 20, 2010.
- Richards, G. (2010). Creative Tourism and Local Development. In Wurzbarger, R., et al. (Ed.). *Creative Tourism: A Global Conversation: How to Provide Unique Creative Experience for Travelers Worldwide*, pp.78-90. Santa Fe: Sunstone Press.
- Rui Carvalho. (2014). *A literature review of the role of culture capital in creative tourism*. Retrieved January 16, 2022, from https://www.academia.edu/9546540/A_literature_review_of_the_role_of_culture_capital_in_creative_tourism
- Solima, & Minguzzi. (2014). *Territorial development through culture tourism and creative activities*. Retrieved January 16, 2022, from https://www.researchgate.net/publication/275041701_Territorial_development_through_cultural_tourism_and_creative_activities
- Storey, D. J. (1999). *Understanding the Small business sector*. New York: Routledge.

Throsby, C. D. (2001). *Economics and culture*. Cambridge: Cambridge University Press.

World Tourism Organization. (2001). *Sustainable development of Tourism*. Report of the Secretary-General (Document No. E/CN.17/2001/PC/21). New York. UN.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP
นวัตวิถีเพื่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน

- คำชี้แจง** 1. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 5 ตอนดังนี้
- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของตัวแทนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
- ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
- ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
- ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
2. การตอบแบบสอบถามฉบับนี้ คำตอบของท่านมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกข้อ ทุกตอน เพื่อให้การวิจัยนี้มีความเที่ยงตรงเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง โปรดตอบแบบสอบถามตามความจริง
3. ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามนี้จะเก็บเป็นความลับ การนำเสนอผลการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น
4. หากท่านต้องการรายงานสรุปผลการวิจัย โปรดกรอกรายละเอียดช่องทางการส่งเอกสารมาพร้อมกับแบบสอบถามฉบับนี้
5. หากท่านมีปัญหาหรือข้อสงสัยประการใดเกี่ยวกับแบบสอบถามชุดนี้ โปรดติดต่อข้าพเจ้านายวัลลภ วรรณโอสถ โทรศัพท์ 090-9941245 หรือ e-mail: wanlop.wannaosote@gmail.com
- ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณที่ท่านกรุณาสละเวลาในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม

นายวัลลภ วรรณโอสถ

นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการจัดการ
 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

คำชี้แจง : กรุณาตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย / ลงใน () ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. เพศ

- () 1.ชาย () 2.หญิง

2. สถานภาพ

- () 1.โสด () 2.สมรส

3. อายุ

- () 1. ต่ำกว่า 25 ปี () 2. 25 – 34 ปี () 3. 35 – 44 ปี
() 4. 45 – 54 ปี () 5. 55 ปีขึ้นไป

4. อาชีพหลักที่ทำรายได้ให้กับชุมชนมากที่สุด

- () 1. ทำไร่ / ทำนา / ทำสวน () 2. โฮมสเตย์ () 3. นำเที่ยว
() 4. ผลิตภัณฑ์จากอุตสาหกรรมในครัวเรือน
() 5. อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. จำนวนสมาชิกในชุมชน

- () 1. น้อยกว่า 15 ครัวเรือน () 2. 16-30 ครัวเรือน
() 3. 31 - 45 ครัวเรือน () 4. มากกว่า 46 ครัวเรือน

6. ชุมชนของท่านอยู่ในภาคใดของประเทศไทย

- () 1. ภาคเหนือ () 2. ภาคกลาง
() 3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ () 4. ภาคใต้
() 5. ภาคตะวันออก () 6. ภาคตะวันตก

7. ชุมชนของท่านจัดอยู่ในชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีประเภทใด

- () 1. ชุมชนท่องเที่ยวดาวเด่น () 2. ชุมชนท่องเที่ยวดาวรุ่ง
() 3. ชุมชนโดดเด่นเฉพาะ () 4. ชุมชนสินค้า OTOP

ส่วนที่ 2 องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดตามความเห็นของท่าน

องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
การส่งเสริมจากผู้มีส่วนร่วม					
1. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชน					
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชน					
3. ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน					
การติดต่อสื่อสาร					
4. ชุมชนมีการสื่อสารกับคนในชุมชน					
5. ชุมชนมีการส่งมอบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้กับคนในชุมชน					
6. มีการประสานงานกับคนในชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว					
การเมืองท้องถิ่น					
7. องค์กรส่วนท้องถิ่นเข้ามาให้ความรู้กับคนในชุมชน					
8. มีการประสานงานหว่างคนในชุมชนกับองค์กรส่วนท้องถิ่น					
9. ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นสม่ำเสมอ					
ภาวะผู้นำ					
10. ชุมชนมีผู้นำที่มีศักยภาพ					
11. ผู้นำทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้อยู่เสมอ					
12. คนในชุมชนยอมรับในตัวผู้นำของชุมชน					
เครือข่าย องค์กร					
13. ชุมชนมีการสร้างเครือข่ายกับชุมชนใกล้เคียง					
14. ระหว่างชุมชนมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ					
15. มีการกำหนดหน้าที่อย่างชัดเจน					

องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
ทรัพยากรของท้องถิ่น					
16. สมาชิกของชุมชนมีการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม					
17. ทุกคนในชุมชนตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน					
18. ชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรให้เกิดมูลค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด					
ทักษะความรู้					
19. คนในชุมชนมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับนักท่องเที่ยว					
20. ชุมชนมีทักษะความรู้ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน					
21. ชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชนใกล้เคียง					
กิจกรรมการท่องเที่ยว					
22. กิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนเกิดขึ้นจากสมาชิกในชุมชน					
23. มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน					
24. กิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ					
การบริการการท่องเที่ยว					
25. คนในชุมชนสามารถให้ข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนแก่นักท่องเที่ยวได้					
26. ชุมชนมีศูนย์ให้บริการข้อมูลท่องเที่ยว					
27. นักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการการท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างสะดวก					
การประชาสัมพันธ์					
28. ชุมชนมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยว					

องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
29. ชุมชนมีช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยวมากกว่า 2 ช่องทาง					
30. ข้อมูลประชาสัมพันธ์มีการอัปเดตข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ					
ด้านเงินทุนสนับสนุน					
31. ชุมชนได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากหน่วยงานภาครัฐ					
32. ภาคเอกชนสนับสนุนเงินทุนให้กับชุมชน					
33. ชุมชนได้รับเงินสนับสนุนอย่างเพียงพอในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว					
โครงสร้างการบริหาร					
34. ชุมชนมีโครงสร้างการบริหารชัดเจน					
35. มีการแบ่งหน้าที่การทำงานของคนในชุมชน					
36. ทุกคนในชุมชนยอมรับในการทำงานของคณะทำงาน					
นักท่องเที่ยว					
37. ชุมชนมีกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยว					
38. นักท่องเที่ยวสนใจที่จะเข้ามาเรียนรู้กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน					
39. ชุมชนมีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวตลอดทั้งปี					
การฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ					
40. สมาชิกในชุมชนได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้อยู่เสมอ					
41. หลังจากอบรมสมาชิกในชุมชนมีศักยภาพที่เพิ่มขึ้น					
42. สมาชิกเห็นความสำคัญในการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง					
คนในชุมชน					
43. สมาชิกในชุมชนตระหนักรู้ถึงกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนตนเอง					

องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
44. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือกันอย่างสม่ำเสมอ					
45. ทุกคนในชุมชนตระหนักถึงการเป็นเจ้าของของชุมชน					
การสร้างสรรค					
46. กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความสร้างสรรค์ทันโลก					
47. สมาชิกในชุมชนมีการแสดงความคิดเห็นสร้างสรรค์เพื่อจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว					
48. นักท่องเที่ยวคิดว่าชุมชนมีการสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ให้กับชุมชน					
การตระหนักถึงผลกระทบ					
49. กิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนน้อยที่สุด					
50. ทุกคนในชุมชนตระหนักถึงผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว					
51. ชุมชนหาทางป้องกันผลกระทบที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์					
การแบ่งปัน					
52. คนในชุมชนมีการแบ่งปันกันระหว่างชุมชน					
53. ระหว่างชุมชนเกิดการแบ่งปัน					
54. สมาชิกของชุมชนยินดีที่จะแบ่งปันสิ่งต่างๆให้กับนักท่องเที่ยว					

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดตามความเห็นของท่าน

การมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา					
1. คนในชุมชนมีส่วนร่วมการสำรวจปัญหาทางการท่องเที่ยว					
2. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษาสาเหตุและปัญหาการท่องเที่ยว					
3. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน					
การมีส่วนร่วมในการวางแผน					
4. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผน					
5. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ในโครงการด้านการท่องเที่ยว					
6. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว					
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม					
7. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่					
8. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้					
9. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนลงทุนในด้านต่างๆ					
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล					
10. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล					
11. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการสรุปผลการดำเนินงาน					
12. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและร่วมหาแนวทางในการปรับปรุง					

ส่วนที่ 4 ทุณวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดตามความเห็นของท่าน

ทุณวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
ทุณวัฒนธรรมที่จับต้องได้					
1. ที่อยู่อาศัยของชุมชนมีเอกลักษณ์เฉพาะ					
2. กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชน					
3. ชุมชนมีการอนุรักษ์ของสะสมของชุมชน					
4. การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน					
5. ชุมชนมีผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน					
ทุณวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้					
6. ชุมชนมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับชุมชนที่น่าสนใจ					
7. ชุมชนมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดต่อกันมา					
8. ชุมชนมีภาษาเฉพาะถิ่น					
9. ชุมชนมีความเชื่อที่สืบทอดต่อกันมา					
10. คนในชุมชนมีวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน					

ส่วนที่ 5 เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดตามความเห็นของท่าน

เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
สังคมและวัฒนธรรม (People)					
1. คนในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น					
2. ชุมชนมีวัฒนธรรมที่เก่าแก่และสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ					
3. ชุมชนมีการส่งเสริมชีวิตของคนในชุมชนให้มีสุขภาพที่ดี และส่งเสริมสวัสดิภาพของคนในชุมชนทุกราย					
4. คนในชุมชนได้รับโอกาสในการศึกษาเท่าเทียมกัน					
5. ทุกคนในชุมชนมีความเสมอภาคกันเรื่องเพศและเพิ่มอำนาจของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน					
เศรษฐกิจ (Prosperity)					
6. ชุมชนสนับสนุนให้ทุกคนเข้าถึงพลังงานในราคาที่จ่ายได้					
7. ชุมชนมีการจ้างงานที่เหมาะสมกับศักยภาพของคนในชุมชน					
8. ชุมชนมีการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อการพัฒนาชุมชนที่ครอบคลุมและยั่งยืน					
9. เศรษฐกิจของชุมชนมีความเสมอภาคกับชุมชนข้างเคียง					
10. ชุมชนให้การสนับสนุนคนในชุมชนให้เข้าถึงที่อยู่อาศัย และการบริการพื้นฐานที่พอเพียง					
สิ่งแวดล้อม (Planet)					
11. ชุมชนจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนในชุมชน					
12. ชุมชนส่งเสริมให้มีรูปแบบการบริโภคและผลิตที่ยั่งยืน					

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
13. ชุมชนมีการดำเนินการเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น					
14. ชุมชนส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรของชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน					
15. ชุมชนดำเนินการปกป้องฟื้นฟูและสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน					
สันติภาพ (Peace)					
16. ชุมชนดำเนินการสนับสนุนสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน					
17. ทุกคนในชุมชนเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างง่าย					
18. คนในชุมชนลดการใช้ความรุนแรงต่อกัน					
19. คนในชุมชนมีการทุจริตลดลง					
20. ทุกคนในชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลต่างๆและมีการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐาน					
ความร่วมมือ (Partnership)					
21. ทุกคนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน					
22. คนในชุมชนได้รับการสนับสนุนโอกาสในการเข้าถึงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม					
23. องค์กรส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนงบประมาณกับชุมชน					
24. มีการตรวจสอบความก้าวหน้าในการพัฒนาชุมชน					
25. คนในชุมชนรับรู้ถึงแนวทางการพัฒนาชุมชนไปสู่ความยั่งยืน					

** หากท่านต้องการรายงานสรุปผลการวิจัย โปรดกรอกรายละเอียดช่องทางการส่งเอกสารมาพร้อม
กับแบบสอบถามฉบับนี้

.....

.....

.....

.....

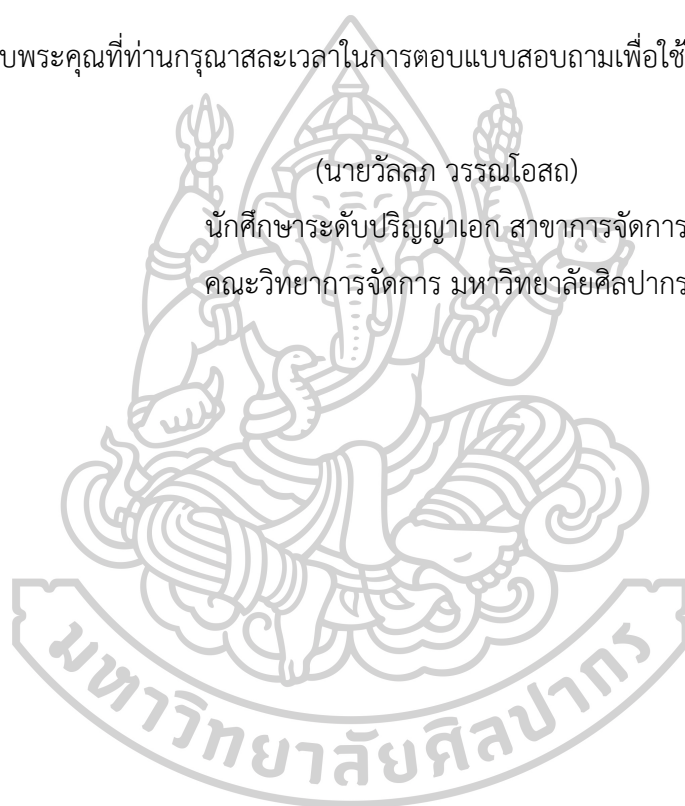
.....

ขอขอบพระคุณที่ท่านกรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้

(นายวัลลภ วรรณโอสถ)

นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการจัดการ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ที่ ฮว 8606 (ทพ) / 213

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
เลขที่ 1 หมู่ 3 ตำบล สามพระยา
อำเภอ ชะอำ จังหวัด เพชรบุรี 76120

2 มิถุนายน 2564

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชพล ทรงสุนทรวงค์

รองผู้อำนวยการสำนักบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ด้วย นายวัลลภ วรรณโสม รหัสนประจำตัว 60604907 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชา การจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีอย่างยั่งยืน"

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.อธิกมาส มากจуй)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
เพชรบุรี โทร.032 594 107

ที่ อว 8606 (พบ) / 214

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
เลขที่ 1 หมู่ 3 ตำบล สามพระยา
อำเภอ ชะอำ จังหวัด เพชรบุรี 76120

2 มิถุนายน 2564

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.สุทธิชัย สิมอรุณพิทย

อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ด้วย นายวัลลภ วรรณโสม รหัสประจำตัว 60604907 นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต
สาขาวิชา การจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การจัดการการ
ท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีอย่างยั่งยืน"

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะ
ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.อชิกมาส มากจ้อย)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
เพชรบุรี โทร.032 594 107

ที่ อว 8606 (ทบ) / 212

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
เลขที่ 1 หมู่ 3 ตำบล สามพระยา
อำเภอ ชะอำ จังหวัด เพชรบุรี 76120

2 มิถุนายน 2564

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.ศิกายงณ์เมณี ไชเออร์ส

รองคณบดีฝ่ายแผนและประกันคุณภาพการศึกษา คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตขอนแก่น

ด้วย นายวัลลภ วรรณโสม รหัสประจำตัว 60604907 นักศึกษาระดับปริญญาตรี บัณฑิตสาขาวิชา การจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีอย่างยั่งยืน"

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.อธิกมาส มากจ้อย)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

หนังสือเปลี่ยนแปลงชื่อวิทยานิพนธ์

 <p>บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร แบบคำร้องขออนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ / การค้นคว้าอิสระ</p> <p>โทรศัพท์กรุงเทพฯ ริงท่าพระ 0-2222-7129, คลังชั้น 0-2849-7502-3, นครปฐม 0-3421-8788-9, เพชรบุรี 0-3259-4107 www.graduate.su.ac.th, facebook.com/graduatesu</p>		<p>บท.2</p>
<p>ชื่อนักศึกษา นายวิมลภ วรรณโสด รหัสประจำตัว 60604907 เลขประจำตัวประชาชน 1479900062692</p> <p>สาขาวิชา การจัดการ แบบ 2.1 ปริญญาตรีบัณฑิต โทรศัพท์ติดต่อได้ทันที 0909941245, 0944266491 E-mail wanlop.wannaosote@hotmail.com</p> <p>ที่อยู่ติดต่อได้ 99/734 คอนโดสเปาย สาทร-ราชพฤกษ์ ถนนราชพฤกษ์ แขวงปากคลองภาษีเจริญ อำเภอ/เขต ภาษีเจริญ จังหวัด - รหัสไปรษณีย์ 10160</p>		
<p>เรียน คุณบัณฑิตวิทยาลัย ราชเจ้ามีความประสงค์</p> <p>☐ 1. ขออนุมัติหัวข้อและโครงการ ☐ วิทยานิพนธ์ ☐ การค้นคว้าอิสระ ตามชื่อหัวข้อในโครงการที่แนบมาพร้อมนี้ (นักศึกษาต้องส่งโครงการวิทยานิพนธ์ / การค้นคว้าอิสระ ให้อาจารย์ที่ปรึกษา โดยตรงทันละ 1 ชุดด้วย)</p> <p>☒ 2. ขอเปลี่ยนแปลงหัวข้อและหรือโครงการ ☒ วิทยานิพนธ์ ☐ การค้นคว้าอิสระ จากเดิมเป็นดังต่อไปนี้ (กรณีการเปลี่ยนโครงการวิทยานิพนธ์ / การค้นคว้าอิสระ ในสาระสำคัญ ให้นักศึกษาแนบโครงการใหม่จำนวน 1 ชุดด้วย) ชื่อหัวข้อภาษาไทย รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ชื่อหัวข้อภาษาอังกฤษ OTOP Nawatwithi Community-based Tourism Management Model for Sustainable Community Development</p> <p>เหตุผลที่ขอเปลี่ยนหัวข้อ</p> <p>☐ 3. ขอเปลี่ยนแปลงอาจารย์ที่ปรึกษา ☐ วิทยานิพนธ์ ☐ การค้นคว้าอิสระ (ลงชื่อ)..... (นายวิมลภ วรรณโสด) นักศึกษา (นายวิมลภ วรรณโสด) 6.2.ย. 2565</p> <p>จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา</p>		
<p>สำหรับประธานคณะกรรมการพิจารณาหัวข้อวิทยานิพนธ์ ขออนุมัติหัวข้อและโครงการวิทยานิพนธ์ / การค้นคว้าอิสระ คณะกรรมการพิจารณาหัวข้อและโครงการ ☐ วิทยานิพนธ์ ☐ การค้นคว้าอิสระ พิจารณาแล้วเห็นควรอนุมัติ (ลงชื่อ)..... ประธานคณะกรรมการพิจารณาหัวข้อวิทยานิพนธ์</p> <p>สำหรับหัวหน้าภาควิชา / ประธานหลักสูตร / สาขาวิชา ภาควิชา / ประธานหลักสูตร / สาขาวิชา พิจารณาแล้ว</p> <p>☐ ขอเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ☐ วิทยานิพนธ์ (จำนวน 1-3 คน) ☐ การค้นคว้าอิสระ (จำนวน 1คน) เป็นดังนี้</p> <p>1..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก / การค้นคว้าอิสระ</p> <p>2..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม</p> <p>3..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม</p> <p>☐ ขอเปลี่ยนแปลงอาจารย์ที่ปรึกษา ☐ วิทยานิพนธ์ ☐ การค้นคว้าอิสระ จากเดิมเป็นรายนามดังนี้</p> <p>1..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก / การค้นคว้าอิสระ</p> <p>2..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม</p> <p>3..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม</p>		
<p>กรณีเปลี่ยนแปลงหัวข้อวิทยานิพนธ์หลักหรือการค้นคว้าอิสระ</p> <p>☐ ขอเปลี่ยนแปลงหัวข้อ ☒ วิทยานิพนธ์ ☐ การค้นคว้าอิสระ (ลงชื่อ)..... (นายวิมลภ วรรณโสด) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก / การค้นคว้าอิสระ</p>		
<p>สำหรับหัวหน้าภาควิชา/ประธานหลักสูตร/สาขาวิชา ขอรับรองว่า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/การค้นคว้าอิสระที่เสนอแต่งตั้งหรือเปลี่ยนแปลงทุกท่านมีคุณสมบัติครบถ้วนตาม ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 หรือเกณฑ์การพิจารณาเป็น ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ฯ และเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา</p> <p>(ลงชื่อ)..... หัวหน้าภาควิชา / ประธานหลักสูตร / สาขาวิชา</p>		<p>ประธานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะ (ลงชื่อ).....</p>
<p>เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย (ลงชื่อ).....</p>	<p>เลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย (ลงชื่อ).....</p>	<p>คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย (ลงชื่อ).....</p>

หมายเหตุ: นักศึกษาขออนุมัติหัวข้อ ฯ ออนไลน์ในระบบ www.reg.su.ac.th และพิมพ์คำร้องโดยผ่านความเห็นชอบจากประธานคณะกรรมการพิจารณาหัวข้อ ฯ หัวหน้าภาควิชา และประธานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายวัลลภ วรรณโอสถ
วัน เดือน ปี เกิด	2 พฤษภาคม 2529
สถานที่เกิด	จังหวัดสกลนคร
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี - บัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปริญญาโท - วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ประสบการณ์การทำงาน

พ.ศ. 2559 – ปัจจุบัน	ตำแหน่ง Entity Accounting Lead บจ.คูปองท์ เพอร์ฟอร์แมนซ์ สเปเชียลตี้ โปรดักส์ (ประเทศไทย)
พ.ศ. 2556 – 2559	ตำแหน่ง Accounting Officer บจ.พีทีที อาซาฮี เคมิคอล
พ.ศ. 2554 – 2556	ตำแหน่งพนักงานบัญชี บมจ.ซีพีเอฟ (ประเทศไทย)

